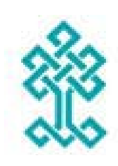
ÜMMÎ SİNAN DİVANI

(İnceleme - Metin)

Doç. Dr. A. Azmi BİLGİN



T. C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3236
KÜLTÜR ESERLERİ

478
ISBN 978-975-17-3458-7

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

1. Öz Geçmiş:

A. Azmi Bilgin 1961 yılında Karaman'ın Sarıveliler kazasında doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya'da tamamladı. l978-79 öğretim yılında girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü l982'de bitirdi. Bitirme tezi olarak büyük Türk bilgini Zemahşerî'nin Mukaddimetü'l-edeb (vr.113a-131a) adlı eserinin Berlin Kütüphanesi'nde (nr.99) bulunan yazma nüshası üzerinde çalıştı.

1982-84 yılları arasında Çankırı Astsubay Hazırlama Okulu'nda yedek subay olarak askerliğini yaptı. 14.6.1984 tarihinde İ.Ü. Edebiyat Fakültesi'nde Türk dili okutmanı olarak göreve başladı. Bu yıllarda Temel Türkçe Sözlük 'ün hazırlanmasında bulundu. Eser Tercüman gazetesi tarafından üç cilt olarak yayımlandı (İstanbul l985, l532 sayfa).

23.1.l986'da İ. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans öğrenimini Kadı Burhâneddin Dîvânı'nın Gramer ve İndeksi (s.151-180) adlı teziyle tamamladı. Aynı enstitüde 22.6.1990 tarihinde Nazmü'l-hilâfiyyât Tercümesi adlı doktora çalışmasını yaptı. Bu çalışma daha sonra aynı adla Türk Dil Kurumu tarafından yayımlandı (Ankara l976, 632 sayfa).

25.11.1992'de İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi oldu. l993 yılının yazında Tunus'ta Burgiba Enstitüsü'nde Arapça dil kurslarına katıldı. 7. 6. l995 tarihinde Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yardımcı doçentliğe atandı. 30 Kasım l998'de doçent ünvanını aldı. 21 Aralık l999'da doçentlik kadrosuna atandı, 9 Kasım 2006’dan bu yana aynı anabilim dalında porfesör olarak görev yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babasıdır.

2. İçindekiler:

ÖN SÖZ

Ümmî Sinan XVII. yüzyıl mutasavvıf-şairlerimizdedir. Kaynaklarda mahlası hem Ümmî Sinan hem Sinan Ümmî olarak geçmektedir. Elmalı'da doğup büyüyen Ümmî Sinan Yunus Emre, Eşrefoğlu Rûmî, Hacı Bayram-ı Velî gibi, bir tekke şeyhi olması hasebiyle mesajlarım şiirleriyle vermiş ve çevresini aydınlatmıştır.

Ümmî Sinan'ın tanınmasını ve Türk edebiyatı içerisinde yer edinmesini sağlayan eseri Divanı olmuştur. Ayrıca yine aynı yüzyılın ünlü muta-savvıf-şairlerinden Niyâzî-i Mısrî'nin de şeyhi olması şöhretinin yayılmasına tesir etmiş olmalıdır. Divanı üzerinde bugüne kadar bazı çalışmalar yapılsa da tenkitli metni ve divanının incelenmesi üzerinde ilmî bir neşir yapılmamıştır. Aslında tekke edebiyatı diye adlandırabileceğimiz bu alanda bu tür divan neşirleri çok azdır.

Bizim bu çalışmamız dört bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde biyografi ve menakıpnamelerdeki bilgiler değerlendirilerek şairin hayatı, tarikatı ve şahsiyeti hakkında bilgi verilmiştir. Şairliğinin yanında bir Halveti şeyhi olan Ümmî Sinan'ın tarikatı, şeyhleri ve halifeleri yine bu bölümde ele alınmıştır.

İkinci bölümde divan şekil, edebî sanatlar ve nazım türleri yönünden incelenmiştir. Bir çok tekke şairi gibi Ümmî Sinan şiirlerinde hem aruzu hem heceyi kullanmıştır. Çoğu ilâhî bir coşkuyla söylendiği anlaşılan bu şiirlerin pek fazla sanat endişesi taşımadığı anlaşılmaktadır

Üçüncü bölümde divanda geçen belli başlı tasavvufî kavramlar ele alınmıştır. Bunlar şairin bu yoldaki anlayışını ortaya koyan kavramlardır. İnsana ve varlığa bakışını ve yorumlayışını öğrenebilmek için bunların bilinmesi gerekmektedir. Bu kavramlarla ilgili genel açıklamalar yapmak yerine Ümmî Sinan'ın bunları hangi anlamlarda ve neyi anlatmak için kullandığını ortaya koymaya çalıştık.

Dördüncü bölüme geçmeden önce divan nüshalarını tanıttık. Dördüncü bölümde ise divanın tenkitli metnini ortaya koyduk. Metni hazırlarken büyük ölçüde Elmalı nüshası esas alınmış, bu nüsha mürettep olmadığı için divanın tertibinde İstanbul Üniversitesi'ndeki nüsha göz önünde bulundurulmuştur.

Eserin çeviriyazısında büyük ölçüde metne sadık kalmaya çalıştık. Elmalı nüshasının harekeli kısımları göz önüne alınarak eserde o imlâ şekli verilmeye çalışılmıştır. XVII.yüzyılda bir kısım eklerin uyuma girdiğini de dikkate alarak divanın imlâsını buna göre kurduk. Bunun yanında yer yer Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinin eserimizde de devam ettiğini söylemek gerekmektedir. Bunda klişe imlânın da rol oynadığı söylenebilir. Eserin Açıklamalar kısmında divanda geçen çeşitli iktibaslar ve Arapça sözler açıklanmıştır.

A. Hayatı

1. Doğumu, Adı ve Mahlası

Ümmî Sinan'ın doğum tarihiyle ilgili kesin bilgi yoktur. Kendisi, *Kutbü'l-meânî* adlı eserinin sonunda (vr. 74a) babasının adının İbrahim olduğunu belirtir. Bağdatlı İsmail Paşa da adı geçen eseri tanıtırken Ümmî Sinan'ın babasının adının ibrahim olduğunu söyler[1]. Babasının adı dışında ailesiyle ilgili bilgi bulunmamaktadır. Ümmî Sinan'ın asıl adı Yusuf'tur. Hafız Hüseyin Ayvansarâyî (ö. 1201/1787)[2], Seyyid Muhammed Nûru'l-Arabi (ö. 1305/1887)[3] ve Bursalı Mehmed Tâhir[4] asıl adını yanlışlıkla Muhammed olarak verdikleri için bu yanlışlık günümüze kadar bazı eserlerde sürüp gelmiştir[5]. Elmalı Halk Kütüphanesi'nde (nr. 43) divanının başında "Merhum ve mağfûrunleh Ümmî Sinan Efendi is-mühû Yûsuf Efendi dâr-i dünyâdan dâr-ı âhirete intikâl itdügi sene seb'a sittîn ve elf el-medfûn fî Elmalı" (s. 36) ve sonunda "Temme'd-dîvân eş-şeyh Yûsuf Elmalı eş-şehîr bi-Ümmî Sinan rahmetti İlâhi 'aleyh" (s. 163) ibarelerinden Ümmî Sinan'nm asıl adının Yusuf olduğu kesin olarak anlaşılmaktadır. Ayrıca Müstakimzâde Sadeddin (ö. 1202/1787)[6], Harîrîzâde

---

1 Bağdatlı İsmail Paşa, *îzâhu'l-meknûn fİ'z-zeyl 'alâ Keşfi'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn* (nşr. Kilisli Muallim Rifat-Şerefeddin Yaltkaya), İstanbul 1947, II, 234.

2 Hafız Hüseyin Ayvansarâyî, *Vefeyât-ı Ayvansarâyî,* Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1375, vr. 46a.

3 Seyyid Muhammed Nûr, *Edebî ve Tasavvufî Niyazı Mısrî Dîvânı Şerhi,* İstanbul 1976, s. 134 (Muhammed burada Mehmed şeklinde geçmektedir).

4 Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri,* İstanbul 1333,1, 85.

5 Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar,* Ankara 1984, s. 274; Mustafa Kara, *Niyazi-i Mışrî,* Ankara 1994, s. 17.

6 Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin, *Mecelletü'n-nisâb,* Süleymaniye Ktp., Halet Efendi, nr. 628, vr. 260a.

Kemâleddin (ö. 1299/1882)[7] , Mustafa Lutfî (ö. 1903)[8] ve Sadık Vicdanî (ö. 1939)[9] gibi müellifler de Ümmî Sinan'ın asıl adını Yusuf olarak verirler.

Şiirlerinde mahlas olarak hem Ümmî Sinan'ı hem Sinan Ümmî'yi kullanmıştır. Şairin mahlasını her iki şekilde de kullanması, kaynaklarda farklı şekillerde yazılmasına ve anılmasına yol açmıştır.

Kendisi bir şiirinin son beytinde

"İsm-i a'zam bî-nişân u lâ-mekân şehrindedür Şehr-i Elmalı *Sinan Ümmî* okurlar adıma" (157/11) ve bir muhammesinin son bendinde

> "Gerçi adımdur *Sinan Ümmî* aceb dîvâneyem Girmişem meydân-ı 'aşka baş açık merdâneyem Aşk elinden camı nûş itdüm bugün mestâneyem Hayr u serden kaçduğumdan sâkin-i meyhâneyem Geçmezem dildârın 'aşkından cana olsun veda"[1] (83/11)

diyerek mahlas olarak kullandığı "Sinan Ümmî"yi adı gibi verir. Şairimizin mahlası mutasavvıf şairlerin biyografi ve menkıbelerine yer veren eserlerin bazılarında Sinan Ümmî[10], bazılarında ise Ümmî Sinan[11]

' Harîrîzâde Kemâleddin, *Tibyânü vesâili'l-hakâyik fi beyânı selâsiH't-tarâik,* Süleymaniye Ktp., Fatih, nr. 432, III, vr. 134a.

8 Mustafa Lutfî, *Tuhfetü'l-asrî fi menâkıbi'l-Mısrî,* Bursa 1309, s. 11, 13, 19.

9 Sâdık Vicdanî, *Tomâr-ı Turûk-ı Aliyyeden Halvetiyye,* İst. 1338r./1341, s. 111.

10 Şeyh Mehmed Nazmî, *Hediyyetü'l-ihvân,* İÜ Ktp. , TY, nr. 1604, vr. 81b; İsmail Beliğ, *Güldeste-i Beliğ,* Bursa 1302, s. 189, 191; Şeyhî Mehmed Efendi, *Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye ve Zeyilleri: Vekâyi'ü'l-fudalâ I* (haz. Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989/1409, III, 123; Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, *Mecelletü'n-nisâb,* vr. 260a; Bursalı Mehmed Tâhir, I, 85; Hüseyin Vassaf, *Sefînet-i Evliyâ-yı Ebrâr,* Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 2309, V, 76;

11 Harîrîzâde Kemâleddin, III, vr. 130a; Mustafa Lutfî, s. 11, 12, 19 vb. (bu eserde na diren Sinan Ümmî olarak da geçer, meselâ bk. s. 12, 19); Mehmed Şemseddin, *Bursa Dergâhları: Yâdigâr-ı Şemsî I-II* (haz. Mustafa Kara-Kadir Atlansoy), Bursa 1997, s. 519.

şeklinde anılmaktadır. Bu farklı kullanılış günümüz araştırmacılarında da görülür. Abdullah Ekiz, *Sinan Ümmî ve Ahfadı* adlı eserinde şairin mahlasını Sinan Ümmî,[12] Mustafa Tatçı ise Ümmî Sinan[13] şeklinde verir.

Şairin her iki şekilde mahlas kullanması, böyle iki çeşit yazılmasına ve kaynaklarda her iki şekilde de anılmasına yol açmıştır, denebilir. Biz Başbakanlık Arşivinde yaptığımız araştırmalarda kendi adıyla anılan caminin "Şeyh Ümmî Sinan Camii" şeklinde vakıf muhasebe defterlerinde yer aldığını tespit ettik.[14] Yine aynı cami Evliya Çelebi'nin *Seyahat-nâme'sindz* de "Ümmî Sinan Efendi Camii" diye yer almakta, ayrıca şairimizden de "Ümmî Sinan Sultan" diye söz etmektedir.[15] Özellikle bu iki kayıt şairin mahlasının Ümmî Sinan şeklinde olduğu kanaatini kuvvetlendirdiği için biz de çalışmamızda Ümmî Sinan'ı tercih ettik.

Edebiyat tarihi kaynaklarında Ümmî Sinan diye tanınan mutasavvıf şairlerden biri de İbrahim Ümmî Sinan'dır[16]. Halvetîliğin Ahmediyye kolunun Sinâniyye şubesinin kurucusu olan Ümmî Sinan'ın (ö. 958/1551 veya 976/1568) Yunus Emre tarzı ilâhileri vardır. Türbesi Eyüp'tedir[17].

Bu iki tekke şairinin, mahlaslarındaki benzerlik nedeniyle bazan kendileri bazan da şiirleri karıştırılmıştır, *istanbul Kitaplıkları Yazma Divanlar Kataloğu'nda* İstanbul Üniversitesi (TY. nr. 512) ve Beyazıt Devlet (nr. 3356) kütüphanelerindeki Elmalılı Yusuf Ümmî Sinan'a ait olan divan nüshaları yanlışlıkla Bursalı İbrahim Ümmî Sinan adına kaydedilmiştir.

---

12 Abdullah Ekiz, *Sinan Ümmî ve Ahfadı,* Ankara 1962, s. 15-16.

13 Tatçı, Elmalılı Bir Mutasavvıf Şair: Ümmî Sinan Halveti", *Türk Dünyası Araştırmaları,* sy. 81, İstanbul 1992, s. 179-188; a.mlf., *Ümmî Sinan Halveti,* Antalya/Elmalı 1993.

14 BA, Nezaret Sonrası Evkaf Defterleri [EV], nr. 15024, s. 2, 49.

15 Evliya Çelebi, *Seyahatname,* İstanbul 1935, IX, 280, 281.

*° Mustafa Tatçı'nın "İbrahim Ümmî Sinan'ın daha çok Sinan Ümmî diye anılmış ol-duğu"nu söylese de(bk. *Türk Dünyası Araştırmaları,* s. 183; a.mlf., *Elmalılı Ümmî Sinan Halveti,* s. 9), Elmalıîı Ümmî Sinan, Sinan Ümmî olarak geçse de, İbrahim Ümmî Sinan'ın, Sinan Ümmî diye anılması çok nadirdir.

*7 Geniş bilgi için *bk.* Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, *Meşâyihnâme-i İslâm,* Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 1716/1, vr. 5b-6a; Harîrîzâde Kemâleddin, II, 142a-143b; Bursalı Mehmed Tâhir, I, 20-21; Köprülü, s. 275, 345.

Gezerken seyrân eyledüm seyrân-ı güldür gül Başındaki tâc u

tahtı bağı dîvân güldür gül Sinan Ümmî gel vasf eyle gül ile

bülbül derûnı Yine bu garîb bülbülün âh u figânı güldür gül

dörtlüğünü Hüseyin Ayvansarâyî, Elmalılı Ümmî Sinan'a[18] atfeder, halbuki onun divanında böyle bir dörtlük bulunmaz.

Mustafa Lutfî, Elmalılı Ümmî Sinan'ın divanından birkaç beyti teber-rüken yazdığını söyleyerek İbrahim Ümmî Sinan'a ait olan bir şiiri yanlışlıkla Elmalılı Ümmî Sinan'a maleder:

Erenlerün sohbeti ele gelesi değil İkrar içün gelenler

mahrum kalası değil

İkrar gerek bir ere göz açup dîdâr göre Sarraf gerek

cevhere nâdân bilesi degİI

Ümmî Sinan yol ayan olupdur belli beyân Dervişlik yoh

hemân tâc u hırkası değil

Abdullah Uçman'ın Bursalı Ümmî Sinan'ın şiirlerine örnek olarak verdiği beş şiirden dördü Elmalılı Ümmî Sinan'a aittir[19].

2. Tarikatı ve Şeyhleri

Ümmî Sinan kendi tarikat silsilesini anlattığı uzun şiirinde (nr. 25) Hz. Peygamber'den kendi zamanına kadar gelen bütün şeyhlerin isimlerini verir. Hz. Ali, Hasan-ı Basrî, Habîb-i Acemî gibi büyük şahsiyetler yoluyla bu silsile Ömer el-Halvetî'ye kadar ulaşır.

Ümmî Sinan Halvetiyye tarikatına bağlı bir mürşittir. Halvetiyye Ömer Halvetî'ye (ö. 800/1397 [?]) nisbet edilen İslâm dünyasının en yaygın tari-

---

*° Hafız Hüseyin Ayvansarâyî, vr. 46a.

[19] Abdullah Uçman, "Ümmî Sinan", *Büyük Türk Klasikleri,* İstanbul 1986, IV, 320-322, buradaki şiirlerden sadece 3. şiir Bursalı Ümmî Sinan'a aittir.

katıdır. Azerbaycan'da kurulmuş, gelişmiş ve buradan Anadolu'ya Sadreddîn-i Hiyâvî'nin (ö. 860/1455) halifelerinden Amasyalı Pîr îlyas tarafından getirilmiştir. Tarikatın ikinci pîri olarak kabul edilen Seyyid Yahyâ-yı Şirvânî (ö. 869/1464-65 [?]) ve halifeleri sayesinde bu tarikat sadece İstanbul ve Anadolu'da değil Rumeli'de de en yaygın tarikatlardan biri haline gelmiştir[20].

Ümmî Sinan, Halvetiyye'nin Ahmediyye kolunun kurucusu Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin'İn (ö. 910/1504) halifelerinden Abdülvehhab Ümmî[1]-nin (ö. 1004/1595-96) halifesi Eroğlu Nûrî'ye[21] intisap etmiş, Eroğlu ve fat edince (1012/1603) Halvetiyye'nin şeyhi olmuştur. Kendisi tarikatının silsilesini verdiği şiirinde (nr. 25) Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin'den sonraki tarikat silsilesini şöyle belirtir:

> Ol dahi fehmile Şemsüddîn'e telkîn eyledi Anun içün bu tarikat
> ehlinin merdânıdur
>
> Ol dahi Vahhâb-ı Elmaluya telkîn eyledi Anun içün ol
> Muhammed nûrının mihmânıdur
>
> Ol dahi bil anı Eroğlı'na telkîn eyledi Anun içün zât-ı Hakda
> irdügi Rahmânıdur
>
> Ol dahi bil kim Sinan Ümmîye telkîn eyledi
> Anun içün kurılan sâdıkların meydânıdur (25/27-30)

Başka şiirlerinde de doğrudan şeyhinin adını belirtir:

> Bu sırra irdügüm hâlim sorarsan Baş kodum bir
> zaman yollar içinde
>
> Ümmî Sinan eydür Eroğlı dirler İsmine şeyhimin iller
> içinde (158/10-11)

---

20 Süleyman Uludağ, "Halvetiyye", *DİA,* İstanbul 1997, XV, 393-395.

21 Bursalı Mehmud Tahir, *Osmanlı Müellifleri,* I, 26.

Yâ İlâhî sen meded eyle ki bu Üınmî Sinan Aldanup düşmeye tâ

kim bunda mekr-ile âla

Pîr-i azîzdür Eroğlı hürmetine kıl nazar
Tâ varup dergâhına ol zâtını âsân bula (168/6-7)

Divanında adına iki şiir yazdığı Mazharî Sultan'ın da Ümmî Sinan'ın şeyhi olduğunu söyleyebiliriz. Eroğlu için müstakil şiiri bulunmayan Ümmî Sinan'ın Mazharî Suitan'm biri methi biri de ölümü dolayısıyla duyduğu ayrılık acısını dile getirdiği iki şiiri bulunmaktadır. Her iki şiirde de yoluna can baş vereceğini, gönüller derdinin dermanı, ledünnî ilminin ocağı olduğunu, onun aşkının derdiyle kendisini bağladığını ve onun izinden gözünü ayırmadığını belirtir. "Efendim Mazharî Sultan fedâdur yoluna can baş" nakaratıyla biten metniyle ilgili murabbaının bir dörtlüğünde:

Bi-hamdi'llâh pîrim buldum gerekmez gayrı pîr bana Bi-hamdiliâh yârim

buldum gerekmez gayrı yâr bana Bi-hamdi'llâh nurum buldum gerekmez

gayrı nûr bana Efendim Mazharî Sultan fedâdur yoluna cân baş (79/7)

diye seslendiği Mazharî Sultan, Niyâzî-i Mısrî'nin *Mevâidü'l-irfân'mâa.* "kâri-i Mısrî" diyerek düşülen bir nottan öğrendiğimize göre Abdülvehhâb Suitan'm halifesi olup Ümmî Sinan'a furû-i esmâ-i İlâhiyyeyi öğreten kimsedir[22]. Mazharî mahlasımla şiirleri de bulunmaktadır.[23] Ümmî Sinan bir şiirinde (17/9) Mazharî'nin yanında ismini andığı Zuhûrî'nin ise Eroğlu'nun oğlu olup aynı zamanda şair olduğu tesbit edilmiştir.[24]

Niyâzi-i Mısrî, *Mawâidu'l~irfân: irfan Sofraları* (notlarla çev. Süleyman Ateş), Ankara 1971, s. 95, dipnot 69: "Ümmî Sinan Elmalık hazretlerinin oğlu Murtazâ Çelebi'den işittiğime göre Ümmî Sinan usûlî yedi esmayı önce Sultan Eroğlu'ndan almış, onun vefatından sonra ise furû-i esmâ-i îlâhiyyeyi de Abdülvahhâb Sultan'm halifesi Mazharî Sultân'dan telakkî eylemiştir".

Nüzûlî tarafından tahmis edilen bir şiiri için bk. *Dîvân-ı Mustafa Nüzâlî,* İstanbul 1331, s. 75.

Nüzûlî tarafından tahmis edilen bir şiiri için bk. *Dîvân-ı Mustafa Nüzûlî,* s.86.

Ümmî Sinan'ın, aynı yüzyılda Elmalı'da yaşayan ve Eroğlu ile Mazharî Sultan'ın da şeyhi olan Abdülvehhâb Ümmî (ö. 1004/1595-96) ile görüşüp sohbetinde bulunduğunu da söyleyebiliriz[25].

3. Tahsili, Şahsiyeti ve Tesirleri

Tahsil hayatı hakkında bilgi bulunmayan Ümmî Sinan'ın Mustafa Lutfî tarafından "âlim-i ümmî-iştihâr ve fâzıl-ı fezâil-şiâr ve kâmil-i füyûzât-âsâr şeyh-i pır ü civan ..."[26] diye tanıtılmasından manevî ilimlere vâkıf olduğunu öğreniyoruz. Hüseyin Vassafın onun hakkında bilgi verirken "ümmî ta'biri her zaman li-nefsihî isti'mâl olunmaz bir şeydir, ümmî-i âlimdir" şeklinde açıklama getirmesi Ümmî Sinan'ın bâtın veya hakîkat ilmine sahip bir kimse olduğunu gösterir[27]. "Zahirî ilimleri de bildiği ve medresesinin bulunduğu"[28] belirtilmişse de Başbakanlık Arşivi'nde yaptığımız araştırmalarda Elmalı'da böyle bir medrese kaydına rastlamadık. Ancak Osmanlı ilmiye teşkilâtında müstakil statüye sahip kendine has vakfiyesi, yıllık muhasebesi olan medreseler dışında yine tedrisat için kullanılan "buk'a", "dersiye" uygulaması bulunmaktadır. Bunlardan özellikle "dersiye", çoğu kere bir cami bünyesinde belli şartlarda belirli bir dersin belirlenen bir hoca tarafından verilmesi için "dersiye" adıyla para tahsis edilmesi uygulamasıdır. Ümmî Sinan için söz konusu olan "medrese" kaydının da müstakil medrese olmayıp, daha sonraki bir tarihte orada ihdas edilmiş bir "dersiye" görevi olması muhtemeldir. Dönemine en yakın kaynaklardan biri olan Şeyh Mehmed Nazmî'nin *Hediyyetü'l-ihvârCı* Halvetîliğin Yiğitbaşı kolu şeyhlerini sıralarken şu bilgiyi verir: "Ve Yigitbaşı'dan bir şu'be dahi Tâlib Ümmî, Eroğlu ve Elmalı Sinan Ümmî'den, Elmalı'da ve 'Uşşâk'da ve Kütâhiyye'de ve etraflarında hulefâ ve fukara bâkîdür. Riyazet ve mücâhedeleri sebebiyle müridleri ve muhib-

---

25 Süleyman Fikri, Elmalı Kütüphanesindeki Şeyh Uşşâkî *Dtvan'mda* gördüğü silsilede Ümmî Sinan'ın mürşidinin Şeyh Abdülvehhâb olduğunu söyler *(Antalya Livası Târihi,* İstanbul 1338r./1340, s. 189).

26 Mustafa Lutfî, s. 13.

27 Hüseyin Vassaf, V, 76.

28 Ekiz, s. 7.

Ieri vardır. Yiğitbaşı'ya müntesib olanlarun cümlesi ümmîlerdür. *Varidat* sahibi[29] i'tikâdında olup 'leyset umıırü'l-âhireti kemâ za'imet cühhâlü'l-
'ulemâ'i'[30] derler"[31].

Bu bilgilerden de anlaşıldığı kadarıyla döneminde zahirî ilimlerin öğretildiği bir medreseye devam ettiğini söyleyemiyoruz. Mutasavvıflara göre ilim zahir veya şeriat ilmi, bâtın veya hakikat ilmi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birincilere kâl ehli, ikincilere hâl ehli denir. Medreseler şer'î ilimlerin, tekkeler ise bâtmî ilimlerin öğretildiği kurumlardır. Ümmî Sinan 'in ümmîliği hiç okuyup yazma bilmemek anlamında değildir. Ümmî Sinan devrinde geniş bir çevreyi tesir altına almış, ünü diğer Anadolu şehirlerini de tutmuş olmalı ki, bir çok Arap ve Rum (Anadolu) şehirlerini dolaşıp çok şeyhler gören Niyâzî-i Mısrî'nin son durağı Elmalı olmuştur.

Niyâzî-i Mısrî çok etkilendiği şeyhi Sinan Ümmî'den eserlerinde ve şiirlerinde övgü ile bahseder. Eserlerinden *Mevâidül-irfân'da.* şunları söyler:

"... Arap ve Anadolu şehirlerinde* çok şeyhlerin sohbetine eriştim. Akıbet, şeyhim, göz bebeğim, kalbimin devası Şeh Ümmî Sinan Elmalı'nın hizmetine ulaştım. Kalbimin şifasını onun hizmeti şerefinde buldum. Mübarek nefesi kimyasıyla, bana Hz. Şeyh Abdülkâdir-i Geylânî'nin bahsettiğim rü'yada[32] bana işaret ettiği her şey hâsıl oldu. Allah'a hamdoisun, Allah'ın lutfuyla telvîn gitti, tenıkîn hâsıl oldu."[33]

Niyâzî-i Mısrî aynı eserin "Otuz Dördüncü Sofra"smda "Cennet mekâ-rihle süslenmiştir." sözünü açıklarken kendi hayatından şunları nakleder: Mısır'a gidip Şeyhuniyye'de şeyhime bey'at ettiğim zaman oranın fukarası

---

29 Bedreddin Simâyî (ö. 823/1420)

30 'Âhiret işleri câhil âlimlerin iddia ettikleri gibi değildir[1]

3l Şeyh Mehmed Nazmî, İÜ Ktp. TY., nr. 1604, vr. 81a-b

32 Niyâzî-i Mısrî, s. 40-41.

33 Niyâzî-i Mısrl Mısır'da iken rüyasında Abdülkâdir-i Geylânî'yi görür, kendisine bir kasa dirhem, bir kese dinar verir. Mısrî bu iki kesenin manasını sorar, o da "dirhem ler zahir ilmidir, öğren ve onunla amel et, dinarlar tarikat ilmidir ona ancak sana takdir edilmiş bulunan kimse sayesinde kavuşabilirsin" diye açıkla^ *(a.g.e.,* s. 40).

sayılamayacak kadar çoktu. Bunlardan bazıları şeyhime, kendi şeyhi zamanından kalmış idiler. Şeyhin selefinden kendisine intikal eden müridler-den biri bana yaklaştı ve gizlice: "Ben seni, irâdende sâdık, samimî arkadaş biliyorum. Ama bu şeyh, senin bildiğin gibi yetişmiş bir şeyh değildir. Ben sana nasihat ediyorum. Senin aradığın bunda yoktur. Beni dinlersen bunu bırak ve kendine başka bir şeyh ara, belki muradına erersin." dedi ve şeyhin birçok ayıplarını saydı. Ona dedim ki: "Şimdi onun kâmil olduğuna yakînen inandım." Gerçekten üç yıl hizmetine devam ettim ve onu Kâdirî Tarikatinde kâmil bir şeyh buldum. Allah'a hamdolsun, ona hizmet sayesinde muradımın özetine nail oldum. Teferruatına da başka bir şeyhin, şeyhler şeyhi eş-Şeyh Ümmî Sinan Elmalı'nın hizmetinde eriştim. Ama bunun mekârihmi, ötekinin mekârihinden çok buldum. Tabiî zevkleri de farklı idi." Bir kâmil kimsenin çevresinin düşmanla çevrili olduğunu, o kâmile ve onun bağlılarına çeşitli yalan ve iftiralar yapılarak insanların uzaklaştırılmaya çalışıldığını bizzat müşahede eden Niyâzî-i Mısrî, Ümmî Sinan'ın da bu tür durumlara maruz kalmış olduğunu ifade eder.

Kâmil kimse, kemal cennetine cehd ü gayret ve sabr-ı cemîl ile ulaşabilir. Onun, hasetçilerin kötülükleriyle çevrili bulunan sohbeti cennetine de ancak zatında veya meclisinde bulunan mekârihlerine gözlerini kapatan, o hasetçilerin sözlerine kulak asmayanlar girebilir[34].

Niyâzî-i Mısrî, Ümmî Sinan'a hayranlığını şiirlerinde de dile getirir. Mustafa Lutfî, Ümmî Sinan ile Uşak'ta ilk karşılaşması esnasında Mısrî'nin şu beyitleri söylediğini ifade eder:

> Aşkun meyine ben kana geldüm Şevkun
> nârına höş'yana geldüm
>
> Şem'-i tevhidi gördüm yakmışlar Gitdi
> karârım pervane geldüm

---

34 *a. g. e.,* s. 80-83.

Halka-i zikri kurmuş dervişler Ben de sahnmda
cevlâna geldüm

Mecnûn'um bugün Leylâ derdinden Aklı neylerem
dîvâne geldüm

Derd-i cânânum açdı yaralar Bağrım üstünde
dermana geldüm

Ümmî Sinânufi hâk-i pâyine Sürmeğe
yüzüm sultâna geldüm

Yaramı bildüm yârimden imiş Bunda Niyâzî
Lokmân'a geldüm[35]

Bir süre Ümmî Sinan ile Muhammed Uşşâkî'nin zaviyesinde kaldıktan sonra Elmalı'ya gitmek üzere yola çıkarlar. Elmalı görününce Mısrî'nin dilinden aşağıdaki mısralar dökülür:

Dost illerinüfi menzili key âli göründi Derd-i dile derman
olan Elmalı göründi

Tûtîlere sükker bâğmun zevki irişdi Bülbüllere cânân
gülinün dalı göründi

Mecnûn gibi sahraları ağîayı gezerken Leylî tağınun
lâlesinün alı göründi

Ten Ya'küb'ınun gözleri açılsa aceb mi Can Yûsuf ınun
gül yüzinün hâli göründi

Kal ehiinün akvâlini terk eyle Niyâzî Simden gem hâl
ehiinün ahvâli göründi[36]

---

[35] Muştala Lutff, s. 12; S .Muhammed Nûr, s. 149-150; *Tam ve Tekmil Niyazı Divanı,* İst., ts., s. 107-108; Kenan Erdoğan, Niyâzî-i Mısrî Dîvânı, Ank. 1998, s. 145

[36] Mustafa Lutfî, s. 14; Seyyid Muhammed Nûr, s. 270; *Tam ve Tekmil Niyazi Divanı,* s. 179; Erdoğan, s.218.

Bu şiirinde Mısrî, Elmalı'ya manevî bir nüfuz kazandıran Ümmî Sinan'ın derecesinin yüce, dertlilerin dermanı, âşıkın ma'şûku, Mecnûn'un Leylâ'sı, Ya'kûb'un Yûsuf u makamında olduğunu, ehl-i hâlin hallerini gördükten sonra söz ehlinin sözünü terketmesi gerektiğini ifade eder.

1057 (1647) yılından 1066 (1656) yılına kadar aralıksız Elmalı'da şeyhinine hizmet eden Mısrî, seyr ü sülûkünü tamamlayıp Elmalı'dan ayrılacağı zaman dostları ve arkadaşlarının isteği ve mürşidinin de müsaadesiyle vaaz vermek üzere kürsüye çıkar, fakat dili tutulur, hafızasındaki tüm bilgiler âdeta silinmiştir. Uzunca sükûtundan utandığım anlayan şeyhi Ümmî Sinan ona: "Durma, susma, söyle!" diye seslenince o anda cemaatın ve kendisinin de istediği üzere dili çözülür, gönüllere ferahlık veren vaazını yapar. Daha sonra da şeyhinin üstün ahlâk ve faziletini, ilim ve irfanı karşısında duyduğu sonsuz hürmetini, hayranlığını ve onun manevî himâyesi altında olduğunu ifade eden şu medhiyeyi söyler:

Eylesün Allah çok tahıyyâtı Ana kim
virdi ilm-i gâyâtı

Gizli sultândur sırr-ı Sübhân'dur Mürşid-i
cândur hep makâlâtı

Kutb-ı halayık bahr-ı hakâyık Ferd-i cami'dür
hep makâmâtı

Nokta-i kübrâ göremez a'mâ Gizlidür zîrâ
cümleden zâtı

Kalbini Keşşaf eylemiş şeffaf Görinür anda
hep beriyyâtı

Arayup bulan kullığm kılan Telk nin alan
buldı hâlâtı

-

Ey nice canlar yanını bekler Bulmaduk dirler
bunda lezzâtı

Neylesün ta'lîmolımaz teslim Yâ nice bulsun
ol kenıâlâtı

Mâyenün zevkin alımaz şol kim Şeyhi hak
bilmez yok riâyâtı

Şehr-i Elmalı canda bulmalı Ümmî
Sinândur şöhret-i zâtı

Hubbı cânumda sırrı zâtumda Savar üstümden
her beliyyâtı

Şeyhüni hak bil ey Niyâzî kim Pîr
yüzündendür Hak hidâyâtı[37]

Niyâzî-i Mısrî, bir başka şiirinde efe Ümmî Sinan'ın mürşid-i kâmil olduğunu irşat yolunu ehlinden usulüyle aldığını, ayet ve hadisin sırrını anladığını ve gönlünün daima tevhitle olduğunu dile getirir:

Kanı bir mürşid-i kâmil isteyen Yetiş Elmalı'da
Ümmî Sinan'a Kalbüm marazından kurtılam diyen
Yetiş Emalı'da Ümmî Sinan'a

Gerçi her köşede şeyhüm der, çokdur Binde birinün
[kim] irfanı yokdur Mürşid-i kâmilüfi tarîki Hakdur
Yetiş Elmalı'da Ümmî Sinan'a

---

[37] **Mustafa LutfT, s. 20-21; Seyyid Muhammed NÛr, s. 110-111;** ***Tam ve Tekmil*** *Niyazı Divanı,* s. **72-73; Erdoğan, s.226-227.**

Allah fi'llâh irşâd yolona turmış Yolıla

ehlinden usûlin almış Sinesi nûr ile eyle[ce]

tolmuş Yetiş Elmalı'da Ümmî Sinan'a

Âyetin hadîsin sırrın anlayan Dâim tevhîd ile

gönlin eyleyen Bîçâre Mısrî'nün sözin

dinleyen Yetiş Elmalı'da Ümmî Sinan'a[38]

Ümmî Sinan için "rütbe-i kemâline Hazret-i Mısrî gibi bir sultânın ana bende olması delâlet ider" diyen Hüseyin Vassaf[39] onun büyük bir mutasavvıf olduğunu söyler.

İsmail Beliğ, Ümmî Sinan'ı "meşâyih-i Halvetiyye'den zümre-i urefâ-nın ehl-i kemâli" diye tanıtır[40].

Mustafa Lufî Ümmî Sinan'dan "âlim-i ümmî-İştihâr ve fâzıl-ı fezâil-şiâr ve kâmil-i füyûzât-âsâr şeyh-i pîr ü civan, kümmelîn-i urefânun ehl-i kemâli, âlim-i ümmî-iştihâr ve ârif-i fünün-ı bî-şümâr" diye övgü ile söz eder. Niyâzî-i Mısrî ile aralarında geçen menkıbevî hallerden ayrıntılı ola-rak bahseder[41]. Harîrîzâde Kemâleddin, Niyâzî-i Mısrî'nin *Mevâidü'î-ir-fân'm* "On Üçüncü Sofra"smda, sülük sırasında yaptığı mücahedeyi ve bu esnada kalp gözüyle gördüklerini şeyhi Ümmî Sinan'a aktarması üzerine Ümmî Sinan'ın onun yaşadığı hal ve gördükleriyle ilgili yorumuna eserinde yer verir[42].

3° *Tam ve Tekmil Niyazı Divanı,* s. 35-36; Erdoğan, s.182.

3" Hüseyin Vassâf, s. 77

40 İsmail Beliğ, s. 189

41 bu menkıbeler için bk. Mustafa Lutfî, s. 10-13, 15-19, 22

42 Harîrîzâde Kemâleddin, nr. 432, III, vr. 13Oa-131a

Ayrıca Elmalı'da da Ürnmî Sinan'a izafe edilen menkıbeler de bulun maktadır[43]. Bu menkıbelerin bazıları da yine Üfrimî Öinan ile Niyâzî-i Mısrî arasında geçer. - .

Ümmî Sinan'dan şiirlerinde bahseden sadece Niyâzî-iMısrî değildir. Halifelerinden Şeyh Muslihiddin Mustâfa Uşşâkî, Gülaboğlu Mehmed Askerî, Şeyh Ahmed Matlaî, Suphî Hasan Efendi gibi mutasavvıf-şairler de şeyhlerine bağlılıklarını, hasretlerini, onun yoluna can baş feda edeceklerini en içten duygularla şiirlerinde dile getirmişler, şeyhlerini "kâmil bir mürşit, zamanın kutbu, velayet tahtının sultanı, marifet kânının ummanı" gibi sıfatlarla övmüşlerdir[44].

Döneminde tarikatı ve tekkesi ile bir yandan halka belli seviyede dinî bilgileri öğretmesinin yanında, isteyenlere tasavvuf yolunu da öğretmiştir. Bir taraftan halka vaaz ve nasihatlar verirken diğer taraftan da tekkesinde insanları Hakk'a vuslata hazırlayan ahlâkî bir eğitim vererek onların manevî makamlarım tamamlatmayı kendisine aslî vazife edinmiştir.

Şeyh Mehmed Nazmı, *Hediyyetü'l-ihvân'mda*[45] *"...* Yiğitbaşı'dan bir şu 'be dahi Tâlib-i Ümmî ve Eroğlu ve Elmalı Sinan Ümmî'den, Elmalı'da ve Uşşak'ta ve Kütâhiyye'de ve etraflarında hulefâ ve fukara bâkîdür." diyerek, Ümmî Sinan'ın da bağlı bulunduğu Halvetiyye'nin Ahmediyye kolunun yayıldığı yerler hakkında bilgi verir.

Mustafa LutfTnin, *Tuhfetü'l-asrî*'sinde Ümmî Sinan'ın Elmalı'dan Uşak'a halifelerinden Şeyh Mehmed Uşşâkîyi ziyarete geldiği, bu esnada Niyâzî-i Mısrî'nin de burada olduğu belirtilmektedir[46]. Yine aynı eserde Ümmî Sinan'ın oğlunu Niyâzî-i Mısrî ile Bursa ve İstanbul'a gönderdiğini Öğreniyoruz[47]. Bunun devlet ricalinden aldığı bir davete kendisi icabet edememesi nedeniyle mi yoksa oğlunun bilgi ve görgüsünü artırmak ama-

---

43 Ekiz, s. 49-51

44 bu şiirler için bk. Ekiz, s. 34-39

45 Şeyh Mehmed Nazmî, İÜ, TY, nr. 1604, vr. 81a-b

46 Mustafa Lutfî, s. 12

47 *a. e.* , s. İ7

cıyla mı yapılmış olduğunu kesin olarak tespit edemiyoruz. Başta Niyâzî-i Mısrî olmak üzere, Askerî, Matlaî, Muhammed Uşşâkî gibi mutasavvıf-şairlerin aynı zamanda Ümmî Sinan'ın halifesi olması, şüphesiz çeşitli yerlerde tanınıp sevilmesinde şöhretinin yayılmasında etkili olmuştur. Ayrıca bazı ilâhilerinin çeşitli mecmualarda bulunması ve bestelenmiş olması[48] da onun şiirlerinin değişik meclislerde sevilerek okunageldiğini gösterir.

Dillerde söylenen ilâhîleri, nesilden nesile aktarılan kerametleri, yetiştirdiği şair-dervişleriyle Ümmî Sinan edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir.

4. Vefat Tarihi

Kaynaklarda Ümmî Sinan'ın vefat tarihi ile ilgili farklı bilgiler yer almaktadır.

Bursalı Mehmed Tâhir, Niyâzî-i Mısrî'nin divanındaki bir mersiyede geçen *"Allah Allah didi ve kıldı bekaya irtihâl* mısraının nâtık olduğu 1075 tarihinde (aslında mısra 1078'e tekabül etmektedir) Elmalı'da âzim-i dâr-ı beka oldı"[49] diyerek **10751** (1664-65) ölüm tarihi olarak göstermektedir. Adı geçen mersiye Şeyh Muhammed Uşşâkî adına söylenmiştir. Nitekim mersiyenin beşinci beyti

Lîk gitti azîzim Şeyh Muhammed dünyeden Kalbimizi yakdı derdi
kaddimizi kıldı dâl

bize bunu açıkça göstermektedir. Niyâzî-i Mısrî divanını şerh eden Seyyid Muhammed Nûr ise mersiyeyi şerhettikten sonra adı geçen mısraı esas alarak 1078 (1667-68) tarihini Ümmî Sinan'ın vefat tarihi olarak verse de[50]

---

48 *Divançe,* İÜ Ktp. TY., nr. 9774, vr. 90b-96a; *Mecmûa-i ilâhiyyât,* Süleymaniye Ktp., Ali Nihat Tarlan, nr. 61, vr. 42b; *ilâhî Mecmuası,* Mevlana Müzesi Abdülbaki GÖlpınarlı Kütüphanesi, nr. 1656, vr. 13b, 21b

49 Bursalı Mehmed Tâhir, I, 85

5u Seyyid Muhammed Nûr, s. 134

yukarda belirttiğimiz *gibi Allah Allah didive kıldı bekaya irtihâVm* ebced karşılığının 1078 olması ve zaten de bu mersiyenin Ürnmî Sinan için söylenmemiş olması sebebiyle bu mısradan yola çıkılarak verilen vefat tarihleri yanlıştır.

Bağdatlı İsmail Paşa, *Kutbü'l-meânî* adlı eserini tanıtırken Sinan Ümmî'nin vefatını 1032 (1623) olarak verir[51]. 1057 (1647) yılında Niyâzî-i Mısrî'nin seyr ü sülûkunu tamamlamak için Elmalı'ya Ümmî Sinan'a geldiğini[52] bildiğimize göre bu tarihten önce vefat etmiş olması söz konusu olamaz.

Hüseyin Vassaf, Bursalı Mehmed Tahir gibi 1075'te vefat ettiğini belirtir. Ayrıca aynı tarihin üzerine 1069 tarihini de kaydederek, dipnotta Bursa'da Mısrî Hankahı şeyhi Mehmed Şemseddin Efendi'nin doğrusunun 1069 olduğunu söylediğini ifade eder[53].Harîrîzâde ise vefat tarihi olarak 1068'i (1657-58) verir.

Ölüm tarihiyle ilgili bütün bu yanlışlıklar mutasavvıf-şairin Elmalı Halk Kütüphanesi'nde bir mecmuada (nr. 43) yazma divanının başında yer alan şu kayıttan: "Merhum ve magfurunleh Ümmî Sinan Efendi ismühû Yûsuf Efendi dâr-ı dünyâdan dâr-ı âhirete intikâl itdügi sene seb'a sittîn ve elf el-medfûn fî Elmalı, fî şehri cemâziyi'I-âhırda yigirmi beşinci gicesi vâki' olup dünyâdan âhirete intikâl idüp Salı gün dahve-i kübrâdan sonra hâk-i siyaha tapşırıldı. Nevvefa'llâhu merkadehû ve rahmetu'llâhi aleyh ve kuddise sırruhû" (s. 36) haberdar olunmadığı için yapılmış olmalıdır. Aynı mecmuada bulunan (s. 450) Niyâzî-i Mısrî'nin Ümmî Sinan'ın ölümü üzerine "Ve lehû mersiye-i târîh-i Ümmî Sinan kuddise sırruhû" başlığı altında yazdığı mersiyenin son mısramın ebced karşılığı da aynı tarihi vermektedir. Bu manzume şu şekildedir:

---

5 * Bağdatlı İsmail Paşa, II, 234

52 Mustafa Lutfî, s. 17-18

53 Hüseyin Vassaf, V, 77

Uğradı cân yine matem üsdüne Olmaya bir nâle
nâlem üsdüne

Cân u dil meksûf ü mahsûf oldular Kara gün doğdu
bu hanem üsdüne

Fevzimün suyı yerinden od çıkar Yaraşur bana ki
yanam üsdüne

Yıkılup meyhane hîç mey kalmadı Bir eşik bulam
mı yatanı üsdüne

Geldi şeyhimüfi Niyâzî târihi San kıyamet kopdı
âlem üsdüne

Niyâzî-i Mısrînin *Divarimm* bilinen nüshalarında bu manzumenin yer almamış olması[54] da Ümmî Sinan'ın vefat tarihinin doğru tespit edilememesinin nedenlerinden biri olmuştur.

Ümmî Sinan 25 Cemâziyelâhir 1067'de (10 Nisan 1657) vefat etmiştir. Mezarı kendi adıyla anılan caminin bitişiğindeki türbededir.

5. Halifeleri

Yunus Emre, Eşref oğlu Rûmî, Hacı Bayrâm-ı Velî vb. mutasavvıf-şa-irler gibi Ümmî Sinan da Allah'a vuslat için gerekli olan ibadet riyâzat ve mücahedeleri öğreterek ilâhî aşka ulaştırmak için çalışmıştır. Şeyhi Eroğlu'nun vefatından sonra hilâfet makamına geçen Ümmî Sinan ilm-i hikmetten nasip almak, aşk ehliyle sırdaş olmak, dosta ulaşmak isteyenleri dergâhına çağırmış, bu da'vetine icabet edenlerden bir çok halife yetiştirmiştir. Onun yetiştirdiği başlıca halifeleri şunlardır:

Nitekim Seyyİd Muhammed Nûr, *Edebî ve Tasavvufî Mısrî Niyâzî Divanı Şerhi* (İstanbul 1976) ve *Tam ve Tekmil Niyâzî Divanı* (İstanbul, ts.) gibi eserlerde bu manzume bulunmamaktadır.

a. Şeyh Muslıhuddin Mustafa Uşşâkî. Divanının başında Yahya Şirvânî'ye kadar olan tarikat silsilesi zikredilirken şeyhinin Ümmî Sinan olduğu kayıtlıdır, ayrıca Ümmî Sinan ile ilgili üç manzumesi bulunmakta dır. Divanında Hz. Ebü Bekir neslinden olduğunu da söyler[55]. NÎyâzî-i Mısrînin *Mevâidü'l-irfârima.* düşülen bir nottan Niyâzî-i Mısrî'nin *"es mayı* şeyhi Ümmî Sinan Elmalılı'dan aldığı, şeyhinin vefatından sonra da *iki ismi* Ümmî Sinan'ın halifesi olan Kütahyalı MüsÎihuddih Efendi'den telakkî ettiği" kaydedilmiştir[56].

b. Gülaboğlu Muhammed Askerî (XVII. yüzyıl). Kütahyalı olan ve içine ilâhî aşk ateşi düşünce Şam ve Buharagibi beldeleri dolaştıktan sonra Ümmî Sinan'a bağlanmıştır.

Divanının nüshalarına çeşitli kütüphanelerde rastlanması onun çok okunan ve tekke edebiyatında önemli bir yere sahip olan şairlerden biri olduğunu gösterir. Şiirlerinde Halvetî tarikatından olduğunu ve mürşidinin Ümmî Sinan olduğunu kendisi belirtir[57].Şiirlerini sanat kaygısıyla değil bir mürşit olarak kaleme aldığı anlaşılmaktadır[58].

c. Şeyh Ahmed Matlaı. Hayatı hakkında bilgi bulunmayan Matlaî'nin Ümmî Sinan'ın halifelerinden olduğunu Elmalı Halk KütüphanesÎ'nde (nr. 43, s. 605-621) bulunan 50 kadar manzumesinin başlığındaki "İlâhiyyât-ı eş-Şeyh Alımed el-Matlaî el-Uşşâkî el-me'zûn min Ümmî Sinan kuddise sırruhû" ibaresinden öğreniyoruz[59].

d. Müftî Derviş. Divanının nüshalarından birine göre adının Ahmed, lakabının da Çavdaroğlu olduğu tespit edilmiştir. Şiirlerinde Müftî, Müftî Derviş, az da olsa Çavdaroğlu ve Çavdaroğlu Ahmed mahlaslarını kul lanmıştır[60]. Elmalı Halk KütüphanesÎ'nde (nr. 43, s. 170-172, 181) bulu-

---

55 Süleyman Fikri, s. 189; Ekiz, s. 33-36

56 Niyâzî-i Mısrî, s. 95, dipnot 69

57 Bursalı Mehmed Tahir, II, 308; Ekiz, s. 36-37

58 geniş bilgi için bk. İsmail Ünver, "Askerî", *DÎA,* İstanbul 1991, III, 491-492; Sadeddin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri,* İstanbul, ts., II, 508-510

59 Ekiz, s. 37; Süleyman Fikri, s. 189

60 Suphi Saatçi, "Müftü Derviş", *TDEA,* İstanbul 1986, VI, 465

nan manzumelerinin başlığındaki "İlâhiyyât-ı Müftî Dervîş el-me*zûn bi-Ümmî Sinan ..." ibaresinden Ümmî Sinan'ın halifelerinden olduğunu öğreniyoruz[61]. Divanında 170'ten fazla manzume bulunmaktadır[62]. Niyâzî-i Mısrînin beş arkadaşından biri olan Müftî Derviş 5 meşhur mutasavvıf Sun'ullah Gaybî'nin[63] babasıdır.

<?. *Muhammed Uşşâkî* (ö. 1068/1657-58 [?]). Ümmî Sinan'ın en Önde gelen halifelerinden olup çok geniş bir nüfuza sahip olduğu anlaşılmaktadır. Mustafa Lutfî, Ümmî Sinan'ın Muhammed Uşşâkî'yi 1057 (1647) yılında Uşak'ta dergâhında ziyaret ettiğini söyler[64]. Niyâzî-i Mısrî üzerinde de derin bir etkisi olduğu anlaşılan[65] Muhammed Uşşâkî'nin Ümmî Sinan'ın Uşak ve civarındaki en güzide halifesi olduğu anlaşılmaktadır.

/ *Niyâzî-i Mısrî* (ö. 1105/1694). Ümmî Sinan'ın en ünlü haîifesidir. Halvetiyye'nin Mısriyye kolunun kurucusudur. Diyarbakır, Mardin, Kerbelâ ve Kahire gibi şehirlerde dinî ilimler tahsil edip çeşitli tarikat büyükleriyle görüşüp onların sohbetlerinde bulunduktan sonra Ümmî Sinan'a mürit olmuş, 1647-1656 yılları arasında[66] Elmalı'da seyr ü sülû-künü tamamlamış ve kendisine hilâfet verilmiştir[67]. Büyüklü küçüklü otuzdan fazla eseri olan Niyâzî-i Mısrî divanında şeyhi Ümmî Sinan'ı öven

---

61 Ekiz, s. 38

°2 Suphi Saatçi, VI, 465; ayrıca bk. Sadık Mısırcı, *Müftî Derviş Divanı,* Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1995, mezuniyet çalışması.

"3 geniş bilgi için bk. Bilal Kemikli, Türk Tasavvuf Edebiyatında Risâle-i Devrân ve Sama Türü ve Gaybî'nin Sernâ'a İlişkin Görüşleri", *ilahiyat Fakültesi Dergisi,* XXXVII (Ankara 1997), s.455.

64 Mustafa Lutfî, s. 11, 13

"* Niyâzî-i Mısrî, Elmalı'ya Ümmî Sinan'a gelirken Muhammed Uşşâkfye uğrar. Ümmî Sinan'ın vefatından sonra Bursa'ya gider (Mustafa Lutll s. 24-25). Vefatı üzerine ona duyduğu bağlılığı ve hürmeti ifâde eden şiirinin sonunda tarih düşürmüştür *(Tam ve Tekmil Niyazi Divanı,* s. 97).

66 Mustafa Lutfî, s. 17-18

67 NÎyâzî-i Mısrî, s. 39-41; geniş bilgi için bk. Kenan Erdoğan, *Niyâzî-i Mısrî Dîvânı* ,Ankara 1998; Mustafa Aşkar, *Niyazî-i Mısrî ve Tasavvuf Anlayışı,* Ankara 1998.

şiirleri bulunmaktadır[68]. Ünü şeyhini aşan Niyâzî-i Mısrî şüphesiz onun tanınmasında da büyük rol oynamıştır.

Bunlardan başka Hüseyin Vasşafın bildirdiği Kâşif[69], Hakîrî mahlash oğlu Şeyh Süleyman (ö. 1128/1716)[70] ve Selâmı mahlash Şeyh Selâmî Halil'in[71] de Sınan Ümmî'nin halifeleri arasında sayılması gerekmektedir. Her ikisin şiirleri günümüze ulaşmıştır. Ümmî Sinan'dan "ma'rifet cevheri" aldığını söyleyen Suphî Hasan Efendi'nin Ümmî Sinan'ın halifesi olup olmadığı şüphelidir[72].

B. Eserleri

*X, Kutbü'Umeânî** Eserin hamdele ve salvelesinden sonra "Bu risale insanın âlem-i ervâhdan âlem-i süfliye ne tarîkle nüzul idüp ve ne tarikle urûc idecegin beyan ider." (vr. 64b) denilerek eserin konusu belirtilir. Daha sonra yaratılışla ilgili şu bilgiler verilir:

Allah, önce Hz. Muhammed'i nurdan yarattı. Usûl-i esmayı (7 esma) telkin eyledi. Hakîkat-ı Muhammediyyenin meşgul olduğu tevhidin ve esmanın nuru vasıtasıyla bütün varlıkları yarattı.

Bütün hakâyıklar, *âlem-i amâ'da.* mec'ûl hakikatken *âlem-i'lâhutta.* ah-sen-i takvim üzre yaratıldılar. Daha sonra sırayla *âlem-i ceberâta., âlem-i melekâta, âlem-i nâsûfa* ve *âlem-i mülke* tenezzül etti. *Âlem-i lâhutta.* insana cisim verildi, çeşitli menzillerden sonra tevhid ve esmanın nuruyla yaratılan ve vahdet zevkini, konuşma ve müşahedenin lezzetini tadan *âlem-i mülke* inen ve vahdetten ayrı düşen insanın vatan-ı aslîye (vahdet) kavuşabilmesi için gerekli olan âlet, esbâb$_5$ delil ve burhanın Allah tarafından insanlara bahsedildiğini belirtir (vr. 66b). Bu bilgiler verildikten sonra eser 6 fasla ayrılır.

---

68 *Tam ve Tekmil Niyazı Divanı,* s. 72, 73, 107, 108, 179

69 Hüseyin Vassaf, s. 77

"^ Ekiz, s. 55-60; Süleyman Fikri, s. 189. Bu kaynaklarda babasının vefatından sonra yerine geçen Şeyh Süleyman'ın "babasından daha kâmil olduğu" rivayeti de yer aîır. *11* Ekiz, s. 61-73

72 *a. g. e.* *t* s. 38-39

1. Fasıl (67a-69a): Hakâyık-ı insandan sonra ruha Âdem'in yüreğine inme emrinin verilmesi, aşkın zuhura gelmesi ve sema' eylemesi anlatılır. Bunun saf asıyla da İnsanların *âlem-i ervah, arş-ı rahman, âlem-i lâhût* vb. çeşitli alemleri tenezzülden sonra 7. göğe oradan da sırayla 1. göğe kadar inerler. Sonra oradan *heyulaya* girip ana rahmindeki meniden hasıl olan velede inerler. O et hayat bulup çocuk olur. İki meleğin biri sağ kulağına *âlem-i ervah* ilmini, zevkini ve semâmı (ki buna ilham diyor), diğeri sol kulağına o meleğin zıddını iğva eden bir oğlan koyar. İnsana o da vesvese verir. Veliler, âşıklar, sâdıklar Elest bezmi'nde her birisi bir türlü muhab bet, yakınlık, aşinalık ve marifet ortaya çıkarmışlardır.

2. Fasıl (69a-69b): Meşâribü's-sâfİlîleri vücûd-ı cismânîlerine o kadar hükmünü geçirmiştir ki, bir kısmı Hâlik'ı, bazıları onun kelâmını bazıları da velileri inkâr ettiler. Yani meşâribü's-sâfilîlerinin gereği, ves.vâş'ın iğ-vâsı o kadar saptırdı ki, *âlem-i ervâhm* ve *âlem-i lâhutim* tüm lezzetlerini unutturup basît *âlem-i nâsûtun* zulmânî hicaplarıyla muttasıf kılmıştır. Bunlara hidâyet erişmezse akıbetleri kötüdür.

3. Fasıl (69b-70b). Elest bezmi'nde verdikleri ahd-i ezelîye vefa göste renler *âlem-i nâsûtun* fanî lezzetlerine rağbet etmezler. Hakîkî vasıtaları bulup aslî vatana dönmek için gereken söz ve işlerle meşgul olurlar. Bu hakîkî vasıtalar da nebilerin vekilleri olan mürşid-i kâmillerdir. Talibin zikri arttıkça Allah'ın nazarı da ona artar, "ehlullah" mertebesine erince onlara her iki cihanda da gussa ve elem olmaz.

4. Fasıl (70b-72a): *Âlem-i nâsûtSL* gelen insanlar, ilkbaharda sahillerden yaylalara göçen kuşlara benzetilir. Kış günleri yaklaşınca kışın fitnesinden emin olmak için kuşların geldikleri ülkelere seyr ü sefer edip geri dönme leri gerekir. Basit uçmasına ve kaçmasına mağrur olup da yaylada kalan kuşlar avcıların çeşitli hilelerine düşüp ecel bıçağına canlarını kaptıracak lardır. İşte bunun gibi *âlem-i nâsûtun* fanî lezzetlerine gönül verip *âlem-i lâhûtun* zevkinden habersiz olanlar İblis'in askerlerinin kurduğu hilelere düşüp mağbun olurlar. Bunlara nefs-i emmâre kışı zuhur etmiştir. Bu du rumda yaptıkları onlara fayda vermez.

5. Fasıl (72a-73a). Bir mürşide erip Allah'ı dilinde zikredip kalbinde fikredenler anlatılır. Bunlar semâ'-ı evvel ile semâ'-ı âhirin arasını kesme-yip *âlem-i ervahta* verdikleri ahd-i ezelîye sâdık olanlardır.

Bu bölümde semâ'-ı ûlâ, semâ'-ı vustâ ve semâ'-ı uhrâ hakkında bilgi verilir. Bütün hakâyık-ı insanın cism-i Âdem'e, beşeriyet hareketine gelirken vaki olan hareketine semâ'-ı ûlâ; cism-i Âdem'e geldikten sonra, *âlem-i mülke* tenezzül ettiklerinde zuhur eden hareketine semâ'-ı vustâ, cism-i Âdem'den hurûc edip dâr-ı ukbâda vâki olan hareketine ise semâ'-ı uhrâ adını verir. Bu her bir semâ'ın da kendi içinde üç kısma ayrıldığı belirtilir.

Semâ'-ı vustâ anlatılırken nefsin hevaları ve şehvetin galebeleriyle ortaya çıkan ve bidat olan cismânî, şeytanî ve nefsânî hareketlerden bahsedilir ve bunların haram olduğu belirtilir.

6. Fasıl (73a-73b). Hareketti's-semâi'1-cismânî ve'n-nûrânîyi açıklar. Buna semâu't-tâlibîn de denir. Bu sünnet olan hareketü's-semâ'dır. Bu hal üzereyken dâr-ı ukbâya giderlerse cennette çeşitli nimetlere kavuşurlar. Burada sonsuza dek semâü'l-uhrayla mütelezziz olurlar.

7. Fasıl (73b-74a). Hareketü's-semâi'l-vustâ ve uhrânın bir başka açıklaması yapılır. Ahd-i ezelîsine vefa edip sâhib-i irşad, mürşid-i kâmil ve vekîl-i enbiyâ denilen veliyyullaha teslim olup Hakk'a bağlanan ve daima onun zikrinde olanların hareketü's-semâlarma, hareketü'l-cismânî ve semâu'r-rûhânî ve rücûu's-sırrü'l-insânî denir. Bu ibadettir. Bu hal üzereyken dâr-ı ukbâya gidenlerin hareketü's-semâi'l-uhrâları şöyle açık lanır: Hz. Muhammed (s.a.v) Hazîre-i Kııds'e davet edildiğinde bütün mukarreb ve hâs kullarla birlikte ziyâfet-i hâs ve keşf-i tecellî-i zâtla semâ' edip hareket vâki' olsa gerektir.

2. *Divan:* Ümmî Sinan'ın tanınmasını ve tasavvufî düşüncelerinin yayılmasını sağlayan önemli eseri divanıdır.

Eleştirmeli metnini hazırladığımız bu divanında ilâhî olarak yazılmış 200 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerde vahdet-i vücud görüşü coşkun bir şekilde dile getirilir. İnsanlara gönülden inandığı bu tasavvufî düşünceleri anlatırken çeşitli öğütler de verir. Şiirlerinin büyük çoğunluğu (145 adet) aruzla yazılmıştır. Bir çok mutasavvıf şair gibi şiirlerini bir irşat vasıtası

anmıştır. Diğer vahdet-i vücut görüşünü benimseyen derin bir varlık bilgisi ve insan anlayışı vardır. lukça sade sayılabilecek bir Türkçe ile kaleme Tasavvufl terimler ve semboller her tekke şairinde bi bu ilâhîlere ayrı bir fikrî yoğunluk kazan-. Devriye ve sathiye olarak kaleme aldığı şiirlerinin manım tenkit eden müstakil bir şiiri de (nr. 175) dır. Bu da onun dışa dönük yaşadığım, toplumun ilgilendiğini, bunları kendisine dert edindiğini bize edir

uç:

nakça:

Evkaf Defteri [EV], nr. 15024, s. 2, 49.

a, *îzâhu'l-meknûn fi'z-zeyl 'alâ Keşfi'z-zunûn 'an ve'l-fünûn* (nşr. Kilisli Muallim Rifat-Şerefeddin nbul 1947, II, 234. Bayrı, M. Halit, "Mutasavvıf *nV,Türk Folklor*

nr. 129, İstanbul 1960, IV, 2128-2129. Bursalı *nlı Müellifleri,* İstanbul 1333,1, 85. Aşkar, Mustafa, *avvuf Anlayışı,* Ankara 1998. Develi, Hayati, *Evliya ine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı*

s Benzeşmeleri ve Uyumlar, Ankara 1995. Dikmen, yh Yusuf Ümmî Sinan Efendi", *Erdem zel Sayısı-II),* K/26, Ankara 1996, s.643-649. *rle Türk Şiir Bilgisi,* Ankara 1983. *Divançe,* İÜ Ktp. -96a Erdem, Mehmet, *Sinan Ümmî ve Kutbü'l- Üzerine*

Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İzmir sans tezi. Erdem, O. Kâmil, *Divan, Şeyh Yusuf* Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Ktp., nr. 10422, mezuniyet t

------ , *Sinan Ümmî Divanı,* İstanbul 1976.

âzî-i Mısrî Dîvânı, Ankara 1998. Ekiz, Abdullah,
dı, Ankara 1962. Ertuğrul, İsmail Fennî, Vahdet-i
i Arabi, İstanbul

tname, İstanbul 1935, IX, 280-281. Gölpınarlı,
ftan Dilimize Geçen Deyimler ve
bul 1977. Hafız Hüseyin Ayvansarâyî, Vefeyât-ı
aniye Ktp.,
. 1375, vr. 46a. Harîrîzâde Kemâleddin,rzZryânM
ni selâsiU't- tarâik,
tp., Fatih, nr. 432, III, vr. 130a-134a. Hüseyin
iyâ-yı Ebrâr, Süleymaniye Ktp., Yazma/
09, V, 76. ilâhî Mecmuası, Mevlana Müzesi
Ktp., nr. 1656, vr.
oekten", Haluk, Eski Türk Edebiyatında Nazım
nbul

e-i Belîğ, Bursa 1302, s. 188-192. Kam, Ferid,
nbul 1913. Kocatürk, Vasfi Mahir, Türk Edebiyatı
s.480-481.
toloji, Ankara 1968, s. 317-319.
k Edebiyatında ilk Mutasavvıflar, Ankara 1984, s.
az, Cemâl-Tatcı, Mustafa, Ümmî Sinan: Hayatı ve

ğlu, Kemal Edib, Osman Şems Efendi Dîvânı'ından

Mecmûa-i llâhiyyât, Süleymaniye Ktp., Ali Nihat
).

Mehmed Şemseddin, Bursa Dergâhları: Yâdigâr-ı Şe
Kara-Kadir Atlansoy), Bursa 1997, s. 519. Mu
Terimleri: Istılâhât-ı Edebiyye (haz. M.A.Yekta
Saraç), İstanbul 1996. : Muhammed Fuad Abd
Mu'cemü'I- müfehres li-elfâzi'l-
Kur'âni'l-Kerîm, İstanbul, ts.
Mustafa Lutfî, Tuhfetü'l-asrîfi menâkıbi'l-Mısrî, Bur
Serdar, Arapça-Türkçe Sözlük, İstanbul, ts. Müstaki
Sâdeddin, Mecellütü'n-nisâb fi'n-neseb ve'l-künâ v
Süleymaniye Ktp., Halet Efendi, nr. 628, vr. 260a.
------, Meşâyihnâme-i islâm, Süleymaniye Ktp., Esa
vr. 5b-6a. Niyâzî-i Mısrî, Mawaidu'l-irfân: İrf
çev. Süleyman
Ateş), Ankara 1971. Onay, Ahmet Talât, Türk Ş
Cemal Kurnaz), Ankara
1996. Sâdık Vicdanî, Tomar-ı Turuk-ı Aliyyede
İstanbul
1338r./1341. Seyyid Muhammed Nûr, Edebî
Mısrî Dîvânı Şerhi,
İstanbul 1976. Sinan Ümmî b. İbrahim er-Rûmî
İzmir Millî Ktp., nr.
2011/5,vr. 63b-74a.
Süleyman Fikrî, Antalya Livası Târihi, İstanbul 1338
Şeyh Mehmed Nazmî, Heydiyyetü'l-ihvân, İÜ, TY,
Şeyhî Mehmed Efendi, Şakâ'ik-ı Nu'mâniyye ve Ze
fudalâ I (haz. Abdülkadir Özcan), İstanbul 1989/
Tam ve Tekmil Niyazî Divanı, İstanbul, ts. Tatcı, Mus
Divânı I: İnceleme, Ankara 1990.

------ , "Elmalılı Bir Mutasavvıf Şair: Ümmî Sinan Halvetî", *Türk Dünyası Araştırmaları,* sy. 81, İstanbul 1992, s. 1992, s. 179-188.

---- -, *Ümmî Sinan Halvetî,* Antalya/Elmalılı 1993.

------ , "Elmalılı Bir Mutasavvıf Şair: Ümmî Sinan Halvetî", *Edebiyattan İçeri,* Ankara 1997, s. 193-217. *Türkçe Yazma Divanlar Katalogu, I. Cilt: XII-XVI. Asır,* İstanbul 1947,
nr. 61, s.153.

Türkiye Yazmaları Toplu Katalogu, 111/07, İstanbul 1983, nr. 2031, s. 185. Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü,* İstanbul 1991.

------ , "Halvetiyye", *DİA,* İstanbul 1997, XV, 393-395.

Ünver, İsmail, "Askerî", *DİA,* İstanbul 1991, III, 491-492.

Yurdören, İbrahim, *Kaybolan Gölgeler Niyazi Divanı Açıklaması,* Ankara 1966.

METİN

Müfred

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Tevhîd-i esmâdan aldı dersini Ümmî Sinân
Vâridâtıñ pertevinden şerh olundı bu Dîvân*

Tevhid

1

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Ta'âla'llâh yâ hannân ki zâtıña zevâl olmaz
Yüce Sultân yâ Mennân nüzûle intikâl olmaz

2 Zehî Sultân-ı a'lâsın 'inâyet issi Mevlâsın
Hem evlâlardan evlâsın ki künhüñe hayâl olmaz

3 Zehî evvelsin ey Hâdî viresin cümle murâdı
Senüñdür kaygu vü şâdî aña bir gayri hâl olmaz

4 Ki sensin Vâhid ü Kahhâr bizi eyle saña sen yâr
Ne öñüñ var ne soñuñ var ne sag u ne şimâl olmaz

5 Sanî'u'llâh-ı a'lemsin rahîmu'llâh-ı erhamsin
Kerîmu'llâh-ı ekremsin kemâlıña misâl olmaz

---

* Bu beyit E'de divana başlarken müfred adı altında, Ü ve HP'de 1. şiirin başında verilmiş, B'de ise yer almamıştır.

1 B 1b, E 37, HP 1b, Ü 1b.

1 Yüce: Zehî E / E nüzûli: nüzûle HP, Ü

2 a'lâsın: Mevlâsın E / Mevlâsın: a'lâsın E

4 bizi eyle saña sen yâr: bizi saña sen eyle yâr HP / Ki: Çü E / Bu beyit E'de 10. beyitten sonradır.

6 Celâliñ kibriyâsından eger keşf eyleseñ envâr
Kamu ‘âlem ola fânî ki ceng ü cim ü dâl olmaz

7 Olursa vakt-ı ma‘a’llâh meger ire habîbullah
Pes andan gayrı ‘abdullâh melek cin perr ü bâl olmaz

8 Kelâmıñdur senüñ yâ Hû ki **lâ ilâhe illâ Hû**
Okur zâkirleriñ Hû Hû çü senden infisâl olmaz

9 Buyurduñ çün **atî‘u’llâh** yaratduñ her şeyi li’llâh
Diyeler tâ ki zikru’llâh yeg andan min fi‘âl olmaz

10 Eger insân eger hayvân her eşyâ emriñe fermân
Ki senden gayrıdan ey Cân kamu halka Zevâl olmaz

11 Delîlim âyet-i Kur’ân ki **sübhâne’llezî** burhân
Ki lâ-ezmân ve lâ-imkân veyâhûd mülk ü mâl olmaz

12 Münezzehsin tasavvurdan ve fi’l-cümle bilinmekden
‘Akıllar mât u sergerdân bilinmek ihtimâl olmaz

13 Celîl ü zü’l-celâlsın hem Cemîl ü zü’l-cemâlsın hem
‘Azîm ü Bî-misâlsın hem çü zâtıña misâl olmaz

14 Seni söyler kamu diller uçan kuşlar esen yeller
Cemâliñ bâgına güller müzeyyen ak u al olmaz

15 Kime kim irdi bir zerre dîdârıñ zevkınıñ derdi
Dü ‘âlemde aña emsâl nebât u kand u bal olmaz

16 Kanı şol derd-ile yanan kim oldur ‘aşkıla kanan
Visâliñ gibi ey Cânân ki bir dahı visâl olmaz

17 Kime kim ‘aşkıñ odından kıgılcım irdi bir zerre
Ne meyl-i bâkî ne fânî ne gussa hırka şâl olmaz

18 Hayâliñ derdiniñ zevkın kime keşf eyleseñ bir kez
Ki devlet tâli‘i böyle mübârek kutlu fâl olmaz

---

6 ḳamu: iki E.
10 nevâl: Ü ve HP'de yanlış olarak zevâl.

19 Açıla vahdetî güller şakıya mürg u bülbüller
Niçe şerh eyleye diller kim anda kîl u kâl olmaz

20 Şu kim ‘aşkıñ ile hayrân bulupdur kâmil-i imân
Yoluñda kim ki virdi cân aña hadd ü su’âl olmaz

21 Şu kim zikriñi derd-ile getürdi ‘aşk-ıla dile
Aña şeytân ne kâr kıla pes aña mekr ü âl olmaz

22 Bilürsin kim hatâmuz çok ‘inâyet eylegil ey hak
Çü sensin Fâ‘il-i mutlak ki hergiz gayrı hâl olmaz

23 Cân alup cân viren sensin getürüp gideren sensin
Bu devrânı süren sensin saña bahs-i cidâl olmaz

24 Çü sensin Hâdî-i burhân kerem kıl lutfıla ihsân
Ki senden gayrı yâ Deyyân **ve lâ-mennü zü’l-mâl** olmaz

25 Egerçi karadur yüzüm velâkin togrıdur özüm
Saña yalvarmaga bir dem kanı tâkat mecâl olmaz

26 Eger fazl-ı ‘inâyâtıñ olursa derdime dermân
Ne gam gussa baña gayrı işimde hiç melâl olmaz

27 Hudâvendâ Hudâvendâ hemân fazlıñ ola cânda
Kim zîrâ Ümmî Sinânda havâss-ı hâssı hâl olmaz

ELİF

2

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Evveliñe olmadı hiç ibtidâ
Âhiriñe dahı yokdur intihâ

---

21 ‘aşkıla dile: dile ‘aşḳıla B.
22 ey ġaḳ: Yâ Rab B.
26 fażl-ı ‘inâyâtıñ: fażlıñ ‘inâyetiñ Ü, HP, B.
27 Ĥudâvendâ: ŝ HP (biri yazılmamış) / Ki: Kim Ü, HP.
2 B 3b, E 59, HP 2a, Ü 2a.
4 kürs: kürsî E, Ü.
8 derdlere: metinde dertlere

2 Zâhir ü bâtın saña hep muntazır
Bâb-ı fazlıñdan ider küllî recâ

3 Ey Kerîma'llâh Kuddûsü's-selâm
V'ey Rahîm ü Hâlik-ı arz u semâ

4 Mâlikü'l-mülk-i hakâyık ins ü cân
'Arş u kürs levh u kalem **tahte'l-'ulâ**

5 On sekiz biñ 'âleme sensin İlâh
Râzıkı hem hâfızısın ey Hudâ

6 Sensin ol Cebbâr-ı 'âlem zü'l-celâl
Kahr iderseñ yek nefs olur fenâ

7 Cins ü misliñ yok nazîriñ bir dahı
İllâ mahbûbuñ Muhammed Mustafâ

8 Nûr-ı vechiñden anı var eyledüñ
Sevdüñ anı derdlere kılduñ devâ

9 A'zam-ı şânıñ bilinmeklik muhâl
Şerh olunup dile gelmez Kibriyâ

10 Geldi her kim 'âleme her kim gele
Nûr-ı vechiñden olurlar âşinâ'

11 Nûr-ı zâtıñ kıble kılduñ cânlara
Bendesidür enbiyâ vü evliyâ

12 Bahr-ı zâtıñdan haber bilmeklige
Bulmadı yol ger veli ger enbiyâ

13 Bahr-ı mutlak lâ-te'ayyün künh-i zât
Vasf olunmaz niçedür ol Hû bekâ

14 Dem-be-dem dir tapuña **tübtü ileyk**
Secde kılmış pâyiñe nûr-ı 'amâ

15 Eyle olsa işbu remzi añlayan
Eylemez bundan öte çûn ü çirâ

---

12 enbiyâ: evliyâ Ü, B, HP.

16 Bu Sinân Ümmî temennâ kıldugı
Pâk zâtıñdan hemân ancak rızâ

3

1 ‘Âşıklarıñ eglencesi ism-i zâtıñ yâ Rabbenâ
Cânlarınıñ diñlencesi zikr-i zâtıñ yâ Rabbenâ

2 Fazlıñ kime beyân olur gizli râzı tuyan olur
Aña katı ‘ayân olur keşf-i zâtıñ yâ Rabbenâ

3 Ne gelmiş ne gelesidür ne olmuş ne olasıdur
Ne bulmuş ne bulasıdur misl-i zâtıñ yâ Rabbenâ

4 Halkıñ çogı hakkı bilmez ancalar râh arar bulmaz
Degmelere nasîb olmaz vasl-ı zâtıñ yâ Rabbenâ

5 Gerçek erleriñ hâlıdur gideniñ ugrar yolıdur
Cümle ‘âleme tolıdur hüsn-i zâtıñ yâ Rabbenâ

6 Hûr-i cinân sohbetine magrûr olma devletine
İremezler lezzetine kurb-ı zâtıñ yâ Rabbenâ

7 Cezb eyleseñ kime seyrden eger giçden eger irden
Hergiz ayrılmaz nazardan resm-i zâtıñ yâ Rabbenâ

8 Bahr-ı mugrıkdur dalınmaz bu bahra gavvâs bulınmaz
Lâ-te‘ayyündür bilinmez künh-i zâtıñ yâ Rabbenâ

9 Bilen sensin ‘ilme’l-yakîn gören sensin ‘ayne’l-yakîn
Bulan sensin hakka’l-yakîn bahr-ı zâtıñ yâ Rabbenâ

10 Seni bildüm diyen bilmez seni buldum diyen bulmaz
Dile gelüp şerh olınmaz vasf-ı zâtıñ yâ Rabbenâ

11 Bilmeyenler bildüm sanur bulmayanlar buldum sanur
Görmeyenler gördüm sanur nûr-ı zâtıñ yâ Rabbenâ

---

16 temennâ: temâşâ E.

3 B 4a, E 60, HP 2b, Ü 2b.

4 ancalarda arar: ancalar râh arar Ü.

8 baġr-ı muġrıḳ: baġr-ı muġrıḳ Ü, HP, B / bulınmaz: olınmaz E / künh-i : kevn-i Ü, HP.

12 Ger enbiyâ ger evliyâ ger asfıyâ ger etkıyâ
Oldılar mazhar-ı zıyâ vech-i zâtıñ yâ Rabbenâ

13 Her kimi nûruñ cezb ider ‘aşkıñ yolın turmaz güder
Dâ’im anı ihrâk ider ‘aşk-ı zâtıñ yâ Rabbenâ

14 Sensin ‘âlemlerden ganî ister bu cân senden seni
Ayırmasun cân u teni künh-i zâtıñ yâ Rabbenâ

15 Ümmî Sinân fazlıñ ile gitmek dilerler ol ile
Sen mahrem eyledüñ hele sırr-ı zâtıñ yâ Rabbenâ

4

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Münezzeh zâtı bahrından nedür mevcin kılan peydâ
Ya ol deryâ-yı mutlakdan nedür evvel olan peydâ

2 Ki zâtı lâ-teayyünden haber sormak degül ma‘nâ
Anuñ âsâr-ı feyzinden haber virsün bilen peydâ

3 Çün ol ‘ummân-ı a‘zamdan kılupdur nûrı ol câmi‘
Haberdâr ol kim ol nûrdan ne cevherdür olan peydâ

4 Budur ol yüce nûr-ı zât kılan cümle sıfâtı mât
Ne hâlik oldı ne mahlûk nedür bundan gelen peydâ

5 Nedür ol zât-ı a‘lâdan rızâ taleb kılan evvel
Aña hükm eyleyen sırran rızâ emrin kılan peydâ

6 Ki ya‘nî isteye irzâ bilinmeklük-durur a‘lâ
Ki oldur ahsen ü ekber iden ‘irfân kılan peydâ

7 ‘Amânıñ ‘ilmini evvel ne sırdur eyleyen ihyâ
Ne keyfiyyet kemâlidür kim anda cem‘ olan peydâ

8 Sıfâtı bahsiniñ evvel kadîmî dinilen oldur
Hakâyık andan olmuşdur ne kim geldi gelen peydâ

---

14 cân u teni: cândan cânı B: senden cânı E / künh: küfr E.
4 B 5a, E 97, HP 2b, Ü 3b.
6 iden: adın E.

9 Gelüp ‘irfân diler insân ola zâhir nihân ihsân
Ki ol nûruñ zıyâsından hakâyıklar kılan peydâ

10 Nedür ol nûr-ı kand-ile gelen ol nûr-ı câmi‘den
Ki **illâ hû** kelâmıyla ezel mahlûk olan peydâ

11 Sinân Ümmî hakâyıkda kim anuñ pertevindendür
Pes ol burhân-ı a‘lâdur anı herdem kılan peydâ

5

1 Ey cümle halkıñ maksûdı
Al göñlümi senden yaña
Ey külli şey’iñ mevcûdı
Al göñlümi senden yaña

2 Budur yüregüm yâresi
Gitmedi yüzüm karası
Ey bî-çâreler çâresi
Al göñlümi senden yaña

3 Nefs elinden âvâreyim
Hırs elinden bî-çâreyim
Gayrı kime yalvarayım
Al göñlümi senden yaña

4 Kurtar nefsiñ belâsından
Cân bu lutfı bula senden
N’ola ihsân ola senden
Al göñlümi senden yaña

5 Elim saña irmeklige
Gözüm seni görmeklige
Tapuña yüz sürmeklige
Al göñlümi senden yaña

6 Nefsiñ meyine kanmasın
Firkat odına yanmasın
Mâsivâya aldanmasın
Al göñlümi senden yaña

---

11 ġaķâyıķda: ġaķâyıķdan B / a’lâdur: a’lâdan B.
5 B 5b, E 57, HP 3b, Ü 4b.

7 Dâ’im sen ol dilde sözüm
Seni fikreylesün özüm
Gayrıya bakmasun gözüm
Al göñlümi senden yaña

8 Mustafânıñ minnetine
Murtazânıñ himmetine
Şol birligiñ hurmetine
Al göñlümi senden yaña

9 Gözlerimi giryân eyle
Hem cigerim biryân eyle
Esrârıña hayrân eyle
Al göñlümi senden yaña

10 Evliyâlar hurmetine
Enbiyâlar ‘izzetine
Mukarrebler kurbetine
Al göñlümi senden yaña

11 ‘Aşkıña yoldaş olmaga
Derdiñe dildaş olmaga
Sırrıña hâldaş olmaga
Al göñlümi senden yaña

12 Ey keremler kânı h^{v}âce
Sensin yücelerden yüce
Ayrılmasun bir zerrece
Al göñlümi senden yaña

13 Ümmî Sinân dir Yaradan
Götür perdeyi aradan
Kurtar beni bu yaradan
Al göñlümi senden yaña

---

9 beyit B’de ve E’de 10. beyitten sonra gelmiş / hem cigerim: cigerimi Ü, HP / Esrârıña: Esrâr-ıla B, HP.

12 yücelerden: bu cânlardan B.

13 götür: ḳaldur B.

6

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey baña dermân soran derdi haber vir sen baña
Dôst yolında cân viren merdi haber vir sen baña

2 ‘Ayn ü şîn ü kâf içinde gördügüm seyrân-ı Hû
‘Ayn-ı vuslat harfi kim gördi haber vir sen baña

3 Kâmil insânıñ yolında cânı kurbân itmeden
Sohbet-i Sultâna kim irdi haber vir sen baña

4 Kimdür ol hânıñ yolında var varından vaz gelen
‘Aşkına fermân olan ferdi haber vir sen baña

5 Ehl-i derdiñ tapusında zâr u giryân olmadın
Devlet-i Hak devri kim sürdi haber vir sen baña

6 Kul gerek sultân öñünde kulluga bel baglaya
Ol mübârek bâba kim girdi haber vir sen baña

7 Bu Sinân Ümmî olupdur bâb-ı ‘aşkıñ bendesi
Ol kapudan anı kim ırdı haber vir sen baña

7

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Pirüm ‘azîzüm bâ-safâ seyrâna gelmişem saña
Mazhar-ı zât-ı Mustafâ sultâna gelmişem saña

2 Ey **küntü kenz**iñ mazharı tâlib-i hakkıñ rehberi
Ey mürşidleriñ serveri ihsâna gelmişem saña

3 Ey kân-ı ‘ilm ü ‘irfânım mazhar-ı sırr-ı Sübhânım
İderiseñ kabûl cânım kurbâna gelmişem saña

4 **el-Mü’minûne lâ-yemût** hayy ü bekâsın bî-vücûd
Sundum saña elimi tut Lokmâna gelmişem saña

---

6 B 6b, E 70, HP 3a, Ü 5a.

4 ĥânıñ: sulšân B.

7 B 7a, E 156, HP 3b, Ü 5b.

5 Zâhir tenim bâtın cânım döndüm saña küllî yönüm
Kalmadı zann u gümânım imâna gelmişem saña

6 Yandı ciger oldı kebâb dilerem ola feth-i bâb
Nûş itmege âb-ı hayât mestâne gelmişem saña

7 Yüzler sürüben aglayu himmetiñe bel baglayu
Katre oluban çaglayu ‘ummâna gelmişem saña

8 İrgirmege mahbûbına tâlibleri matlûbına
Emrâz-ı kalbiñ bâbına dermâna gelmişem saña

9 Girdüm bu ‘aşk bâzârına komaz bu günüm yarına
Yanmaga derdiñ nârına pervâne gelmişem saña

10 Ol **küntü kenz**i bulmaga sırrıña ‘ârif olmaga
‘İlm-i ledünnî bilmege ‘irfâna gelmişem saña

11 Ben bilmezem ahvâlimi bulmaga togrı yolımı
Bî-çâreyem tut elimi dîvâne gelmişem saña

12 Bulmaga vasl-ı yârimi kodum nâmûs u ârımı
İrgirmege katârımı kârbâna gelmişem saña

13 Ümmî Sinân eydür pîrim artdı benüm âh u zârım
Envârı gözler gözlerim sübhâna gelmişem saña

8

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Gel, bu ‘ilm-i kâle kalma bâkî kalmaz ol saña
Kesb ü kârıñ olmayınca çâre kılmaz ol saña

2 Fânî dil tesbîhi koya hâlet-i nez‘inde bil
Hem gerekdür ol zamânda bir derûnî dil saña

---

8 maġbûbına: mašlûbına E / matlûbına: maġbûbına E.
9 bu ‘aşķ: ‘aşķıñ E.
13 âh u zârım: âhım zârım HP, Ü.
8 B 8a, E 92, HP 4a, Ü 6b.
2 Dil-i fânî tesbîġini sehv ider nez’inde dil E.

3 Kendü zu‘m-i ‘ilmi ile menzile irmez kişi
Var ara bir kâmil er kim salı vire yol saña

4 Fıkh ferâ’iz ‘ilm-i ‘âmdur ‘âm-ile hâs olma kim
Hâsılıñ harca vefâ kılmaz akçe vü hem pul saña

5 Bir ‘amel kıl kim bu gün görmeyesin yevmü’l-hisâb
Yohsa yarın yarı kılmaz ölüriseñ bil saña

6 Meskenet bâbında başıñ top idüp atmak gerek
Kim ki bugz u gaybet ü herze kılursa gel saña

7 Kibr-ile ‘âr ider iseñ ‘âciz-i bî-çâresin
Ger tutalum cümle ‘âlem bende vü hep kul saña

8 Añlama el sunduguñdan girmeyiser eliñe
Sanmaduguñdan gelür kısmet tevekkül kıl saña

9 ‘Âkılısañ evliyânıñ katârından kalma kim
Hey neler kıla harâmî kârbândan kalsaña

10 Kanı şol kim kâmil-i dânâ sanurdı kendüni
Ger sorarlarsa ne kılduñ geçdi bunca yıl saña

11 ‘Ucb idüp ‘âriflere baş egmege ‘âr eyleme
‘Âkıl-ısañ işbu sözler az degüldür al saña

12 Hey ölü misin uyur mısın uyan aç gözüñi
Gâfil olma gâfil olma gör ne söyler dil saña

13 Ey Sinân Ümmî bu pendi ger kılursañ kendüñe
‘Âlem-i vahdet ilinden güliserdür gül saña

9

1 Ta‘âlâ şânühû Rabbi ey Hudâ
Tecellâ zâtühû hakkı fi’l-bedâ

---

3 ŝalı vire: diyü vire Ü, HP, B.
4 ĥâŝ: ĥâm E / aķçe vü hem pul saña: ölüriseñ bil saña Ü, E, HP [vezin!].
5 kim bugün: kim yarın E / ölüriseñ bil saña: aķçe vü hem pul saña Ü, E, HP.
12 ölü misin uyur mısın: uyur mısın uyur mısın E.
9 B 9a, E 98, HP 3a, Ü 7a.

2 Ey sıfâtıñ **kul hüva’llâhü ahad**
Anuñ-içün yoluña cânlar fedâ

3 Zât-ı pâkiñdür çün **Allâhü’s-samed**
Kim saña lâzım degül hergiz gıdâ

4 Cins-i misliñ hem nazîriñ yok senüñ
Vâhid ü ferd ü ahad kân-ı ‘atâ

5 Fâ‘il-i mutlaksın ey Allâh ki sen
Kimse yıgmaz hükmüñi hiç ortada

6 Her neye olsa irişür kudretiñ
Emriñe mahkûm-durur bây u gedâ

7 Yok-durur bir şey ki ‘ilmiñ irmeye
Cümle ‘âlemde vü yaşda kurıda

8 Zerresinden cümle ‘âlem sun‘uñuñ
Oldı peydâ gönderüp kılduñ nidâ

9 Yâ İlâhî eyle tevfîkıñ refîk
Olmayalum hazretiñden biz cüdâ

10 Ey Kerîm ü ey Rahîm ü ey Gafûr
Biz günâhlı kullara sen kıl hüdâ

11 Sen bekâsın sen bekâsın yâ Ganî
Biz fenâyuz biz fakîrüz biz gedâ

12 Sen kavîsin ey hakîm-i lâ-yemût
Biz za‘îfüz fazlıñ içün ârzûda

13 Bu Sinân Ümmîye lutfuñ kıl nasîb
Kim yañılmayup saña dogrı gide

10

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Yâ Rabbi lutf eyle baña be-hakk-ı nûr-ı Mustafâ
Cümle işim ‘ayân saña ey ‘Âlim-i sırr u hafâ

11 fenâyız: ża’îfüz B / faķîriz: fenâyız B.
12 ża’îfüz: faķîriz B.
10 B 65b, E 80, HP 5a, Ü 57b.

2 Sensin ‘Alîm Evvel İlâh sensin hakîm ol Pâdişâh
Senden gelür ey ulu Şâh sad hezârân derde şifâ

3 Hergiz bu mihnet-hânede gamdan halâs olmaz göñül
Sen Sultâna iren bulur yüz biñ nice zevk u safâ

4 Ehl ü ‘ayâl küllî baña fehm eyledüm düşmânımış
Senden âhar bir kimseden bulmamışam hergiz vefâ

5 Her kim hayâliñ derdine ugramadı gülmez gider
Vaslıñ şarâbından içen duymadılar cevr ü cefâ

6 Dergâhıña dutdum yüzi rahmetiñe açdum gözi
Ümmet deyü aña bizi ol ma‘den-i sıdk u safâ

7 Ümmî Sinânı ey Hudâ eyleme kapuñdan cüdâ
Kılsun cânı saña fedâ aldanmasın kurı lafa

---

2 ol: ŝ B.
3 bulur: ŝ Ü.
4 düşmânımış: düşmen imiş Ü.

11

1 İlâhî vir bize ‘aşkıñ pîşvâ
Be-hakk-ı **ve’n-necmi izâ hevâ**

2 Dahı fazlıñ bize eyle kulaguz
Be-hakk-ı **sâhıbüküm ve mâ gavâ**

3 Dahı zikriñi nutk eyle dilime
Be-hakk-ı **mâ yantıku ‘ani’l-hevâ**

4 Uyar hubbüñ çerâgın cân evinde
Be-hakk-ı âyet-i **şedîdü’l-kuvâ**

5 Götür gaflet nikâbın bu gözümden
Hürmetiyçün **zû-mirratin fe’stevâ**

6 Cemâliñden götür zulmet hicâbın
Yâ İlâhî be-hakk-ı **‘arşi’stevâ**

7 Fenâ-ender-fenâ ile yoluñda
Be-hakk-ı yâ Ganî Âdem ü havvâ

8 Bize vaslıñ şarâbından kıl ihsân
Arada perde olmasun mâsivâ

9 Egerçi kılmışam ben çok hatâlar
‘Atâlar eyle sen ey lutfı revâ

---

11 B 9b, E 98, HP 4a, Ü 7b.
1 ‘aşḳıñ: aşḳı E.

10 Yañuldum togrı varmadum yolumı
Şaşırdı beni hırs u nefs ü hevâ

11 Bize tevhîd ü tevfikıñ refîk it
Hudâyâ ola kim bu cürmi sava

12 Sıgındum sundum al elimi
Beni tutmasun İblîs agı ava

13 Şu günde cem‘ ola dôstlar katuña
Didürme sen bizi anlara yuva

14 Ulular yirine vardukda bize
habîbiñ kapusında eyle yuva

15 Be-hakk-ı sûre-i **el-hamdü li'llâh**
Be-hakk-ı Şâh-ı merdân tutdı livâ

16 Sinân Ümmî kuluñ aglar kapuñda
Diler her dürlü bir derdine devâ

17 Akar gözleriniñ yüzinde çayı
Ayrılmaz kapuda aglar bî-nevâ

---

10 hırŝ u nefs : nefs ü ġırŝ B.
12 tutmasun: tutmışdur B, E (fark olarak).

12

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Gel şefâ‘at kıl dîzârıñı görem yâ Mustafâ
Boynum egüben nazarıñda turam yâ Mustafâ

2 Sen [ki] Yûsuf Mısra sultân ben Zelîhâyam bugün
Yâ ne vaktin nûr-ı vaslıña irem yâ Mustafâ

3 Bülbülem ‘aşkıñ elinden eylerem âh u figân
Vahdetiñ bâgında gülleriñ direm yâ Mustafâ

4 Hûb cemâliñ şem‘ine pervâneyem ey lutfı çok
Görsem envârıñı zârım arturam yâ Mustafâ

5 ‘Aşk derdiñ câna pür-tâb eyledi bir zerrece
Gelmişem meydân-ı ‘aşka Mansûram yâ Mustafâ

6 Keşf kılsañ sırr-ıla câna ledünnî ‘ilmini
Niçedür ‘âşıklarıña gösterem yâ Mustafâ

7 Cân u dil dir ‘aşkıñ-ile ‘âleme rüsvây olam
Nâmûs u ‘ârım şişesin ben sıram yâ Mustafâ

8 Göñlümi yagmaladı derdiñ beni kıldı fenâ
Her kimi görse gözüm seni soram yâ Mustafâ

9 Halk-ı ‘âlem hâliniñ her biriniñ var bir işi
Rûz u leylî her dem işim ben direm yâ Mustafâ

10 Yüz karalıgından âhar armaganum yok saña
Cân u dil her dem saña ider kerem yâ Mustafâ

11 Leylî yüzüñ hasretinden kalmadı sabr u karâr
Mecnûn oluban yoluñda ben turam yâ Mustafâ

12 Cân fedâ olsun cihân şâh begi berri yoluña
Kal‘a-i gevher-nigînden umaram yâ Mustafâ

---

12 B 64b, E 40, Ü 56b.
7 dil dir: dilden B / ŝıram: ŝıyam Ü, B / B’de vezin tutmuyor.
9 biriniñ: birine Ü / rûz u leylî: rûzı leylî E / direm: görem Ü.
10 yoķ saña: yoķ-durur B.

13 Derdiñ urdı yüregime şerha şerha yaralar
Sen şefâ‘at merheminden vir saram yâ Mustafâ

14 Çâr-ı yâriñ zevkını keşf ideliden cânıma
Sırlarına çok senâlar iderem yâ Mustafâ

15 ‘İzzet-i lutfuñdan irdi cân senüñ esrârıña
Kimse bilmez kim bu dil ne söylerem yâ Mustafâ

16 Himmet ile dü cihânıñ bâgına bend olmayam
Menzilüm saña irinceydek sürem yâ Mustafâ

17 Dir Sinân Ümmî kaçan kim vâsıl ola cân saña
Dü cihân zevkı baña olsun harâm yâ Mustafâ

---

15 cân: ŝ Ü / kim: ki B.
17 kim: ki Ü.

13

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey mürüvvet ma'deni sâhib-velâyet Murtazâ
V'ey Hudânıñ arslanı 'ayn-ı hidâyet Murtazâ

2 hak resûli Fahr-i 'âlem nûr-ı vâhid dir saña
Hel etâ geldi senüñ şânıñda âyet Murtazâ

3 Ol ki kudret kandilinde **vâhidün min nûr** iken
Cibri'île mürşid olduñ buldı râhat Murtazâ

4 Fehm olındı evvel âhır uyılan kimdür ne gam
Senden oldı isnâ 'aşer nev'-i imâmet Murtazâ

5 Senden irdi 'ârife 'ayne'l-yakîn hakka'l-yakîn
Evliyâlar serveri sâhib-emânet Murtazâ

6 Bâbı sensin cümle 'ilmiñ şehri şâh-ı Mustafâ
Kenz-i a'zam kapusın buldı cemâ'at Murtazâ

7 Kim yaman sanursa saña sen aña kılduñ 'atâ
Sen keremler kânısın ehl-i sehâvet Murtazâ

8 Münkir olan hazretiñe bulmayısardur halâs
Saña **âmennâ** diyen buldı selâmet Murtazâ

9 Hayf ola hakdan hakir ola mı hergiz necât
Kim ki sen sultâna kılmadı itâ'at Murtazâ

10 **Sırruke sırrî** buyurdı şânıña Hayrülbeşer
Küntü kenziñ mazharı ehl-i sa'âdet Murtazâ

11 Görmedigüm Tañrıya tapman didüñ hakdur sözüñ
Senden artuk kim kıla hakka itâ'at Murtazâ

12 Yâ 'Alî Ebü'l-Hasansın hem hüseyn-i Kerbelâ
Dürr ü cevher ma'deni ehl-i şehâdet Murtazâ

---

13 B 58a, E 120, HP 45b, Ü 51a.
1 Ey mürüvvet: Ol velâyet B.

13 Himmetiñ peymânesidür ‘âlemi hayrân iden
Ey velîler serveri sâhib-kerâmet Murtazâ

14 Mâh-ı vechiñ kıblesidür ‘âşıkıñ ervâhınıñ
Devlet anuñdur niyâz itdi nihâyet Murtazâ

15 Lebleriñ çeşmesidür âb-ı hayvân añladum
Hem zebânıñdur senüñ kând-ı melâhat Murtazâ

16 Gözleriñ hışmından oldı kâfiriñ zehresi çâk
Harb-ı tîgiñdan irişdi küfre gâret Murtazâ

17 Sen ‘atânıñ bahrına bahrisin ey cânlara cân
Külli şey hep sende buldı cümle hâcet Murtazâ

18 ‘Ârifiñ kalbine hubbüñ gün gibi virdi zıyâ
Fâsıkıñ göñline zulmet ü nifâkat Murtazâ

19 Sen şeh-i merdân-ı ‘âlem ‘ârifiñ burhânısın
Sâkî-i Kevser ü ebrâr-ı cemâ‘at Murtazâ

20 Kim ki sen şâhıñ hayâli hubbına dil virmedi
Dü cihânda gitmedi andan kerâhet Murtazâ

21 Ol cevâhir ma‘deni hulk-ı ‘azîmiñdür zîbâ
Pes Necef ırmagına kılduñ işâret Murtazâ

22 **Lâ fetâ illâ ‘Alî lâ seyfe illâ zü’l-fikâr**
Kenz-i mahfîdür saña kân-ı hidâyet Murtazâ

23 Sad hezârân şükr ü minnet Hâlik u Yezdânıma
Göñlüme kıldı binâ hubbuñ ‘imâret Murtazâ

24 Biñ yıl ‘ömrüm olsa şerhiñden lisâna gam degül
Bulmadum ‘aşkıñ zülâlından kanâ‘at Murtazâ

25 Cânı biñ olsa fedâdur yoluña Ümmî Sinân
Mürvetiñ hakkı anı kılma firâkat Murtazâ

---

17 cümle: ŝ B.
21 ol: ey Ü, HP, B.
23 Ĥâliķ u: Ĥâliķa B.

14

1 Zâhid benüm ‘aşka yâr oldugum mıdur hatâ
‘Aşk-ıla yoklugı kâr kıldugum mıdur hatâ

2 Çün buyurdı ol Resûl **mûtû kable en-temût**
Ölmezden öñ ‘aşk-ıla öldügüm midür hatâ

3 Ben bu mülke gelmeden çâr ‘anasır olmadan
Aslımdagı ‘ummâna taldugum mıdur hatâ

4 Geçüp akdan karadan istedigüm Yaradan
Mâsivâyı aradan sildügüm midür hatâ

5 Dilimdeki zikrimiñ kalbimdeki fikrimiñ
Ma‘nîsini özümde buldugum mıdur hatâ

6 Gördüm vücûd ilinde Kur’ân okur dilinde
Tıfl-i ma‘nî dersini bildügüm midür hatâ

7 Şıluban derd-ile âh dilimdeki ol İlâh
Saltanat tahtında şâh oldugum mıdur hatâ

8 Bir kişiniñ yüzinden biñ kişiye lutf olur
Ancak göñül pâsını sildügüm midür hatâ

9 Ümmî Sinân dir h^{v}âce fikrim bu irte gice
‘Aşk-ıla cân mi‘râca saldugum mıdur hatâ

BÂ’

15

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey dilârâ derdi ile eyleyen bagrın kebâb
Kanı senüñ gözleriñde katre katre kanlı âb

---

14 B 59b, E 97, HP 4b, Ü 52b.
6 Gördüm: Gör kim B.
15 B 10a, E 91, HP 5b, Ü 8a.

2 Kanı sende rûz u leylî dem-be-dem âh u figân
Tende cânıñ dahı fârig oturup olduñ metâb

3 Kim ki bu ‘aşk bahrınıñ gavvâsıdur ey pür-hüner
Teşnedür kim sanki hergiz bulmadı bir katre âb

4 Derd odına yanmagı gel pîşe kıl sen cânıña
Ola kim gide aradan ref‘ ola küllî hicâb

5 ‘Aşka hem-râh ol hemîşe diñleme kimse ünin
Ol Gânî Ferd ü Çâlâbdan sem‘iñe ire hitâb

6 Her nefes kim alduguñca zikr ü tesbîh eylegil
Kim bu ‘ömrüñi hebâya zâyi‘ isrâf etme tâb

7 Bu kanâ‘at cübbesinden key sakın çıkarma baş
Gâfil olma aldar avlar seni de çiyner tolâb

8 Bu fenâ bâgında bâga urma zinhâr özüñi
Gör gülistân illerinde alma vü ayva ‘ünnâb

9 Kıl musaffâ kalbiñi tevhîd ü esmâ nûr-ıla
İnsâna lâyık dimezler kim kalaysız olsa kap

10 Ger olasın ‘ömr içinde sen de İbrâhîm Halîl
Şanda kim vîrân göñüller var ise var anı yap

11 İblîs-i nefse uyarsañ bil cehennemdür yeriñ
Turma anlaruñ yolında varma kim ardınca sap

12 Zâhidiñ ‘ilm ü ‘amelden istegi bil gayrıdur
Tûtî gibi kanda irmez cîfe yir ancak kilâb

13 Evliyânıñ ayagı tozından ayırma yüziñi
Gâfil olma kim o yüzden ola saña feth-i bâb

14 Tur erenler hıdmetinde himmete ol muntazır
Gör kaçan pertâb iderse alma gibi anı kap

---

2 Şanı: Şanda Ü / sende: senden E, HP.
9 beytin 1. mısraı E'de şöyledir: Tevġîd ü esmâ nûrıyla ķıl muŝaffâ ķalbiñi / İnsâna: Ni‘mete B, HP, Ü / olsa: ola B, HP, Ü / lâyıķ: lâyuĥ E.
12 istegi bil: esdügi yil E.

15 Her kim ‘irfân sâhibidür cân baş olsun fedâ
Ger fakîr ü ger ganîdür şeyh u pîr u ger şebâb

16 Cübbe vü destârı ma‘mûr hakka irmez lâ-cerem
Zâhir ü bâtını vîrân olmayınca bil ‘itâb

17 Ey Sinân Ümmî koma kim derd-i dildâr etegin
Ger dilerseñ kim bulasın berzah ilin âfitâb

16

1 ‘Aceb bencileyin usañı fânî
Yoluñda bir dahı hiç var mı yâ Rab
Kılursañ n’ola lutfıñı erzânî
Eliñde bir dahı hîç var mı yâ Rab

2 Togarsa cânıma nûruñ zıyâsı
Eser bu dilime bâd-ı sabâsı
Göñüller derdiniñ böyle devâsı
Yoluñda bir dahı hîç var mı yâ Rab

---

16 vîrân: ma‘mûr B.

16 B 11a, E 99, HP 6a, Ü 9a.

1-11 hîç: ŝE, ŝÜ, ŝHP.

3 İçerler ‘âşıklar âb-ı hayâtı
Hayy olur kalbinde cümle memâtı
Visâliñ dalınıñ kand-ı nebâtı
Balıñda bir dahı hîç var mı yâ Rab

4 Cihânıñ kimseye yokdur vefâsı
Fahırdur ‘âşıka yâriñ cefâsı
Cemâliñ zülfiniñ dâd u safâsı
Teliñde bir dahı hîç var mı yâ Rab

5 Kimi dünyâ ister kimisi hûrî
Zâhid dir cennetiñ bâgı gülzârı
‘Aşka yâr olanıñ av u şikârı
Şâlıñda bir dahı hîç var mı yâ Rab

6 Nûş iden meyiñden bezm-i ezeli
Getürdi soñında cümle kemâli
Ene’l-hak söyleden zâtıñ zülâlı
Doluñda bir dahı hîç var mı yâ Rab

7 Budur dir ‘âşıklar ‘aşkıñ nişânı
Küntü kenze mazhar ider insânı
Dîzâruñ bâgınıñ verd ü reyhânı
Gülüñde bir dahı hîç var mı yâ Rab

8 Ezelden inkârdur İblîsiñ işi
Anuñ-çün tamuda kaynaya başı
‘Aşka **lâ** diyeniñ telbîs kumaşı
Talıñda bir dahı hîç var mı yâ Rab

9 Her kime zerrece ‘aşkıñ ulaşa
Sa‘âdet tâcıdur kondugı başa
Tâli‘i Mustafâ nûrına düşe
Fâlıñda bir dahı hîç var mı yâ Rab

10 Kim ki fedâ kıla yoluñda cânı
Bulupdur sırr-ıla dürr-i ma‘ânî
Senüñ mahabbetiñ genc-i nihânî
Mâlıñda bir dahı var mı hîç yâ Rab

---

7 budur dir ‘âşıklar: budur ‘âşıķlara HP.
10 sırrıla: sırrıña Ü.

11 Zâr ider derd-ile yüregi yara
Meger fazlıñ ola derdine çâre
Sinân Ümmîleyin hiç yüzi kara
Kuluñ da bir dahı var mı hîç yâ Rab

17

1 Ey pâdişâhım kıl nazar
Vech-i zâtıñ hakkı yâ Rab
Cân vaslıñı senden umar
Hüsn-i zâtıñ hakkı yâ Rab

2 Benim işim dâ’im hatâ
Seniñ işiñ dâ’im ‘atâ
Eyleme vaslıñdan cüdâ
Sırr-ı zâtıñ hakkı yâ Rab

3 ‘Âşıklarıñ buldukları
Düşüp gavvâs oldukları
Özin yavı kıldukları
Bahr-ı zâtıñ hakkı yâ Rab

4 İy bizi yokdan var iden
Kurtar bizi mekkâreden
‘Âlemleri envâr iden
Nûr-ı zâtıñ hakkı yâ Rab

5 Ey keremler kânı h^{v}âce
Biz ednâyuz eyle yüce
Muhammed çıkup mi‘râca
Vasl-ı zâtıñ hakkı yâ Rab

6 Yâ İlâhî sen kıl çâre
Ulaşdur bizi sen yâre
Sır ilinde ‘âriflere
Kurb-ı zâtıñ hakkı yâ Rab

7 Kâmillerden irşâd olan
Göñüllerde bünyâd olan
Cümle dillerde yâd olan
İsm-i zâtıñ hakkı yâ Rab

17 B 12a, E 100, HP 5a, Ü 10a.

8 Er-zâdeniñ pîr-zâdeniñ
Sırrındaki sır-zâdeniñ
Var içinde var-zâdeniñ
Varı zâtıñ hakkı yâ Rab

9 zuhûrîniñ Mazharîniñ
Cân içinde cânlarınıñ
İrdügi sen dildârınıñ
‘Aşk-ı zâtıñ hakkı yâ Rab

10 Eyle fenâ-ender-fenâ
Buldur bekâ-ender-bekâ
Hakîkatıñ kân-ı ‘atâ
Bahr-ı zâtıñ hakkı yâ Rab

11 Enbiyânıñ evliyânıñ
Virmedükleri nişânıñ
Lâ-te‘ayyün olan senüñ
Künh-i zâtıñ hakkı yâ Rab

12 Ümmî Sinân kuluñ cânı
Görmek diler ‘ayân seni
Mahrûm eyleme gel anı
‘Ayn-i zâtıñ hakkı yâ Rab

TÂ’

18

1 Dilerse gözimi giryân iden dôst
Dilerse bagrımı biryân iden dôst
Dilerse hâk-ile yeksân iden dôst
Dilerse lutf-ıla ihsân iden dôst

---

8 beyit B ve HP’de:
Er-zâd ne ki ser-zâd ne ki sırrındaki sır-zâd ne ki
Var içinde var-zâdeniñ varı źâtıñ ġaķķı yâ Rab

18 B 12b, E 101, HP 6a, Ü 10b.

1 B’de ilk iki dizeyle son iki dize yer değiştirmiş.

2 Dilerse göñlimi handân eyleyen
Dilerse cânımı cânân eyleyen
Dilerse sırrımı seyrân eyleyen
Dilerse katremi ‘ummân iden dôst

2 cânân eyleyen: cânân iden dôst B / seyrân eyleyen: seyrân iden dôst B.

3 Dilerse su gibi akup çagladan
Dilerse yil gibi esüp soyladan
Dilerse firkate salup agladan
Dilerse vaslını ihsân iden dôst

4 Dilerse şâh iken kılan gedâlar
Dilerse zecr idüp kılan cefâlar
Dilerse hôr iken viren safâlar
Dilerse kul iken sultân iden dôst

5 Dilerse deryâlar gibi kaynadan
Dilerse gemiler gibi oynadan
Dilerse nâleler virüp söyleden
Dilerse nutkumı pinhân iden dôst

6 Dilerse gezdiren ‘arşı semâyı
Dilerse bozduran nâm-ı fenâyı
Dilerse geydüren şâlı kabâyı
Dilerse cismimi ‘uryân iden dôst

7 Dilerse ‘aşkını câna kuran fak
Dilerse söyleden sırran **ene'l-hak**
Dilerse varımı alup iden yok
Dilerse kim Ümmî Sinân iden dôst

---

5 pinhân: penhân E (harekeli).

SÂ’

19

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey Hudâ lutf eylegil kahrıñdan ey hak el-gıyâs
Her zamân u her sâ‘at fâ‘il-i mutlak el-gıyâs

2 Gün gibi âşikâresin ‘âriflere ‘ayne’l-yakîn
Ehl-i tugyânıñ özinde kahr-ı mülhak el-gıyâs

3 Bi-nişân u lâ-mekân sırrında pinhân olmayan
Bulmaya seyr-i ma‘a’llâh sırrın el-hak el-gıyâs

4 Ehl-i ‘aşka hâ’il olmaz ‘âlem-i kevn ü mekân
Hôş ‘azâbdur illâ ‘aşkdan fârig olmak el-gıyâs

5 Bu Sinân Ümmî za‘îfe irmesün hışmıñ seniñ
İtmesün hasret-i hicrân anı igrâk el-gıyâs

DÂL

20

1 Eyâ cânlara cân sultân
Umar cân senden istimdâd
Yoluñda varum olsun fân
Diler cân senden istimdâd

2 Fenâ bulsa kamu evlâd
Dahı âbâ vü hem ecdâd
Hemân budur saña feryâd
Umar cân senden istimdâd

3 Ne savm ü ne salâtım var
Ne hacc ü ne zekâtım var
Ne kadr ü ne berâtım var
Diler cân senden istimdâd

---

19 B 13a, E 101, HP 6b, Ü 11a.

20 B 13b, E 103, HP 6b, Ü 11b.

1 can senden: senden cân B.

4 Elim boşdur yüzüm kara
Anuñ-çün oldum âvâre
Bu derde eylegil çâre
Umar cân senden istimdâd

5 Çalabıñ başı hakkı-çün
Göziniñ yaşı hakkı-çün
İçi vü daşı hakkı-çün
Diler cân senden istimdâd

6 Egerçi men hatâ kıldum
Bilürem yolda yañıldum
Tapuña yalvaru geldüm
Umar cân senden istimdâd

7 Dilimde devr ider virdiñ
Ki müştâkıyam ol ferdiñ
Bize dermân yiter derdiñ
Diler cân senden istimdâd

8 Gerekmez ‘âlem-i fânî
Gerekmez küfr ü îmânı
Gereksin cânı cânânı
Umar cân senden istimdâd

9 Sinân Ümmî umar ey cân
Olasın sırrına mihmân
N’ola ger idesin ihsân
Diler cân senden istimdâd

21

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Pâdişâhım derde düşdüm baña bir dermân meded
Derde dermân issi mürvet sâhibi sultân meded

2 Çâresizem tâkatım kalmadı kaldum âh u zâr
Hazretiñden uma geldüm lutf-ıla ihsân meded

---

5 içi vü daşı: içi hem šaşı B.

6 bilürem: bilürven B.

21 B 14a, E 104, HP 7a, Ü 12a.

3 İhtiyâc oldum bugün bir katre vasluñ meyine
Anca teşne dillere feyz irgüren ‘ummân meded

4 Hasret ü firkat ipiyle bendi muhkem eyleyüp
Dürlü mihnet kılmak ister baña bu zindân meded

5 Sakla bu göñül sarâyın pâdişâhım kıl nazar
Kılmasun nefsim çerisi hâk-ile yeksân meded

6 Bir safânıñ altına gördüm komışlar biñ cefâ
Meyl ider nefsim bükülmez senden ister cân meded

7 Dâ’imâ bizden hatâ senden ‘atâdur işlenen
‘Aşkı fazlıñdan müyesser kıl bize burhân meded

8 Bu fenâ evden göçüp hazretiñe varmaklıgı
Ol habîbiñ hurmetiyçün kıl bize âsân meded

9 Cürmine Ümmî Sinânıñ zerrece inkârı yok
Dâ’imâ eydür mürüvvet sâhib-i gufrân meded

RÂ’

22

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Ey cismine cân isteyen gel mâh u günden al haber
Ey kâmil îmân isteyen gel togrı dînden al haber

2 Ey ‘ilm ü ‘irfân isteyen bir zerreden kân isteyen
Ey hükm-i Kur’ân isteyen kâf-ile nûndan al haber

3 Bir mürşide vir özüñi gafletten aça gözüñi
İzle ezelki iziñi sen yine senden al haber

4 Al tevhîdi dilden dile ola ki cânıñ yol bula
Sen şehriñi sorma ile ‘ayne’l-yakîndan al haber

---

6 altına: öñine Ü, HP.

8 âsân: iġsân Ü, HP / evden: yerden B.

22 B 15a, E 102, HP 7a, Ü 12b.

5 Ten fânîdür eyle fenâ hergiz koma nefse binâ
Gir bâtınıñ esrârına ‘ilm-i ledünden al haber

6 Ol ma‘den-i sıdk u safâ ya‘nî Muhammed Mustafâ
Geldi cihâna hôş safâ buldı mı andan al haber

7 Gaflet seni yıglamasun dürlü sûret baglamasın
Cân mülkünü taglamasun cism ü bâtından al haber

8 Nefse câna olan kuvâ’ vahdet bulursa hôş revâ
Budur sülûk-i müntehâ ins-ile cînden al haber

9 Ey tâlib-i vahdet olan Rahmânına ârzû kılan
Gel hazrete vuslat bulan Ümmî Sinândan al haber

23

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey göñül bîgânesin sen senden olduñ bî-haber
Uş yalıñuz kalasın kârbândan olduñ bî-haber

2 Bu cihânıñ nakşına çün sen seni kılduñ fedâ
‘Âlem-i asliyyede Rahmândan olduñ bî-haber

3 Dem-be-dem nefsiñ divine bende vü bî-çâresin
Gör saña mihmân olan sultândan olduñ bî-haber

4 Sen meger ‘ömrüñi yellere virüp kılduñ hebâ
Hak yolına zikr-ile dur andan olduñ bî-haber

5 Nice serhôş eyledi gör seni İblîs sücüsi
‘Aşk şarâbın nûş iden hayrândan olduñ bî-haber

6 Mihnet-ile bu fenâda cânıña kılduñ cefâ
Dôst iline sırr-ıla seyrândan olduñ bî-haber

7 Başıñı bend eyledüñ bir ahıra hayvân gibi
Bülbülüñ gülzârdegi zevkından olduñ bî-haber

---

23 B 15b, E 103, HP 7b, Ü 13a.
6 cânıña: kendüñe Ü, B.

8 Sen bu nefsiñ zulmetinden kalduñ uş hôr u zelîl
Ey dirîgâ derdiñe dermândan olduñ bî-haber

9 Hey utanmaz niçe bir gafletdesin bir dem uyan
Hak Ta‘âlâ emrine fermândan olduñ bî-haber

10 İstemedüñ rûz u leylî derdiñiñ dermânını
Fursatıñ elde iken Lokmândan olduñ bî-haber

11 Uyduñ irşâdına nefsiñ sen meger hannâs-ıla
‘Âleme rahmet kılan Rahmândan olduñ bî-haber

12 Bu Sinân Ümmî za‘îfiñ âh idüp agladugı
Şol saña yol gösteren Burhândan olduñ bî-haber

24

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey vücûduñ ‘aşkına fermân iden Perverdigâr
‘Aşkını ‘irfânına burhân iden Perverdigâr

2 **Küntü kenz**iñ sırrı ızhâr olmadan pinhâniken
Nûr-ı vechin Ahmedine cân iden Perverdigâr

3 Hem buyurduñ şânına **levlâke levlâk** ol cânıñ
Mustafâyı cümleye cânân iden Perverdigâr

4 Şâhidim kıldum şahâdet hak Muhammeddür Resûl
Mu‘cizâtıñ âyeti Kur’ân iden Perverdigâr

5 Hikmetiñ levhine baksam ‘aklım olur târumâr
Od u su toprag u yel insân iden Perverdigâr

6 Cümle ‘âlem dest-gîridür habîbiñ bî-gümân
Enbiyâlar serveri sultân iden Perverdigâr

7 Ol didi ben şehr-i ‘ilmüm kapusıdur Murtazâ
Evliyâ ser-çeşmesin merdân iden Perverdigâr

---

24 B 16b, HP 7b, Ü 13b.
7 ḳapusıdur: ḳapusında B.

8 Ancalar ‘aşkıñ yolında cân u baş terk eyledi
Meskeni derd ü belâ meydân iden Perverdigâr

9 Hasretiñden âh idüp nâlân iderler her seher
‘Âşıkıñ gözlerini giryân iden Perverdigâr

10 Vuslatıñ peymânesinden içmeyen bî-gânedür
Sırrını ‘ârifleriñ seyrân iden Perverdigâr

11 Gerçi kılmışdur Sinân Ümmî hatâlar bî-şümâr
Ey hatâyı lutfıla pinhân iden Perverdigâr

---

8 ancalar: niceler B.

25

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Mâye evvel Mustafâya Hâlikıñ ihsânıdur
Cibri'il itdi edâ çün-kim ezelden cânıdur

2 O dahı bil haydar-ı Kerrâra telkîn eyledi
Evliyânıñ serfirâzı hem şîr-i Yezdânıdur

3 Ol dahı bil hasan-ı Basrîye telkîn eyledi
Zâhiri bâtını ma'mûr pîrleriñ burhânıdur

4 Ol dahı çün habîb-i 'Acemîye telkîn eyledi
Anuñ-içün dem-be-dem zikr itdügi Sübhânıdur

5 Ol dahı bil Hᵛâce-i Dâvûda telkîn eyledi
Anuñ-içün cânı başı Hâlikıñ fermânıdur

6 Ol dahı çün Ma'rûf-ı Kerhîye telkîn eyledi
Anuñ-içün bi-nişân u lâ-mekân seyrânıdur

7 Ol dahı bil kim Şeyh Sekatîye telkîn eyledi
Anuñ-içün kıldı irşâd irdügi gufrânıdur

8 Ol dahı Cüneyd-i Muhammede telkîn eyledi
Anuñ-içün zikr-i hâsu'l-hâsıla ol ganîdür

9 Ol dahı Mümşâd-ı Dîneverîye telkîn eyledi
Anuñ-içün mâyeniñ cür'asınıñ mestânıdur

10 Ol dahı bil Hᵛâce-i Muhammede telkîn eyledi
Anuñ-içün tâ ebed ol 'âlem-i rabbânîdür

11 Ol dahı bil anı Vahyüddîne telkîn eyledi
Anuñ-içün 'ilm-i sırdan irdügi Deyyânıdur

---

25 B 17a, E 41, HP 8a, Ü 14b.
1 ezelden: evvelden E.
3 ġasan: ŝ E.
7 bil kim Şeyĥ Seķašîye: Seriyyü's-Seķašîye B, Ser¬r-i Seķatî HP, Sırr-ı Seķatî Ü.
8 Cüneyd-i Muġammede: Cüneyd-i Baġdâdî'ye: Ü, B, HP.
9 Mümşâd-ı Dîneveriye: Ĥᵛâce-i Mümşâddîne E.

12 Ol dahı bil kim Ebü'n-Necîbe telkîn eyledi
Anuñ-içün işbu yolda cân u baş kurbânıdur

13 Ol dahı bil anı Kutbüddine telkîn eyledi
Anuñ-içün dôst yolında yüriyen erkânıdur

14 Ol dahı fehm ile Rüknüddine telkîn eyledi
Anuñ-içün 'aşk-ıla dôst bâgınıñ handânıdur

15 Ol dahı çünkim Şehâbüddîne telkîn eyledi
Anuñ-içün bu kurılan ol şâhıñ meydânıdur

16 Ol dahı bil kim Cemâlüddîne telkîn eyledi
Anuñ-içün irdügi dôst zâtınıñ reyhânıdur

17 Ol dahı Zâhid-i İbrâhîme telkîn eyledi
Anuñ-içün zâhir ü bâtın tarikat hânıdur

18 Ol dahı Halvetî Muhammede telkîn eyledi
Anuñ-içün zikr-ile ol yâra irmek şânıdur

19 Ol dahı Halvetî Pîr 'Ömere telkîn eyledi
Anuñ-içün **küntü kenz**iñ sırrıla mihmânıdur

20 Ol dahı bil Mirim Halvetîye telkîn eyledi
Anuñ-içün mazharı dôst bâgınıñ bûstânıdur

21 Ol dahı fehm ile 'İzzüddîne telkîn eyledi
Anuñ-içün bu tarîkat sırrınıñ sultânıdur

22 Ol dahı bil anı sadrüddîne telkîn eyledi
Anuñ-içün dürr-i a'zam bahrınıñ ol kânıdur

23 Ol dahı bil Seyyid-i Yahyâya telkîn eyledi
Anuñ-içün fahr-i 'Acem zikr olan 'irfânıdur

---

11 Vağyüddîn tasavvuf tarihi kaynaklarında Vecîhüddîn olarak geçmektedir (meselâ bk. Mahmud Cemâleddin el-Hulvî, ***Lemezât-ı Hulviyye*** (haz. Mehmet Serhan Tayşî), İstanbul 1993, s. 249; M. Sâdık Vicdânî, ***Tomar-ı Turuk-ı Aliyye'den Halvetiyye Silsilenâmesi,*** İstanbul 1338-1341, s. 17).

15 B, HP ve Ü'de 16. beyitler yer değiştirmiştir.

18 Ĥalvetî Muġammed: Muġammed Ĥalvetiyye B.

20 Mirim: E'de Â—İ, Ü ve HP'de Â—Â şeklinde imlâ edilmiştir (bu isimle ilgili geniş bilgi için bk. M. Sâdık Vicdânî, ***a.g.e.,*** s. 22-24).

24 Ol dahı bil kim Pîr-i Mevlâya telkîn eyledi
Anuñ-içün ʻilm-i zâhir ʻilm-i bâtın kânıdur

25 Ol dahı Tâcüddîn Kaysarîye telkîn eyledi
Anuñ-içün ʻilm-i sırrı ʻilm-i hak pinhânıdur

26 Ol dahı ʻAliyyüddîn ʻUşşâka telkîn eyledi
Anuñ-içün ʻasr-ı ʻâlem derdleriñ dermânıdur

27 Ol dahı fehm-ile Şemsüddîne telkîn eyledi
Anuñ-içün bu tarîkat ehliniñ merdânıdur

28 Ol dahı Vehhâb-ı Elmaluya telkîn eyledi
Anuñ-içün ol Muhammed nûrınıñ mihmânıdur

29 Ol dahı bil anı Eroglına telkîn eyledi
Anuñ-içün zât-ı hakda irdügi Rahmânıdur

30 Ol dahı bil kim Sinân Ümmîye telkîn eyledi
Anuñ-içün kurılan sâdıklarıñ meydânıdur*

31 Cümlesiniñ rûhına biñ biñ tahıyyât u selâm
tâlib-i hak olana himmetleri erzânîdur

26

---

23 B’de 23. beyitle 24 beyit yer değiştirmiş.

24 Pîr Mevlâya: Pîr Mevlânâya B, Pîr Monlaya E / ʻilm-i žâhir ʻilm-i bâšın : ʻilm-i bâšın ʻilm-i žâhir E.

25 ʻilm-i sırrı ʻilm-i ġaķ pinhânıdur: ʻilm-i žâhir ʻilm-i bâtın kânıdur B, ʻilm-i sırra ʻilm-i Haķķa pinhânıdur E.

26 ʻUşşâķa: ʻUşşâķîye Ü, HP.

* 30-31 beyitler arasında Ü ve HP'de şu beyitler de bulunmaktadır:

Ol daĥı bil oğlı Süleymâna telķîn eyledi
šâlibîne irişen bu tevġîdiñ feyżânıdur

Ol daĥı bil oğlı ¸ıyâ’îye telķîn eyledi
Keśret içre seyr ilinde seyr iden rûġ-ĥânıdur

30-31 beyitler arasında B'de şu beyitler de bulunmaktadır:

Ol daĥı bil oğlı Süleymâna telķîn eyledi
šâlibîne irişen bu tevġîdiñ feyżânıdur

Ol daĥı Seyyid ʻAli Hâşimîye telķîn eyledi
Keśret içre câm-ı vaġdet feyżiniñ ʻašşânıdur

Ol daĥı bil oğlı ¸ıyâ’îye telķîn eyledi
Keśret içre seyr ilinde seyr iden rûġ-ĥânıdur

Ol daĥı Şeyh Muġammed Ispartavîye telķîn eyledi
Anuñ-içün šâlibîne ŝunduğı sükkârıdur

Ol daĥı Şeyĥ İbrâhîm Elmalıya telķîn eyledi
Ehl-i ʻuzlet ehl-i vaġdet ġaķķ-ıla bâzârıdur

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ İlâhî vahdetiñ bir haddi yok 'ummân mıdur
Yâ kulum sen geldügüñ yol her kula âsân mıdur

2 Yâ İlâhî dâr-ı 'izzet dinilen menzil nedür
Kıldıgım saña hidâyet herkese ihsân mıdur

3 Pâdişâhım çâresizler derdine dermân nedür
Añlama 'aşkım benüm her dertsüze dermân mıdur

4 Pâdişâhım her kuluñda yok mıdur 'ilm ü kemâl
Sakla râzıñ, her şeye ben virdügüm 'irfân mıdur

5 Lutf idüp her kula kılsañ vaslıñı ihsân n'ola
Açma bu sırrı sakın her gördügüñ insân mıdur

6 Mustafânıñ hurmetiyçün eyleme senden cüdâ
Gam yime sen her kişi baña ulu burhân mıdur

7 Vir Sinân Ümmîye sen bir togrı yol dergâhıña
Fazlıñ olmasa yolumda kurdugı erkân mıdur

27

1 Kevn ü mekândan geçeniñ
Menzili 'arşu'llâh olur
Yokluk meyinden içeniñ
Varlıgı kenzu'llâh olur

2 Her kim ki ister yârını
Bıraksın elden varını
Gören dostuñ dizârını
Bugün fenâ-fi'llâh olur

3 İren fakrıñ tamâmına
Kanar vuslatıñ câmına
Fenâ-fi'llâh makâmına
Ulaşan mahvu'llâh olur

---

26 B 19b, E 82, HP 8b, Ü 16b.
3 ş HP.
27 B 20a, E 93, HP 8b, Ü 16b.

4 Her kim ki terk-i cân olur
Bir cânına biñ cân olur
Nefsini fehm eyler bilür
Hem ‘ârif-i bi’llâh olur

5 Berzah iliniñ âfeti
Pür-nûr olur şekâveti
‘Âşıklarñ ziyâreti
Oldur ki beytu’llâh olur

6 Bulan bu ‘aşkıñ dadını
Keşf eyler ‘ilm-i bâtını
Mukarreb eyler adını
Hâl-ile ehlu’llâh olur

7 Maksûdımuz öñden soña
Budur ki dirüm ben saña
Sırdur seni viren aña
Tevhîd-i zâtu’llâh olur

8 ‘İlm ü ‘irfân olur sözi
Sırr-ı Furkân olur özi
Her kande kim bakar gözi
‘Ayn-i kudretu’llâh olur

9 Bilmez olur solın sagın
Seyrân ider dôstuñ bâgın
Anca tuyar cân kulagın
Hıtâb-ı sırru’llâh olur

10 Bî-nişândur soyladıgı
Lâ-mekândur yayladıgı
Dâ’im dilde söyledigi
Ol **küntü kenzu’llâh** olur

11 Kanda kim var hak meydânı
Almayalar degme cânı
Zirâ ki her cân mülkünü
sanma ki ‘aşku’llâh olur

---

4 olur: ķılur Ü, B, HP / alur: olur Ü, B, HP / hem: ŝÜ.

7 dirüm: direm Ü, HP.

9 Seyrân ider dôstın bâġın bilmez olur ŝolın ŝaġın Ü, B, HP.

12 Şol cân ki ‘aşkıñ yiridür
Kâmil gerekdür arıdur
Kâmil ki şol ‘aşk eridür
Dâ’im işi Allâh olur

13 Ümmî Sinânıñ irdügi
Cânını kurbân virdügi
Dâ’imâ anuñ gördügi
Cemâl-ı zâtu’llâh olur

12 Allâh: li’llâh Ü, B.

28

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gel berü ey lâ-mekân şehrinde kılan seyr-i yâr
Nâ-murâd ol dü-cihânıñ nakşına kılma nazar

2 Meyl idüp mülk-i Süleymâna ırag olma şehâ
Tâ ki dildâr illerinde olmayasın hôr u zâr

3 Gâfil olma kıl hazer bunda giriftâr olmadan
Dü-cihânıñ lezzetinde 'aşk-ıla eyle firâr

4 Ger dilerseñ kim bulasın anda sen dârü's-selâm
Gel fenâdan öñ fenâ ol gel fenâ kıl ihtiyâr

5 Gam yime dârü'l-belânıñ mihnetinden fârig ol
Eyleme hergiz karâr kim bulına dârü'l-karâr

6 Gir belâ meydânına gel yoklugı eyle kabûl
Tâ varup seyr-i ma'a'llâh seyrine ire bâzâr

7 'Aşk-ı derdiñ şiddetinden fârig olma ey göñül
Tâ visâl-i nevrûzından açıla yevmü'l-bahâr

8 Baglayupdur on sekiz biñ 'âlemiñ bendindesin
Zât-ı 'aşk-ıla seni sen avlayup eyle şikâr

9 Hey ecel peymânesinden sunmadın çarh u felek
Gâfil olma gâfil olma gözüñ aç cânıñ uyar

10 Câmı cânânıñ elinden nûş umarsañ 'aşk-ıla
Başı meydâna koyup cânı fedâ kıl yüri var

11 Her kime cânân gerekse cânına agyâr olur
Bil cihândan geçmeg-ile kimse bulmaz vasl-ı yâr

12 Kanı şol dünyâ sarâyında getür kimdür bulan
'Akl u cândan geçmeden kim bulısardur bahtiyâr

---

28 B 21a, E 45, HP 9a, Ü 17b.
2 olmayasın: ḳalmayasın Ü, B, HP.
5 dârü'l-belâ: dâr-ı belâ Ü, HP.
10 umarsañ: iderseñ B.
11 geçmegile: geçmeyince B.

13 Bî-nişân u lâ-mekânıñ illerinde şâh olan
‘Aşk-ıla derde giriftâr oldılar çün bî-şümâr

14 Kim ki ‘aşk-ıla fenâda zâr u giryân olmadı
Kalısar yevmü’l-cezâ şehrinde bî-şek âh u zâr

15 Ey Sinân Ümmî saña yâr olmaga yarın o şâh
Gel bugün bu âyin ü erkânı eyle târ-u-mâr

29

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Tur yola gir kârıbândan kalma kim yagı basar
Hânümânıñ elde iken eylegil aña hisâr

2 Korkaram ben kimseye kılmaz vefâ çarh-ı felek
Gaflet içinde bu ‘ömrüm yayını bir gün yasar

3 Bunda vü anda belâdan bulmadı hergiz halâs
Her kim İblîsiñ yolına ugrayup ayak basar

4 Her ki gafletden uyanmaz kim nasîhat diñleye
Ol kişiniñ gözini yarın cehennem açısar

5 Halk içinde adımız dervîş ü sûfî ehl-i dil
İllâ meger ehl içinde olmışuz kim bî-basâr

6 Ger ‘inâyet olmaya ferd-i Çalabdan âh u vâh
‘Akl-ı rûhânî çerisin leşker-i nefsim basar

7 Gör Sinân Ümmî cihân mâlın direnler hırsıla
Rızkını yer içer ancak artugın lâ-büd kusar

30

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

---

13 şâh: şâd E / bî-nişân u lâ-mekânıñ: bî-nişânıñ lâ-mekânıñ B.
15 yâr olmaġa yarın: yarın yâr olmaġa B.
29 B 22a, E 104, HP 9b, Ü 18b.
3 bulmadı: olmadı Ü.
5 ehl: ĥalķ B.
30 B 22b, E 65, HP 11b, Ü 19a.

1 ‘Âşıkıñ bir çâresi var zâr u giryândur yanar
Yâr elinden yarası var yüregi kandur yanar

2 Tudagı çat çat yarılup sararup beñizleri
Taşı fânî cânı bâkî dôsta mihmândur yanar

3 Mâsivâ sevdâsına baş egmeyen merdâneler
Dôstı derdiyle hemîşe kâmil insândur yanar

4 Tâlibiñ yokdur karârı zâhidiñ ferdâsına
Vuslat-ı dîzâra karşu cânı kurbândur yanar

5 Gelmesün diñ zâhide ‘aşk ehliniñ yagmasına
Döymez ‘aklı ehl-i derdiñ devr-i külhândur yanar

6 N’ola anuñ yolına cümle ‘âlem olsa fedâ
Mustafânıñ ‘aşkına çün baş ile cândur yanar

7 Yanmaga yokdur liyâkat sende çün-kim urma lâf
Göricek pervâne şem‘i âyin erkândur yanar

8 ‘Âr u nâmus döymez anuñ zâtınıñ envârına
Çün başa sevdâsı geldi adıla sandur yanar

9 ‘Aşk odınıñ vasfını bizden soran alsın haber
Şılsa germiyyet kemâli iki cihândur yanar

10 ‘Âşıkıñ cânı anuñ pervânesidür bî-gümân
Yandugınca yanmak ister sad hezârândur yanar

11 Dil ne söylerdi Hudânıñ nutkı olmasa ‘aceb
‘Aşk odınıñ gör kemâlin adı ‘irfândur yanar

12 Bülbül irincek gülüñ envârına turmaz dili
Dâ’imâ gülzâra karşu zâr u efgândur yanar

13 Yâre karşu yandı bagrı derd-ile kaynar ciger
Taşına bakan ne bilsün Ümmî Sinândur yanar

---

1 elinden: elinde E.
3 ŝHP.
5 devr: derûnı B.
6 HP’de 6. beytin 2. mısraından itibaren yanlışlıkla 28. şiirin 3. beyitinin 2. mısraından sonraki kısmı yazılmış.
8 başa: anuñ Ü, B, HP / ŝandur: şândur B.
9 Şılsa: Bulsa Ü, B, HP.
10 anuñ: yâriñ E.
13 bağrı: bağrım Ü, B, HP.

31

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün (Fa‘lün)

1 Hasta-diller derdiniñ dermânı ‘aşku’llâhdur
Şol göñüller sıdkınıñ îmânı ‘aşku’llâhdur

2 **Lâ** diyen **illâ** dimez evvel bâzârda añla kim
Hem muvahhid mü’miniñ burhânı ‘aşku’llâhdur

3 Lâ-mekân deryâsına bahrî olan ‘âşıklarıñ
Her kelâmı gevher-i ‘irfânı ‘aşku’llâhdur

4 Şayret-ile gayr-i hakdan saklayan dil mülkünü
Hikmet-ile her nefes mihmânı ‘aşku’llâhdur

5 Câm-ı vuslat şerbetin nûş eyleyenden al haber
Ehl-i vahdet hamrınıñ dükkânı ‘aşku’llâhdur

6 Âh idüp agladugından añlamañ lâf ü güzâf
Ehl-i derdiñ cânınıñ cânânı ‘aşku’llâhdur

7 Bu Sinân Ümmîyi siz bende-i agyâr añlamañ
Zâhir ü bâtın anuñ sultânı ‘aşku’llâhdur

---

31 B 23a, E 47, Ü 19b.

1 1-7: ‘aşku’llâhdur: ‘aşḳu’llâh-durur B.

2 añla kim: añladum Ü.

32

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Nûş idelden câm-ı ‘aşkı cânımuz mestânedür
İrdügi esrârı sırrıñ ‘âlemi rahmânedür

2 Ol şarâbı kim bugün ‘aşkıñ elinden içdi cân
Tâ ezel bezm-i elestiñ kurdugı meyhânedür

3 İrişüp cân bülbüliniñ mest ü hayrân oldugı
‘Âlem-i asliyyeden ol gördügi reyhânedür

4 Hamdü li’llâh hak bugün hakka’l-yakîndan açdı râz
Gördügi cânıñ ezelden bakdugı seyrânedür

5 Ol hakîkat şehrine sultân olan cânâneye
Bu vücûdum kafesi ancak misâfirhânedür

6 İrmeyen bilmez benüm ‘aşk-ıla gavvâs oldugum
Tevhîd-i zât-ı İlâhî dinilen ‘ummânedür

7 Zühd ü takvâ menzilinden geçdi cân eyler vedâ‘
Vardugı dâr [ol] **ene’l-hak** söyleyen meydânedür

8 Bu fenâ mülkünde ‘aşka cân virüp baş oynadan
‘Âşıkıñ ahvâli sırrın kim bilür merdânedür

9 İsm-i a‘zam ‘aşkına zikrinde vuslat buldugum
Hayy ü Bâkî zât-ı a‘lâ pâk olan sübhânedür

10 ‘Aşk alup benden beni zâtında kurbân itdügi
İki ‘âlem emrine fermân olan sultânedür

11 İhtiyârımla degüldür bu diliñ şerh itdügi
Nutk-ı Rahmândur cesed aña bugün berhânedür

12 Bu harâb olmış göñül cân u cihân terk eyleyüp
Ol hakîkat şem‘ine par par yanan pervânedür

---

32 B 23b, E 105, HP 11b, Ü 20a.
1 1-3: ŝ HP.
4 râz: bâb Ü, B, HP.
8 oynadan: oynayan Ü, HP.
12 yanan: yanar Ü, HP.

13 Vahdetiñ envârına gark oldugından ‘aşk-ıla
Dahı ‘akla gelmedi Ümmî Sinân divânedür

33

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 ‘Âşıkıñ hâlin sorarsañ tevhîdiñ hammârıdur
Nûş ider ‘aşkıñ şarâbın dü cihândan farıdur

2 Girmez anuñ sem‘ine hiç kimseniñ efsânesi
Cân kulagından gelen ol hâlikıñ güftârıdur

3 Var-ıla yâr olmak ister kim ki yok olmak gerek
Sırr-ı kenzu’llâha iren dü cihân deyyârıdur

4 Añla sırdan kim şerî‘at kapusında evliyâ
Şöyle bil kân-ı hakîkat bahrınıñ güftârıdur

5 Zâhidâ gel ‘ârife baş egmege ‘âr eyleme
Bî-nişân u lâ-mekân bâzârınıñ tüccârıdur

6 **Lâ** diyen **illâ** dimez tevhîd-i zâtıñ nûrına
Mezheb-i cân sandugı tâlibleriñ efkârıdur

7 Sen bu sırdan zühdüñ-ile añlamazsın zâhidâ
Cân virüp cânânı bulmak ‘âşıkıñ ol kârıdur

8 Biz fenâ-ender-fenâ oldugumuz tañ gelmesün
Cânımız ol **küntü kenz**iñ mazharınıñ yârıdur

9 Kim cihânıñ varlıgın dilden terâş eyler bugün
Anı hayrân eyleyen bu vuslatıñ envârıdur

10 Ol ki Bagdâdî **ene’l-hak** söyleyen Mansûrı gör
Dôsta kurbân eylemek cân ‘âşıkıñ hôş kârıdur

11 Ey cehennem korkusından nâsı gam-nâk eyleyen
Bizi yokdan var iden ‘âlemleriñ Settârıdur

---

13 gelmedi: geldi Ü, HP

33 B 24b, E 105, HP 12a, Ü 21a.

8 mažharınıñ: mažharıdur E.

12 Neylesün ‘ârif cihânıñ nakşını hem zevkını
Lâ-mekânıñ gevherin alup satar tüccârıdur

13 Soñradan irmiş degüldür devlete Ümmî Sinân
Tâ ezel **kâlû belâ** bâzârınıñ ‘attârıdur

---

12 ŝatar: ŝatan B.

34

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Bülbül iseñ gel berü nûr-ı gülistân bundadur
‘Âşık iseñ hem dahı verd-ile reyhân bundadur

2 tâlibiñ efsâne sanmân bagrını çâk itdügi
Pâdişâhıñ her nazar bakdugı seyrân bundadur

3 Sûret-i cismânîye kılma nazar gir içerü
Hak Ta‘âlâ ögdügi ahsen-i insân bundadur

4 Zâhidâ dersiñ senüñ harf ü hurûfuñ bahsıdur
Dört kitâbıñ ma‘nisi âyât-ı Kur’ân bundadur

5 ‘İlm-i hikmetden ledünnîden gelen güftâra bak
Tâlib-iseñ gel berü tevhîd ü ‘irfân bundadur

6 Nice bahrıñ mevcidür gel gör saña şerh itdügüm
La‘l ü yâkût u cevâhir dürr ü mercân bundadur

7 Gel Sinân Ümmîye bak gör kim nice kaynar taşar
Şatredür illâ ki ol deryâ-yı ‘ummân bundadur

35

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Zâhidâ sen ‘ilm-i hakkı tevhîdi ‘irfânda gör
Dürr-i a‘zam ister-iseñ haddi yok ‘ummânda gör

2 Ahsen-i takvîm dinildi şânıña insân-iseñ
Geç bu sûret nakşını gel ma‘ni’i insânda gör

3 Sûre-i **Seb‘u’l-mesânî**dür bizüm tefsirimüz
Aç gözüñ **Ümmü’l-kitâb**ıñ vechini bak sende gör

4 Zâhir ü bâtın hezârân derdiñe ‘ayn-i devâ
‘İlm-i gayb-ıla kemâl-i hikmeti Lokmânda gör

---

34 B 25b, E 151, HP 12a, Ü 21b.

35 B 26a, E 151 ve 156 [derkenarda], HP 11b, Ü 22a.

3 ŝûre-i: ŝûret-i B, HP, Ü.

4 kemâl-i ġikmeti: kemâl ġikmetini Ü.

5 Mazhar-ı ‘ilm-i Hudâ bil kalbiñi ey bahtlu
Hak buyurdı kim bu remzi âyet-i Kur’ânda gör

6 Ten fenâdur kıl fenâ evvel fenâ ölmezden öñ
Cân bekâdur ir bekâya sen seni Rahmânda gör

7 Ey Sinân Ümmî sakın aldanma agyârdan arın
Gün bugündür ir bugün ol yâr-ıla mihmânda gör

36

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Pâdişâhım cânımız sen câna duş olmak diler
Gayr varlıkdan geçüp senüñle hôş olmak diler

2 Tevhid-i zâtıñdan ayrılmaz gerekmez ‘âlemi
Vahdetiñ deryâsınıñ mahvında nûş olmak diler

3 ‘Ârif-i bi’llâh olan ta‘n eylemez güftârıma
Zât-ı deryâ-yı hakîkat birle cûş olmak diler

4 İsm-i a‘zam hurmetiyçün añladum ben ‘âşıkı
Vuslatıñ bâgında hayrân ser-hôş olmak diler

5 Göñlüme sordum haber virdi baña Allâh içün
‘Aşk-ı hakdan gayrısından şöyle boş olmak diler

6 Sırrımıñ remzinden aldum ‘azm idüp açar kanad
Mahv u garkıñ sırrına irmekde kuş olmak diler

7 Vahdetiñ nûrı-y-la nakkâş olmaga şâhım senüñ
Bu Sinân Ümmî âhardan bî-nukûş olmak diler

37

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey Hudâ cân hazretiñden lutf-ıla ihsân diler
Düşmüş ‘isyân deñizine ‘afv-ıla gufrân diler

---

36 B 26b, HP 9b, Ü 22b.
37 B 27a, E 106, HP 10a, Ü 23a.

2 Zerre deñlü rahmetiñle cümle ‘âlem gark olur
Ey niçe miskin kuluñ var derdine dermân diler

3 Gün gibi günden ‘ayân rûşen kılursın ‘âlemi
Pertev-i nûr-ı cemâliñ bir kezin handân diler

4 Kıl ‘inâyet fazlıñ-ıla kalmasun bî-çâreler
Yalvarup hüsnüñ bâgında hüsnüñe seyrân diler

5 Fâsıkine ta‘n içün degül bizüm niyâzımız
Çünki anlar hazretiñden zecr-ile zindân diler

6 Talmaga ‘ummân-ı ‘aşka baş urup merdâneler
İster anlar kim getüre dürle virüp mercân diler

7 Şol münâfıklar hakı zikr eyleyenlerden kaçar
İstemezler hakdan illâ zift-ile katrân diler

8 Kimseler hak dergâhından kahr-ıla dûr olmasun
Anuñ-içün her nefes kalbinden ol hızlân diler

9 Dôst yolında cânı kurbân eyleyen merdâneler
Top idüp baş atmak içün göz urup meydân diler

10 ‘Âra kalmaz kâra kalmaz ‘âşık-ı mestâneler
Cümlesinden el çeküben zâr u ser-gerdân diler

11 Ey Sinân Ümmî yüri ehl-i belâ hizbinden ol
Zire anlar yâr elinden derdine dermân diler

38

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Yâ İlâhî her nefesde cân saña mihmân diler
Bahr-ı zâtıñ pertevinden lutf-ıla ihsân diler

2 ‘Âşıkıñ yokdur murâdı dü cihânda zerrece
Küntü kenziñ varlıgından sırr-ı cân seyrân diler

---

4 seyrân: ġayrân Ü, B, HP.
38 B 27b, E 51, HP 9a, Ü 23b.
2 cihânda: cihândan B.

3 On sekiz biñ ‘âlemi ref‘ eyleyüp öñden soña
Bî-nişân ü lâ-mekân illerine tayrân diler

4 Zât-ı deryâ-yı hakîkatdur murâdı ‘ârifiñ
Anuñ-içün bagrı biryân gözleri giryân diler

5 Yoklugı varlık deñizine atup Ümmî Sinân
Yoklugı yok var-ıla bir katrede ‘ummân diler

39

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Gel temâşâ kıl ne söyler ‘âşık-ı divâneler
Cür‘a-i **Seb‘u’l-mesânî**den içen mestâneler

2 Mâsivâ renginden aslâ komamış nâm ü nişân
Vahdetiñ deryâsına gavvâs olan şâhâneler

3 On sekiz biñ ‘âlemi terk eylemiş öñden soña
Cümle ‘ilmiñ ma‘nisi bahrındaki dürdâneler

4 Küllî varlık mahv olıncak gayrı kalmaz arada
Küntü kenze mazhar olur sâdık-ı merdâneler

5 İşiden **innî ene’llâh**dan hıtâbı dem-be-dem
Sem‘ine girmez anuñ hiç gayrıdan efsâneler

6 Gizli râzı gün gibi fâş eyler ol bî-ihtiyâr
Gün gibi günden ‘ayân olup gelen hum-hâneler

7 Mahrem-i zât-ı İlâhîsin bugün hakka’l-yakîn
Ey Sinân Ümmî ne bilsün sırrıñı bî-gâneler

40

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

---

3 šayrân: pinhâñ Ü, B, HP / E’de “šayrân” kelimesinin altında “seyrân” da yazılmış.

5 ķašrede: ķašre-i B.

39 B 28a, E 107, HP 10a, Ü 24a.

4 mažhar: maģrem B.

40 B 28b, E 52, HP 106b, Ü 24b.

1 ‘Ârifiñ kalbinde her dem **‘alleme’l-esmâ**sı var
‘Âşıkıñ kalbinde her dem ma‘şûkuñ sevdâsı var

2 Sırrına hâlen tecellî eylemiş ol pâdişâh
Ehl-i vahdet ehl-i vuslat zevkınıñ ra‘nâsı var

3 Kâmil insân on sekiz biñ ‘âlemi câmi‘-durur
‘Âlemiñ kalbinde her dem âyet-i kübrâsı var

4 Gerçek erler hak yolında varlıgın eyler fenâ
Sâlikiñ kalbinde hakdan gayrınıñ ifnâsı var

5 ‘Âr ider ‘âriflere baş egüben hak görmege
Dahl ider dahhâlı gör nâ-hak yire da‘vâsı var

6 Dersini İblîsden alup küfrini îmân sanur
Münkiriñ kalbinde nakş olmış kurı gavgâsı var

7 Küfr ü îmân neydügin fehm eylemez yokdur necât
Fâsıkıñ kalbinde her dem İblîsiñ igvâsı var

8 Vâhid ü Ferd ü Ahaddur dâ’imâ zikr itdügi
Zâkiriñ kalbinde her dem tevhîdiñ deryâsı var

9 Hamdü li’llâh çok şükür ihsânına yokdur ‘aded
Şâkiriñ kalbinde her dem şükr ider Mevlâsı var

10 Hikmeti vü kudreti çok Hâlik-ı Yezdânımıñ
Münkiriñ kalbinde **lâ**sı mü’mininñ **illâ**sı var

11 Âşinâsından haberdâr olmayup gussa çeker
Zâhidiñ kalbinde her dem cennetiñ ferdâsı var

12 Gün gibi âşkâredür ‘âşıklara tevhîd-i zât
Kulle-i Kâf üzre turmış âdemiñ ‘Ankâsı var

13 Mü’miniñ mir’âtı mü’mindür beli hakka’l-yakîn
Ol Muhammed Mustafânıñ nûrınıñ ebhâsı var

---

3 ‘âlemi: ‘âleme E, HP, Ü / olıncaķ: olınca B.
6 alup: alur Ü, B, HP / B’de 6. beytin 2. mısraı ile 7. beytin 2. mısraı yer değiştirmiş / E’de 7. beyitle yer değiştirmiş.
13 nûrınıñ ebhâsı var: envârınıñ żıyâsı var B.

14 Dir Sinân Ümmî bizüm maksûdumuz Hûdur hemân
Anuñ-içün gayrısından kalbiñ istignâsı var

41

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Şalb içinde buldugum [hep] evliyânıñ sırrıdur
Hamdü li'llâh çok şükür hem Mustafânıñ nûrıdur

2 Dersiñi hatm eyledüñ diyü işâret eyleyen
Oldur ol mahbûb-ı 'âlem cümleniñ ol varıdur

3 zulmet-i nefsiñ 'azâbından beni şâz eyleyen
Cân u dilden evliyâya göñlümüñ ikrârıdur

4 Kim bu sırra irmese insân gelür hayvân gider
Cûş iden âb-ı revân bu zikrimiñ envârıdur

5 Evliyânıñ himmeti kıldı fenâ-ender-fenâ
Tevhîd-i zât-ı İlâhî göñlümüñ mi'mârıdur

6 Hamdü li'llâh çok şükür togdı sa'âdet şems ü mâh
Bir kula kılsa hidâyet dâ'imâ nasrânîdür

7 Küfr ü zulmet perdesinden kurtılaldan cânımız
Dir Sinân Ümmî şükür her dem diliñ tekrârıdur

42

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Pâdişâhım sen bizi var eyledüñ hikmet budur
Kudretiñle kendüñe yâr eyledüñ rahmet budur

2 Dilime nutk eyledüñ söyler ki Allâh ismiñi
Şey' idindüñ Rabbim olduñ şânıña minnet budur

---

41 B 29b, E 107, HP 9a ve 10b, Ü 25b.
4 cûş iden: cûş idüp Ü, HP.
6 § E.
42 B 30a, E 107, HP 12b, Ü 26a.

3 Bî-nihâyet lutfuñ oldur keşf-i Kur'ân eyledüñ
Mustafâ devrinde geldüm 'âleme hurmet budur

4 'İlm ü 'irfânıñ güliyle cân dimâgın toyladuñ
Enbiyâlar evliyâlar irdügi lezzet budur

5 Kâ'inâta gelmişem bir gelmeyeydüm bir dahı
Hamdü li'llâh zâtıñı zikr eylerem fırsat budur

6 'Arş u kürsî kâ'inâta sıgmadum didüñ 'ayân
Mü'miniñ kalbinde pinhân olduguñ 'izzet budur

7 On sekiz biñ 'âlemiñ sen Hâlikısın bî-gümân
Sûretim insân yaratduñ cümleden nusret budur

8 Bî-niyâz oldum cahimiñden na'îmiñden bugün
Her neye emr eyleseñ cân üstine niyyet budur

9 Kim tecelli kim tesellî çok temennâ kıldılar
Çün bize derdiñ müyesser eyledüñ sohbet budur

10 Gerçi 'âşık hayretiñ şem'indeki pervânedür
'Ayn ü şîn ü kâf içinde 'ârife kurbet budur

11 Mürşid-i kâmil yüzinden vechiñe kıldum nazar
Kisvet-i 'izzet dinilen başıma devlet budur

12 Ey Ta'âlâ kankı fazlıñ vasfını şerh eyleyem
'Aşk derdiñ cur'asın nûş eyledüm mürvet budur

13 Vuslatıñ peymânesinden nûş idelden cânumuz
Şâhidem kıldum şehâdet tâlibe vahdet budur

14 Görmüşem Kur'ân içinde muştuladuñ sen beni
zikr iderseñ mürvetiñden adımı ragbet budur

15 Geldüginden assı kıldı 'âleme Ümmî Sinân
Gerçi mücrim ismi ile añılan ümmet budur

43

---

8 neye emr eyleseñ cân üstine: ne emr etseñ cân u baş üstine B.
43 B 31a, E 53, HP 11a, Ü 26b.

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey kemâlım var diyen kanı kemâlıñ kandedür
Yûsuf-ı Ken‘ân iseñ göster cemâlıñ kandedür

2 Yir ü gök ü ‘arş u kürsî cümle ‘âlem Hâlikıñ
Ey sehâvet ehliyem diyen nevâliñ kandedür

3 Nice biñ taht islerin bir tahtaya bindürdiler
Tâc u tahtum var diyen gör mülk ü mâlıñ kandedür

4 H^{v}âceniñ salı öñünce yilişirler h^{v}âceler
Nâzıla ten besleyen bak noldı hâliñ kandedür

5 ‘İlm içinde çok kemâlim var diyü bahs eyleyen
Yarın ol meydâna getür kîl ü kâliñ kandedür

6 Ey cihânda pehlevânum diyü da‘vâ eyleyen
Div-i nefsiñ basmaga pes getür âliñ kandedür

7 Bir togansın bunda seni bir şikâre saldılar
Uçmaga dôstdan yañaya perr ü bâliñ kandedür

8 Niçe biñ kand ü şeker sâhibleri saçın yolar
Sanki agzı agu dolmuş pes zülâliñ kandedür

9 Ey Sinân Ümmî ne ‘aceb ‘âleme dak eyledüñ
Çek başıñı hırkaya ey dervîş şâliñ kandedür

44

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Dilde hakdan gayrı güftâr eylemez dervîşler
Cânda ‘aşkdan gayrı bir kâr eylemez dervîşler

2 Lâ-mekândan geldiler evvel yine andan âhar
Konmaga bir mülke ikrâr eylemez dervîşler

---

2 yir ü gök ü arş u kürsî: yiri gögi arşı kürsî E.
6 Dîv-i nefsiñ baŝmaġa pes getür: Dîv-i nefsiñe baŝılma getür B, HP, Ü.
8 ķand ü şeker: ķandi şeker E.
9 dervîş şâliñ: dervîş ki şâliñ Ü, B, HP.
44 B 31b, E 84, HP 12b, Ü 27a.

3 Dünye vü ‘ukbâ hevâsın dem-be-dem medh eyleseñ
Hubbunı kalbinde hiç var eylemez dervîşler

4 Cân virüp cânânı bulmakdur murâd ancak hemân
Bunda bundan özge bâzâr eylemez dervîşler

5 zikr olunsa dôst kanda gözden akar acı yaş
Sevmege Allâhını ‘âr eylemez dervîşler

6 Mürşid-i kâmil yüzinden seyr idüp dildârını
Hak bilür kim meyl-i agyâr eylemez dervîşler

7 Yâr elinden yaralansa yandugından şâd olur
Şam çeküp ol derde timâr eylemez dervîşler

8 Şanda varsa ‘aşka uyar kalbi ‘arşu’llâh olur
Hırsa virüp göñlini dâr eylemez dervîşler

9 Döşegi sabrıñ tevekkül yasdıgına söykenüp
Hakdan ayruk kimseden çâr’eylemez dervişler

10 Gelse kaçmaz kaçsa kogmaz cengi yok dünyâ-y-ıla
Nahnü kasemnâdan ikrâr eylemez dervişler

11 Mâsivâ rengin koma dilden sakın Ümmî Sinân
Zât-ı hakdan gayrı efkâr eylemez dervîşler

45

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 ‘Âşık ol yârı hacâlet çekmeden kaçup sever
Tâ ebed derd-i firâkat çekmeden kaçup sever
İntizârı yek işâret çekmeden kaçup sever
Ola mı hergiz beşâret çekmeden kaçup sever
Hâsıl-ı kelâm hasâret çekmeden kaçup sever

---

3 eyleseñ: eylemek Ü.
5 acı: âhıla E / gözden: gözlerden HP.
7 şâd: şâź Ü.
9 ayruķ: âĥar Ü, artuķ B.
10 ķoġmaz: ķovmaz Ü, HP.
11 efkâr: eźkâr B.
45 B 32b, E 108, HP 13a, Ü 28a.

1 derd: devr E / ķaçup: doğrusu "kuçup" olmalı, tüm nüshalarda "kaçup" şeklinde imlâ edildiği için metinde bu şekilde okundu.

2 Ey kılan da‘vâ-yı merdân kılmayasın hîç makâm
Ol fenâ-ender-fenâ kalmaya hergiz nik ü nâm
Mahv olursañ ‘aşka küllî varlıgıñ hakdur tamâm
Yâr-ıla kim yâr olur görmez dinür haşr ü kıyâm
Neylesün ‘âşık kıyâmet çökmeden kaçup sever

3 ‘Âşık-ı merdâne hakdan gayrıya dil virmeye
Dü cihânıñ sevgüsi kalbine anuñ girmeye
‘Aşka fermân olmayan böyle selâmet görmeye
Kankı dilde derd-i yâr olsa melâmet irmeye
Gelmesün diyü kasâvet çekmeden kaçup sever

4 ‘Âşık oldur mürşid-i kâmilden ayırmaz gözini
Sad hezârân biñ belâ gelse çevirmez yüzini
Neylesün Mecnûn olup Leylîye virmiş özini
Vuslat-ı yârıñ elinden hîçe satmış nâzını
Görmeyem diyü melâmet çekmeden kaçup sever

5 ‘Ârife dirler cihânda sevdügin bulmuş niçün
Vahdetiñ deryâsına bahrî olup talmış niçün
‘Âşık-ı bî-çâre derdine devâ kılmış niçün
Didiler Ümmî Sinân mahbûba yâr olmış niçün
Olmaya âhır nedâmet çekmeden kaçup sever

---

2 ķılmayasın hîç: kılmasun seyri B.
3 melâmet irmeye: melâmet görmeye E / ķanķı: kanġı HP.
5 šalmış: girmiş E.

46

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey tarîkat düşmeni bil kim nedür bu şerr ü şûr
Dem-be-dem Allâh diyen ‘âşıklara senden gurûr

2 Kendüñe magrûr olup hannâsa virdüñ özüñi
Her nefes kalbiñde igvâ eyleyen ol fi’s-sudûr

3 Kibr-ile tâ‘at kılursın nefsiñe magrûr olup
‘Âşıka zann-ıla bakduñ cümlesi oldı kusûr

4 Nefsiñi emmâreden kurtarmaga var çâre kıl
Kılmaya tebdîl ahsen vechiñi yevmü’n-nüşûr

5 Vay saña kim ehl-i inkâr zümresinden olasın
Şol kıyâmetde yerinden turıcak ehl-i kubûr

6 ‘Ârifiñ ‘ilm-i rumûzın bilmeyen ey bed-fi‘âl
Seb‘a’i seyrân idüp gel gör nedür andan zuhûr

7 Varlıgı terk itmeyince vara irilmez ‘ayân
Sözime sâbit-durur İncîl ü Furkân ü Zebûr

8 Evliyânıñ nutkına çün **lâ** diyenlerdür şakî
Rehberi Fir‘avn olur hakk-ı Kelîmü’llâh-ı Tûr

9 Dört kitâbıñ sâbiti zât-ı Hûdur hakka’l-yakîn
Ey bu tevhîdden habersiz gey sakın olma ki dûr

10 Kendü sırrın bilmeyen virmez hakîkatdan haber
Çünki bu yolda delilimdür benüm şîr-i Gafûr

---

46 B 33b, E 161, HP 13b, Ü 28b.

1 şerr ü: şerri E.

2 iġvâ: ivġâ E / fi’ŝ-ŝudûr: fî ŝudûr E, Ü, HP.

3 ķılursın: ķılarsın Ü / ‘âşıķa žannıla baķdıñ: ‘âşıķı žannıla yaķdıñ E / oldı: olur B.

5 saña: aña Ü, E, HP.

7 śâbit-durur: iśbât-durur B.

9 Dört kitâbıñ śâbiti źât-ı Hûdur: Zât-ı Hûdur dört kitâbıñ śâbiti Ü, B, HP / ĥabersiz gey ŝaķın: haber sırrıñı ŝaķın Ü, HP.

11 Nâzil oldı çün anuñ hakkında hakdan **hel etâ**
Noktavî dirler aña iren olur ehl-i sürûr

12 Her kim irdi Seyyid-i Muhtâra oldur bil veli
Kalbine inzâl ider anuñ kelâmu'llâh u nûr

13 Bu Sinân Ümmî ne söyler remzini añlan 'ayân
Ey haristân ehli var bu gafleti terk eyle tur

47

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 'Ârif-iseñ vir haber kim ma'nî-i mutlak nedür
Nâtık-ısañ işbu yolda söyle kim el-hak nedür

2 Sordugum 'ayb olmasun 'âr itmez aslın soylayan
'Âşıkıñ 'azm itdigi menzil-i istigrâk nedür

3 **Men 'aref** sırrın bilen virsin bize bir hûb kelâm
Lâ-yıla **illâ**dan olan muhtelif ahlâk nedür

4 Kenz-i mahfî sırrınıñ esrârını söyler dilim
Ehl-i 'aşka **lâ** diyüp İblîs okın atmak nedür

5 **Fezküru'llâhe kıyâmen** hôş **sırâta'l-müstekîm**
Berzah ili perdesin bu zikr-ile açmak nedür

6 Bil ki fetvânıñ nedür takvâsı añlañ 'ayân
Gayr-ı hakka devr idüp Hûdan dönüp kaçmak nedür

7 Dört kitâbıñ ma'nisi yek noktadan oldı 'ayân
Tâlibe hadd ü hicâb olan kara vü ak nedür

8 Nefsini fehm eyleyendür 'ârif-i bi'llâh olan
'Ârifiñ kalbini envâr eyleyen işrâk nedür

---

12 bil: ol B, bir E.
13 añlañ 'ayân: eyleñ iĥtiyâr B / bu: ŝ B.
47 B 34a, E 158, HP 11a, Ü 29b.
3 kelâm: cevâb B.
7 'ayân: beyân B / olan: ola Ü, HP.

9 ‘Arş ü kürsî cem‘ idüp vâhid kılan kimdür bugün
Küntü kenziñ ma‘nisinden okınan evrâk nedür

10 Pîr yüzinden bildüñise âb-ı hayvân neydügin
Feyz-i Ahmedden gelen âb-ı revân ırmak nedür

11 Münkir-i rü’yâ degülseñ yek nazar kıl sen saña
Cân göziniñ gözlüginden görünen gel bak nedür

12 Zâtına mazhar olan insândan olmış bî-haber
Zâhidiñ meyl eyledügi hûrî vü uçmak nedür

13 **Lâ** kelâmından geçen añlar bu zikriñ ma‘nisin
Dir Sinân Ümmî anuñ envârına müştâk nedür

48

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Mest ü hayrân ister iseñ bak gözinden bellüdür
Togrı kerbân ister iseñ sor izinden bellüdür

2 Nûr-ı îmân berkı urup yüzinden envâr saçar
Kâmil insân ister iseñ beñizinden bellidür

3 Sanasın kim her kelâmı la‘l ü mercândur dizer
‘Ârife yâr olmaga diñle sözinden bellüdür

4 Şol kişiniñ ‘aklı vardur agzınıñ dadın bilür
Elini şol aşa sunmaz kim tuzından bellüdür

5 Ehl-i zerkıñ hîlesinden gâfil olma gey sakın
Yeyüp içdügi harâmdur bogazından bellidür

6 Ma‘rifet kamışı dadın bilmeyenden kıl hazer
Dem-be-dem yeşil kabın yir, cevizinden bellüdür

7 Ehl-i küfrüñ kaç yanından sohbet itme fârig ol
Hakka bâtıldur deyüben garazından bellüdür

---

10 Pîr: Yâr E.
13 “Lâ” kelâmından: Lâ-mekândan B.
48 B 35a, E 68, HP 13b, Ü 30b.
2 envâr: nûr HP, envârlar Ü / beñizinden: beñiz nûrından B.
3 ŝ B.

8 Her sözi bir zehr-i mârdur ugrasa bagrıñ biçer
Câhili söyletme hemân gör yüzinden bellüdür

---

8 bağrıñ: bağrın B.

9 Cehl ü zulmet kaplamışdur müdde‘îniñ kalbini
Hak kelâmı togrı gelmez geñizinden bellüdür

10 Aslı esfel topragınıñ balçıgıdur münkiriñ
Açma râzıñ yokla gör evvel özinden bellüdür

11 ‘Âlim ü ‘âmil nasîhat ehli olan kişiler
Halkı hakka da‘vet eyler âvâzından bellüdür

12 Mest ü hayrân ‘âşıkıñ yolında kurbân eyle cân
Tut kulagıñ hakk eşiginde nâzından bellüdür

13 Ehl-i kâliñ kalbi çigdür anuñ-içün kan döker
Bir vilâyet nevbahâr olsa yazından bellüdür

14 Degme kimse mensûb olup erlik aşın yiyemez
Tâli‘in tut kişiniñ gör yıldızından bellüdür

15 Bu Sinân Ümmîyi tevhîd hâke yeksân eylemiş
Esdigince bâd-ı ‘aşkıñ yol tozundan bellüdür

49

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Mevlâm ‘aşkıñ bize a‘zam îmâmdur
Uyaldan tâ‘atum küllî tamâmdur

2 Bu ‘aşka virmişem ben ihtiyârım
Ne kim kılsa baña fahr u gınâmdur

3 Baña ‘aşk olmayıncak dü cihânda
Eger zevk u eger ‘işret belâmdur

4 Baña kim ‘aşka tevbe kıl dir ise
Benüm bu ‘aşk atam-ıla anamdur

---

10 balçıġıdur: balçıġındandur B.
11 ‘âmil: kâmil E.
15 eylemiş: eyledi Ü, B, HP.
49 B 36a, E 109, HP 14a, Ü 31a.
3 olmayıncaķ: olmayınca Ü, HP / źevķ u: źevķı B.

5 Eger biñ pâre kılsalar tenimi
Ben ‘aşka **lâ** dimezem baht-ı nâmdur

6 Bu ‘aşkıñ vasfını bizden soranlar
Biliñ kim tâ ezelden âşinâmdur

7 Eger benden kim isterse nasîhat
Komasun ‘aşkı bu ‘âlî-makâmdur

8 Mahabbet nârına bu dil yanaldan
Benüm âh-ıla zârum subh u şâmdur

9 Baña vir derdi dermân al diyenler
Benüm derdim devâ-yı ve’s-selâmdur

10 Anuñ zikri beni külhân idelden
Yunur ‘âşıklara cânım hammâmdur

11 Hudânıñ fikridür cânım çerâgı
Dahı derdi baña dermân-ı tâmdur

12 Baña bu ‘aşka kim oldı kulaguz
Anı Allâh sevindürsün du‘âmdur

13 Sinân Ümmî bu ‘aşka yâr olaldan
Yog oldı varlıgı bir kurı nâmdur

50

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

1 Eyâ cân issi cân saña mufahhar
Mufahhardur mufahhardur mufahhar

2 Senüñ fikriñle olmuşdur musahhar
Musahhardur musahhardur musahhar

3 Şehâ derdiñden ayrılmak be-gâyet
Mükedderdür mükedderdür mükedder

---

10 ‘âşıķlara: ‘âşıķlarıñ B.
12 ķulaġuz: ķulavuz B.
13 yoġ: yoķ B / ķurı: ķuru B.
50 B 36b, E 109, HP 14a, Ü 31b.

4 Didüm vaslıñdan ayırma didigüm
Müdebberdür müdebberdür müdebber

5 Seni her kim sever geçmek varından
Mukarrerdür mukarrerdür mukarrer

6 Saña cân dil vireli dü cihândan
Mutahhardur mutahhardur mutahhar

3 Şehâ derdiñden: Senüñ emriñden B.

7 Visâliñ şerbetin cân nûş idelden
Müsekkerdür müsekkerdür müsekker

8 Cemâliñ pertevinden iki ‘âlem
Münevverdür münevverdür münevver

9 Eger vechiñdeki beñden sorarsañ
Müdevverdür müdevverdür müdevver

10 İki boynuñdagı zülf-i siyâhıñ
Berâberdür berâberdür berâber

11 Visâliñ vasfı şerhinde zebânım
Mukassardur mukassardur mukassar

12 Bi-hamdi’llâh vefâñuz ben garibe
Müyesserdür müyesserdür müyesser

13 Dil ü cân bûy-ı vaslıñ ni‘metinden
Mu‘attardur mu‘attardur mu‘attar

14 Saña mir’ât-ı ekber câna cânân
Peyamberdür Peyamberdür Peyamber

15 Teberrük cânın al Ümmî Sinânıñ
Kalenderdür kalenderdür kalender

51

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 İlâhî minnetim dîzârıñadur
Bilürsin şefkatim hep yârıñadur

2 Kapıñda boyın egerler İlâhî
'Âşıklarıñ 'azmi nazârıñadur

3 Eger var ise suçların bagışla
Sıgındıkları çün hisârıñadur

4 Düşüp yandukları derdiñden ey dôst
Firâk u hasretiñle zârıñadur

5 Bularıñ gayrıdan yokdur murâdı
Hemân zâtıñdagı esrârıñadur

6 Dili ismiñdedür gözler hayâliñ
Göñül verdükleri gülzârıñadur

7 Baña uydukları her dem yoluñda
Senüñ cân virmege bâzârıñadur

8 Firâkıñ nârına salma İlâhi
Yaraşıkları çün envârıñadur

9 Dirig itme habîbiñ hurmetiyçün
Sefer vaslıñ bâgında dârıñadur

10 Bularuñ turdugı sevgi, cemâlim
Vireyin didügüñ ikrârıñadur

11 Sinân Ümmî gibi mücrim degüldür
Ümîz tutdukları hep varıñadur

12 Benüm yüregimiñ derdi oñulmaz
Hemân gözüm senüñ tımarıñadur

---

51 B 37a, E 75, HP 14b, Ü 32a.
3 B'de 4. beyitle yer değiştirmiş / çün: hep B.
10 cemâlim:cemâliñ E, HP.

52

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Bulamadum cihânda togrı bir yâr
Kime râzum açarsam oldı agyâr

2 Gelür bir kimse yâram ben saña dir
Görürem ol dahı izimden avlar

3 Kimi dir kim yolıña sâdıkam ben
Ki turmaz kavline ol dahı aldar

4 Anı kor bir dahı ister buluram
İder çün ol dahı bir gayrı bâzâr

5 'İyâl ü ehl-i beyt ü kul karavaş
Bakaram hîç degül benümle pür-yâr

---

52 E 110, HP 15b, Ü 32b.
1 bulamadum: bulımadum E.

6 Ana vü kardaş ü kavm ü kabîlem
Baña düşmân oluban itdi inkâr

7 Sitârem böyle oldu tâli‘im çün
Biraz hayrân oluban kıldum âh zâr

8 Tefekkür bahrına taldum temâmet
Bu sırrı açmadum özüm tolu nâr

9 Tâkatum tâk olup belim büküldi
Sarardı beñzim añlamadı agyâr

10 Figân idüp didüm yâ Rab suçum ne
Didi beni koyup kandasın ey yâr

11 Severseñ beni sev baña yakin ol
Benem saña dü ‘âlemde vefâdâr

12 Çevürdüm hakka mahlûkdan yüzimi
Teselli kıldı hakdan buldum envâr

13 Hatâmıñ yirine kıldı ‘atâlar
Suçumı gizledi benüm o Settâr

14 Bi-hamdi’llâh gözüm açdı o Fettâh
Uyardı uykudan oldum safâdâr

15 Sinân Ümmî za‘ifi sen İlâhî
Kapıñdan ayırma olmasun işi zâr

53

1 Dervîş olanıñ göñli virândur
Derd-i yâr-ıla cigeri kandur

2 Gizlidür hâli togrıdur yolı
Bagçesi güli tâze turandur

---

6 ķabîlem: ķabîle Ü, HP.
14 açdı: açdum Ü / uyķudan: uyĥudan Ü, HP.
53 B 37b, E 111, HP 15a, Ü 33a.
1 1-7: ŝB.
2 baġçesi: baĥçası E.

3 Halk-ıla daşı hakk-ıla işi
Top idüp başı yola girendür

4 Gezer cihânı sever Sübhânı
Mürşid eline yüzler sürendür

5 Ne gelse başa yimez endîşe
Tevekkül hakka kılup turandur

6 Bulsa bir işin akıdur yaşın
Top idüp başın hakka irendür

7 Kimse bilimez arar bulımaz
Daşın gözleyen mahrûm kalandur

8 Daşına bakan göñlini yakan
Şol gayr-i hakka göñül virendür

9 Yürür sırr-ıla özi nûr-ıla
'Aşk-ı yâr-ıla beñzi solandur

10 Bülbüldür güle karışmaz ile
Dôstuñ envârı gülin direndür

11 Ümmî Sinâna düşme gümâna
Bir gizli kâna eli irendür

54

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

1 Ey ehl-i cefâ sende safâ bil ki sad hezâr
Hergiz yime gam olduñ ise derde giriftâr

2 **el-Fakru fahrî** diyicegiz Seyyid-i Kevneyn
Devlet anuñdur kim dü cihânda ola deyyâr

3 Ko benligi bende oluban bendi halâs it
Sayd eyleye bendesini ol bende-i Settâr

4 Derd-i Hudânıñ bahrına tal itme tevakkuf
'Aşk-ıla yâr ol ki saña yâr olmaya agyâr

5 Tende iken ol 'arz olunan nûr-ı emânet
Mâni' koma cehd eyleyüben keşf ola esrâr

6 Kevn ü mekânıñ nakşını pâk eyle göñülden
Nakkâşa iriş gayrıya aldanmagıl zinhâr

7 Zıll-ı 'arşı bil añlarısañ ehl-i gamıñdur
Anuñ-içün çekdi cefâ ol Seyyid-i Muhtâr

8 Kahr-ıla lutfuñ 'illetidür añla rumûzı
Küfrüñ içinde bulunur bil îmân u envâr

9 Derdi anuñ 'âşıklara bil 'ayn-ı devâdur
Kıldı binâ cevr ü cefâdâşı-y-la dildâr

10 İsdek olsa kişide ister anı dem-be-dem
Merdâne olan dôst yolına eylemedi 'âr

---

54 B 38b, E 112, HP 16a, Ü 33b.

11 Sen de anı cân u göñülden istedüñ ise
Ümmî Sinân sakın belâdan eyleme ifrâr

55

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Gerçek mürîd gerçek eriñ bir katresin bahre sayar
Nâkıs olan nefse uyar sükkerini zehre sayar

2 Kendü bilisinde kalan 'ilm-i ledün bilmeyiser
Mürşidine egri bakan lutfını hem kahra sayar

3 Hakka yakın olan kişi çok bilür ellerden işi
Münkir olan evliyânıñ kerâmetin sihre sayar

4 Gerçek 'âşık olan kişi meydâna kor cân u başı
Budur yâr seveniñ işi her ne gelse fahra sayar

5 Âhir zamân dervîşine aldanma sen Ümmî Sinân
Küfrüñ imân bilür sanma îmânıñı küfre sayar

56

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 'Âşık nâmından usandum gerek âvâre kılsunlar
Bugün vaslıña el sundum gerek pür yâre kılsunlar

2 Niçe bir hasret-i hicrân dakar dâr zülfüñe gerdân
Beni lâyık gerek nûra gerekdür nâre kılsunlar

3 Karârım gitdi selb oldı niçe bir eyleyem gayret
Yirim sensüz gerek hâre gerek gülzâre kılsunlar

4 Niçe bir hasretiñ nârı beni ihrâk ider her dem
Bugün vaslıñdan ayrılman gerek biñ pâre kılsunlar

---

55 B 39a, E 54, HP 16a, Ü 51a.
2 baḳan: baḳar Ü, HP.
4 cân u başı: cânı başı E.
56 B 39b, E 50 ve 80, HP 16a, Ü 34b.
2 daḳar dâr: daḳarven Ü, B, HP.
4 E'de 2. beyitten önce gelmiştir (s. 50'de) / ayrılman: ayrılmam Ü, B, HP.

5 Hayâliñ cânıma kıble gelüp ‘aşkıñ îmâm oldı
Niyâzın il gerek yâre gerek agyâre kılsunlar

6 Bugün meydân-ı ‘aşkıñda şehîd olmak murâdımdur
Buyur cellâd gerek mahfî gerek âşkâre kılsunlar

7 Gel olursa eger senden geçer varlık hevâsından
Sinân Ümmî karâr kılmaz gerek biñ pâre kılsunlar

---

5 gelüp: ķılup E / Niyâzın il: Niyâz-ıla (s. 50’de).

57

1 Turmaz dilim söyler oldum sırdan yine şikârım var
‘Aceblemeñ söyledügüm sanasın ihtiyârım var

2 Beni hayrân iden her dem ol Vâhidiñ esrârıdur
Ötsün yine cân bülbüli bahâr irdi gülzârım var

3 Sır içinde sır dinilen fehm eyledüm neydügini
Melek bilmez ne bilsün cin ‘ilm içinde esrârım var

4 Saña bu elfâz-ı ma‘nâ nerden gelür dirseñ baña
Görilmez hattı gözile cân içinde yazarım var

5 Dahı içerüden haber vireyüm kim añlarısa
‘Akıl göñül cânım tuymaz bir gizlüce bâzârım var

6 Katre bahre irincegez ‘âşık ma‘şûk olur dirler
Gümânum yok gerçek imiş benüm buña ikrârım var

7 Her kim görüp gözden süzer hayâline irmez gider
Özden seven ‘âşıklara göstereyim dîzârım var

---

57 B 40a, E 81, HP 16b, Ü 34b.
1 yine: gine E.
2 Vâğidiñ: Ĥudânıñ E / yine: gine E.
3 E’de 4. beyitle yer değiştirmiş.
4 görilmez: görinmez Ü, B, HP.
5 vireyüm: vireyin E.
6 irincegez: iricegez B.
7 süzer: sever Ü, E, HP.

8 Anuñ-içün bilmedigim görmedigim yiller eser
Fikr eyledüm safâsından benüm benden firârım var

9 Ümmî Sinân taşma yüri ‘aklıñı dir şaşma yüri
Geçme hayâ kapusından sanma sakın zarârım var

58

1 Bu derde ugrayan kişi
Dîvâne olur hûludur
Böyledür bu ‘aşkıñ işi
Her kim uyarsa delüdür

2 **Fezkürûnî** didi Hudâ
Kur’ân-ıla itdi edâ
‘Âşıklar mest olur Hûda
Hem sükker-ile balıdur

3 Zâhid togrı söyle sözi
Dahl odına yakma bizi
Hakkı sevenleriñ yüzi
Gerçek erleriñ yolıdur

4 ‘Âşıklarıñ âh itdügi
Düni gündüze katdugı
Bülbülüñ efgân itdügi
Bagçe degüldür gülidür

5 Derd-ile devrân eylemek
Cigeri biryân eylemek
Dîdârı seyrân eylemek
Bunlaruñ genc ü mâlıdur

6 Münkir yüri var hâliñe
Diken döşeme yoluña
Sunarsañ girmez eliñe

---

8 firârım: ķarârım Ü, B, HP.
9 Ümmî Sinân: Sinân Ümmî E.
58 B 40b, E 112, HP 16b, Ü 35b.
1 ĥûludur: ĥâludur Ü, HP / Böyledür bu: Böyle hep B.
3 erleriñ: erenler E / daĥl: daĥli Ü, HP.
5 derd-ile: derdiñe B.

‘Aşkıñ makâmı uludur

7 Ümmî Sinân söyledügi
‘Aşk deñizin boyladugı
Nedür gör şerh eyledügi
Sâdıklarıñ ahvâlıdur

59

1 Kimse bilmez ahvâlımı ‘aşk-ıla yâr olan bilür
Yedi iklîm dört köşeye hikmet-ile tolan bilür

2 İnceden ince bir sırdur añlayan bir ile birdür
Üç hurûfuñ dört kitâbıñ ma‘nisini bilen bilür

3 ‘Ayn ‘ayân eyler hakkı şîn şarâbın sunar sâki
Kâf kanâ‘at kapusında turup secde kılan bilür

4 İki elif iki nûnuñ bir sîniñ ma‘nisi olan
Sırr iline sultân olur ölmezden öñ ölen bilür

5 Eyü âdem olan kişi hak yolında ‘adem gerek
Elif-ile mîmiñ dâlıñ terkîbini silen bilür

6 Yidi yirden tokuz gökden ötesin seyr ider sâlik
Bunı böyle görenlere söylemedüm yalan bilür

7 Bu cânıñ irdügi zevkı ne bilsün görmeyen kimse
Ümmî Sinânıñ ahvâlın bahr-ı ‘aşka talan bilür

60

1 Âh kim bu göñül hümâsı
Havâlara pervâz ider
Gâhî konar bir sahrâya
Gâhî konmaga nâz ider

---

6 maķâmı uludur: ‘aceb maķâmıdur B.
7 nedür gör: nedür ki Ü, HP.
59 B 41a, E 64, HP 16b, Ü 35b.
2 bilen: bulan Ü, HP.
5 silen: bilen E.
6 görenlere: gören kimse B, HP, Ü / söylemedüm: söyledigim B.
7 kimse: anı B.
60 B 41b, E 57, HP 17a, Ü 36a.

2 Gâhî gider seyyâh olur
Cümle cihâna şâh olur
Ne kendinden âgâh olur
Ne baña keşf-i râz ider

3 Gâhî düşer hâristâna
Meyl ider bâg u bûstâna
Gâhî gelür gülistâna
Gül ‘aşkından feryâz ider

---

1 Âh kim bu göñül hümâsı: Âh bu göñlümüñ hümâsı E / konmaġa: inmege Ü, HP, B / gâhî ķonmaġa: gâh inmege Ü, HP.

3 düşer: gider E / bâġ u bûstâna: bâġa bustâna Ü, HP.

4 Gâhî bir gussaya talar
Göñül gümân-ıla tolar
Gâhî cümle gamı siler
Güldürüp beni şâz ider

5 Gâhî bir ister sevdügin
Bilmez olur n'işledügin
Gâhî gelüp ne didügin
Turup fikr-i dırâz ider

6 Gâhî dünyâya el katar
Toptolu hırs-ıla batar
Gâh fenâya yüz tutar
Cümle varın 'ıvâz ider

7 Gâhî eser yiller gibi
Gâhî taşar seller gibi
Gâh açılur güller gibi
Vücûdum bahâr yaz ider

8 Gâhî akar gözüm yaşı
Yanar yüregim âteşi
Bencileyin böyle işi
Var ise belki az ider

9 Ümmî Sinânıñ yâ Gani
Bildim ki çokdur 'isyânı
Bagışlasın diyü seni
Dergâhıña niyâz ider

61

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 İlâhî dâr-ı vaslıñda bu cân olmak diler ber-dâr
Çekildüñ dâra yâ 'abdim sanursın olmaduñ sen var

---

4 E'de 3. beyitle yer değiştirmiş / gâhî bir ġuṣ̂ṣ̂aya: gâhî ġuṣ̂ṣ̂alara E / gönül: göñlüm Ü, HP / güldürüp: güldürür E.

7 seller: göller Ü, HP, B / vücûdum bahâr yâz ider: bu vücûdum bahâr ider B.

9 Baġışlasın diyü seni derġâhıña niyâz ider: Baġışlar diyü iḥsânı hażretiñe niyâz ider E.

61 B 42b, E 112, HP 17a, Ü 36b.

1 olmaḳ: bulmaḳ B / var: dâr Ü, HP.

2 İlâhî derd-mend olsam devâlar kılsañ eliñle
Tabibiñ oldum ey bendem sanursın kılmadım timâr

3 Tutuşup nâr-ı ‘aşkıñla bu dil yanmak diler yâ Rab
Safâdan tuymaduñ sen kim özüñi eyledüm pür-nâr

4 İlâhî kılsun ‘âşıklar cemâliñ bâgını seyrân
İrişmez vasluma her kim bakarsa nakşıma zinhâr

5 Makâm-ı Hazret-i Kudsüñ müyesser eyleseñ yâ Rab
Yime gam hergiz ey ‘abdim bezendi şânıña hôş-kâr

6 İlâhî gözlerim giryân olup görmek diler vechiñ
Hezârân yüzde göründüm meger sen tuymaduñ esrâr

7 Habîbiñ Ahmede yâ Rab mülâkât eyleseñ bir dem
Musâhib eyledim saña ki sanma olasın agyâr

8 İlâhî cümle ‘âşıklar saña virmek diler cânlar
Gelen meydân-ı ‘aşkımda benümle eyledi bâzâr

9 Hudâvendâ Hudâvendâ bu dil senden nazar ister
Hidâyet birle fazlımla anı kıldum baña ben yâr

10 İlâhî nefsimüz tâhir olup turmak diler senden
Sırât-ı müstekîm birle makâmın eyledüm ebrâr

11 Sinân Ümmî saña senden yakin olmak diler yâ Rab
Benem hükm eyleyen şimdi vücûdında olup Settâr

62

1 Kendi nefsiniñ ‘illetin bilmeyen insân degüldür
Hem rûhınıñ hakikatın bulmayan insân degüldür

2 İnsân gelür hayvân gider İblîs anı turmaz yider
‘Aşk-ıla cümle ‘âleme tolmayan insân degüldür

3 Gerekse okusın yazsın gerek seyyâh olup gezsin
Bu tevhîdiñ deryâsına talmayan insân degüldür

---

11 vücûdında: vücûdından B.
62 B 43a, E 113, HP 17b, Ü 37b.

4 Şeri‘atı bildim diyen tarîkatı buldum diyen
Hakîkatıñ güllerini yolmayan insân degüldür

5 Çün buyurdı Hayrü’l-beşer **mûtû kable en-temûtû**
Ölmedin öñ bunda iken ölmeyen insân degüldür

6 Daşı fenâ-ender-fenâ içi bekâ-ender-bekâ
Sırrı likâ-ender-likâ olmayan insân degüldür

7 İrenler tevhîd-i zâta câmi‘ olur her sıfâta
Bu sırrıñ tahtına sultân olmayan insân degüldür

8 Tıfl-ı ma‘nî zikr-i kalbî pir yüzinden tahsîl idüp
Sır ilinde kalb-i selîm bulmayan insân degüldür

9 Ümmî Sinân bu tevhîdiñ hakîkatın söyler yine
İmân-ı tahkîk es-selâm bulmayan insân degüldür

63

1 Bir Allâhı zikr ideniñ gümânı hep ‘ayân olur
Ni‘metine şükr ideniñ müşkilleri beyân olur

2 Bir Tañrınıñ ilhâmıdur söyledigim añlayana
Zâhir zikri bâtın fikri cân evinde îmân olur

3 Gördücegüm söyleyeyin ‘aceblemeñ hâlim bilen
Zâhir bâtın fenâ bulan sır iline sultân olur

4 Top eyleyüp cân u başı her kim ki meydâna gele
Zulm eylemez Allâh aña hidâyeti burhân olur

5 Egri temeliñ üstine togrı tamâm olmaz binâ
Kim ki yoldan döner girü da‘vâsı hep yalan olur

6 Kim ki halka döner yüzin dûr ider ol hakdan özin
Baglar anuñ sûret gözin görmez yolı tuman olur

---

4 yolmayan: bulmayan Ü, HP.
8 ilinde: ilinden B.
63 B 43a, E 114, HP 15a, Ü 38a.
3 söyleyeyin: söyleyem B.
5 temeliñ: temel B / girü: gider B.
6 ol: ŝ Ü / šuman: duman Ü, HP.

7 Cân u cihânıñ terkini niyyet ipiyle baglayan
Baglayumaz bir şey anı düşvâr işi âsân olur

8 Bahr-ı zâtıñ perteviniñ mevci gelür turmaz aña
Mahv eyleyüp varlıgını bir katresi ‘ummân olur

9 Yokdur Sinân Ümmî gibi gerçi bu yolda bir gedâ
Niyyeti hâlis olmagın yardımcısı ol Hân olur

64

1 Ben ol dôsta virdüm göñül ‘aşk benüm ile yâr olur
Kim ki dôsta virmez göñül bu ‘aşk andan bîzâr olur

2 Benüm işim ol dôst-ıla gelür bu ‘aşk olur belâ
Bülbül gibi geldüm dile işüm âh-ıla zâr olur

3 Gözüm dôstı görmek diler vuslatına irmek diler
Gelür bu ‘aşk döker yaşın gözüm sanki bıñar olur

4 ‘Acebdür bu ‘aşkıñ hâli komaz dôsta vara yolı
Kim ki dôsta sunar eli kapar ‘aşka şikâr olur

5 Bir kulına dôst meyl ide gider bu ‘aşk anı güde
Komaz bir lahza unuda dilde sözi tekrâr olur

6 Kim ki dôstuñ sözin söyler kim ki dôstuñ gülin yıylar
Dâ’im ‘aşk deñizin boylar yanar vücûdı nâr olur

7 Ümmî Sinânıñ dôst varın alup ‘aşka virmiş kârın
Anuñ-çün dilde esrârın yazar sözi güftâr olur

65

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

---

64 B 44b, E 114, HP 15b, Ü 38b.
1 ‘aşķ benüm ile: ‘aşkı benümle B.
3 bıñar: buñar B.
4 vara: varur B.
5 anı: yolın B.
6 yıylar: direr B.
65 B 45a, E 114, HP 17b, Ü 39a.

1 Gelüñ görüñ bu ‘âşıklar bu tevhîdiñ hisârına
Konar gâhî kona geldi ezelden konucılardur
Gelüñ görün bu sâdıklar bugün ‘aşkıñ şarâbına
Kanar gâhî kana geldi ezelden kanıcılardur

2 Gelüñ ey merd-i ‘âkıllar nazar kıluñ bu sevdâya
Nice dil virdiler bunlar görüñ Hazret-i Mevlâya
Cenâb-ı ‘İzzete karşu uçup dergâh-ı a‘lâya
Döner gâhî döne geldi ezelden dönücilerdür

3 salâdur ehl-i dermâna giden gelsün turagına
Kanı pervâneler yansun bu tevhîdiñ çerâgına
Karâr itmez bu cân hergiz bine ‘aşkıñ burâgına
Biner gâhî bine geldi ezelden binicilerdür

4 Kanı bir ‘akl-ı evvel kim bu esrârı haber virsün
Kanı bir tâlib-i esrâr bu ‘ilmi okıyup görsün
Budur ‘âşıklarıñ kârı ledünnî ‘ilminiñ dersin
Tanar gâhi tana geldi ezelden tanıcılardur

5 Halâs olup geçer gamdan düşerse bir kişi ‘aşka
İçer ol câm-ı vuslatdan yâr olursa başı ‘aşka
Sinân Ümmî sınanmışdur ezelden âteş-i ‘aşka
Yanar gâhî yana geldi ezelden yanıcılardur

66

1 Evliyânıñ bâbına esrârın tuyan gelür
‘Ahd eyleyüp ezelden kavlına uyan gelür

2 Şayr-ı hakka hak diyen ‘aşka göñül virmedi
‘Aşk odına varlıgın yokluga sayan gelür

3 Hak buyurdı zikr idüñ ben dahı zikr ideyin
Erenler sohbetine Kur’âna uyan gelür

4 Kim ki sever Allâhı gayrıyı kor va’llâhi
Bu yola cân u cihân terkine duyan gelür

---

5 olup: olur B /
66 B 45b, E 115, HP 17b, Ü 39b.

5 Hak buyurdı zikrime tan eyleyen ziyânlu
Muvahhidiñ âvâzı münkire çıyân gelür

6 Erenler bâzârına yokluguñ şikârına
Hak yolında nefsiniñ putların sıyan gelür

7 Her kim ‘aşka yâr olur câna safâ-kâr olur
Mâsivâdan dûr olur cevrine döyen gelür

6 yolında: yolına Ü, HP.

8 Dört kitâbı okımak ‘ayn u şîn u kâfıla
Gerçi güçdür zâhide ‘ârife ‘ayân gelür

9 Key sakın Ümmî Sinân nutk eyleme nâdâna
Câhile yâr olursañ assıña ziyân gelür

67

1 Ben cânımı ol câna mihmân itsem gerekdür
Cân Yûsufın Ken‘âna sultân itsem gerekdür

2 Yüz tuttum yollarına ‘azm itdüm güllerine
Bî-nişân illerine seyrân itsem gerekdür

3 Ben zâhidiñ gavgâsın terk eyledim ferdâsın
Bu vücûdum katresin ‘ummân itsem gerekdür

4 Gördüm yârı düşümde yokdur yañlış işimde
‘Aşkın anuñ başımda sayvân itsem gerekdür

5 Lokmân oldum bir dine dükkân oldum verdine
‘Âşıklarıñ derdine dermân itsem gerekdür

6 Gel berü pervânesin ‘aşk odına yanasın
Anca göñül hânesin külhân itsem gerekdür

7 Ümmî Sinânıñ cânı olsun dôstuñ mihmânı
Gayru’llâhdan ben beni ‘uryân itsem gerekdür

68

1 Be yârenler nazar kıldum ‘âleme
Cânından ayrılan tenler iñiler
Ne gelürse söyler oldum dilime
Teninden ayrılan cânlar iñiler

---

67 B 46a, E 58, HP 18a, Ü 40a.
1 câna: ĥâna Ü, B.
4 ‘aşkın: ‘aşķa B / ŝayvân: ŝâyebân E.
68 B 46b, E 115, HP 18a, Ü 40b.
1 yârenler: yârânlar HP.

2 Kimdür bu dünyâda güldüm diyenler
Maksûdum murâdum buldum diyenler
Kanı şol yârdan ayrıldum diyenler
Akıdup gözinden kanlar iñiler

3 Fânîsin hey fânî cihân fânîsin
Derd-ile mihnetiñ tamâm kânısın
Kimi eşin aldırmış kimi yavrısın
Âh idüp derdile şunlar iñiler

4 Bu ayrılık bir ‘acâyib hâlımış
Bunda gelen ugrar ulu yolımış
Bülbülüñ efgânı hemân gülimiş
Okuyup dürlü destânlar iñiler

5 Ümmî Sinân eydür çıkma yoluñdan
Allâhıñ zikrini koma diliñden
Sabr it yüri var ne gelür eliñden
Sevdüginden ayrılanlar iñiler

---

2 Maķŝûdum : Maķŝûd u B.

3 Fânîsin: ķanısın Ü, HP / kimi: kimler Ü, HP, B.

4 ģâlımış: ģâl olmış B / yolumış: yol olmış B / dürlü: duralı B / destânlar: destân B.

ZÂ’

69

1 Tevhîd-i zâtıñ bahrına ‘aşkıla talmayan bilmez
Ledünnî bahrınıñ dürrin sarrâfı olmayan bilmez

2 ‘Âşıkları hayrân iden tevhîd-i zât envârıdur
Cân gözinden mâsivânıñ tozını silmeyen bilmez

3 Muhammed nûrını görmek **men ‘araf** sırrıdur bildüm
Bir kâmil eriñ himmeti burhânı olmayan bilmez

4 Erenleriñ sözi hakdur inanmayan münâfıkdur
Zann u gümânı terk idüp sıdkıla gelmeyen bilmez

5 Ma‘ânî bahrınıñ vasfın Sinân Ümmî ider ızhâr
Nişân-ı lâ-mekândan bir nişânı olmayan bilmez

70

1 Gel hazrete müştâk-ısañ diñle bizüm ahbârımız
Tehî görme şimdi bizüm hakk-ıladur bâzârımız

2 Ben dôst-ıla dôst olalı cân safâdan mest olalı
Gitdi şimdi elimizde degüldür ihtiyârımız

3 ‘İlm-i esrârdan sözümüz ol dôsta bakar gözümüz
Hak varlıgı şimdi bizüm bahâr eyledi şârımız

4 Dilimde zikr eyledügüm göñlümde fikr eyledügüm
Gayrı degül şimdi hemân hakdur bizüm ikrârımız

5 Hak varlıgı geldi bize cân bâgını kıldı tâze
Bülbül olan gelsün beri bahâr oldı gülzârımız

---

69 B 47a, E 116, HP 18a, Ü 41a.
3 himmeti: himmetin B.
5 ider: ķıldı Ü, HP.
70 B 47b, E 116, HP 18b, Ü 41a.
3 ol: ŝB / hep: ŝÜ, HP, E.
5 beri: bize B.

6 Dôst meyini kime suna kor cân u başı meydâna
Anuñ-içün esrük-durur şimdi bizüm güftârımız

7 Ol dôst baña oldı yakın varlıgıma saldı akın
Söylemekde men ‘âcizem dile gelmez esrârımız

8 Hakka yakîn olan kişi terk ider yadı bilişi
Gitdi bizüm yâdımızdan bilişimiz agyârımız

9 Ümmî Sinânı aradan çıkardı bugün Yaradan
Oldur hemân sır ilinde okurımız yazarımız

71

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 İlâhî kanı ‘âlemde göre zâtıñ bir açuk göz
İlâhî kanı âdemde nazarıñda tura ak yüz

2 Zihî sultân-ı merdâne getürdi halkı meydâna
Saña tesbîh ider eşyâ eger dillü eger dilsüz

3 İlâhî agladum güldüm kimem ben kendimi bildüm
Ki dergâh-ı ‘azîmiñde ki bir zerrece ben bir toz

4 İşim yañlış gözüm baglu dilim boş yüregim taglu
Bu ef‘âl-i kabâyihle agardı saç karardı yüz

5 İlâhî rahmetiñ hergiz ki eksilmeye bir zerre
Kılursañ fazlıñı ihsân iki ‘âlemlere düpdüz

6 Kanı başda şu devlet kim urıla kisveti ‘aşkıñ
Kanı cânda şu ‘izzet kim ola derdiñ gice gündüz

7 Kanı ben miskine senden irişe derdime dermân
Kanı ben za‘îfe bir dem ireydi bir nazar añsuz

8 Şerîkiñ yok nazîriñ yok velâkin halka fazlıñ çok
Hisâbı haddi hergiz yok sayılmaz nitekim yıldız

---

6 cân u bâşı: cânı başı E, B / esrük-durur: esrâr-durur B.
7 aḳın: oḳın B / söylemekde: söylemekden Ü, HP / dile: dilime B.
71 B 48a, E 117, HP 18b, Ü 42a.
7 ireydi: irmedi B,HP,Ü.

9 Hemîşe sen idüp ihsân veli biz ideriz ‘isyân
Hatâmız mahv idüp bizden olaydıñ sen de bir hôşnûz

10 Kerem eyle Hudâvendâ hatâ bahrından al bizi
Nitekim acı deryâdan alurlar nimete pâk tuz

11 Direm kim yarıcım Allâh şefâ’atcim Resûlullâh
Ki burhânım Veliyyullâh budur bendeki bir hak söz

12 Kapıña gelmişem acam ganî dergâha muhtâcam
Nitekim şâh kapusında boyuncuklar eger öksüz

13 Senüñ kapuñda kul çokdur hisâbı haddan artukdur
Velâkin bir dahı yokdur Sinân Ümmî gibi yüzsüz

72

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Kim ki Hakdan geldi Hakka gitmege ‘âr eylemez
Her ne kılsa hakdur işi gayrı bâzâr eylemez

2 Kim ki Allâh ismini kalbinde tekrâr eyledi
‘Ârifiñ oldur kemâli gayrı tekrâr eylemez

3 Hem şerî‘at hem tarîkat hem hakîkat ehlidür
Ehl-i vahdet olmayanlar aña ikrâr eylemez

4 Her kime mensûb-ı ‘aşkdan sunmadı Kassâm tâm
Lâ dir ol meydân-ı ‘aşka hergiz ikrâr eylemez

5 Lâ-cerem dirler şerî‘at ehliniñ sarrâfıyuz
Lâkin ol vasl-ı likâya kat‘-ı zünnâr eylemez

6 Didiler bunlara ebrâr ehlidür çün bî-gümân
Ehl-i hakka **lâ** dimezse menzilin nâr eylemez

---

11 direm kim: dir mi kim Ü, HP.
13 ġaddan artuķdur: haddi hiç yoķdur Ü, HP, B.
72 B 48b, E 117, HP 19a, Ü 42b.
4 tâm: tamam B.
5 vaŝl-ı liķâya: vaŝl-ı beķâya B.

7 Her kime ef'âl-i 'âlem cür'asından sundı hak
Dört kitâbı nakl idersüñ hîç ögüt kâr eylemez

8 Şöyle bil nâsût-ı 'âlem nakşıdur bunlar hemân
Tâ'atı 'âdet kılurlar fi'li ibrâr eylemez

9 Ehl içinde bunlara hayvân-ı nâtık zikr olur
'İlm-i uhrâdan bular hiç kâr-ı esrâr eylemez

10 Muhtasar elfâz-ı ma'nâdan bu 'âlem halkınıñ
Hâlini fâş eylesem ben illâ Settâr eylemez

11 Bu Sinân Ümmî'i siz câhil ü nâdân añlamañ
Halk-ı 'âlem hâline 'âlimdür izhâr eylemez

73

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Biz tarîk-ı Halvetî 'âşıklarıñ handânıyuz
Cân-ıla baş virmege dôst yolınıñ merdânıyuz

2 Biz çerâgı Şâh-ı merdân şem'asından yandırıp
Anca dillerde hakâyık şehri[niñ] şem'dânıyuz

3 'Âlimü'l-gaybıñ vücûdı nûrınıñ şehrindenüz
Bu kafes cisminde geldük habs olan zindânîyüz

4 'Âlem-i gaybı şehâdetdür bizüm seyrânımuz
'Ârif-i billâh-i 'âlem vâsıl-ı ferdânîyüz

5 Sûret-i fakr ü fenâda hâke yeksânuz veli
Siret-i mülk-i bekânıñ nûr-ı gevherdânıyuz

6 Vuslat âbın içmeyenden gizlidür erkânımuz
'Âlem-i vahdet bâgınıñ meyiniñ mestânıyuz

7 'Arş u kürsî nüh felekdür dem-be-dem seyrânımuz
sûret-i nakş-ıla dôstlar añlamañ gerdânîyüz

---

7 B'de 7. beytin 2. mısraından itibaren sonradan tamamlandığı anlaşılıyor.

73 B 49a, E 67, HP 19a, Ü 43a.

8 Aslımuz ahsen-i takvîm ‘âlem-i asliyyedür
İrmege ‘aşk-ıla hâzır durmuşuz meydânîyüz

9 Erba‘în-i halvetiñ ‘aşkında ‘uzlet bekleyüp
‘İlm ü ‘irfân iklîmin seyrân iden sırdânîyüz

10 Tevhid-i zât-ı İlâhidür bizüm varlıgımız
Ol hakikat bahrına pertâb iden dürdânîyüz

11 Hak bilür Allâhu a‘lem lâf u tezvîr eylemez
Dir Sinân Ümmî cihânda sâhibü’l-vicdânîyüz

74

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Yanmaga ‘aşk odına külhânı gözler cânımuz
Bûy-ı vuslat bulmaga gülhânı gözler cânımuz

2 Bî-nişândan gelmişiz biz lâ-mekân ehlindenüz
Gitmege ‘azm eyleyüp yol-hânı gözler cânımuz

3 Didiler çün-kim fenâdur tâlibiñ sermâyesi
Anuñ-içün her nefes selhânı gözler cânımuz

4 ‘Aşka uyup dü cihândan el çeküp girdi yola
Hükmi fâş kendü nihân ol Hânı gözler cânımuz

5 Diñleyüp gayrı sadâdan bulmamışdur zevkını
Tâ ezel hakdan gelen elhânı gözler cânımuz

6 Hak buyurdı şânına çünkim **‘alâ hulukın ‘azim**
Pâyına yüz sürmege şol Hânı gözler cânımuz

7 Dir Sinân Ümmî hakâyıkdur bize mülk-i bekâ
Kulluga geldük velî kul Hânı gözler cânımuz

---

9 beytin 1. mısraı B’de eksik.
10 beytin 1. mısraı B’de eksik / iden: ider Ü.
11 Allâhu: va’llâhu B.
74 B 50a, E 85, HP 19b, Ü 44a.
1 ‘aşķ: ‘aşķıñ Ü, HP.
1-3 ŝ B.
6 şânına: şânıña B / şol: ‘âşıķ B.

75

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dôst cemâli şem'iniñ pervânesidür cânımuz
Anuñ-içün ol Muhammed nûrıdur îmânımuz

2 Çün Muhammed nûrına mazhar yaratdı Lâyezâl
Tevhîd-i zât-ı İlâhîdür bizüm burhânımuz

75 B 50b, E 51, HP 19b, Ü 44b.
2 nûrına mažhar: nûrı mušahhar E.

3 ‘Âleme geldük bugün illâ ki infâk olmaduk
Cân gözinden görinen oldur bizüm seyrânımuz

4 ‘Ayn ü şîn ü kâf ile geldük cihâna bî-gümân
Anuñ-içün gayret-i hakdur bizüm erkânımuz

5 Ehl-i kâl insâna degül yokdur aña sözimüz
Ehl-i hâl ‘âşıklara söyler bizüm ‘irfânımuz

6 Ehl-i hâliñ sırrını fehm eylemez nâdân olan
Dört kitâba **lâ** diyendür İblîs ü Şeytânımuz

7 Evliyâ bâbındadur ‘ilme’l-yakîn hakka’l-yakîn
Mustafâ sırrından alur dersini mihmânımuz

8 Âyet-i Rahmâna uyduk hamdü li’llâh çok şükür
Ten ü dilden cân u dilden zikr olan Sübhânımuz

9 Dir Sinân Ümmî bize mürşid olan Hûdur hemân
Evvel âhır bahriyüz Hûdur bizüm ‘ummânımuz

76

1 Gel ey göñül bunda mekân tutulmaz
Fenâ mülkü dirler oynar ütülmez

2 Aldanup balına barmak banarsañ
Sin içinde râhat olup yatılmaz

3 Hakdan utan hâlis ‘amel kılagör
Ol bâzârda zerk u riyâ satılmaz

4 ‘İbâdet günidir sohbet demidür
Nefsiñ hevâsına irüp yetilmez

---

4 ġaķdur bizüm: ġaķdur ol bizüm E.
5 insâna degül: efsâne dirler Ü, HP, B / ‘irfânımuz: güftârımız E (Bu nüshada “güftârımız”ın altına “‘irfânımız” da ilâve edilmiş).
8 Ten ü dilden cân u dilden: Ten dilinde cân dilinde Ü, HP, B.
9 Hûdur hemân: tevġîd-i źât Ü, HP, B / ‘ummânımuz: mihmânımuz Ü, HP.
76 B 51a, E 74, HP 19b, Ü 45a.
2 olup: olur Ü, HP.

5 Cümle ‘âlem saña fermân olursa
Senüñ eksikleriñ oñup bitilmez

6 Yelmeyince bugün Rahmân yolına
Yarın varup rahmetine batılmaz

7 Nefs-ile yâr olup hakdan usanma
Ölüm gelicegez kovsañ atılmaz

8 Hazer kıl zahmına ugrama sakın
Yavuzdur İblîsiñ okı kütülmez

9 Hak yolında saña yoldaş olmaga
Degme bir kimseniñ başı çatılmaz

10 Yardımı hakdan um erligi senden
Tevhîd-ile varan taşra atılmaz

11 Koñ gitsün eglemeñ Ümmî Sinânı
Geç kalursa erenlere katılmaz

Ş¡N

77

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 İlâhî evvel ü âhır sücûd eyler saña her baş
Ki sensin Bâtın u zâhir bilen sensin olan sen fâş

2 Senüñdür ‘izzet ü nusret senüñdür san‘at u kudret
Bu on sekiz biñ ‘âlemdeki sensin sâhibü’n-nakkâş

3 Beni ‘aşkıñ eli tutdı senüñ meydân-ı derdiñde
Yüzimi eyledi cârî özümi eyledi ferrâş

4 Ne söyler sözde dilim var ne yazar hatda elim var
Ki sensin hükm iden ben bir kurı sûret hemân göz kaş

---

7 gelicegez: gelincegez E / atılmaz: yašılmaz E.
8 E’de 8. beyit 10. beyitten sonradır.
9 kimsenüñ: kişiniñ Ü, HP.
11 Şoñ: ķo E.
77 B 54b, E 80, HP 20a, Ü 47b.
1 bilen: ŝB.
3 senüñ: ŝB.

5 Şu deñlü ‘âcizem nidem ne dilim var ki şerh idem
Karınca kadrim üstine kodılar sanki bir tag taş

6 İlâhî derd-i ‘aşkıñdur başumda hükm iden sevdâ
Yakar hasret nârın gâhi akıdur gözlerimden yaş

7 Zehi sultân-ı ‘âlî-şâh senüñdür bu yüce dergâh
Fedâdur yolıña her gâh hezârân biñ göñül cân baş

8 Eger dünyâ eger ‘ukbâ ki sen emr itmeseñ ey şâh
‘Ademden ‘âleme kimse getürmez dâne-i haşhâş

9 Sinân Ümmî bugün fazlıñ kapusında durup aglar
Senüñdür kancaru gitsün eger hâlis eger kulmaş

78

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Gel berü ey ma‘nî bahrından kılan mevc-ile cûş
Nicedür hâli cihânıñ bir tefekkür eyle hôş

2 Gel berü ey ‘âleme tâk idüben gögsin geren
Bir nazar kıl kâ’inâta ‘ibret ehliyle buluş

3 Kimlere kalmışdur evvel yâ kalısardur kime
Kimleriñ taht-ı sarâylarında ötmez baykuş

4 Kimleri handân idüp aglatmamışdur ‘âkıbet
Yâ kimi hayrân idüben kılmadı sırrını hôş

5 Var mıdur bir şey aña kim olmaya mahv u fenâ
İllâ Tañrı olısar anuñdur bâkî turuş

6 Var mıdur bir şey aña kim olmaya hîç ibtidâ
İbtidâ olan bulısar intihâ savtını gûş

---

8 dâne-i ĥaşĥâş: dâne bir ĥaşĥâş Ü, HP.

9 ĥâliŝ eger: ĥâliŝ u ger Ü.

78 B 55a, E 48, HP 20a, Ü 48b.

1 baġrından: baġrında B.

3 sarâylarında ötmez: sarâylarına ķonmaz E (Bu nüshada “ķonmaz” kelimesinin altına “ötmez” de ilâve edilmiş).

4 kimi: İlâhî Ü, HP.

6 aña kim: ki aña E.

7 Tuymaduñ mı Âdemi evvel nice zâr eyledi
Senden öñdin göçdi ammâ cevr-ile kondı konuş

8 Tuymaduñ mı enbiyânıñ her birinden bir haber
Şerh idüp şerrâhlar ahvâlın nice hatlar komuş

9 Kim-durur bu ejdehânıñ agzına başı gide
Kurtulup bula necâtı zehrini kılmaya nûş

10 Kim-durur bu sihr-bâzıñ ugrına ugrar yolı
sag selâmet gide bundan mekrine olmaya tuş

11 Kankı kimsedür bu tarrâz ile oynar aldanup
İtmeye magbûn u mahrûm kılmaya avcını boş

12 Kankı erdür merd oluban kalbi şehrin saklaya
İtmeye bunuñ kemâlinden hayâlinden nukûş

13 Ey Sinân Ümmî bunuñ fitnelerinden kim halâs
Buldısa var tapusında ol seni sen aña koş

79

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Eyâ cânlar içinde cân fedâdur yoluña cân baş
Be-hakk-ı âyet-i Kur'ân fedâdur yoluña cân baş
Göñüller derdine dermân fedâdur yoluña cân baş
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

2 Eyâ kâmil arasında ledünnî 'ilmine kânım
Yüzüm sürmege pâyıña güz eyyâmın küyer cânım
Karârım yok benüm sensiz ki sensin dînim îmânım
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

3 Yañıldum gerçi işimde ki bir yañlış bâzâr itdüm
Hatâmız tutma lutf eyle dönüp andan güzâr itdüm
Kurâb adıyla bülbülüñ adın añmaga 'âr itdüm
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

---

10 uġrına: öñine Ü, HP, B / šuş: duş Ü, HP.

79 B 56a, E 118, HP 20b, Ü 49a.

1 "Efendim Mažharî Sulšan" diye başlayan nakarat mısraı B'de yanlışlıkla "Be-ġaķķ-ı âyet-i Şur'ân" diye başlayan mısra ile yer değiştirmiş.

2 dînim îmânım: dîn ü îmânım B.

3 B'de 3. dörtlüğün 2. mısraı ile 3. mısraı yer değiştirmiş.

4 Bilürsin derd-i ‘aşkıñla ki muhkem bagladum özüm
Güderem kanda giderseñ iziñden ırmazam gözüm
Eger cehrî eger mahfî ki va’llâhi budur sözüm
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

5 Gümânum gitdi bi’llâhi ki buldum sırrıñı bende
Fırâkıñ âteşi her dem karâr itmez yanar cânda
Eger yahşı eger yatlı olupdur bâbıña bende
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

6 Senüñ himmet-i ‘âliñle gelür bu dilime sözler
Kataram agzıña lâyık her âdem aşına tuzlar
Kör olsun iki ‘âlemde iki yüze bakan gözler
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

7 Bi-hamdi’llâh pirim buldum gerekmez gayrı pir baña
Bi-hamdi’llâh yârım buldum gerekmez gayrı yâr baña
Bi-hamdi’llâh nûrum buldum gerekmez gayrı nûr baña
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

8 Bu mıdur zannıñ ey şâhım uyam ‘âlemde agyâra
Tokunmasun diyü lâkin müdârâ eylerem hâra
İrelden dest-i dermânıñ oñuldı bende hep yâra
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

9 Sinân Ümmî senüñ yoluñda bir kâsır keşifiñdür
Hemişe mürvetiñ umar ki bir ‘âciz zâ‘îfiñdür
Terahhum kıl kerem eyle ki bî-çâre nahîfiñdür
Efendim Mazharî Sultân fedâdur yoluña cân baş

80

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey göñül çatmadı saña kimse baş
Bâri turma yaluñuz bellerden aş

2 Cehd kıl kim irişesin menzile
Niçe bir aka gözüñden acı yaş

---

4 bilürsin: bilürseñ B / özüm: belim B / gözüm: yüzüm B.

5 bâbıña: pâyıña Ü, HP.

7 yârım: nûrum B / Bi-ġamdi’llâh nûrum buldum gerekmez gayrı nûr baña: Ki ķulluķda ķuŝûrum çok anuñ-çün bu fütûr baña B.

8 müdârâ eylerem ĥâre: müdâr’eylerem aġyâre B.

80 B 57a, E 119, HP 21a, Ü 50a.

3 Halk-ı ‘âlem hâline aldanmagıl
Saña matlûb olmayısar bir kumaş

4 Key sakın bend olma hîle bendine
Dime ehl-i beyt ogul kız karavaş

5 Merd olup merdâne gir meydâna sen
Ya bu yolda bite iş ya kopa baş

6 Ol bekâdan bu fenâya şol Ganî
Niye saldı kıl tefekkür gizli fâş

7 Mâl ü mülk ü ehl-i beytiñ ne ki var
Baglamak ister seni idüp savaş

8 Key sakın aslıñdan ırma öziñi
Her ne kılursañ kılup ‘aşka ulaş

9 Ol bekâ mülkünde bâkî kalmaga
Dü cihân nakşını dilden kıl tırâş

10 Ol dükenmez kenze mihmân olmaga
Ger olasın ‘aşk öñinde **ke’l-ferâş**

11 Kurtaram dirseñ başı Ümmî Sinân
Cümle şeyden arınup ‘aşka bulaş

sÂD

81

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Hamdü li’llâh çok şükürler zikrimiz tevhîd-i hâs
Hamdü li’llâh çok şükürler fikrimiz tevhîd-i hâs

2 Dersimüz **Seb‘u’l-mesânî** keşfimiz ilhâm-ı hak
Dâ’imâ söyler dilimiz nutkumuz tevhîd-i hâs

---

2 ḳıl: eyle B / acı: ḳanlı E (Bu nüshada ayrıca “kanlı” kelimesi altına “acı” da ilâve edilmiş).

4 olma ḥîle: olmayısar Ü, HP, E / ehl-i beyt: ehl-i beyte Ü, HP / ḳaravaş: ḳardaş Ü, HP.

81 B 57b, E 119, HP 21a, Ü 50b.

3 **‘Alleme’l-esmâ**dan oldı **küntü kenz**iñ sırrı fâş
On sekiz biñ ‘âlem içre vaslımız tevhîd-i hâs

4 Câhil ü nâdân alurlar her nefes **lâ**dan kelâm
Evliyâ nutkıyla her dem virdimiz tevhîd-i hâs

5 Tıfl-ı ma‘nî zikr-i kalbiden yakar misbâhını
Mu‘cizât-ı enbiyâdan derdimiz tevhîd-i hâs

6 Ol habîbiñ hurmetine hak bize kıldı devâ
Cümle ‘âlem varlıgından sun‘umuz tevhîd-ı hâs

7 Dir Sinân Ümmî bize ‘ayne’l-yakîn hakka’l-yakîn
Sır ilinde sırrıla seyrânımız tevhîd-i hâs

HÂH

82

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Gel ey sâhib-me‘ânî gör neler söyler beşer elfâz
Ne ma‘nîden döker dürler ne gevher fâş ider elfâz

2 Cihâna sen neden geldüñ beyân eyle seni sen gel
Ne bildüñ kim ya ne bulduñ nenüñ şem‘in yakar elfâz

3 Var ise ‘akl-ı evvelden nasîbiñ kısmetiñ feyziñ
Rumûzundan idüp pür-tâb getürsün bir haber elfâz

4 Seni sen mahv idüp senden gidermeyince ey dil tâ
Bekâ bi’llâh makâmından bulımaz bir semer elfâz

5 Sinân Ümmî fenâ fahrı irelden sırr-ı insâna
Bekâ bi’llâh makâmınıñ binâsından yapar elfâz

‘AYN

83

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ben harâb-ı mest-i meydânam nihân meyhâneden
Nûş idelden câmını ‘aşkıñ şehâ cânâneden

---

82 B 60b, E 121, HP 21b, Ü 53a.

1 Gel ey ŝâġib-me’ânî: ey šâlib-i me’ânî Ü, HP, B.

2 sen gel: gel sen Ü, HP / Ne bildüñ kim: Kim ne bildüñ Ü, HP, B.

83 B 61a, E 62, HP 21b, Ü 53b.

Kurtulursam gam degül tezvîr-i dâm-ı dâneden
Çok mıdur cân virmek ‘aşka ‘âşık-ı merdâneden
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

2 Virmeyen cânâne cânın ‘âşık-ı efsânedür
‘Aşka her kim ta‘n iderse ‘aklı yok divânedür
tâlibiñ cânı yârıñ şem‘indeki pervânedür
Bu ‘atâ hakdan meger kim kâmil insânadur
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

3 Kimse bilmez hâlimi ben aglamakdur güldügüm
Hiç bilür misin ne iklîmdür benüm bu geldügüm
Câna minnetdür benüm bu ‘aşk elinden öldügüm
Hacc-ı ekberdür sorasañ dôsta kurbân oldugum
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

4 Ey ‘aceb ben bu cihânda turdugumdan assı ne
‘Aşk-ıla şehîd olursam öldügümden gussa ne
Yâr-ıla ben yâr olam agyâra benden hıssa ne
‘Aşkı derdiñ hükm olıncak bunda ‘akla ussa ne
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

5 Ey baña nâ-hak diyenler hak-durur işüm benüm
Biñde bir ta‘bir olınmaz çok-durur düşüm benüm
Taş olursa ‘aşk-ıla yumuşakdur aşum benüm
Girmişem meydân-ı ‘aşka top-durur başum benüm
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

6 Baña bu derdi ezel sermâye virdi zü’l-celâl
Anuñ-içün levh-i dilden ref‘ ider nakşı melâl
‘Aşk-ıladur cânıma bu cân olan kurb-ı Cemâl
Öldürürse ‘aşk beni kânım halâl-ender-halâl
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

7 Almışam derd-i belânıñ râhatın hîn-ı zamân
Hâ’il olmaz ‘aşka irdi ‘âşıka kevn ü mekân

---

1 Ben ĥarâb-ı mest-i meydânam: Ben ĥarâbî mest ü ǵayrânam Ü, HP / B’de 5. mısralar: Geçmezem dildâr-ı ‘aşķdan câna olsun el-vedâ’.

2 şem’indeki: şem’ine E.

3 aġlamaķdur: aġlamaķdan B. / B’de 2. mısra ile yer değiştirmiş.

4 šurduġumdan: šuraġından E/yâr olam: yâr olursam E/’aşķı derdiñ ǵükm olıncaķ: ‘aşķ u derdiñ ǵükmi B, ‘Aşķ derdiñ muǵkem olıcaķ Ü, HP/’aķla: ‘aķlı B/uŝŝa:ŝ B.

6 ezel: evvel Ü, HP / bu cân: cânân B.

Bülbülüñ cânım didügi güli görince hemân
Umaram ben bülbüli göre gülin yakın zamân
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

8 Sordum adın sevdügümüñ didi Ahmed Mustafâ
Anuñ-içün her kelâmı dil-i mecrûha şifâ
Ben didüm firkate salma vahdetiñ ‘ayn-i safâ
Didi cân virmekdür ‘aşkımdan saña bizden vefâ
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

9 Zülfini gerdânıma ben takmışam kurtulmazam
Kaşları mihrâbı kıblem gayra tâ‘at kılmazam
Gözleriniñ sürmesini gördügümden gülmezem
Vechine kıldum nazar yıkıldum ‘akla gelmezem
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

10 Sorsalar bu ‘aşkı direm ‘ayn-ı dermân gizlidür
Küfr içinde buldılar tevhîd-i îmân gizlidür
Görmüşüm bir katrede ol nûr-ı ‘ummân gizlidür
‘Aşk içinde beni kılan zâr u giryân gizlidür
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

11 Gerçi adımdur Sinân Ümmî ‘aceb divâneyem
Girmişem meydân-ı ‘aşka baş açık merdâneyem
‘Aşk elinden câmı nûş itdüm bugün mestâneyem
Hayr u şerden kaçdugumdan sâkin-i meyhâneyem
Geçmezem dildârıñ ‘aşkından câna olsun vedâ‘

ŞÂF

84

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Gel kul iseñ kulluk eyle hasbeten li’llâha bak
On sekiz biñ ‘âlemi var eyleyen Allâha bak

2 Ger Halîl olmak dilerseñ bekle hıdmet kapusın
Kara tonlı Ka‘be’i yapan Halîlullâha bak

---

8 firķate ŝalma: ŝalma firķate E.
9 Zülfini gerdânıma ben ŝaķmışam: Zülf-i gerdânım benüm sır bilmişem Ü, HP, B.
10 ķatrede: ķatre B / ‘ummân: ‘ummânda B.
84 B 63b, E 151, HP 22a, Ü 56a.

3 Yog-iken bu yir ü gök ü ‘arş u kürsî nefs ü cân
Evvel âhır bir olan ol **küntü kenzu’llâh**a bak

4 Gözgüsinden gördiler anuñ münezzeh zâtını
Gör Muhammed Mustafâyı ‘ayn-ı zâtu’llâha bak

5 Gizli râzı gün gibi fâş eyledüm añlayana
Mürşid-i kâmil yüzinden sırr-ı ehlu’llâha bak

6 Tıfl-ı ma‘nî zikr-i kalbiden gelür ‘ayne’l-yakîn
Ahsen-i takvîm yüzinden gel bu vechu’llâha bak

7 Dört kitâbıñ ma‘nisin keşf eyleyen tevhîd imiş
Okı gel Ümmü’l-kitâbı sen Kelâmu’llâha bak

8 ‘Âlem-i kübrâyı bilmez cân iline girmeyen
Gir göñül iklîmini seyr eyle ‘arşu’llaha bak

9 Mü’miniñ kalbin Hudâ kendüye mir’ât eyledi
Gel musaffâ eyle kalbi sen bu Beytu’llâha bak

10 Rûh-ıla nefsiñ vücûdın bir ider tevhîd-i zât
Şâbbü’l-emred yüzinden gel cemâlu’llâha bak

11 Enbiyâdan mu‘ciz oldı bil kerâmet evliyâ
Ey Sinân Ümmî gözüñ aç sen bu zikru’llâha bak

85

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Misâlinde fenâ dünyâ oturmuş köhne pîr ancak
Tonanmış cismine evlâd kimi nâr kimi nûr ancak

2 Sürülüp cümle mahlûkât kimi konar kimi göçer
Gelür kandan gider kanda bilinmez anca sır ancak

3 Hezârân kârbân geldi bu yolda virdiler cânı
Nihâyet menzile varup irişen biñde bir ancak

---

11 bil: bu B.
85 B 66a, E 123, HP 22b, Ü 58a.
1 šonanmış: donanmış Ü, HP.

4 Görüñ ol sâni‘-i kudret ne hikmetler kılur izhâr
Kimi Nemrûd tagı denmiş kimi Mûsâya tûr ancak

5 Alan birdür viren birdür gören bir gösteren birdür
Anuñ hep emrine fermân cihân hükminde pür ancak

6 Her eşyânıñ derûnında ‘acâyib hükmi var bir bir
Görinmez birbirine ol denilmez gizli yir ancak

7 Haber virmediler bundan talan deryâ-yı ‘irfâna
Kiminüñ yüzi ag olmış kiminüñ yüzi kir ancak

8 Kimi insân kimi hayvân degül bir birine yeksân
Kiminüñ yazılup ihsân kiminüñ şerr ü şûr ancak

9 Kimi cinler kimi dîvler gezüp avlı avın avlar
Kimi hakkı bilüp söyler kimi ferdâya kor ancak

10 Kimi yahşı kimi yatlı ‘acâyib mahlûkât peydâ
Kiminüñ adı mâr olmış kiminüñ adı mûr ancak

11 Nasîbin dürişüp almak dilese bir biri nefsiñ
Virilmiş kendüye kısmet görünmez anı yir ancak

12 Gelen konar kanan göçer kimesne evvelin bilmez
Gelen eydür ki bu ahkâm henüz kurulmış ir ancak

13 Yagar gökden biter yirden kimi geçden kimi irden
Kimi bâgçe kimi bûstân kiminüñ adı gür ancak

14 Kimi bundan gider gelmez kimi aglar yürür gülmez
Kimesne bir birin bilmez hemân derd bende dir ancak

15 Sinân Ümmî bugün hikmet çerâgın yakdı kalbinde
Bakup fe‘‘âline çarhıñ elinden şirki yur ancak

---

14 gider: gidüp HP.

KÂF

86

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey Hudâyâ ben za'îfe n'ola ihsân eyleseñ
Şol cemâliñ vahdetin bu cânıma cân eyleseñ

2 Kaldı şunlar kim yoluñda çâresiz bi-perr ü bâl
Seyyidiñ kurbı hakı fazlıñı burhân eyleseñ

3 Yalıñızam yarıcım yok senden âhar yâ Ganî
Lutfuñ-ıla yek nazar derdiñi dermân eyleseñ

4 Yâ Ganî naks olmayaydı rahmetiñden zerrece
Derd-i 'aşkıñdan bize bir zerre mihmân eyleseñ

5 İstemezdüm 'izz ü câhı hayretiñ kılsa revân
Rûz u leylî gözlerimi yaşıla kan eyleseñ

6 Zulmet-i nefsiñ hicâbından beni eyle halâs
Berzah ilinde hemişe gül ü reyhân eyleseñ

7 Pertev-i nûruñ tecellî kılsa ey hak bir kezin
Cân hümâsın Zelha-veş bu tende zindân eyleseñ

8 Seyr idüp sırran bekâ mülkin bu dil mürgi hezâr
Cânı başı terk idüp bu yola fermân eyleseñ

9 Ol şarâbıñ kırbasından eksilür mi ey sâkî
İçirüp ben miskine de mest ü hayrân eyleseñ

10 Mansûra sunduñ ezel bezminde vuslat şerbetin
Biñ cânım olsa dirîg olmaya kurbân eyleseñ

---

86 B 67a, E 89, HP 22b, Ü 59a.

4 olmayaydı raǵmetiñden: olmadı kim raǵmetiñden B / raǵmešiñden: ǵikmetiñden E / Derd-i 'Aşķıñdan: 'aşķ derdiñden E / mihmân: iǵsân B.

7 tecellî: mücellâ Ü, HP.

9 ol: şol HP / miskine: miskiniñ Ü, HP.

10 vuŝlat: vaŝlıñ E.

11 Niçe bir dem katre olup çaglayam ey Pâdişâh
Ola kim dürler biteydi bahr-ı ‘ummân eyleseñ

12 Çerçi oluban niçe bir sırça boncuklar satam
Hikmet-ile kem metâ‘ım la‘l ü mercân eyleseñ

13 Bu Sinân Ümmî za‘îfe kurbetiñ olsa karib
Cân Yûsufın Mısr iline n’ola sultân eyleseñ

87

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Neylerem cân u cihânı baña Rahmânım gerek
Tâ ezel **kâlû belâ**da 'ahd ü peymânım gerek

2 Bülbülem âh u figânımdan murâdım her nefes
Ol gülistânım bâgında nûr-ı Yezdânım gerek

3 Bahr-ı mutlak kuşı idüm bunda pervâz eyledüm
Bu kanâdım açdugumdan bahr-ı 'ummânım gerek

4 Kimdür ol mâhıñ yolında var varından geçmeyen
Cân fedâ olsun yolında baña cânânım gerek

5 'Akl u cân kevn ü mekânıñ terkini kâr eyledi
Varlıgından el çeküp dir sırr-ı Sübhânım gerek

6 Bî-nişân u lâ-mekân iklîmine kıldum nazar
Gayrıdan yokdur murâdım yine seyrânım gerek

7 'Aşka uydum Mustafâ devrinde geldüm 'âleme
Giderem âh-ı fırâkım Şâh-ı kerbânım gerek

8 Ol hakâyık iklîminde dürr-i bi-hemtâ idüm
Mevc-ile geldüm cihâna baña ol kânım gerek

9 Ol safâ şehrinde her dem 'ilm-i hak mihmânıyam
Kâl u kîl benden gerekmez 'ilm ü 'irfânım gerek

10 Pâdişâh-ı Lâ-yezâlıñ şem'ine pervâneyem
'Aşka fermân oldugumdan yine ol hânım gerek

11 Dir mahabbet deñizinden nûş iderdüm 'akl u cân
Bu Sinân Ümmî gerekmez baña erkânım gerek

88

---

87 B 68a, E 123, HP 23a, Ü 59b.
1 cân u cihânı: cânı cihânı Ü, HP, B.
4 mâhıñ: şâhıñ B.
7 âh-ı fırâķım: âh u fiġânım Ü, HP.
88 B 68b, E 124, H 23b, Ü 60b.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Sırr ilinde sevdügüm yâ Rab hayâliñdür senüñ
'İlm-i sırdan irdügüm yâ Rab visâliñdür senüñ

2 Nesl-i Âzer yapdugı puthâneden eyler güzer
Secdegâhı canımıñ yâ Rab cemâliñdür senüñ

3 Zikr-i zâtıñ feyzidür cân mülküne âb-ı revân
Kalbimi tâhir kılan yâ Rab zülâliñdür senüñ

4 Cümle mahlûkât içinde gizli yer yok gözlüye
Kanda baksam gördügüm yâ Rab kemâliñdür senüñ

5 Dir Sinân Ümmî saña her kim ki vahdet buldısa
'Aşk elinden sunduguñ yâ Rab nevâliñdür senüñ

2 putḣâneden: bütḣâneden B.

89

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gel ey kâmil kemâlâtıñ gülâbın virdüm añlarsañ
Çevir dilden yedi çerhıñ dolâbın virdüm añlarsañ

2 Merâtib vasfın isterseñ yedi üç kırk tokuz birdür
Saña elfâz-ı ma'nâdan hisâbın virdüm añlarsañ

3 Hudânıñ ism-i zâtından yazıldı 'ayn ü şîn ü kâf
Ledünnî 'ilminiñ dersi kitâbın virdüm añlarsañ

4 Salât ü savm-ıla haccıñ enâcir hurmâ nâr a'nâb
Saña evsâf-i ebrârıñ sevâbın virdüm añlarsañ

5 Göñülde varsa gayru'llâh 'adâvet eyler ol Allâh
İşit Sultân-ı a'lânıñ cevâbın virdüm añlarsañ

6 Özime sırr-ı Sübhânıñ gelen ilhâmıdur şeksiz
Saña ol nûr-ı Yezdânıñ hıtâbın virdüm añlarsañ

7 Eger dünyâ eger 'ukbâ olupdur başıma zindân
Duya gör 'ârif-i bi'llâh 'azâbın virdüm añlarsañ

8 Yüzüm güler özüm aglar görürsin bu fenâ mülke
Murâdım oldugın soymak hicâbın virdüm añlarsañ

9 Yanar cânında derd odı Sinân Ümmî degüldür sag
Başında hükm iden sevdâ nikâbın virdüm añlarsañ

90

1 Bu tevhîde ikrâr-ıla
Tevhîdi yetmez kişiniñ
Nehy olunan inkâr-ıla
Tevhîdi yetmez kişiniñ

2 Var 'amel eyle cân-ıla
Küfür biter imân-ıla

---

89 B 69a, E 124, HP 23b, Ü 60b.

4 a'nâb: 'unnâb Ü, HP.

6 özime: özimde B / nûr-ı Yezdânıñ: sırr-ı Yezdânıñ B.

8 ŝoymaķ: ŝunmaķ Ü, HP.

90 B 69b, E 125, HP 23b, Ü 61a.

Tilâvet-i Kur'ân-ıla
Tevhîdi yetmez kişiniñ

3 Diliñ hakkı zikr eylese
Ni'metine şükr eylese
Özüñ hakkı fikr eylese
Tevhîdi yetmez kişiniñ

4 Togrı yola gelüñ didi
Sâlih 'amel kıluñ didi
Ölmezden öñ ölüñ didi
Tevhîdi yetmez kişiniñ

5 Togrı yola gelmeyince
Ölmezden öñ ölmeyince
Hakkı bilüp bulmayınca
Tevhîdi yetmez kişiniñ

6 'Amel didügümüz tendür
Togrılık aña bir cândur
İrmeye kim ki insândur
Tevhîdi yetmez kişiniñ

7 Gerçi 'ameldür sözimüz
İllâ ma'nîdür özimüz
Geçmeyince niyâzımuz
Tevhîdi yetmez kişiniñ

8 Ger bulduñ ise ser-firâz
Bunı göñül levhine yaz
Mahv olınca niyâz u nâz
Tevhîdi yetmez kişiniñ

9 Kalbiñ nefsiñ teniñ cânıñ
Döndür hakka külli yönüñ
Hilâfı olursa bunuñ
Tevhîdi yetmez kişiniñ

10 Ne kadar 'âmil olursañ
Ma'nîde hâmil olursañ
İnsân-ı kâmil olursañ

---

4 B'de 9. beyitten sonra gelmiştir.
8 niyâz u nâz: nâz u niyâz Ü, HP.

Tevhîdi yetmez kişiniñ

11 Ümmî Sinân bu sözi kes
Ğayrıya eyleme heves
Hatm olmayınca nefes
Tevhîdi yetmez kişiniñ

91

1 Dervîşligiñ vasfını dimege ʻirfân gerek
Maʻrifet yemişini yemege insân gerek

2 Küfr ü zulmet kapusı kâl ü kîlden açılmaz
Agır çevgân salmaga ʻâlemde merdân gerek

3 Şudret topın atmayan nefsiñ burcın yıkamaz
Hû diyüp cân virmege ʻaşk-ıla mihmân gerek

4 Kevn ü mekân çirkini irkindi su arıtmaz
Taluban oynamaga dervîşe ʻummân gerek

5 Taşın düzen dem-be-dem hakdan nazar bulur mı
Kalbiñ bâbın açmaga zikr-ile devrân gerek

6 Dört kitâbı okuyan ʻilme muhtâc olur mı
Sırran seyrân itmege delîl ü burhân gerek

7 Aç gözüñ Ümmî Sinân dostı bunda göre gör
Dôst dîzârın görmege ehline fermân gerek

92

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

1 ʻÂşıkam vechiñ görüp hayrân olam her dem senüñ
Sâdıkam zâtıñ görüp kurbân olam her dem senüñ

---

91 E 55, HP 24a, Ü 62a.
3 Şudret: Devlet Ü, HP.
4 dervîşe: šâlibe Ü, HP.
7 Dôst dîźârın: Dostı bunda HP / dîźârın: cemâlin Ü.
92 E 125, HP 24a, Ü 62b.

2 Zulmet-i kesretde her dem âh ider pervâneyem
Ol cemâliñ şem'ine biryân olam her dem senüñ

3 Göñlümüñ tûrında Mûsâ gibi **ednâ**dur bu cân
Hem tecellî nûrına giryân olam her dem senüñ

4 Bülbülem âh u figânımdan murâdım her nefes
Bâg-ı gülzârıñda hôş handân olam her dem senüñ

5 Su gibi çagladugumdan her zamân leyl ü nehâr
Bahr-ı zâtıña irüp 'ummân olam her dem senüñ

6 Sun mahabbet bâdesinden sâkıyâ bir câm bugün
Nûş idüben 'aşkıña mihmân olam her dem senüñ

7 Cânı vuslat şerbetinden ayık itme kıl kerem
Vahdetiñ envârına hayrân olam her dem senüñ

8 **'Urvetü'l-vüskâ** dakup gerdânuma geldüm ezel
Yolıña cân virmege merdân olam her dem senüñ

9 Genc-i kimyâ bâbını feth eyle dilde ey Kerîm
Derdlü 'âşıklarıña dermân olan her dem senüñ

10 Eyle mahv eyle hüviyyet bahrına sür kalbimi
'İlmiñe 'irfânıña burhân olam her dem senüñ

11 Gussa vü gamdan halâs eyle dir uş Ümmî Sinân
Fazlıñ-ıla tâ ebed sultân olam her dem senüñ

LÂM

93

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey Hudâ kimdür huzûruñda bulan senüñ kemâl
Pes bulan sensin senüñdür çünki hükm-ile kemâl

2 Kim ola kim zât-ı mutlakdan seni mutlak bile
Pes bilen sensin senüñdür çünki keşf-ile kemâl

3 Kim ola kim hazretiñ dergâhına kulluk kıla
Pes kılan sensin senüñdür çünki fi'l-ile kemâl

4 Kim ola tevhîd hakkan zâtıñı zikr eyleye
Eyleyen sensin senüñdür çünki lutf-ıla kemâl

5 Kim ola elfâz-ı ma'nâdan kelâmıñ söyleye
Söyleyen sensin senüñdür çün lisân-ıla kemâl

6 Kim ola kim enbiyâdan göstere bir mu'cizât
Gösteren sensin senüñdür mu'cizât-ıla kemâl

7 Kim ola kim evliyâdan halka ol burhân ola
Pes olan sensin senüñdür çün delîl-ile kemâl

8 Kim ola kim evliyânıñ kapusında bekleye
Bekleden sensin senüñdür çünki 'aşk-ıla kemâl

9 Kim ola cürm ü hatâdan nefsini tâhir kıla
Pes kılan sensin senüñdür çünki 'afv-ıla kemâl

10 Kim ola kim gayr-ı hakdan saklaya dil mülkini
Saklayan sensin senüñdür çünki hıfz-ıla kemâl

11 Kim ola mâsivâdan kurtara cân sırrını
Kurtaran sensin senüñdür çünki sırr-ıla kemâl

12 Kim ola kim seyr-i ma'a'llâh seyrine sırr irgüre
İrgüren sensin senüñdür çünki seyr-ile kemâl

---

93 B 70b, E 82, HP 24b, Ü 63a.
1 1-7: ŝB.

13 Kim ola Ümmî Sinâna lutf-ıla kahr eyleye
Eyleyen sensin senüñdür kahr u lutf-ıla kemâl

94

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

1 Ey kemâl issi cihânda çok-durur ehl-i kemâl
Görmedüm ben kimse ʻaybın görmemek gibi kemâl

2 Her ne kim zâhir olur fiʻl-i maʻa'llâhı gör
Gayrı görme her şey'i sen ya celâl ü ya cemâl

3 Âferin şol şahsa kim aça hidâyetden kapu
Mazhar-ı cân-ı safâdan ola dâ'im bir kemâl

4 Her meşakkat kim görürsin ʻind-i hakdandur nüzûl
Kahr u lutfuñ ʻilletidür tutma sen dilde melâl

5 Sunʻ-ıla yüz gösteren ol Fâ'il-i mutlak-durur
Ehl-i hakk olan dimezler işbu sözde ihtimâl

6 Gör vücûduñ hâlini sen kılma âfâka nazar
Kankıdur gâlib ü maglûb u yemîn ü hem şimâl

7 ʻÂrif-iseñ yek nazar kıl ʻâleme Ümmî Sinân
Kimsenüñ ahvâline sen kılma hergiz kîl ü kâl

95

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

1 Ey dirigâ sen seni hep ʻâleme yayduñ göñül
Böyle her dem bî-karâr olmakda ne tuyduñ göñül

2 Gerçi ben senüñle yâr oldum umaram zevk-ı yâr
Lik sen agyâra uyarsın baña kıyduñ göñül

---

94 B 70b, E 126, HP 24b, Ü 64a.

1 issi: ehli B.

3 şol: ol B.

6 âfâḳa nažar: nažar âfâḳa B / Şanḳıdur ġâlib ü maġlûb: Şâlib ü maġlûb ḳanġıdur Ü, HP, B.

95 B 71a, E 71, HP 24b, Ü 64a.

3 Ben ne iklîm şâhınıñ neslindenem bilmez misin
Sen bu ‘ömrüm cevherin bir kem pula sayduñ göñül

4 Yâr-ıla biliş olursın terkine katlanmaduñ
Ol hakîkat yârı terk idüp nice döydüñ göñül

5 Gözlerem nefsiñ hevâsında kanâ‘at bulmaduñ
Cân gıdâsı ni‘met-i ‘aşka neden toyduñ göñül

6 Zikr u tesbîh u ‘ibâdet şugl-ı fi’llâh itmege
Hergiz eşgâl-i fenâda bitmedi kayduñ göñül

7 Nefs-ile agyâr olup gel cân-ıla yâr ol bugün
Ola kim def‘ ola zulmet bulına ayduñ göñül

8 Ben dürişüp derd-i yârıñ nârına yansam direm
Sen dürişüp cehl-i zulmet şâlını geydüñ göñül

9 Halk içinde ehl-i ‘ırzam deyü gaybet gözledüñ
hak katında niçün ‘ırzım hıl‘atın soyduñ göñül

10 Şugl-ı dünyâ gelse çâpük merd olursın bi-emân
Şugl-ı ‘ukbâya niçün te’hîr idüp küydüñ göñül

11 Çünki sevdüñ mürşidiñ irşâdına olduñ revân
Gel tefekkür kıl ne telkin eyledi şeyhiñ göñül

12 Pâdişâhıñ mülkine geldüñ şikâr avlamaga
‘İlm ü ‘irfândan ne kesb itdüñ kanı sayduñ göñül

13 hak Ta‘âlâ mü’miniñ kalbi nazargâhım didi
Pâdişâhıñ beytine sen div neye koyduñ göñül

14 Derd-i yârdan gayrısından fârig olup dem-be-dem
‘Aşk-ıla el bir ideydüñ sen de n’olayduñ göñül

---

3 ne: ŝÜ, HP / ŝayduñ: ŝatduñ B.
4 yâr-ıla: yâd-ıla E.
7 nefsile: nefsiñe B.
10 bî-emân: ‘âķıbet bî-emân B (Bu nüshada “‘âķıbet” fazladan yazılmış).
13 beytine: milkine B / dîv niye: dîvi ne B, yâd dîv E.
14 el bir ideydüñ: el bıraġayduñ E /n’olayduñ: ne uyduñ E (Bu nüshada derkenarda beytin ikinci mısraında bu kelimeler diğer nüshalarda geçen şekliyledir).

15 ‘Akl saña uydurunca ‘akla sen uysañ n’ola
Oturup ‘izzet bâgında hayme kurayduñ göñül

16 Ben fülân ibn-i fülânam dimege hikmet nedür
Gelmeden sen sırr-ı insânsın ezel neydüñ göñül

17 Hey ne bulduñ aldanırsın ‘îd-ı sugrâ zevkına
Duymaduñ zevkın meger sen ekber-i ‘îdüñ göñül

18 Niçe bir dem zevkıñi nûş eylesün Ümmî Sinân
N’ola bir dem sükker-i hak câmı sunayduñ göñül

96

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Gel ey ‘akl-ı safâ ehli nedür ma‘nâ sorarsañ gel
İçüp ‘aşkıñ şarâbından bu tevhîdi sürerseñ gel

2 Takın bu seyfiñ akvâsın cihâdü’l-ekberi añla
Hicâb-ı mâsiva’llâha fenâ virüp kırarsañ gel

3 Şu söz kim söylene dilde müsemmâsı gerek elde
Kitâbıñ ma‘nîsin añla göñül dersin sorarsañ gel

4 Dilimde söylenen ahbâr hâlimde keşf olan esrâr
Saña ma’lûm idem anı dü ‘âlemden ırarsañ gel

5 Göñül emrâzına kâldan bulunmaz ‘akl-ıla dermân
Bu sırra olmuşam Lokmân eger merhem sararsañ gel

6 Taş u toprak tavâfından vefâ bulmadı ‘âşıklar
‘Âşıkıñ kalbidür Ka’be hac u ‘umre iderseñ gel

7 Delilim mürşid-i kâmil tanugum tevhîd-i esmâ
Gümâna düşmesün nefsiñ bu menzile irerseñ gel

---

16 fülânam: fülân E / dimege: dimekle Ü, HP / nedür: neden E.
96 B 72a, E 65, HP 25a, Ü 65b.
3 kim: ki E / söylene: söylenür B.
4 söylenen: söyleyen B / ‘âlemden ırarsañ: ‘âlemde ararsañ B, ‘âlemde irerseñ E.
5 olmuşam Loḳmân: Loḳmân olmuşam E.

8 Bugün vahdet nişânından âhar yerden cevâb itme
Ledünni bahrınıñ kânı ki bir katre ararsañ gel

9 Sinân Ümmî olup sâki eline câm-ı ‘aşk aldı
Koyup nâmûsı ey zâhid mey ü sohbet sürerseñ gel

97

1 Bugün bu ‘aşkıñ içinde vicdânımız eksik degül
Hudânıñ kurb-ı zâtında seyrânımız eksik degül

2 Bu ‘aşkıñ haymesin ey şâh kuraldan oldı hôş dergâh
Yedi iklîme hükm eyler sultânımız eksik degül

3 Gelicek cezb-i Rabbânî halâldur ‘âşıkıñ kanı
Virür dôst yolına cânı kurbânımız eksik degül

4 Mahabbet şerbetin her kim içerse kendüden geçer
Şarâb-ı ‘aşkı nûş ider mestânımız eksik degül

5 Kemâlım vasfın isterseñ Muhammed Mustafâdandur
Veliler içre devr ider erkânımız eksik degül

6 Kodılar mâsiva’llâhı kılurlar ârzû ol Şâhı
Çekilür dün ü gün turmaz kârbânımız eksik degül

7 Bu tevhîdiñ müsemmâsın taleb kılan bugün gelsün
‘Âşıklar talıban oynar ‘ummânımız eksik degül

8 Gelür ol bahr-ı mutlakdan ledünnî ‘ilminiñ feyzi
Dolar kalbe akar dilden ‘irfânımız eksik degül

9 Sinân Ümmî bu meydâna girelden hôş safâ buldı
Bizüm bu derdiñ içinde dermânımız eksik degül

---

8 gün: ŝ B.
9 sâķî: saķķâ Ü, HP, B.
97 B 72b, E 126, HP 25b, Ü 66a.
1 bu: ŝ B.
2 ey: ol E.
3 cânı: ŝ E.
4 şerbetin: bâdesin B.

98

1 Aç gözüñi bir dem uyan
Sen ey göñül gel ey göñül
Mahabbet rengine boyan
Sen ey göñül gel ey göñül

2 Aldanma nefsiñ âline
Yapış bu mürşid eline
İresin ol dôst iline
Sen ey göñül gel ey göñül

3 Tevhîde dönder sözüñi
Dergâha dönder yüzüñi
Pâk eyleyü gör özüñi
Sen ey göñül gel ey göñül

4 Bilürsin bu cihân fâni
Senden evvel gelen kanı
‘Aşka ulaşdur bu cânı
Sen ey göñül gel ey göñül

5 Ümmî Sinân eydür saña
Sözüm budur öñden soña
Çevir yönüñ hakdan yaña
Sen ey göñül gel ey göñül

99

1 Ey göñül togrı git hakkıñ yolına
Erenleriñ çıgırından çıkma gel
Dilerseñ maksûduñ ‘ayân bulına
Cihânıñ nakşına becid bakma gel

2 Ne gördüñse evliyânıñ yüzinden
İşle ayrılma anlaruñ izinden
Hazer eyle sakın İblîs sözinden
Dergâhda nâmıñı verüp yakma gel

---

98 B 73b, E 152, HP 25b, Ü 66b.

3 eyleyü gör: eyleye gör Ü, HP.

99 B 73b, E 61 ve 96, HP 25b, Ü 66b.

1 ġakḳıñ: dôstuñ E (s. 61’de).

2 dergâhda: dergâhdan Ü, HP / verüp: vurup B.

3 Niçe bir ben deyü da‘vî kılasın
Her ne işledüñse bir gün bulasın
Sözi togrı söyle mü’min olasın
Yılan gibi irdügüñi sokma gel

4 ‘Âlimler ‘ilm-ile erkân iderler
‘Âşıklar ‘âlemi seyrân iderler
‘Ârifler ‘isyânı pinhân iderler
Görüp işitdügüñ ilüp çakma gel

5 Yarın cennet kapuları açıla
hakkıñ rahmetleri halka saçıla
Ola kim eksükleriñden geçile
Kimsenüñ suçuna lakap takma gel

6 Sular gibi çagla aslıñı özle
Fâş itme câhile sırrıñı gizle
Alçaga meyl idüp ‘ummânı gözle
Dagıluban her yañaya akma gel

7 Bu dünyânıñ yoklugına darılma
Siñek gibi ‘ankebûta sarılma
Bülbül olup gülistândan ayrılma
Aru gibi her çiçegi kokma gel

---

3 her: ŝ E / işledüñse: işledüñ ise E / irdügüñi: irdükleriñ B / E’de 6. dörtlükle yer değiştirmiş.

4 çaķma: çatma Ü, HP.

6 yañaya: cânibe B, E.

7 aru: arı E (s. 96’da).

8 Göre bu dünyâyı irküp dereni
Anca bir sâ‘atdur anuñ virânı
Lokmañı pâk eyle ele gireni
Hayvân gibi bogazıña dıkma gel

9 Ümmî Sinân eydür fânîdür cihân
Anca bir kâmiller olupdur nihân
Bir adım türâbda saña da mekân
Bulunur şimdi havâdan bakma gel

100

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Harb-ı zikriñ sohbetinde cânı hayrân eylegil
Şalmasun çek bir özüñde bagrı biryân eylegil

2 **Lâ** diyen **illâ** dimez evvel bazârda añladum
Ger nasîbiñ var ise **illâ**da seyrân eylegil

3 Perdeler kat kat hicâb oldı saña aç gözüñi
Aslıña irmek dilerseñ cânı ‘uryân eylegil

4 İsm-i zâtıñ feyz-i nehrinden suvardılar şehrini
Kalmasun katre vücûduñ bahr-ı ‘ummân eylegil

100 B 75a, E 67, HP 26a, Ü 67b.

1 1-4. beyitler E’de yok (derkenar kelimesi de uymuyor, muhtemelen bir sayfa eksik).

2 ger: gel B.

5 Cehl ü nâdân gayretinden kalma kaldur başıñı
Geç bu sûretden seni sen kâmil insân eylegil

6 ‘Aşka yâr ol gel berü sen dôstı düşmân añlama
Seyr-i fi’llâh illerine merd cevlân eylegil

7 Zât-ı hakka dogrı varan kârbân ehlinden ol
Olmasun yañlış işiñde yoluñ âsân eylegil

8 Tayyib ü tâhir olunca tâ ki kalbiñden maraz
Bekle sen Lokmân eşigin derde dermân eylegil

9 Ey Sinân Ümmî ‘ömür harc itme nâsût ehline
‘Ârifâna yek nazar kıl sırr-ı pinhân eylegil

M¡M

101

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey dirigâ külli râhatlar baña oldı harâm
Derd-i ‘aşkıñ leşkeri cân iklîmin kıldı merâm

2 Niçe bir yanup tutuşursın eyâ cân u ciger
Bir meded yok mı senüñ bir derdiñe ola senüñ arâm

3 Bahr-ı ‘aşkıñ mevci başdan aşdı nidem âh âh
Âcizem âvâreyem ben kancaru gidem varam

4 Ey bu derde ugrayup hâlim bilenden bir kişi
Virmedüñ yâ Rab baña kim derdime dermân soram

5 Derd-i ‘aşkıñ cür‘asından bir kadah nûş eyledüm
Anuñ içün âh idüp hasret odına yanaram

---

5 ķalma: ŝ B.
6 illerine: illerinde B, illerinden E.
7 kârbân: kârvân Ü, HP.
101 B 75b, E 46, HP 26a, Ü 68a.
3 Baġr-ı ‘aşķıñ: ‘Aşk-ı deryâ E.
4 yâ Rab: ey ġaķ E.

6 Gözümüñ yaşı akar yandı ciger biryân olup
Ey Hudâ derdiñ kapusından devâsın umaram

7 Yâ İlâhî sen bilürsin hâlimi ey Pâdişâh
Senden olmazsa ‘inâyet gayrı kime yalvaram

8 Bu fırâk-ı hasret içinde ‘aceb ben bî-nevâ
Niçe bir hıdmet kıluban yâ niçe iş başaram

9 Yagma kıldı ‘aklı cânı göñli ‘aşkıñ ‘askeri
Kancaru ‘azm eyleyem yâ kancaru gidem varam

10 Kalmışam hayrân u sergerdân olup hayretdeyem
Bilmezem bu mürg-ı sevdâyı ne yaña uçuram

11 Hecriñ odı bükdi elif kaddimi dâl eyledi
Bilmezem bu çarhıñ elinden nice baş kurtaram

12 Çün dürişdüm râh içinde kılmaduñ ey hak revâ
İstedüm bir hâle hâldaş yola yoldaş aparam

13 Senden âhar kimseden yokdur vefâ bildüm bugün
Aglayu geldüm ki fazlıñ kapusında oturam

14 Umaram kim ol habîbiñ hurmeti-y-çün nâ-gehân
Bir nazar kılup diyesin kim baña gel bi-çâram

15 Ey Hudâ senden Sinân Ümmî temennâ kıldıgı
Mürvetiñden ol Resûlüñ bâbına el kavşuram

102

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün

1 Men Hudânıñ tevhîdi bâgında devlet ehliyem
Hamdü li’llâh çok şükür zâtında vahdet ehliyem

---

6 umaram: isterem B.
9 Yaġma ķıldı: Şıldı yaġma Ü, HP, B / eyleyem: eyleyüben E / yâ: ŝ E / gidem varam: varam soram E.
10 ġayretdeyim: ġayretde ben E / murġ-ı sevdâyı ne: sevdâ kuşın ķangı E.
11 çarĥıñ: çarŝ B / baş: başı B.
12 âĥar: ayrı B / aparam: ayaram B.
102 B 76b, E 69, HP 26b, Ü 69a.

2 Bâreka’llâh hôş tecellî eyledi ol Pâdişâh
Mustafânıñ vechiniñ şevkından ‘işret ehliyem

3 Hôş safâdur san‘atım Allâhu a‘lem kim bugün
Hak Ta‘âlâ ‘aşkınıñ bâgında halvet ehliyem

4 Kısmet evvel [ol] nasîbin almayandan gizlüdür
Âteş-i ‘aşk-ıla pişmiş yahşı ni‘met ehliyem

5 Mürşid-i kâmil çerâgından münevverdür cihân
Pir ‘azîzim himmetinden nûr-ı ‘izzet ehliyem

6 Tevhîdiñ deryâsına bahrî olan gelsün berü
Ol Rahîmiñ rahmeti nehrinde mürvet ehliyem

7 Sundı Lokmân kalb-i emrâzıñ devâsın yâ Ganî
Derdlü cânlara salâdur ‘ilm-i hikmet ehliyem

8 ‘¡d-i vasla irmeg-içün çillegâhım erbe‘în
‘¡d-i ekber hacc-ı ekber oldı nusret ehliyem

9 ‘Âşık oldur ma‘şûkuñ şevkında ser-gerdân ola
‘Aşk-ıla buldum vefâlar özge sohbet ehliyem

10 Gün gibi dîzârı şevkından müşerref oldı cân
Kalmadı zulmet siyâhı hakka vuslat ehliyem

11 Şöhret ü nâm sâhibidür añlamañ Ümmî Sinân
Dem-be-dem dôst eşiginde nâsdan ‘uzlet ehliyem

103

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Göñlüme yagan hemîşe ‘ilm ü ‘irfândur benüm
Söyledigi bu dilimiñ sırr-ı Kur’ândur benüm

2 Genc ü mâlım baglamışam ben fenâ urganına
Ger metâ‘ımdan sorarsañ dürr ü mercândur benüm

---

5 himmetinden: himmetinde B, HP, Ü.
7 ķalb-i emrâżıñ: emrâż-ı ķalbiñ Ü, HP.
10 dîdârı şevķından: şevķ-ı dîźârından E.
103 B 77b, E 90, HP 26b, Ü 69b.

3 Cân Yûsufın satmaga geldüm ki meydân şehrine
Anuñ-içün gevherimiñ kıymeti cândur benüm

4 Virmezem kim kadrini bilmez ele bu la‘limi
Râzımı keşf eyledigim kâbil-i şândur benüm

5 Ehl-i kâliñ ‘aklı irmez kim ne bilsün sürdügüm
Mustafâdan Murtazâdan âyin erkândur benüm

6 Kalb-i emrâzıñ devâsı bâbınıñ miftâhıyam
Pîr ü üstâdım sorarsañ bil ki Lokmândur benüm

7 Sâkıyem meydâna girdim ‘aşk elinden sundugum
Ehl-i derd ‘âşıklarıñ derdine dermândur benüm

8 ‘Ayn-ı vuslat şerbetidür kim benüm nûş itdigim
Anca ‘âşık sohbetinde mest ü hayrândur benüm

9 Mevc turmaz sad hezârân dürleri taşra atar
Gör vücûdum katresini bahr-ı ‘ummândur benüm

10 Fâsık u nâdân ne bilsün kim benüm esrârımı
Yoluma bel baglayanlar bil ki merdândur benüm

11 Kim ki meydânımda bir cân virdise biñ cân alur
Bir bekâdur kim fenâsız şâd u handândur benüm

12 Kârbânım başıdur benüm ‘Aliyyü’l-Murtazâ
Menzilimiñ intihâsı Mustafâ cândur benüm

13 Re’s-i mâlımdan sorarsañ kim belâ-yı derd-i ‘aşk
Cânımıñ diñlencesi derd-ile devrândur benüm

14 Dü cihânıñ nakşına dil virmeyendür serveli
Şerh idüben söyledigim kâmil insândur benüm

15 Gerçi kim ‘isyân-ı gayba kalmışamdur her nefes
İllâ cânım hayretinden dôsta kurbândur benüm

---

3 Cân Yûsufın: Cân Yûsufuñ Ü, HP.
10 benüm: nedür E / bil ki merdândur: kim bile merdân B.
11 virdise biñ: virse yüz biñ E.
15 ‘iṣyân-ı ġayba: ‘iṣyân u ‘aybda B.

16 Âh-ı firkatdan olupdur dil fenâ-ender-fenâ
Halk içinde nâm u ‘ırzım hâke yeksândur benüm

17 Bu Sinân Ümmî za‘îfiñ yarası yanmak diler
Anuñ-içün kim bu cânım ‘aşka mihmândur benüm

104

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey dirîgâ yine benüm oldı işim neyleyem
‘Aşk-ıla hôş oldı bu âvâre başım neyleyem

2 Nûş idelden câmını ‘aşkıñ elinden bir kadeh
Âh u efgân oldı etmeg-ile aşım neyleyem

3 Gâfil iken nâgehânî geldi bu sevdâ baña
Ey mu‘abbir niçe ta‘bîr ola düşüm neyleyem

4 Yagma kıldı bu vücûdum mülkünü derd-i Hudâ
Kılmadı assı bu nefsânî savaşım neyleyem

5 Yedi deryâ cûş idüben mevcini kıldı beyân
Mahva irdi kim bu toprag-ıla daşım neyleyem

6 Cân bekâ iklîminiñ evsâfına düşdi gider
Ten vücûdında fenâ buldı merâsim neyleyem

7 Âh ki bu derdiñ elinden yaralandı yüregim
‘Âleme rüsvây oluban toldı fâşım neyleyem

8 Ey hakîmâ kim bu derdime kaçan dermân ola
Yâ nice bir akısardur kanlu yaşım neyleyem

9 Küfr ü îmân nisbetinden el yudurdı ‘aşk baña
Anca kim artar hemân bagrımda başım neyleyem

---

104 B 78b, E 157, HP 27a, Ü 70b.
1 ĥôş: yâr E.
3 nâgehânî: nâgehân B / baña: başıma B.
4 savaşım: savaşı Ü, HP.
7 ki: kim B.

10 Bu Sinân Ümmî hemişe derd-i yâre mübtelâ
Ey dirîgâ yok-durur bu yolda işim neyleyem

105

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Ey derd-i yâr olan kişi gör ben kimüñ mihmânıyam
İy âh u zâr olan işi derd ehliniñ dermânıyam

2 Gerçi sıfât-ı cism-ile beñzer bu ten cismi ile
İllâ ki mevc-i ism-ile ol Vâhidiñ ‘ummânıyam

3 Kenz-i kelâmu’llâh olan ‘aşk-ı nihânıñ sırrıdur
Söyler dilim anuñ gibi ‘irfân u ‘ilmiñ kânıyam

4 Harf ü hurûfuñ haddine irmedi ‘aklım ey zâhid
Bir noktadur añladıgım der-hâtır-ı Furkânıyam

5 **Bezm-i elest**iñ meyiniñ mahmûrıyam ben her nefes
Evvelde cân mestânedür sanmañ ki ‘aşk-ı fânıyam

6 Cân u cihânıñ terkini ol lutf-ıla kıldı revâ
‘İsmâ‘îlem Mennânımıñ bayrâmınıñ kurbânıyam

7 Ef‘âlına evsâfına ugrar geçer kerbânımuz
Bi-hamdi’llâh öñden soña tevhîd-i zât insânıyam

8 Yedi ana tokuz ata on altı nesliñ aslıyam
On sekiz biñ şehrim tamâm cümlesiniñ ben cânıyam

9 Havf u recânıñ havzına nehr-i nihân oldı revân
Kalmadı şekkim zerrece ol Vâhidiñ handânıyam

10 Mısır diyârı mülküme şâh oldugumda sicn olur
Yokdur karârım hergizin ben Yûsuf-ı Ken‘ânıyam

---

105 B 79b, E 95, HP 27b, Ü 71a.
1 işi: kişi Ü, HP.
3 gibi: bunı Ü, HP, B / ‘irfân u ilmiñ: irfân ‘ilminiñ Ü, HP.
4 Furḳânıyam: Şur’ânıyam E.
5 maĥmûrıyam: maĥmûresiyem Ü, HP, B / ben: ŝ Ü, HP, B.

11 Şimdiki hâlimden haber soranlara budur sözüm
Tâlibleriñdür hânesi ‘ummân-ı ‘aşkıñ kânıyam

12 Nefsim degül söyledügüm rûhum hâlıdur didügüm
Bunda gelüp ugradugum ol şâhımıñ fermânıyam

13 Görüñ ‘aşk-ıla hem-râham terk-i bekâ terk-i câham
Men lâhût-ı mürg-i Şâham sanmañ Ümmî Sinânıyam

106

1 Bugün ‘aşkıñ bâzârında dürr ü mercân satar dilim
Yârıñ cemâli bâgında verd ü reyhân satar dilim

2 Dört kitâbıñ aslı ezel tevhîd-i zâtıñ sırrıdur
Dellâllıgı degdi bize sırr-ı Kur’ân satar dilim

3 ‘Âlem-i nâsût ehline yokdur benüm bey‘im şirâm
Ehl-i vahdet ‘âşıklara gizli ‘irfân satar dilim

4 Âhir zamân Lokmânıyam gelsün beri derdin bilen
Hikmet ‘ilmine ireli derde dermân satar dilim

5 Zann u gümândan kurtulan gelsün şehâdet dârına
Alsun **ene’l-hak**dan haber kâmil îmân satar dilim

6 Hızmet eşiginden giren genc-i me‘ânî evine
Gelsün bugün ‘attârıyam nûr-ı Yezdân satar dilim

7 Ümmî Sinân eydür gelen kimdür baña mihmân olan
Cân Yûsufın kimdür alan Mısra sultân satar dilim

---

11 ŝ B.
12 şâhımıñ: şâh-ı mülk B.
106 B 80a, E 75, HP 27b, Ü 72a.
2 ezel: evvel Ü, HP / degdi bize: bize degdi E.

107

1 ‘Âşıklarıñ Allâh seni
Görmek isterler Sultânım
Sâdıklarıñ saña cânı
Virmek isterler Sultânım

2 Meydâna komışlar başı
Akar gözleriniñ yaşı
Dâ’im nazarıña karşu
Turmak isterler Sultânım

3 Tesbîhiñ almış dillerin
Saña virmiş göñüllerin
Senüñ visâliñ güllerin
Dirmek isterler Sultânım

4 Bir dem seni gören gözler
Her dem hayâliñi gözler
İrüp dergâhıña yüzler
Sürmek isterler Sultânım

5 Ey bizi yokdan var iden
Hûb cemâline yâr iden
Hasret bâgını aradan
Kırmak isterler Sultânım

6 Götürseñ varlık zahmetin
Getürseñ birlik vahdetin
Sırdan mukarreb sohbetin
Kurmak isterler Sultânım

7 ‘Aşk odına yana yana
Ulaşup nûr-ı Sübhâna
Bi-nişâna lâ-mekâna
İrmek isterler Sultânım

8 Kalmaz ‘âşık niyâzından
Kaynayu gelür özinden
Senden gayrıyı gözinden
Irmak isterler Sultânım

---

107 B 80b, E 150, HP 28a, Ü 72b.
4 gören gözler: görenler B / her dem: dâ’im Ü, HP

9 Ümmî Sinânıñ hâlini
Ahmede irgür elini
Sırr-ıla zâtıñ yolını
Sormak isterler Sultânım

108

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Yire göge ‘arşa kürse sıgmayan Sultân menem
Cümle ‘âlemden münezzeh zâtı ol Sübhâñ menem

2 San‘atımıñ zerresinden cümle ‘âlem oldı var
Hikmet-ile külli şey’i var iden ol Hân menem

3 Her kime sevsem sevilsem derde kıldım mübtelâ
Enbiyâlar evliyâlar sırrına mihmân menem

---

8 ġayrıyı: ġayrısın B.

108 B 81a, E 127, HP 28a, Ü 73a.

2 ģikmet-ile: ģikmetimle E.

4 Künh-i zâtım varlıgından kimseler virmez nişân
Bahr-ı mutlak lâ-te‘ayyün haddi yok ‘ummân menem

5 Pâdişâh-ı lâ-yezâlem kimse bilmez sırrımı
Çarh urup ‘âlemlere devr itdüren devrân menem

6 Muştuladum ben size zâtım sıfâtım vasfını
K**ul hüvallâhü ehad**dur okunan Kur’ân menem

7 Zâtım **Allâhü ehad**dur vasfım **Allâhü’s-samed**
Cins ü mislim yokdur öñ soñ yalıñuz Deyyân menem

8 Gizli degül gün gibi âşkâreyem ‘âriflere
Münkiriñ göñlin perîşân eyleyen pinhân menem

9 ‘Âsîler ‘isyân idüp ben dem-be-dem ihsân idüp
Rahm idüp kullarımı ‘afv eyleyen Gufrân menem

10 Ey Sinân Ümmî benüm cevr ü cefâmdan gam yime
Aç gözüñ kaldur hicâbı derdlere dermân menem

109

1 Bir derdim var ‘âlemde biñ dermânı neylerem
Bir cânânım var cânda yüz biñ cânı neylerem

2 Ben bu ‘aşka irelden dôsta kurbândur cânım
Bî-nişândur mekânım ben mekânı neylerem

3 Ben bu ‘aşka düşmesem yanuban tutuşmasam
Derd odında pişmesem ad u sanı neylerem

4 Şayrısından el çeküp istedügüm derdidür
Derdin virmezse baña dü-cihânı neylerem

---

4 Künh-i źatım: Künh-i źâtıñ Ü, HP.
5 ‘âlemlere: ‘âlemleri B.
109 B 82a, E 149, HP 28a, Ü 73b.
1 biñ: yek E / cânânım var: cânım vardur Ü, HP / cânda: cânânda B.
2 Bî-nişândur mekânım: Bî-nişân u lâ-mekânam B.
3 odında: odına Ü, HP, B / ad u sanı: adı sanı E.
4 Derdin virmezse: Virmezse derdin Ü, HP, B.

5 Ben bu ‘aşka irince hayli zamân agladum
Aradugum bulmuşam çün kalanı neylerem

6 Ben bu ‘aşka yâr oldum hem bir ile bir oldum
Hem Mûsâ hem tûr oldum **len terânî** neylerem

7 Gel oldı ben gâfile ‘ayn ü şîn ü kâf-ile
Dersi yârdan almışam ‘ilm-i fânî neylerem

8 Ben bu derde ugradum yoklugı kâr eyledüm
Hacc u zekât u sıfât armaganı neylerem

9 Ümmî Sinânıñ cânı dâ’im ‘aşkıñ fermânı
Dir anuñ-içün îmânı ben ‘isyânı neylerem

---

5 ḳalanı: fülânı Ü, HP.
6 hem bir ile bir: bir ile hem bir Ü, HP, B.
9 ‘aşḳıñ: ‘aşḳa Ü, HP / Dir: Vir Ü, HP.

110

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

1 ʻÂşıkam kevn ü mekânıñ nakşına dil virmezem
Sâdıkam rûy-ı zemîniñ bendine bil virmezem

2 **Küntü kenz**iñ sırrına çün mahrem oldı cânımuz
Zât-ı hakdan gayrıya meyl-i mukâbil virmezem

3 Dü cihânıñ mihnetinden gam yimezem yek nefes
Dem-be-dem zikrim Hûdur gayrıya göñül virmezem

4 Varlıgım aldı benüm yokluk ki bir var eyledi
Yoklugı yok vara irdüm vara maʻzûl virmezem

5 Vâridâtıñ pertevidür dilimiñ şerh itdügi
Söylerem sözüm ʻayân araya müşkil virmezem

6 ʻAşk-ıla dîzâr içün olmak fenâ fahrım-durur
Zühd-ile gılmân içün maʻmûre göñül virmezem

7 İblîs-i laʻîn ider igvâ diler bula zafer
Tevhidim siper olupdur düşmâna yol virmezem

8 Ol hakîkat bülbüline diñ beri gelsün beri
Dôst bâgına bâgbânem gayrıya ben gül virmezem

9 Dir Sinân Ümmî okudum zikr-i kalbîden sebak
ʻİlm-i esrârdur sözüm kâl ehline hâl virmezem

---

110 B 82b, E 161, HP 28b, Ü 74a.

4 benüm: beni E.

8 Ol: Kim Ü, HP, B / bülbüline: bülbül-ise Ü, HP, B / gelsün beri: gelsün bugün Ü, HP, B / bâġına: iline Ü, HP, B / ġayrıya: aġyâra Ü, HP, B / ben: ŝ Ü, HP, E.

111

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 ‘Âşıka mürşid olan âyât-ı Kur’ân añladum
‘Ârifiñ kalbinde her dem ‘ilm ü ‘irfân añladum

2 Levh-i dilden dü cihânıñ nakşını pâk eyleyen
Sırrına kılan tecellî nûr-ı Yezdân añladum

3 Tevhîd-i zâtıñ nişânı vasfına budur haber
‘İlm-i sırdan yok eser ol bahr-ı ‘ummân añladum

4 On sekiz biñ ‘âlemi gark eyleyen derd-i Hudâ
Müşkilâtıñ cümlesin ben ‘aşka âsân añladum

5 Söyleyüp söyletdüren ol Pâdşâh-ı bî-zevâl
Ehl-i ‘irfânıñ cevâbın nutk-ı Rahmân añladum

6 Dört kitâbıñ ma‘nisin keşf eyleyen Hûdur hemân
Lâ dimez kimse bu sırra **illâ** nâdân añladum

7 Bî-nişân u lâ-mekân deryâsınıñ gavvâsına
Hôş safâ geldi getürmek dürr ü mercân añladum

8 Tâ ezel **kâlû belâ** bâzârınıñ tüccârıyam
Kim bu sırdan bey‘ iderse kâmil insân añladum

9 Mürşidiñ irşâdına her kim ki **âmennâ** diye
Nûş ider ol hızr elinden âb-ı hayvân añladum

10 Kim ledünnî ‘ilminiñ deryâsına talmak diler
Meskenetden baş getürmez hâke yeksân añladum

11 Lâ-cerem bezm-i elestiñ meyine hammâr olan
Tâ ebed ayuk degüldür mest ü hayrân añladum

12 Baht u devlet sâhibidür yek nazardan bir gören
Ehl-i ‘aşka **lâ** diyen her kim ki şeytân añladum

13 Zâhidiñ zühd ü riyâsetden riyâ kesb itdügin
Rü’yet-i dîzâr sanmañ hûr u gılmân añladum

---

111 B 83a, E 127, HP 28b, Ü 74b.

14 Tâlibe matlûb elinden mey-i vuslat nûş olur
Bülbülüñ efgânı her dem gül ü reyhân añladum

15 Ol Muhammed Mustafâdan ol ‘Aliyyü’l-Murtazâ
Evliyânıñ ser-firâzı şîr-i Yezdân añladum

16 **Lâ fetâ illâ ‘Alî lâ seyfe illâ zülfikâr**
Bu kelâmıñ mazharı çün Şâh-ı merdân añladum

17 Sanmañuz gayrıya nükte eyleye Ümmî Sinân
Zikr olanıñ cümlesin ben bende mihmân añladum

---

13 riyâsetden: riyâsından Ü, HP, B.

112

1 Gel gör ahı dôst bâgınıñ handânıyam handânıyam
Gitmek dilerseñ ol iliñ burhânıyam burhânıyam

2 Dilimdedür zikr ü adı kalbimdedür fikr ü dâdı
Varlıgım ol mahv eyledi ‘ummânıyam ‘ummânıyam

3 Sâ’im kâ’im ne maksûdum ay gün degüldür ma‘bûdum
Ne şemsîyem ne kamerî sübhânıyam sübhânıyam

4 ‘Aşkına baglıdur başım ‘aşkdur dâ’imâ yoldaşım
‘Aşk-ıla ben dü cihânıñ sultânıyam sultânıyam

5 Er yüzinden irdüm aña pîr yüzinden gördüm anı
Dâ’im şükür ben ol dôstuñ mihmânıyam mihmânıyam

6 Ben irişince ol Hâna küllî varum oldı fenâ
İsmâ‘îlem kıydum câna kurbânıyam kurbânıyam

7 Nûr-ı mahabbetden ezel sundı bize ol Lâ-yezâl
Gelsün bugün dertlüleriñ dermânıyam dermânıyam

8 **Lâ** diyenler güftârıma irmez benüm esrârıma
Ol Vâhid ü Ferd ü Ahad rahmânıyam rahmânıyam

9 Ümmî Sinân eydür inan gel sözüme tutma gümân
Şimdi zamân içinde ben devrânıyam devrânıyam

113

1 Vasf-ı nihânımdan soran alsın haber nerde idüm
Var olmadan kevn ü mekân ol Şâhıla birde idüm

---

112 B 84b, E 128, HP 29a, Ü 75b.
1 gör: ŝÜ, HP / dilerseñ: isterseñ B.
3 Ne şemsîyem ne ḳamerî: Ne şemsî ne ḳamerîyem B.
4 ‘aşḳdur dâ’imâ: ‘aşḳ-durur dâ’im B.
6 Ben: Men E.
7 Lâ-yezâl: Lem-yezel B.
8 Aġad: ŝÜ, HP.
9 sözüme: sözümi B. / ben: men E.
113 B 85a, E 77, HP 29a, Ü 76a.
1 nihânımdan: nihâdımdan Ü, HP.

2 ‘Akl-ıla ‘azm iden buña iremeye kala taña
Nûr-ı hakâyık kılmadın ‘ilmu’llâhda sırda idüm

3 Bahr-ı zâtıñ mevci beni sürdi kenâra ‘aşk-ıla
Zât-ı hakâyık nûrına geldüm ‘aceb yerde idüm

4 Evvel anuñ zâtı nûrı ‘aşk-ı ezelî nâr-ıla
Yedi ismiñ nûrın mâye kıldıgı esrârda idüm

5 Ef‘âlimiñ esrârıdur söyledigim añlayana
Yedi biñ yıl halvet süren kandildeki nûrda idüm

6 Nâr-ı mahabbet kaynadı envâr-ı mevc oldı revân
Ol kandiliñ tış yüzine ¥arbı inen derde idüm

7 Geldüm cihâna çün Âdem cennete gönderdi Hudâm
Emrin sıdum redd eyledüm Serendibde zârda idüm

8 Gâhi Nûh oldum gâhi Lût gâh Yûnus oldum gâh Dâvûd
İbrâhîm-ile bir zamân âteşde gülzârda idüm

9 Bulsa kişi dôstdan belâ ma‘şûk gelüp vefâ kıla
Kurtlar tenüm çiyneriken Eyyûb-ıla zârda idüm

10 Ya‘kûb-ıla kıldum figân Yûsuf-ıla oldum revân
Şehr-i Mısırda bey‘ olan dellâl-ı bâzârda idüm

11 Her bir nebî geldi bile mihmân idüm ben sırrıla
‘¡sâ ile agdum göge Mûsâ ile tûrda idüm

12 Geldi cihâna Mustafâ mi‘râc idüp buldı safâ
Bende bile gördüm vefâ hazretde nazarda idüm

13 Ben yârıma cân virmege na‘ra urup hallâc-ıla
Çaldum **ene’l-Hak** nevbetin Mansûr ile dârda idüm

14 Vuslat şarâbından içüp hayrân olan gelsün berü
Toldurdum ‘aşkıñ câmını geldüm ol bahrda idüm

---

2 iremeye: irmeye Ol B / ķılmadın: nûrına B.
4 nûrın mâye: mâye nûrın E / beytin 1. mısraı HP’de yok.
7 Geldüm: Geldi Ü, HP, E / eyledüm: eyledi B.
9 gelüp: gelür B.

15 Ben degülem bunı diyen ilhâm-ı hakdur söyleden
Bir sır gelüp nutk eyledi ben arada perde idüm

16 Ümmî Sinân eydür bu cân kılmaz nişânda bir mekân
Zîrâ ki ol şâhıma ben varmaga ikrârda idüm

---

15 söyleden: söyleyen: E, B / Bir: Bu B.
16 varmaġa: varmaḳda E.

114

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bî-mekânım bunda ben sanman ki bünyâz eyledüm
Bahr-ı mutlakdur mekânım bunda pervâz eyledüm

2 Ol hakîkat bahrınıñ pür-tâb iden mevci benem
'Aşk-ıla geldüm cihâna cisme talaz eyledüm

3 Ava saldı ol hakîkat şâhınıñ şehbâzıyam
Avladum bunda şikârım ördek ü kaz eyledüm

4 Cân Yûsufın câha koydum bir zamân zâr eyledüm
Hamdü li'llâh zulmetinden nefsimiñ şâz eyledüm

5 Bî-niyâzım 'âlem-i kesret hevâsından bugün
Vahdetiñ envâr-ı zevkın Şâha niyâz eyledüm

6 Hâlime yâr olmayan vâkıf degül esrârıma
'Aşk-ıla kim yâr olursa ta'lim-i râz eyledüm

7 Cânı çevgân, başımı top eyledim dergâhına
'Aşkı meydânında Şâhıñ añlamañ nâz eyledüm

8 Bir zamân gülzâr içinde hâr elinden agladum
Verd ü reyhânım bulınca âh u feryâz eyledüm

9 Bir zamân nefsiñ hevâsı kapladı cân iklîmin
togdı 'aşkıñ âfitâbı kışımı yaz eyledüm

10 Pâdişâh-ı Lâ-yezâliñ şem'iniñ pervânesi
Olmag-içün göñlümi gayrıya akmaz eyledüm

11 Dir Sinân Ümmî bize lâzım degül gayrı mekân
Mürg-i lâhûtem anuñ-çün meskeni az eyledüm

115

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

---

114 B 86a, E 129, HP 29b, Ü 77a.
2 benem: menem E.
8 âh: zâr Ü, HP, B (E'de kelimenin altında "zâr" da yer almaktadır).
115 B 87a, E 150, HP 30a, Ü 78a.

1 Ben gülem pür-hâr içinde bülbülüm ‘aşkdur benüm
Bülbülem agyâr içinde hem gülüm ‘aşkdur benüm

2 Cümle varım virmişem ‘aşkıñ yolında her nefes
Dü cihânıñ varlıgından tahsîlim ‘aşkdur benüm

3 Sırr-ıla ‘aşkıñ içinde dôstı pinhân bulmuşam
Vâsıl-ı hak olmaga gizli yolum ‘aşkdur benüm

4 ‘Aşka irmeyen cihânda hasmına bulmaz zafer
Nefsi maglûb eylemege hem âlim ‘aşkdur benüm

5 Tevhîd-i ef‘âliñ aslından bilen añlar bunı
Arıyam hem kudret-i hakdan balım ‘aşkdur benüm

6 Dôst cemâlından tecellî vasfını söyler bu dil
Nev-bahâram tâze bitmiş sünbülüm ‘aşkdur benüm

7 Siz gelüñ Ümmî Sinânı añlamañ lâf ü güzâf
Şâh-ı merdân sırrı vardur düldülüm ‘aşkdur benüm

116

1 Bir dem ayrılmak istemez
Cemâliñden gözüm benüm
Hergiz ayrılmak istemez
Eşigiñden yüzüm benüm

2 Mürşide uyan sevine
İrişe vuslat avına
İrgürdi göñül evine
hâl-ıla ‘azîzüm benüm

3 Girdüm vücûdum iline
İrdüm hüviyyet güline
Vasl-ı dôstdur cân iline
Her dem bahâr yazum benüm

4 İrelden bahâr yazına
Âlet-i lehv ü sâzına
Mecnûnlayın dôst yüzine

---

1 Ben: Men B.
116 B 87b, E 129, HP 30a, Ü 78b.
1 Hergiz: Bir Ü, HP / ayrılmaķ: ayrılıķ B.

Hayrân olur özüm benüm

5 Bu hidâyet hakdan gelür
Münkir olanlar ne bilür
Buña iren handân olur
‘Aşk nûrıdur sazum benüm

6 Kim ki hakkun zikrin okur
Olmayısar hergiz hakîr
Hamdü li’llâh dâ’im şükür
Tâ ebeddür şâzum benüm

7 Ey ‘âlemleriñ sultânı
Vaslıñdan ayırma cânı
Ümmî Sinân dir yâ Şani
Her dem budur sözüm benüm

117

1 Söylemesem direm illâ söylemeden geçemedüm
Derd-i h^{v}ôn-ıla ‘âşıkları toylamadan geçemedüm

2 Söylemeniñ söylememek hazînesiniñ hâsıdur
Ol hâs olan hazîneyi fâş itmeden geçemedüm

3 Gördücegüm bildücegüm söylemesem direm illâ
Erenleriñ ahvâlını haylamadan geçemedüm

4 Bülbül irincek bahâra sabr idemez turmaz dili
Men isem ol vahdet gülin yıylamadan geçemedüm

5 Hikmet-ile ‘ârifleriñ makâmına irdi yolum
Erenleriñ menzilini soylamadan geçemedüm

6 Ehl-i hâliñ haberidür ehl-i kâle ni‘met olan
Men hâl-ıla h^{v}ôn ehlini toylamadan geçemedüm

---

4 İrelden: İşâret: Ü, HP / âlet-i: ŝB / özüm: gözüm Ü, HP.

117 B 88a, E 129, HP 30b, Ü 78b.

1 illâ: ammâ Ü, HP.

2 ĥazîneyi: ĥazîneye B /itmeden: eylemeden E, HP, Ü / Beytin 2. mısraının bir hecesi fazla

7 Ümmî Sinân eydür özüm sahîlıgıdur bu sözüm
‘Âşıkları ‘irfân-ıla toylamadan geçemedüm

118

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 **Ene'l-hak** açdı ebvâbın bugün ol kenze dükkânam
Ne söyler diñle pürtâbın egerçi nutk-ı insânam

2 Hümâyûn kurdı bu cisme irişdi feyzi her isme
Hıtâb olundı bu resme **leyse ke-mislihî** sultânam

3 Kemâlât-ı sıfâtumdur ki cümle halk olan mahlûk
Benüm sırrım münezzehdür ne ins ü dîv ve ne cânam

4 Kelâmım varlıgındandur nebîlere olan inzâl
Hüva'llâhü'llezî diyü okunan dilde Kur'ânam

5 Yaratmazdan kamu halkı ekâlîm-i hakâyıkda
Habîbim Mustafâ nûrın getürdüm öñce burhânam

6 Kemâl-i kudretümden çün yaratdum yerler ü gökler
Meleklerim baña tesbîh iderler Ferd ü Yezdânam

7 Benüm sırrım kemâlıdur ki dilde söylenen her dem
Kimin zâhir kimin bâtın kıluram feyz-i Rahmânam

8 Her eşyânıñ kemâlâtı benüm emrimdedür yeksân
Eger kahrım eger lutfum bi-külli derde dermânam

---

118 B 88b, E 130, HP 30b, Ü 79a.
1 ol: ben Ü, HP, B / pürtâbın: pürtâbum B.
2 resm: resme E, Ü, HP / ke-miślihî: ke-miślî E, Ü, HP.
7 Kimin žâhir kimin: Kime žâhir kime B.

9 Baña fermân olan her dem kılur tevhîdime ikrâr
Kılursa kancaru ‘azmi özünde aña mihmânam

10 Eger mutlak vücûdumdan getürsem ‘âleme katre
Bi-külli mahv ola fânî ki ol deryâ-yı ‘ummânam

11 ‘Ademden ‘âleme tartup kimin açup kimin örtüp
Bu ef‘âlüm sarâyında ki sâhib-âyin erkânam

12 Kime keşf itsem envârım olur fikrimde sergerdân
Şûride bülbüle karşu açılan vird-i reyhânam

13 Hatâ ehli olan kimse hatâsına hayâ itse
‘Atâlar kıluram aña keremler kânı gufrânam

14 Kime fazlım kılam ihsân olur fikrim ile hayrân
Tola hikmet ile kalbi diline geldüm ‘irfânam

15 Eger sugrâ eger kübrâ muhitam cümle mevcûda
Hezârân dürlü biñ yüzde görinen gözde seyrânam

16 Şerîkim yok nazîrim yok Ehad Ferdim vezîrim yok
Bi-külli işbu mevcûdât te‘avvüz kıldugı hânam

17 Sinân Ümmî baña fermân olupdur eyledüm hayrân
Dilinde söylenen ‘irfân hemân ol nûr-ı Yezdânam

---

10 götürsem: ŝB.

12 olur fikrimde sergerdân: ola fikrim-ile ġayrân B / 12. beytin 2. mısraından 14. beytin 2. mısraına kadar B’de yok.

16 nažîrim: vezîrim Ü, HP / vezîrim: nažîrim Ü, HP / ĥânam: cânam Ü, HP.

119

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Haber soran baña dôstdan anı bî-'akl u cân buldum
Terk eyledüm 'akl u cânı sır içinde 'ayân buldum

2 Cûş itdi deryâ-yı vahdet kamu varlık fenâ buldı
Eser kalmadı hîç benden cihet yok lâ-mekân buldum

3 Yitirdüm benligi anda gören görünen ol oldı
Şu deñlü toymışam sırdan direm kim bî-nişân buldum

4 Bugün vicdânımıñ zevkın eger dirsem beyân olmaz
Düşüp vahdet deñizine özüm birlikde kân buldum

5 Bugün bu dildeki esrâr hemân dôst varlıgındandur
Karâr itmez hıtâb eyler görüñ dôstdan lisân buldum

6 Tecellîden tesellîden geçen bilür bu esrârı
İrişüp zât-ı bahrında 'aceb zevk-ı nihân buldum

7 Eger nahvıñ eger sarfıñ olup şerhi dile gelmez
Hüve hüve makâmında ne sâ'at ne zamân buldum

8 Nihân oldı çün ol vahdet ki gördüm 'âlemi kesret
Men ol dôstuñ fırâkından gözüm yaşın revân buldum

9 İrincek zât-ı mutlakda hemân dôst olmış idüm ben
Çü geldüm 'âlem-i mülke yine Ümmî Sinân buldum

120

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ben baña yâr oldugumca yârı agyâr bulmuşam
Baña agyâr oldugumca anı ben yâr bulmuşam

2 Görmedüm pervâne şem'a vara biryân olmaya
Şem'a yakın vardugumca özümi nâr bulmuşam

---

119 B 89b, E 131, HP 31a, Ü 80a.
1 baña dôstdan: dôstdan baña E.
2 benden: bende B.
7 Hüve hüve: Ki ben Hû Hû B.
9 mušlaķda: mušlaġa B, mušlaķdan Ü, HP.
120 B 90a, E 131, HP 31a, Ü 81a.
1 Ben baña: Baña ben B.

3 Bülbül irincek bahâra derdi artar dem-be-dem
Bülbülüñ artdukça derdi bâgı gülzâr bulmuşam

4 Ten murâdın terk idendür cân murâdın avlayan
‘Akl u cândan geçdügümce sırdan esrâr bulmuşam

5 ‘Aşka fermân olmayanlar varlıgından geçmedi
Kim ki ‘aşka yâr olursa dâra ber-dâr bulmuşam

6 Zâhir ü bâtın kemâlât Pâdişâhıñdur beyân
Bâtına geçdüm zâhirden sun‘-ı Settâr bulmuşam

7 **Lâ** dimez ehl-i hidâyet tevhîdiñ ‘irfânına
Yâra vuslat buldugumca âh-ıla zâr bulmuşam

8 ‘Aşka fermân oldugum ‘ayb olmasun añlayana
Dir Sinân Ümmî bu yolda ben ‘azîm-kâr bulmuşam

---

2 biryân: bir yâr Ü, HP.
4 E’de 5. beyitle yer değiştirmiş.

121

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Remzimi fehm eyleriseñ diñlegil mi'mârlıgım
Cân göziyle gözleriseñ gör benüm bâzârlıgım

2 Dü cihânıñ varını selb eyledüm öñden soña
Hak bilür olmaz hicâb hakka benüm ebrârlıgım

3 Câm-ı vahdet nûş idelden cânımuz mestânedür
Anuñ-içün her nefes oldur benüm hummârlıgım

4 Gizli degül gün gibi âşkâreyem günden 'ayân
Añlamaz nâdân olan şimdi benüm settârlıgım

5 Râzımı bilmek dilerseñ var varıñdan geçe gör
Var varından geçmeyen görmez benüm gülzârlıgım

6 Gitdi zulmet gitdi kesret gitdi firkat aradan
Bahr-ı zâtdan nûr-ı zâtdur gör benüm envârlıgım

7 'Aşka fermân oldugumdan **hamdü li'llâh** çok şükür
Bahr-ı zâta mahrem oldum kalmadı agyârlıgım

8 Men meni mahv eyledüm hîç kalmadı benden eser
Bahr-ı mutlak lâ-te'ayyün künh-i zâtdur varlıgım

9 Dir Sinân Ümmî vücûdum aña bir kâr-hânedür
Ser göziyle görmeyen fehm eylemez dildârlıgım

NUN

122

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Gel ey sâhib-me'ânî gör nazar feyz-i İlâhîden
Kulak tut cân-ıla diñle haber feyz-i İlâhîden

---

121 B 90b, E 132, HP 31b, Ü 81b.
2 bilür: bilüp Ü, HP / benüm: E'de bütün beyitlerde menüm.
6 źâtdur: źatdan B / Beytin 2. mısraı ile 7. beytin 2. mısraı yer değiştirmiş.
122 B 91a, E 43, HP 31b, Ü 82a.

2 Musaffâdur bugün kalbim dü ‘âlem mâ-cerâsından
Göñül bir şey’e zamm olsa keser feyz-i İlâhîden

3 Eger sen ‘ilmin isterseñ hakîkat tevhîd-i zâtıñ
Gözüñ aç kıl nazar gör ne togar feyz-i İlâhîden

4 Temâmet anı zikr itmek hemân zâtına mahsûsdur
Egerçi külli zâkirdür eser feyz-i İlâhîden

5 Muvahhiddür anuñ zâtı ebed hergiz karâr itmez
O zikriñ mevcidür envâr süzer feyz-i İlâhîden

6 Kaçan kim bahr-ı mutlakdur bu zikriñ pertevi tolsa
Gelür ol zât-ı nûrına basar feyz-i İlâhîden

7 Pes andan zât-ı nûrîde kılur tevhîdine ikrâr
Hakâyık iklîmin kaplar gelür feyz-i İlâhîden

8 Hakâyık ‘âlemi oldur kılur mevci hezârân biñ
Füyûz eyler ki her cinse bulur feyz-i İlâhîden

9 Hakâyık intihâsında idindi kendüye mahbûb
Habîbinden kılur her şey yazar feyz-i İlâhîden

10 Hakâyıkda kamu insân bu tevhîdiñ kemâlidür
Kimi mürsel kimi ekmel düzer feyz-i İlâhîden

11 Didi ıtlâkıyetinde **Hû lâ-ilâhe illâ Hû**
Pes andan Ahmediñ zâtı olur feyz-i İlâhîden

12 Ehadiyyetde çün didi **Hû lâ-ilâhe illâ Hû**
Hakîkat-i mürselîn anda olur feyz-i İlâhîden

13 Didi çün vâhıdiyyetde **Hû lâ-ilâhe illâ Hû**
Nebîler gayrı mürseller olur feyz-i İlâhîden

14 Bu üç nev‘-i hakîkatlar olupdur zâtına mazhar
Velâkin Mustafâ ekber alur feyz-i İlâhîden

---

2 şey’e: şey’i E.
6 bu: o B / mušlaķdur: mušlaķdan Ü, HP.
7 Pes: Bes E / źât-ı nûrîde: źât-ı nûrîden B / iķlîmin: ‘âlemi B.
10 ġaķâyıķda: ġaķâyıķdan Ü, HP.
11 Pes: Bes E.

15 Ehadiyyetde çün didügi **lâ-ilâhe illâ Hû**
Hakâyık evliyâ anda olur feyz-i İlâhîden

16 Didi pes vâhıdiyyetde ki **lâ-ilâhe illâ Hû**
Hakâyık-ı mukarrebler olur feyz-i İlâhîden

17 Didi çün hâlıkıyyetde ki **lâ-ilâhe illâ Hû**
Pes ebrâr-ı hakâyıklar olur feyz-i İlâhîden

18 Bu üç nev‘-i hakîkatlar olupdur vechine mazhar
Velâkin cümle hâlince alur feyz-i İlâhîden

19 Kesilmez pertevi hergiz o bahrıñ bir nefes añla
Her eşyâ her bir ism-ile umar feyz-i İlâhîden

20 Her eşyâ mevcidür anuñ atar deryâ-yı mutlakdan
Kamu yer gök tolar eşyâ bezer feyz-i İlâhîden

21 Yaratdı evvelâ ‘arşı ki düzdi altına kürsî
Kamu gökler olup tolâb döner feyz-i İlâhîden

22 Bilüñ kim bahr-ı mutlakdan bu tevhîdiñ kemâlâtı
Zıyâ alur nücûm u şems kamer feyz-i İlâhîden

23 Ne kim var cümle mahlûkât kamu andan alur kuvvet
Melek cin div eger şeytân beşer feyz-i İlâhîden

24 Eger berren eger bahran çün anuñ pertevindendür
Deñiz ka‘rındagı mahlûk kanar feyz-i İlâhîden

25 Sehâb olur göge agar matar olur yere yagar
Hayât bulur virür her şey semer feyz-i İlâhîden

26 Kimin sâfî celâl eyler kimin sâfî cemâl eyler
Kamusından bulur insân togar feyz-i İlâhîden

---

15 ŝB/ illâ Hû: illa’llâh Ü, HP.
16 ŝB/ illâ Hû: illa’llâh Ü, HP.
17 illâ Hû: illâ’llâh B, Ü, HP / Pes: Bes E.
18 ġaķîķatlar: ġaķâyıklar E.
22 kemâlâtı: kemâlıdur Ü, HP, B.
23 alur: bulur Ü, HP, B.
24 eger baġran: ve ger baġran Ü, HP / ķa’rındaġı: ķa’rındaki Ü, HP, B.
25 mašar olur: mašar olup E.
26 šoġar: žafer Ü, HP, B / B’de 27. beyitle yer değiştirmiş.

27 Sekiz cennet münevverdür müzeyyendür cemâlinden
Yedi tamu celâlidür kızar feyz-i İlâhîden

28 Eger zâhirde var taglar eger bâtında var bâglar
Zâhir bâtın akup çaglar sular feyz-i İlâhîden

29 Uçan kuşlar esen yeller anuñ ismin okur diller
Biten ezhâr u sünbüller kokar feyz-i İlâhîden

30 Anuñ ismin soran kimse müsemmâdan bulur envâr
Muvahhid zâkiriñ kalbi tolar feyz-i İlâhîden

31 Anuñdur ‘izzet ü nusret hem oldur sâni‘-i kudret
Bu takdîri kalem levha yazar feyz-i İlâhîden

32 Gider kış yaz olur eyyâm yagar yagmur biter en‘âm
Gice gündüz döner ahşam seher feyz-i İlâhîden

33 Hakâyık iliniñ ismin didiler ba‘zılar lâhût
‘Ammâ andan ötesidür gelür feyz-i İlâhîden

34 Dahı andan ötesine melek mürsel nebî sıgmaz
Buña göre kıyâs eyle yanar feyz-i İlâhîden

35 Anuñ sırrı münezzehdür aña efkâr u ‘akl irmez
Liyâkatınca ‘ârifler yazar feyz-i İlâhîden

36 Niçe biñ merd-i kâmiller tamâm cehd itse biñ yıllar
Muhâlen-der-muhâlendür yeter feyz-i İlâhîden

37 Sinân Ümmî bugün gavvâs olup deryâ-yı vahdetden
Hakâyık bahrınıñ dürrin dizer feyz-i İlâhîden

123

1 İlâhî cümleyi var iden sensin
Yok iken her şeyi var iden sensin

---

28 eger bâšında: ve ger bâšında Ü, HP, B.
31 taķdîri: tertîbi E.
32 yaġmur: yirden E.
37 dizer: direr B.
123 B 93b, E 73, HP 32b, Ü 84a.
1 cümleyi var iden: cümleyi yaradan B.

2 Habîbiñ nûrını zâtıñ nûrından
Var idüp kendüñe yâr iden sensin

3 İrişmez işiñe kimsenüñ ‘aklı
Felekde çarhı devvâr iden sensin

4 Bir dikende gül ü reyhân eyleyüp
Çevre kenârın pür-hâr iden sensin

5 Emriñe fermândur senüñ **kün fe-kân**
Nârı Halîle gülzâr iden sensin

6 Eger zâhirde ve eger bâtında
Sun‘uñda seni settâr iden sensin

7 On sekiz biñ ‘âlem oldı nikâbıñ
Her birinde bir bâzâr iden sensin

8 Dertlü kullarıña dermân yitirüp
Çâresiz kullara çâr iden sensin

9 Ne lâyıkdur saña kimse yol vara
Dizâra iltüp nazar iden sensin

10 Kullarıñ ‘aybını magfiret kılup
İsm-i gufrânı ikrâr iden sensin

11 Nûruñ zıyâsıyla zulmet karasın
Yuyup ‘âlemi envâr iden sensin

12 Kimin ‘âlim kimin bay kimin yohsul
‘Ârifiñ sırrın esrâr iden sensin

13 Sinân Ümmî kuluñ aglar kapuñda
Nazar kıl çün anı zâr iden sensin

124

---

3 devr: devvâr E.
8 "Çâre" kelimesi vezin gereği "çâr" okundu.
9 Bu beytinden 135. şiirin 4. beytine kadar B’de yok.
11 ķarasın: siyahın Ü, HP.
13 çün anı: anı çün Ü, HP.
124 E 73, HP 32b, Ü 84b.

1 ‘Aceb hayrân oldum ‘aşka uyaldan
Yanup biryân oldum ‘aşka uyaldan

2 Ne assı fark iderem ne ziyânı
Külli virân oldum ‘aşka uyaldan

3 Sabr ideyin direm turmaz bu dilim
Söyler ozan oldum ‘aşka uyaldan

4 Dökülür bu dilden dürr ü cevâhir
Gizli ‘ummân oldum ‘aşka uyaldan

5 Kim eydür usludur kim eydür delü
Halka seyrân oldum ‘aşka uyaldan

6 Uçdı râhat kuşı mihnet uyandı
Derde dükkân oldum ‘aşka uyaldan

7 ‘İlm-i hikmet-ile toldı vücûdum
‘Ayn-ı ‘irfân oldum ‘aşka uyaldan

8 Salâdur nefesim içen ‘âşıka
Âb-ı hayvân oldum ‘aşka uyaldan

9 Ümmî Sinân eydür kalmadı bir gam
Özge sultân oldum ‘aşka uyaldan

125

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 ‘Aşk odına yandugumca râhatım budur hemân
Artura derdimi hakdan hâcetim budur hemân

2 Bâd-ı sabâ esdigince cânımız bulur safâ
Hasta vücûduma her dem tâkatım budur hemân

3 Yedi tamu sekiz uçmakdan müberrâyım bugün
Çün nasîbim ‘aşka irdi kısmetim budur hemân

3 direm: dirin E.
125 E 132, HP 33a, Ü 84b.

4 İns ü cinni yaradup hak kendüye tâ‘at içün
Şöyle bil hakka’l-yakîndan tâ‘atım budur hemân

5 Zâhidâ lutf ile var sen kılmagıl egri nazar
Tâ ezelden yana geldüm ‘âdetim budur hemân

6 **Küntü kenz**iñ ma‘nîsinden dersimi hatm eyledüm
Dört kitâbıñ varlıgı-çün âyetim budur hemân

7 Der Sinân Ümmî bâzergânam bâzâra gelmişem
Müşterî olanlara alım satım budur hemân

126

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Kes elin ey dil cihânıñ kılmasun ‘ukbâ ziyân
Kat‘ it ‘ukbânıñ elin kim bâtınıñ ola beyân
Bâtınıñdan geçmeyince sır saña olmaz ‘ayân
Şâhidim Kur’ân-ı a‘zam **küllü men ‘aleyhâ fân**

2 Bil senüñ kalbiñde hakdan gayrı suret kalmaya
Dil fenâ vü ger bekâ nakşına mâ’il olmaya
Berzah ili bâtınından geç ki hâ’il olmaya
Bî-nişân u lâ-mekân tahtında bâkî kala cân

3 Kasr u kubbe haymeniñ bilsem ki mi‘mârı nedür
Cennet-i a‘lâ vü gılmânıñ ya timârı nedür
Cümlesi peydâ’-i lâdan yâ bunuñ varı nedür
Kim ki bu sırdan haber bilmez diye vâ-hasretân

4 Zâhidâ sen ‘ilm-i hakkı tevhîdi ‘irfânda gör
Dürr-i a‘zam ister-iseñ haddi yok ‘ummânda gör
Geç bu sûret nakşını gel ma‘ni’-i Kur’ânda gör
Gör nedür asl-ı selâmet gör nedür ‘ayn-ı îmân

5 Bil şerî‘atla tarîkat ma‘nevî ahlâkıdur
Ma‘rifetle yâ hakîkat ‘âşıkıñ ezvâkıdur
‘Ârife kısmet olan Hûdan anuñ ıtlâkıdur
Menzili a‘lâ vü a‘zam hem bulardur bî-gümân

---

126 E 85, HP 33a, Ü 85a.
2 beķâ: ‘uķbâ Ü, HP / ġâ’il: ġâŝıl Ü, HP.
4 ‘ayn-ı îmân: ‘ayn-ı ‘ayân Ü, HP.

6 Gel bu kâf u nûnuñ ahkâmın kemâl-i ‘aşka vir
Hem bu dîv ü cinniñ ahkâmın cemâl-i ‘aşka vir
Dü cihânı külli yemîni şimâli ‘aşka vir
Kancarı kim ‘azm kılsañ zâhir olsun bî-gümân

7 Bil senüñ şânıñda hakdan nâzil oldı **hel cezâ**
Sen işidüp bu kelâmı kendüñe tut kıl cezâ
On sekiz biñ ‘âlemiñ içi musaffâ bil Hudâ
Kim ki mir’âtında bulmadı anı yok anda cân

8 Cân u başı terk it ey dil sen de ‘âşıklardan ol
Mustafâ şer‘i yolında sapma sâdıklardan ol
Vasf-ı tis‘añdan fenâ bul sen dahı yoklardan ol
‘İlm-i sırdan **lî ma‘a’llah** bulasın vakt-ı zamân

9 Okuram birdür anı bil **kul hüva’llâhu ehad**
Hem musaffâ on sekiz biñ ‘âlem **Allâhu’s-samed**
Kim bu sırra mazhar olursa libâsı bir nemed
Zâhir ü bâtın kamudan fârig-i kevn ü zamân

10 **Lem yelid** kimdür anı bildüñ mi ol hayy ü Bekâ
Ve lem yûled kimse andan togmayısar mutlakâ
Ve lem yekün lehû küfüven kimse irmez ol haka
Ahaddur andan umar hep külli şey’ ‘izz ü emân

11 H^{v}âce-i kevneyn olursañ gel fenâ kıl ihtiyâr
Kâl ü kîliñ kıl hayâliñ ‘aşk odıyla nûrı nâr
‘İlm-i tevhîdiñ ledünnî ma‘nisinden eyle kâr
Kenz-i vahdet varlıgından gör nedür alup satan

12 Cân göziniñ gözliginden zât-ı nefsi ara bul
Men ‘aref sırrındadur nâsa devâ’ı yara bil
Añladuñsa bu rumûzı aç gözüñ ey ehl-i dil
Ten dilinden kılma güftâr eyleyüp âh u figân

13 Ey Hudâyâ vahdetiñ bir haddi yok ‘ummân-durur
Çün bu sırra mazhar olan kâmil-i insân-durur
Fazl-ı hakdan dirler aña sâhib-i ‘irfân-durur

---

6 3. mısra Ü ve HP’de şu şekildedir: Dü cihânı vü yemini hem şimâli ‘aşķa vir.

8 Muŝŝafâ şer’i: Şer’-i Muŝŝafâ E / ŝapma: ŝıma Ü, HP.

9 oķuram: oķudum HP.

10 kimse andan ŝoġmayısar: kimseden ol doġmayupdur Ü, HP / umar hep: umarlar Ü, HP.

Ey dirîgâ işbu sırdan toymadı Ümmî Sinân

127

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Dervîşe bî-cân gerekdür câna cânân isteyen
Ehline fermân gerekdür 'ilm ü 'irfân isteyen

2 Vâridât u varlıga irmek dilerseñ gel berü
Zikr-i Hûnuñ bahrına tal gevheristân isteyen

3 Pâdişâh inzâl ider mi menzili olsa harâb
Dü cihândan el yusun zâtında seyrân isteyen

4 Niçe akar gör sular leyl ü nehâr olup revân
Yek-nefes ârâm ider mi bahr-ı 'ummân isteyen

5 Mürg-ı bülbülüñ figânın görmemiñ ey bî-basar
Niçe zârî kılmaya nûr-ı gülistân isteyen

6 Göñlini ol yâre virenler cefâdan gam yimez
Zehri nûş itmek gerekdür lutf u ihsân isteyen

7 Bâtınımdur zâhir oldı söylerem izhâr idüp
Şöyle bil kurbân gerekdür dôsta mihmân isteyen

8 **Küntü kenz**iñ mazharı sırrından alsun dersini
Okuyup hakka'l-yakîn âyât-ı Kur'ân isteyen

9 'Ârifiñ nutkı **hüve'l-hak**dur belî hakka'l-yakîn
Cânı kurbân eylesün çün böyle erkân isteyen

10 Seb'ayı seyr itmeyen sırdan haber bilmez nedür
Hızr-ıla yek-dem gerekdür âb-ı hayvân isteyen

11 'İlm ü hikmet bâbınıñ kâr-hânesidür kalbimiz
Dir Sinân Ümmî kanı derdine dermân isteyen

---

13 mažhar: mihmân E.
127 E 132, HP 33b, Ü 86b.

128

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Salâdur ehl-i dermâna bugün derd isteyen gelsün
Cemâli bâgına yâriñ girüp verd isteyen gelsün

2 Dîzârı zevkı derdinden başım top oldı cân çevgân
Girüp meydânına 'aşkıñ bugün merd isteyen gelsün

3 Şular kim 'ârif-i bi'llâh komazlar dilde gayru'llâh
Fenâ-ender-fenâdan soñ bekâ yurd isteyen gelsün

4 İrelden fazl-ı Yezdânî dilâver eyledüm cânı
Yañıldup 'aşk-ıla nefsi işin nerd isteyen gelsün

5 Kanı 'âlemde bir dânâ ola kim şöyle merdâne
Virüp 'aklı virüp cânı hemân ferd isteyen gelsün

6 Düzeldi 'aşk u bünyâdı atarlar topı kudretden
Geçüp benlik sarâyından yıkup hurd isteyen gelsün

7 Bugün hikmetde Lokmânam kılam dil-dâr içün dil pâk
Nazar-gâh olmaga kalbi aña vird isteyen gelsün

8 Ben ol Burhân-ı a'lâdan okıdum hikmetin sırrıñ
İlâhî san'ata irmiş ki şâkird isteyen gelsün

9 İki 'âlem hevâsından selâmetdür Sinân Ümmî
Bugün 'aşkıñ seher bâdı eser berd isteyen gelsün

129

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Baña 'aşkı soran gelsün haber alsun kumâşımdan
Nicedür vasfını bilsün yakarsa bu ataşımdan

2 Hakâyıkda beni Allâh yaratdı 'aşk-ıla evvel
Anuñ-çün bile gönderdi ayrılmayam batâşımdan

---

128 E 133, HP 34a, Ü 87b.
3 kim: ŝ Ü, ki HP.
129 E 134, HP 34a, Ü 88a.
2 Allâh: evvel Ü, HP / evvel: Allâh Ü, HP.

3 Akaram gâhî çaglaram âh ider gâhî aglaram
Virür bu ‘aşk baña dürlü safâlar acı yaşımdan

4 Eger kâl olsa hâl eyler eger zehr olsa bal eyler
Salâdur ni‘met-i ‘aşka umarsa kim bu aşımdan

5 Eger ‘aşk olmasa ey yâr meni almış idi agyâr
Kimüñledür benüm cengim bilür ‘ârif savaşımdan

6 Bu ‘aşkıñ kıymeti olmaz iki ‘âlemde bulunmaz
Baña lezzet olan oldur te‘ayyündür göz kaşımdan

7 Kaçan nefsiñ hevâsından vücûdum perde kaplarsa
Bi-külli mahv ider bu ‘aşk komaz bir kurı yaşımdan

8 Görünmez sûretâ illâ meni terk eylemez aslâ
Kaçan baña ecel irse götürseler firâşımdan

9 Ölem toprak ola tenim ulaşa aslına cânım
Umaram ‘aşk eser vire ile toprak u taşımdan

10 ıyâmet kopıcak turam binem ‘aşk atına sürem
Çagıram dôst diyem varam ıram sevdâyı başımdan

11 Sinân Ümmî bu ‘aşk-ıla nice sultân olur añla
Dir **âmennâ ve saddeknâ** bilen bu sırrı fâşımdan

3 ider: idüp HP.
5 benüm: menüm E.

130

1 Göñül ‘aşkdan gınâ buldı
Geçüp dünyâ vü ‘ukbâdan
Fenâdan soñ fenâ buldı
Geçüp sevdâ-yı ‘ukbâdan

2 Ne meyl-i kîl ü kâl eyler
Ne meyl-i kesb-i hâl eyler
Ne ‘azm-i yâr visâl eyler
Arındı cümle sevdâdan

3 Geçüp evrâd u ezkârı
Geçüp ebyât u eş‘ârı
Geçüp envâr u esrârı
Halâs oldı mu‘ammâdan

4 Eliyle kendini tutdı
Bu ‘aşkıñ bahrına atdı
Tamâm gark oluban gitdi
Eser kalmadı isnâdan

5 Ne söyler dilde ‘aşk söyler
Ne yaylar cânda ‘aşk yaylar
Ne boylar sırda ‘aşk boylar
Bu esmâ-i müsemmâdan

6 ‘Acebdür bu ‘aşkıñ hâli
Gâh gama ugradur yolı
Gâhi bülbül eyler dili
Okur dersin tecellâdan

7 Gehî kılur yavlak fakir
Bî-çâre vü hôr u hakir
Gehî olur dôst-ıla bir
Görinür hôş tesellâdan

8 Geh eyler havvâ vü Âdem
Girüp cennetde nûran dem
Ki olmaya gussa vü gam
Olup sâfî musaffâdan

---

130 E 134, HP 34b, Ü 88b.

9 Yidürür gâhî bir dâne
Olup dergâhda bî-gâne
Atarlar berr-i yabana
Döker göz yaşı huznâdan

10 Nübüvvetde ider gâh Nûh
Düzüp gemi olur meşrûh
Ki dîni kılanı mensûh
Ki gark eyleye deryâdan

11 Sinân Ümmî yüri sen var
Bu râzı eyleme izhâr
Bu tevhîde düşen ey yâr
Okur bu dersi ihfâdan

131

1 ‘Âşık olan kişi dâ’im dôstuñ yolın düze tursun
‘Âşıklara ta‘n eyleyen îmân evin boza tursun

2 Sabr idüñ münkir tâşına bilmez ne gelür başına
Ebû Cehil kuyusını cehd eyleyüp kaza tursun

3 Bu gün kendi hâlin bilen oldur varup menzil alan
İle bakup yolda kalan yol erine göze tursun

4 Bir Tañrıya kulluk iden togrı gider dôst iline
Şudur budur diyen tâgi yoldan çıkup aza tursun

5 Buldı bulan ma‘nî yüzin kesb eyleyüp ‘irfâñ özin
Gel diñ câhil ‘ilmiñ yüzin okusun hem yaza tursun

6 Mürşide göñül virmeyen meydâna togrı girmeyen
Hâlin anda göre yarın bugün bunda bize tursun

7 Hakkı gerçek sevenleriñ ‘aşk odına girenleriñ
Nişânı budur anlaruñ kalbi yanup sıza tursun

---

11 ey yâr: ‘âşıķ B, HP, Ü (E'de "ey yâr" kelimesinin altında "‘âşıķ" da yer alıyor).
131 E 135, HP 34b, Ü 89b.
4 Bir: Bil Ü, HP.

8 Yidi tamu ne şeydür ki yaka bile yanmışları
‘Aşk âteşine yanmayan yanacagın seze tursun

9 Derd üstine derd isteyen bilüñ oldur merd isteyen
Bülbül olup verd isteyen güzden geçüp yaza tursun

10 Gerçeklere iren kişi dôstı ‘ayân gören kişi
Açma bu sırrı nâdâna ferdâ çeküp geze tursun

11 Kim ki şâha lâyık ola çirki gide sâfî kala
Kâl olmaga tarîkatıñ potasında sıza tursun

12 Gerçek ‘âşık dôst bâgında kevser şarâbın nûş ider
Nefsiniñ gamında gezen mercimegin süze tursun

13 Hak kalbine ilhâm ider anuñ içün söyler dili
Ümmî Sinân sır ilinde gördücegin yaza tursun

132

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Gel ey cânân ilinden cân gözüñ aç uyhudan uyan
‘Aceb gaflet şarâbından niçe bir olasın hayrân

2 Yedürmişdür saña nefsiñ bunuñ mekrî ta‘âmından
‘Aceb bu dâr-ı dünyâda niçe bir olasın sekrân

3 Gel ey gâfil kanı ‘aklıñ tefekkür kıl kanı fikriñ
Ola kim asl-ı a’lâdan irişe derdiñe dermân

4 Diye Allâh ki bir silkin erenler yolına bir gün
İçerseñ vahdetiñ câmın olasın tâ ebed sultân

5 Eger benden haber sorsañ hakâyık şehrine vardum
Var anda bir ulu sultân senüñle dôst-ımış her ân

6 Saña çok dürlü armagan benümle eyledi irsâl
Getürdüm saña ol dôstdan teberrük la’l-ile mercân

---

132 E 83, HP 35a, Ü 90a.
1 niçe bir olasın: olasın niçe bir E.

7 Dahı saña selâm itdi benümle hôş kelâm itdi
Didi tiz gelsün uş bunda anuñdur bu ulu meydân

8 Oturmasın ki turmasın anı avlamasın agyâr
Gözetmesin ki bir dâne tutar fak nite kim tayrân

9 Uyup bir ulu kerbâna yolumda pehlevân olsun
Tutarlarsa harâmiler iderler kahr-ıla yeksân

10 Şerî'atda tarîkatda kulaguzlar idüp irsâl
Anı bunda getürmeye temâmet eyledüm burhân

11 Eger adım dile alsa yolı togrı baña gelse
Ganîyem rahmetim çokdur iderven lutf-ıla ihsân

12 Didi ol dâr-ı mihnetde karâr eylemesin aslâ
Ki zîrâ köpri üstinde kimesne eylemez evtân

13 Ayırmasın özin benden çevirmesin yüzin benden
Ki bende saklayam anı ki hergiz bulmaya düşmân

14 Dahı her ne ki virdimse aña anda emânetdür
Benümdür sanmasın lâkin iderven hükmine fermân

15 Yañılmasın bazârında ki merd olsun şikârında
Hüner kılsun nazârımda benüm yolumda virsün cân

16 Dü 'âlemden güzâr kılsun ne kim görse hazer kılsun
Gelüp vahdet sarâyında kurulsun tâ ebed eyvân

17 Dahı böyle hezârân biñ terahhumlar edâ kıldı
Velâkin bu dilim kâsır 'akıl irmez kılam tibyân

18 Gel ey tâlib eger sen de taleb kılduñsa ol Şâhı
O Sultânıñ fırâkından kılasın her seher efgân

19 İresin kâmil insâna koyasın başı meydâna
Gerek kim kıyasın câna ola kim bulına ol Hân

---

10 Şerî'atda: Şerî'atla HP / ḳulaġuzlar: ḳulavuz Ü.
13 özin: sözin E.
14 aña anda emânetdür: emânetdür aña anda Ü, HP.

20 Gel ey miskîn-i bî-çâre niçün uyarsın agyâre
Seni vasl eylemez yâre takarsa boynuña urgân

21 İlâhî cümle ‘âcizdür senüñ yoluñda bu kullar
Gel olmaya eger senden kimesne bula mı Rahmân

22 Sinân Ümmî kuluñ senden diler her dem bula ihsân
Anuñ-çün kalbine ilhâm idersin fâş olur ‘irfân

133

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Vaslıñ revâ kıl ey Hudâ ol **küntü kenzu’llâh** içün
Cân yoluña olsun fedâ şol **‘ayn-ı zâtu’llâh** içün

2 Evvel kamudan adını öñden koduñ bünyâdını
‘İzzetine ‘izzet idüp sevdüñ habîbullâh içün

3 Senden ‘atâ bizden hatâ böyle kuruldı ibtidâ
‘Afv it bizüm hatâmızı Âdem safiyyullâh içün

4 ‘İsyân deñizinden bizi kurtar anuñ hurmetine
Evvel aña kılduñ necât Nûh-ı Neciyyullâh içün

5 Deryâyı varlıkdan halâs eyle anuñ ‘aşkına kim
Batn-ı balıkda zikr iden Yûnus Resûlullâh içün

6 Hızr içdügi âb-ı hayât ‘âşıklara hâcet degül
Vaslıñ meyinden sun bize hızr-ı Nebiyyullâh içün

7 Firkat nârı-y-la cânların göyündürme ey Pâdişâh
Göster zâtıñ gülzârını dostuñ Halîlullâh içün

8 Hüsn-i cemâliñden cüdâ olanlardan kılma bizi
Salma ebed hüzn itmege Ya‘kûb hüznullâh içün

9 Hüsn-i cihânıñ kimseye kalmaz bekâ bellü beyân
Hüsn-i bekâdan kıl nasîb Yûsuf hüsnullâh içün

---

21 Gel: Ger Ü, HP.
133 E 135, HP 35b, Ü 91b.
7 nârı-y-la: odı-y-la Ü, HP.

10 Tecellî zâtıñ pertevi varlık tagın kılsun fenâ
Aç **len terânî** perdesin Mûsâ Kelîmullâh içün

11 Gerçi mücerred pâk idi kaldı semâ’-ı sânîde
Cümle hicâbı sen geçür ‘¡sâ-yı Rûhullâh içün

12 Hurmetine hurm et bizi kurbetine kurb et bize
Künh-i zâta mahrem olan Ahmed Resûlullâh içün

13 İşler Sinân Ümmî hatâ niçün hatâya yüz tuta
Gelsün diyü hakdan ‘atâ ol feyz-ı fazlu’llâh içün

11 sen: pes Ü, HP.

134

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey Hudâ vaslıñdan ayru baña seyrân olmasun
Vahdetiñ meyinden ayru âb-ı hayvân olmasun

2 'Aşk-ı derdiñ kevserinden vir baña âb-ı hayât
Vahdetiñ şevkından ayru baña hayrân olmasun

3 Zâhidiñ zühdi beni 'îdiñe kurbân eylemez
Gözime mürşid görinen 'ayn-ı şeytân olmasun

4 'Âbidiñ fikri 'ibâdet 'âlimiñ 'ilm ü 'amel
Evvel âhır baña senden gayrı mihmân olmasun

5 Sal vücûdum iklîmine evvel 'aşkıñ mih-terin
Göñlümüñ tahtında senden gayrı sultân olmasun

6 Cân dirîg olmaz belâ dârında ber-dâr eyleseñ
Tek **ene'l-hak** menzilinden gayrı meydân olmasun

7 Her kişi bir bahre gavvâs oldı bir mercân satar
Hayretiñ bahrından âhar baña 'ummân olmasun

8 Ey cefâsın yârınıñ gözine sürme çekmeyen
Key sakın derdim didügüñ 'ayn-ı dermân olmasun

9 Çün hayâliñ hayme oldı zâhir ü bâtın baña
Derd-i 'aşkıñ hırkasından gayrı sâybân olmasun

10 Dilde zikriñ hâlde fikriñ cânıma virdi zıyâ
Hüsnüñ envârından âhar mâh-ı tâbân olmasun

11 Cân tuyaldan bûy-ı vaslıñ kalmadı artuk recâ
Göñlüme gelen gülüñden gayrı reyhân olmasun

12 Ol habîbiñ Mustafâ devrinde pervâz eyledüm
Derdimiñ dermânı bundan gayrı devrân olmasun

---

134 E 136, HP 36a, Ü 92a, B 94a.
1 âb-ı ḣayvân: âb-ı revân Ü, HP.
1-3 - B.

13 Çün Sinân Ümmî murâdın buldı dirler bârî vir
Gül yüzüñden ır nikâbı kimse yalan olmasun

135

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Yâ İlâhî vir dimâga dile zikriñ lezzetin
Söyledükce 'âciz it gayrı kelâmıñ kesretin

2 Yâ İlâhî kalbe inzâl eyle fikriñ lezzetin
Gayrı şeyden çekmesin göñül tefekkür zahmetin

3 Yâ İlâhî kıl revâ rûh-ıla nefsiñ vahdetin
'Adle irgür bâtın ilinde kovalar şiddetin

4 Yâ İlâhî Ahmed ü Mahmûd Muhammed Mustafâ
Hurmeti-y-çün kıl müyesser sırr-ı zâtıñ vuslatın

5 Yâ İlâhî bu Sinân Ümmî temennâ kıldugı
Hazretiñden istemez illâ ki yokluk devletin

---

135 B 94b, E 137, HP 36a, Ü 93a.

136

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Devlet imiş kişiye bu dünyede zahmet dinen
Kesret imiş kişiye bu dünyede mihnet dinen

2 Sen bu mihnetden kaçarsañ varlıgı terk eyle gel
‘Uzlet imiş kişiye bu dünyede vahdet dinen

3 Vahdet-i bâkî gerekse ‘ömri zâyi‘ itme gel
Fursat imiş kişiye bu dünyede rahmet dinen

4 Ey göñül geç bu cihânıñ ‘izzetinden fârig ol
Âfet imiş kişiye bu dünyede şöhret dinen

5 Hak resûli Fahr-ı ‘âlem fakr-ıla fahr eyledi
Tâ‘at imiş kişiye bu dünyede ni‘met dinen

6 Dâr-ı dünyâ bir misâfir-hânedür bellü beyân
Sıklet imiş kişiye bu dünyede zinet dinen

7 Ey Sinân Ümmî kamu varlık olur âhır fenâ
Vuslat imiş kişiye bu dünyede sohbet dinen

---

136 B 95a, E 137, HP 36b, Ü 93b.

3 gerekse: herkese HP / żâyi’: ŝ HP.

4 cihânıñ: dünyânıñ B.

7 Sinân: ŝ B.

137

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Yâ İlâhî ‘aşk elinden olmadum bir kez emîn
Agladup her gâh gâhi akıdur gözüm nemin

2 Key za‘îfem kapuña geldüm garîbem key hakîr
Çâresin senden umaram işbu zahmıñ merhemin

3 Bende benlik kalmadı hep cümlesi kıldı firâr
Bu göñül mülkin halâs itdi yudı ‘âr nâmusın

4 Hasret ü nâr-ı harâretiñ beni kıldı za‘îf
Fazlıña bel bagladum kaldum yâ Rabbe’l-‘âlemîn

5 Sen hidâyet kıl bu yolda cân u baş olsun fedâ
Hurmetine kurbetine sâdıku’l-va‘dü’l-emîn

6 Ey Hudâyâ senden artuk hâlikım yok bî-gümân
İşbu resm-ile ki her bir derdime sensin zamîn

7 Niçeler eydür ki dünyâ niçeler eydür bekâ
Bu Sinân Ümmî hemîşe dâyim Allâh dir hemîn

137 B 95b, E 160, HP 36b, Ü 94a.
4 ġasret ü: ġasretiñ B / beni: meni B.
6 artuḳ: âĥar Ü, HP, B.

138

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey bize ta‘n eyleyen gör merd-i meydânam bugün
Hamdü li’llâh çok şükür hem kâmil insânam bugün

2 Yedi deryâda yunaldan kalmadı ‘isyânımız
Tevhîd-i zâta irelden ‘afv u gufrânam bugün

3 Meskenet bâbında gerçi hâke yeksânam velî
Cân göziyle bak göresin sırr-ı sultânam bugün

4 Biz fenâ-ender-fenâ oldugumuz tañ gelmesün
Mürşid-i kâmil yüzinden vasl-ı sübhânam bugün

5 Bilmeyen bilmez hakı Peygamberi bize ne tañ
Ehl-i ‘irfân ‘aşkına ben ehl-i ‘irfânam bugün

6 Zu‘m-ı bâtıl zümresinden añlamañ ‘âşıkları
Mustafâdan Murtazâdan sâhib-erkânam bugün

7 Ten göziyle görmeg-ile kimse bilmez hâlimiz
Meger ol hak bildire kim cânlara cânam bugün

8 Göñlümüzde gayrı şeyden kalmadı hergiz bekâ
Hak Ta‘âlâ sevgüsinden ‘aşka mihmânam bugün

9 Nûr-ı Yezdâna irelden garka vardı ‘akl u cân
Dir Sinân Ümmî ‘acâyib bahr-ı ‘ummânam bugün

---

138 B 96a, E 137, HP 36b, Ü 94a.
3 sırr-ı sulšânam: aŝl-ı sulšânam Ü, HP.

139

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Rehberim mürşid-i kâmildür ne gam agyârdan
Hak didüm nâ-hak diyüben dönmezem ikrârdan

2 Var varın kılsun teberrük diyüben remz eylemiş
Hiç dirîg olsun mı cân baş virmege dildârdan

3 ‘Akl u cândan gayrı evvel nesi var ‘âşıklarıñ
Anı dahı dôsta virmek yeg degül mi vardan

4 Kimdür ol meydân-ı ‘aşka cân virüp baş oynayan
Nice kılur daviyi ol geçmeyen zünnârdan

5 Tuymayan **innî ene’llâh**dan **ene’l-hak**dan haber
Yer mi ol mirâs bugün **hablü’l-metîn**-i dârdan

6 Söylemek lâzım degüldür gerçi ‘irfân ehline
İllâ bu sır kısmet olmuşdur ezel bâzârdan

7 Gel ferâgat hırkasın gey eyleme kimseye dak
Ey Sinân Ümmî geçe gör da‘vî-i esrârdan

---

139 B 96b, E 138, HP 37a, Ü 95a.
2 baş: ŝ B.

VÂV

140

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zikrimiz esrâr-ı Hakdur cânımız hayrân-ı Hû
Fikrimiz bâzâr-ı Hakdur bagrımız biryân-ı Hû

2 Kalbimi ihyâ iden ol Pâdişâh-ı Lâ-yezâl
Göñlümüz mi'mâr-ı Hakdur katremiz 'ummân-ı Hû

3 Dersi Hakdan görmeyen bilmez bizüm güftarımız
Dersimiz envâr-ı Hakdur sırrımız seyrân-ı Hû

4 Tevhîd-i zât-ı İlâhîniñ kemâlin söylerüz
Sözimiz ahbâr-ı Hakdur özümüz mihmân-ı Hû

5 Dünye vü 'ukbâ hevâsın terk iden gelsün beri
'Azmimiz dildâr-ı Hakdur derdimiz dermân-ı Hû

6 Dört kitâbıñ ma'nisin keşf eyledük hakka'l-yakîn
Sun'umuz ol kâr-ı Hakdur keşfimiz ol hân-ı Hû

7 Evliyânıñ enbiyânıñ menzilinden al haber
Cânımız ber-dâr-ı Hakdur olmışuz mestân-ı Hû

8 Fakr içinde fahra irdük gayrı gitdi aradan
Seyrimiz dîzâr-ı Hakdur vaslımız vicdân-ı Hû

9 İhtiyâr elden gidicek neylesün Ümmî Sinân
Varımız ol var-ı Hakdur nutkumuz 'irfân-ı Hû

141

1 Dilinde zâkiriñ her dem
Senüñ zikriñ degül mi Hû
Dilinde şâkiriñ her dem
Senüñ şükrüñ degül mi Hû

2 Geçen nefsiñ harâbından
Şaçan dünyâ serâbından

---

140 B 97a, E 138, HP 37a, Ü 95a.
7 Evliyânıñ enbiyânıñ: Enbiyânıñ evliyânıñ Ü, HP.
141 B 97b, E 37, HP 37a, Ü 96a.

İçen vaslıñ şarâbından
Senüñ bekriñ degül mi Hû

3 Gezerken kim ki tuşında
Cemâliñ görse düşinde
Şalur mı ‘aklı başında
Senüñ sekriñ degül mi Hû

4 Olan sevdâñ-ıla pür-gam
Döker gâhi gözinden nem
Hayâliñden gelen her dem
Senüñ fikriñ degül mi Hû

5 Sinân Ümmî yakar cânı
Diler kim bulasın Hânı
Yoluñda baglayan anı
Senüñ mekriñ degül mi Hû

142

1 ‘Âşıklar ol dôst iline
Göçerler Hû diyü diyü
Zâhir bâtın dôst yoluna
Uçarlar Hû diyü diyü

2 Sürerler ismiñ hâsını
Silerler kalbiñ pâsını
‘İlm-i ledün ma‘nâsını
Açarlar Hû diyü diyü

3 Tolar kalbe ‘ilm ü ‘irfân
Sabr idemez olur bu cân
Gelür dile dürr ü mercân
Saçarlar Hû diyü diyü

4 Kim ki ‘âşık olur şâha
İrişür ol yüzi mâha
İki cihânda Allâha
Şaçarlar Hû diyü diyü

5 Yanar yürekde âteşi
Oñulmaz bagrınıñ başı
Gözlerinden kanlu yaşı
Saçarlar Hû diyü diyü

---

142 B 98a, E 94, HP 37b, Ü 96a.
2 açarlar: saçarlar E.
3 saçarlar: açarlar E.
5 bağrınıñ başı: yürek yarası E.

6 Nefsi hakk-ıla dôst olur
Cânı safâdan mest olur
Libâsı hırka pôst olur
Biçerler Hû diyü diyü

7 Gel ey gâfil uyan sen de
Mahabbet var-ısa cânda
Şarâb-ı selsebîl anda
İçerler Hû diyü diyü

8 İçerler nûrdan şarâbı
Terk ider gaflet-i h^{v}âbı
Hâl-ile cümle hicâbı
Geçerler Hû diyü diyü

9 Ümmî Sinân söyler bunı
'Aşk odına yanar cânı
Tevhîd-i zât-ı insânı
Seçerler Hû diyü diyü

143

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Budur hakdan ne istersem diyem yâ Hû turam
Hudânıñ lutfına irsem diyem yâ Hû irem yâ Hû

2 Âhar yire nefes virmek nasîb eylemeseñ yâ Rab
Eger kaç yıl 'ömür sürsem diyem yâ Hû sürem yâ Hû

3 Eger bahr u eger berde eger zâhir eger sırda
Giceler yatup uyursam diyem yâ Hû görem yâ Hû

4 Eger sıhhat olam zinde eger zahmet ola tende
Neye irsem ki ben bunda diyem yâ Hû irem yâ Hû

5 Kaçan dünyâ sarâyından bekâya 'azm idem yâ Rab
Ecel irüp sefer kılsam diyem yâ Hû varam yâ Hû

---

143 B 98b, E 79, HP 37b, Ü 96b.
2 Âĥar: Ayrı Ü, HP.
5 idem: idüp B.

6 Yunup tâhir ola cismim namâzım kıla ‘âşıklar
Varuban kabrime girsem diyem yâ Hû girem yâ Hû

7 Kaçan kim nefh ola rûhum irişe kesb cismine
Gözümi açuban görsem diyem yâ Hû görem yâ Hû

8 Gelüp Münker Nekir anda baña bir bir su’âl itse
Ben anlara haber virsem diyem yâ Hû virem yâ Hû

9 Kıyâmet kopıcak yirden derile cümle mahlûkât
Türâbım silküben tursam diyem yâ Hû turam yâ Hû

10 Sürilüp ‘âlemiñ halkı derile mahşere cümle
Ben anda her kimi görsem diyem yâ Hû soram yâ Hû

11 Varup bir menzile benden sorarlarsa ne kesb itdüñ
Turup anda haber virsem diyem yâ Hû virem yâ Hû

---

6 Yunup: Yuyup Ü, HP / šâhir ola: žâhir olan Ü, HP.

7 itse: ķılsa E.

11 Varup bir: Varam her Ü, HP, B.

12 Eger hayrıñ eger şerriñ getürdilerse mîzâna
Koyup gözine tartarsam diyem yâ Hû koram yâ Hû

13 Sırâta ugra dirlerse varam bir gez diyem Allâh
'İnâyet birle geçersem diyem yâ Hû varam yâ Hû

14 Yürüyem 'arşıñ altına nazar eyle diseñ yâ Rab
Hayâliñ anda gözlersem diyem yâ Hû görem yâ Hû

15 Mahabbetiñ yanar cânda karar itmez ebed sensiz
Varuban cennete girsem diyem yâ Hû girem yâ Hû

16 Dîzârıñ zevkınıñ sırrı bulınmaz iki 'âlemde
Ki cennet halkını görsem diyem yâ Hû soram yâ Hû

17 Sinân Ümmî umar senden ki zâtıñ hakkı-çün yâ Rab
Senüñ dîvânıña irsem diyem yâ Hû turam yâ Hû

144

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Haber virsin bize 'âlem cân u dil eydür illâ Hû
Nedendür gör bu su'âlim cân u dil eydür illâ Hû

2 Ezel kısmet bazârında virüldi câna Mevlâdan
Ne gökcek geldi bu fâlım cân u dil eydür illâ Hû

3 Karârı kalmadı cânıñ ledünnî 'ilminiñ zevkın
Tuyaldan böyledür hâlim cân u dil eydür illâ Hû

4 Nişânım bî-nişân oldı mekânım bî-mekân oldı
Ne kaldı ceng ü cidâlım cân u dil eydür illâ Hû

5 'Aceblemeñ beni bi'llâh elimde ihtiyârım yok
Beşerden gitdi kemâlım cân u dil eydür illâ Hû

---

12 ŝB/ ķoram: varam E.
14 görem: varam E.
144 B 99b, E 66, HP 38a, Ü 97b.
2 Mevlâdan: bu "lâ"dan Ü, HP.
5 kemâlım: gümânım B.

6 Cemâli bâgınıñ verdi beni hayrân ider her dem
Unutdum gayrı eşgâlim cân u dil eydür illâ Hû

7 Okunan zikriñ envârı gelür her dem olur ilhâm
Hemân oldur satam alam cân u dil eydür illâ Hû

8 Makâm-ı zühd ü takvânıñ cevâbın diñlemez sem‘im
Ne sırdur işbu ef‘âlim cân u dil eydür illâ Hû

9 Didi nefsim ki bu yanmak hüner degül gözüñ aç bak
Baña igvâ ider zâlim cân u dil eydür illâ Hû

10 Gelür vuslat yili her dem yürekde açılur yara
Baña agyâr olur şâlım cân u dil eydür illâ Hû

11 Harâbât ehliyem varım fenâ-ender-fenâ oldı
Ne bilem var mı emsâlim cân u dil eydür illâ Hû

12 Bize mürşid-i kâmilden virildi ni‘metiñ hâsı
Ne ‘aşkdur sükker ü balım cân u dil eydür illâ Hû

13 Sinân Ümmî kanı kanda görenler bir haber virsin
Ne meyl-i mülk ne âmâlım cân u dil eydür illâ Hû

145

1 Bahr-ı mutlak kuşıyam konuşumdan ilerü
Ol hümânıñ işiyem inişimden ilerü

2 Bahr-ı zâtıñ pertevi atdı meni ‘aşk-ıla
Sefer idüp aslıma dönüşümden ilerü

3 Zâtı h^{v}ônı-y-la anda toyladı meni ol şâh
Ni‘met-i ‘aşka bunda sunuşumdan ilerü

---

6 Cemâli: Cemâliñ Ü, HP / E’de beytin 2. mısraı ile 7. beytin 2. mısraı yer değiştirmiş.
7 Oḳunan: Okunur Ü, HP.
9 ki: ŝB / yanmaḳ: yanmaḳlıḳ B.
11 var ne: var mı Ü, HP, B.
12 Ne: Ki B.
13 virsin: vire E.
145 B 101b, E 139, HP 38b, Ü 99b.
2 meni: beni B.
3 ĥ^{v}ônıyla: nûrıyla.

4 Dört kitâbıñ aslına ‘ârif idüm anda men
Bunda gelüp mürşide dânışımdan ilerü

5 Anuñ-içün kanmazam vuslatınıñ meyine
Nûş iderem teşneyem kanışımdan ilerü

6 Dîzârınıñ şem‘ine pervâneyem dem-be-dem
Yanaram sır açılur yanışımdan ilerü

7 Ümmî Sinân dir işüm ezelîdür dôst-ıla
Bugün bu işiñ soñı sanışumdan ilerü

HÂ’

146

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Eyâ ‘izziñ kemâlâtıñ bekâ buldı habîbullâh
Bi-hamdi’llâh seni kıldı kamu derde tabîb Allâh

2 Didi hak şânıña **lev lâk** senüñ-çün halk olup eflâk
Semâvât ‘arş u kürsî hâk ü berr ü bahr ü şems ü mâh

3 Ne varsa iki cihânda saña eyledi hak bende
Ki cümle eşref ‘âlemde ki sensin makbûl-i dergâh

4 Saña gönderdi Bârî zât didiler aña İhlâs ad
Anuñ birligini isbât idüp didiñ **kul hüva’llâh**

5 ‘Âşıklaruñ kılurlar yâd idinüp ismiñi evrâd
Okurlar ismiñi Ahmed Muhammed İbni ‘Abdillâh

6 Eyâ cevherleriñ kânı za‘îfler derdi dermânı
Niçe medh eyleyem seni ki meddâhıñ ola Allâh

7 Didi medh eyleyüp ol hak saña çün **ve’z-zuhâ** mutlak
Buña kâdir dilim ancak ki haksın yâ Resûlallâh

---

7 dir: bu B.
146 B 102a, E 39, HP 39a, Ü 99b.
3 eyledi ġaķ: ġaķ eyledi B.
5 ismiñi: Maġmûd u Ü, HP, B.
6 seni: anı E.

8 Ki sensin dîni derc iden salâtı farz u borç iden
Semâvâta ʻurûc iden tutup Rabbıña ʻazm-i râh

9 Çün ol hakka yakın olduñ selâm virüp selâm alduñ
Ki toksân biñ kelâm kılduñ cevâbından olup âgâh

10 İrişdüñ **kâbe kavseyn**e diledüñ ümmetiñ yine
Pes andan olduñ **ev ednâ** ki hôş bulduñ bekâ bi'llâh

11 Saña Allâh habîbim dir ki bu ahkâmıñı var sür
Beni kullarıma bildür benem kamuya secde-gâh

12 Oluban yol kulavuzı koyup togrı yola bizi
Didüñ magbûn ider sizi kıluñ bu dünyeden ikrâh

13 Didüñ bir agulu baldur buña barmak banan zâldur
Hakıñ zikri ulu yoldur diliñüzden komañ her gâh

14 Ebû Bekir ʻÖmer ʻOsmân şerîʻat mülkine sultân
Velâkin ol ʻAlî arslan olup her sırrıña hem-râh

15 Velâyet sâhibi haydar kerâmet bahrıdur yek-ser
Hakikat sırrına esrâr anı kılduñ hôş ʻâlî-râh

16 Hatice mahremiñ oldı Fâtıma kadriñi bildi
Nisâlara şefîʻ oldı ey yüzi gül ü alnı mâh

17 Alup diziñde birini öpüp gözinde birini
Dimişdüñ **kurretü'l-ʻaynî** Hasan ile hüseyin şâh

18 Gâzîler bile yanında gelüp Kerbelâ çölinde
Şehâdet buluban anda bekâya dutdılar çün râh

19 Fırâkı bagrımı taglar göñül ârzû kılup çaglar
Anuñ hulkın beyân eyler kimine şerh idüp şerrâh

20 Götür bu gafleti gözden şefâʻat umaram sizden
Kamu ahbâbıña bizden selâm olsun senüñ ey Şâh

---

9 olduñ: geldüñ E.
10 bulduñ: ḳılduñ E.
16 ey: o Ü, HP.
17 gözinde: gözinden B

21 ‘Acâyib ehl-i zünnâram elinden nefsimiñ zâram
Ki dergâha niçe varam meger seni kılam penâh

22 Buyurduñ bir lisânıñda hadîs-i kudsî içinde
Kılursa tevbe kim bunda kılur anı mu‘âf Allâh

23 Ki ben baña zulüm kıldum ne işledüm ise bildüm
Tapuña yalvaru geldüm gözüm aglar yüzüm siyâh

24 Şu gözler kim seni gözler şu diller kim seni diller
Yoluña terk-i cân eyler ne mâl u mülk ü ‘izz ü câh

25 Göñül viren o sultâna ne kılsun baş-ıla câna
Kabûl olursa kurbâna Sinân Ümmî olur va’llâh

26 Hudâyâ dilerem senden kerem kıl lutf u ihsândan
Alıcak cânımı tenden aña kurbân di yâ Allâh!

---

24 gözler kim: gözlerim B / diller kim: dillerim B / diller: söyler Ü, HP / Yoluña: Yoluñda Ü, HP, B / terk-i cân: cânı terk Ü, HP.

25 ķılsun: ķalsun B.

26 cânımı: cânımız B / aña: anı B.

147

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Şerî'at sâhibi sultân tarîkat sâhibi merdân
Meded kıl yâ veliyya'llâh şefâ'at yâ Resûlallâh
Ma'rifet sâhibi merdân hakîkat sâhibi sultân
Meded kıl yâ veliyya'llâh şefâ'at yâ Resûlallâh

2 Bu nefsim zulmeti çokdan beni dûr eyledi hakdan
Halâs eyle bu duzakdan elim tut düşdüm ayakdan
'İnâyet şerbetin hakdan yetişdür bahr-ı mutlakdan
Meded kıl yâ veliyya'llâh şefâ'at yâ Resûlallâh

3 Kurıdı gözlerimde yaş eridi cigerimde baş
Düridi bende çok kulmaş yürüdi cismime ataş
Süridi yirlere yüz baş keremler eyle ey sırdaş
Meded kıl yâ veliyya'llâh şefâ'at yâ Resûlallâh

4 Akup her yaña çaglaram suçumı bildüm aglaram
Cânım âh-ıla daglaram ki 'irfân-ıla yaglaram
İşimi şimdi saglaram ümîdim hakka baglaram
Meded kıl yâ veliyya'llâh şefâ'at yâ Resûlallâh

5 Elim boşdur yüzüm kara nice varam ben ol yâra
Zebûn olmuşam agyâra anuñ-çün oldum âvâra
Meger sizden ola çâra oñıla bende bu yara
Meded kıl yâ veliyya'llâh şefâ'at yâ Resûlallâh

---

147 B 103b, E 139, HP 39b, Ü 101b.

3 Süridi: Sürüpdür B.

4 yağlaram: bağlaram B.

6 Be-hakk-ı kalb-i ‘arşu’llâh be-hakk-ı kalb-i beytu’llâh
Be-hakk-ı kalb-i kenzu’llâh be-hakk-ı rûh-ı vaslu’llâh
Be-hakk-ı sırr-ı ehlu’llâh be-hakk-ı nûr-ı vechu’llâh
Meded kıl yâ veliyya’llâh şefâ‘at yâ Resûlallâh

7 Nazar kıldı size Allâh nazar kıluñ bize bi’llâh
Dinilsün dilde zikru’llâh bulunsun cânda vaslu’llâh
Olam bunda fenâ fi’llâh bulam anda bekâ bi’llâh
Meded kıl yâ veliyya’llâh şefâ‘at yâ Resûlallâh

8 Bu derde eyleñüz dermân ki tâ müşkil ola âsân
Sizüñdür lutf-ıla ihsân sizüñdür devr iden devrân
Za‘îf oldı katı bu cân be-hakk-ı âyet-i Kur’ân
Meded kıl yâ veliyya’llâh şefâ‘at yâ Resûlallâh

9 Sinân Ümmî helâk oldı ki yoldan çıkdı zâl oldı
Özi hem bî-mecâl oldı dahı bî-perr ü bâl oldı
Ki ‘ömri pâyimâl oldı büküldi kaddı dâl oldı
Meded kıl yâ veliyya’llâh şefâ‘at yâ Resûlallâh

148

1 Meded Allah saña sundum elimi
Bizi güzel Muhammedden ayırma
Gayrı kime ‘arz ideyüm hâlimi
Bizi güzel Muhammedden ayırma

---

7 vaṣlu’llâh: fażlu’llâh B / anda: bunda Ü, HP.
8 eyleñüz: eylegil B.
148 B 105a, E 155, HP 40a, Ü 102b.
1 ideyüm: ideyin Ü, HP.

2 Gerçi kim günâhım bahrına taldum
İllâ ki ‘âcizem bî-çâre kaldum
Sâ’ilem kapuña yalvaru geldüm
Bizi güzel Muhammedden ayırma

3 Ey keremler kânı ganî Celîlim
İbrâhîme didüñ dôstum Halîlim
Zâhirde bâtında oldur delîlim
Bizi güzel Muhammedden ayırma

4 Göster cemâlini bize görelüm
Ayagı tozına yüzler sürelüm
Kabûl it cânımız kurbân virelüm
Bizi güzel Muhammedden ayırma

5 Gerçi kim katıñda karadur yüzüm
İllâ ki fazlıña bagladum özüm
Cümle yârenlere budur niyâzum
Bizi güzel Muhammedden ayırma

6 Ol dem ol İsrâfîl sûrı urıncak
Silkinüp topragum öri turıncak
Bölük bölük divânıña varıncak
Bizi güzel Muhammedden ayırma

---

3 oldur: budur E, odur B.

4 bize: biz de B.

5 Gerçi kim: Gerçekdür B / ķatıñda: ġażretiñde E / ki: ŝ B / baġladum: baġlayupdur B, baġlıdur Ü, HP / yârenlere: yârânlara HP, ķardeşler-le E / niyâzım: sözüm E.

6 dem: gün Ü, HP, B / ol İsrâfil: İsrâfiliñ Ü, HP / uruncaķ: urunca B / šopraġum: šopraġın Ü, HP / öri šurıncaķ: ķalķup durıncaķ Ü, HP / šurıncaķ: šurınca B / varıncaķ: varınca B.

7 Pîrimiñ himmeti yoldan ırmasun
Melekleriñ gelüp haber sormasun
Sırâtı mîzânı gözüm görmesün
Bizi güzel Muhammedden ayırma

8 ‘Âsîler ‘azâb-ıla gamlarında
Mü’minler safâ-y-ıla demlerinde
Hazîre-i Kudsüñ makâmlarında
Bizi güzel Muhammedden ayırma

9 N’ola bizi ganî kılsañ fakîrken
Tûtîler kumrılar ötüp şakırken
er-Rahmân[ü] sûresini okurken
Bizi güzel Muhammedden ayırma

10 Furkânı okuyup açdugı vaktın
Şarâben tahûrı içdügi vaktın
‘İzzet hicâbını geçdügi vaktın
Bizi güzel Muhammedden ayırma

11 Ebû Bekir ‘Ömer ‘Osmân ‘Alîniñ
Burhânıdur anlar İslâm yolınıñ
Hurmetine Mevlâm cümle velîniñ
Bizi güzel Muhammedden ayırma

12 Enbiyâ evliyâ çıka köşkine
Mest olalar ‘anberine müşkine
İmâm hüseyiniñ kanı ‘aşkına
Bizi güzel Muhammedden ayırma

13 Ümmî Sinân bunı söyler gümânsız
N’iderler cesedi içinde cânsız
Gûrî vü cennet ki gerekmez ansız
Bizi güzel Muhammedden ayırma

149

---

7 Pîrimiñ himmeti yoldan: Bir kimse himmeti bundan E / Melekleriñ: Münker Nekir B.

8 ġažîre-i Şudsüñ: ġažîretü’l-Şudsüñ B.

12 çıķa: çıķar HP / olalar: olurlar HP / müşgine: miskine Ü, HP.

13 bunı söyler: söyler bunı Ü, B, söyler sözi HP / ki: ŝ HP / cennet ki: cennetiñ B / gerekmez ansız: gerekmez bize ansız HP / güzel: ol dôst HP.

1 Gelüñ Allâh diyelüm
Görelüm n’eyler Allâh
Mürvetine küyelüm
Görelüm n’eyler Allâh

2 Adın alalum dile
Bülbül olalum güle
Allâh diyelüm hele
Görelüm n’eyler Allâh

3 Gündüz sâ’im olalum
Gice kâ’im olalum
Zikre dâ’im olalum
Görelüm n’eyler Allâh

4 Hak diyelüm hepisin
Yıkmayalum yapusın
Bekleyelüm kapusın
Görelüm n’eyler Allâh

---

149 B 106a, E 56, HP 40a, Ü 103a.
1 "Mürüvvetine" vezin gereği "mürvet" okundu.
6 umagör: umalum E.

5 Bir gün bundan göçile
Ol hazrete suç-ile
Umaruz kim geçile
Görelüm n’eyler Allâh

6 Ko bugüni yarını
Dünyânıñ bâzârını
Umagör dîzârını
Görelüm n’eyler Allâh

7 Ümmî Sinân yol budur
Söyleyene dil budur
Evvel âhır bil Hûdur
Görelüm n’eyler Allâh

150

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Senüñ zâtıñ kılur ârzû göñül çaglar akar ey Şâh
Fırâkıñdan gözüm yaşı gehî kanlar döker ey Şâh

2 Konar derdiñ gelür câna yanar mı ya‘nî pervâne
‘Aceb bu hasretiñ beni niçe bir dem yakar ey Şâh

3 Gelür ‘aşkıñ tutar meydân baña ‘âlem olur zindân
Konar başımda bir sevdâ beni alur satar ey Şâh

4 Ki hayret bahrı cûş eyler beni ol demde nûş eyler
Düşer cânım ol ‘ummâna kenârından çıkar ey Şâh

5 Tolar kalb sırr-ı envârdan gelür ilhâm alur sırdan
Göñül mülkinde cân dili mu‘ammâlar çatar ey Şâh

6 Yakınam didüñ uş benden yakınsın bilmişem benden
Ya bu hasret ya bu firkat gelür nerden biter ey Şâh

---

150 B 106b, E 53, HP 40b, Ü 103b.
1 ķanlar: aġlar Ü, HP, E.
2 Şonar: Gelür B / gelür: ķonar B.
3 başımda: başıma B.
4 ġayret: ŝ Ü, HP / ol: şol B / E’de 5. beyitle yer değiştirmiş
5 šolar ķalb sırr-ı: šolarsa ķalbe B.
6 uş benden: uş sende Ü, HP, uş senden B.

7 Sinân Ümmîye bir dermân eger irmezse zâtıñdan
Nic'itsün n'eylesün n'itsün 'azâbıñdur çeker ey Şâh

151

1 Kerem eyle mürvet eyle
Beni benden al pâdişâh
Gel bu câna kurbet eyle
Cümle vârım sil pâdişâh

2 'Aşk odına yana yana
Hep varımı eyle fenâ
Ulu minnet budur câna
Dilde mihmân ol pâdişâh

3 Hasretiñden olup deli
turmaz öter cân bülbüli
Açılmadı hüsnüñ güli
Bir dem nazar kıl pâdişâh

4 Göstermeseñ yolı kaçan
Kimdür saña perde geçen
Fazlıñ imiş bildüm açan
Senden yaña yol pâdişâh

5 Kim ki yoluñda ser koya
Kendüyi ol yoga saya
Cân dimâgı lezzet tuya
Vaslıñ vire bal pâdişâh

6 Her kim saña togrı gider
Hayâliñi cânda güder
Dâ'im adıñ tekrâr ider
Söyler seni dil pâdişâh

7 Kimi güler handân olur
Kime cihân zindân olur
Her kişiye senden olur

---

151 B 107a, E 140, HP 40b, Ü 104a.
1 "Mürüvvet" vezin gereği "mürvet" okundu.
3 olup: olur Ü, HP.
4 yaña: saña Ü, B, baña HP / geçen: çeken B.
5 vaŝlıñ vire: vaŝlıñdan vir Ü, HP.

Dürlü dürlü hâl pâdişâh

8 Hazretiñden ayrı düşen
Hasret-ile bagrı bişen
Nice alur ‘aklı şaşan
Bu yolda menzil pâdişâh

9 Ümmî Sinân yanar nâra
Diler kim ire sen yâra
Eger sen kılmazsañ çâre
Neylesün bir kul pâdişâh

152

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 İlâhî ‘âlem içinde saña yol togrı kim vara
Eger sen kılmasañ dermân şifâ bulur mı şol yara

2 İlâhî biz hatâ kılduk bilürüz yolda yañılduk
Dönüben kapuña geldük bizi sen virme agyâra

3 İlâhî server-i ‘âlem habîbiñ Mustafâ hakkı
Yalıñuz koma yoluñda irişdür bizi ol yâra

4 İlâhî cümle mahlûkât senüñ emriñdedür yeksân
Eger sen kılmasañ ihsân kalurlar külli bî-çâre

5 İlâhî cism-i insânı dahı nefs ü dil ü cânı
Müsahhar eyle derdiñle yanalum ‘aşk-ıla nâra

6 İlâhî sen kime fazlıñ iderseñ vaslıña burhân
İşinde kalmaya noksân ki senden ire kim yara

7 Sinân Ümmî senüñ her dem kapuñda zâr u sergerdân
Ya senden gayrı bir kimse kılar mı derdine çâre

153

1 Ey ‘âlemleriñ şâhı bir nazar kılsañ n'ola
Biz ‘âsîniñ günâhı defterin silseñ n'ola

2 Çok dürüşdüm dil evi mâ-sivâdan arınmaz
‘Acebâ ey Pâdişâh lutf-ıla tolsañ n'ola

3 Gerçi küstâhlıkdur dirsüz da‘vet eylemek
Ey keremleriñ kânı fazl-ıla gelseñ n'ola

4 ‘Âciz kaldum neyleyem hâlim kime söyleyem
Yâ Rabbi sen merhamet leşkeriñ salsañ n'ola

---

152 B 107b, E 140, HP 40b, Ü 104b.
1 şol: ol Ü, HP.
153 B 108a, E 78, HP 41a, Ü 105a.
4 ġâlim: derdim Ü, HP, B.

5 Cânım dellâlda gezer satmaga geldüm bugün
Ey Mısrıñ şâhı Ken‘ân, Yûsufuñ alsan n'ola

6 Hâr içinde gül diyü âh iderdüm dem-be-dem
Ben garîbce bübüle karşu bir gülseñ n'ola

7 Sundum saña elimi ben yañıldum yolumı
Ey Çalabım dön baña tablını çalsañ n'ola

8 Kuldan hatâlar gerek senden ‘atâ yâ ‘Alim
Bu erkân-ı neferi bendeñe bulsañ n'ola

9 Gerçi ‘isyânım yüzi rahmetiñe oldı kap
İntikâmın Ahmediñ nûr ile delseñ n'ola

10 Evvel bize bu cânı ‘Azrâ’îl hôd virmedi
Ey cânı viren gine sen kendüñ alsañ n'ola

11 Bir göñül bir cânım var sen baña vir diyen çok
Ey cân issi sen alsañ ‘aceb sevilseñ n'ola

12 Senüñ zâtıñ görmegi rencime şifâ dirler
‘Aceb görsem tanısam nikâbın alsañ n'ola

13 Hûb cemâlıñ görmege aglar ey Şâhım senüñ
Ümmî Sinânıñ gözi yaşını silseñ n'ola

154

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Zehî ‘izzetlü cân oldur ola vaslında mestâne
Zehî devletlü göz oldur tecellî nûrına kana

2 Zehî tûtî vü tarrâlar anuñ sükkeri bâgında
Bulurlar lezzet-i bâki şakırlar karşu dôstâne

---

6 bir: ŝ B.
8 ĥašâlar gerek: ĥašâ yâ ġalîm B.
9 delseñ: dolsañ HP.
10 Beytin 2. mısraı B’de yok.
11 Beytin 1. mısraı B’de yok.
154 B 109a, E 141, HP 41a, Ü 105b.
2 dôstâne: mestâne B.

3 Şu bülbüller kim öterler cemâli nûrına karşu
Şu kumrılar ki dôst dirler virürler cânı cânâna

4 Şu fâzıllar kim otura olup envâra müstagrak
Şu ‘âşıklar kim okurlar göz açup zât-ı ‘irfâna

5 Kurıla meclis-i mestân ki dôst kendi ola sâkî
Sunulup mey-i vahdetler içer ‘âşık-ı merdâne

6 Ne bilem ki o gün ol şâh neler ihsân idiserdür
Ki ol bir tâc-ı ‘izzetdür deger mi degme insâna

7 Kerem kıl sen nasîb eyle Sinân Ümmîye ey Mevlâ
Ki ol dîvân-ı ‘âlîde tura böylece dîvâna

155

1 Mevlâm ‘aşkıñ meydânına
Yanmaga geldük yanmaga
İçüp ‘aşkıñ şarâbını
Kanmaga geldük kanmaga

2 ‘Aşkdur sag iden sayrıyı
‘Aşkdur bir iden ayruyı
İsm-i zâtıñla gayrıyı
Yeñmege geldük yeñmege

3 Bañladum ‘aşkıñ bañını
Gör münkirleriñ tañını
Evvelden işiñ soñını
Sanmaga geldük sanmaga

4 Bindirdüñ ‘aşkıñ atına
Şandurduñ ‘aşk şerbetine
Varup likâñıñ zâtına
Konmaga geldük konmaga

5 Okudum ‘aşkıñ kitâbın
Feth itdüm **ene’l-hak** bâbın
Senden **irci‘î** hıtâbın

---

155 B 109b, E 56, HP 41b, Ü 106a.
1 yanmaġa geldük yanmaġa: dönmege geldük dönmege E.
3 E’de 4. beyitten sonradır.
4 E’de 1. beyitten sonradır.

Öñmege geldük öñmege

6 Kim irdi ‘aşkıñ huldına
Bakmaz akçeye altuna
‘Aşkıñ cenâhı altına
Siñmege geldük siñmege

7 Ümmî Sinân ‘aşka yârdur
Anuñ-çün gayrıdan dûrdur
Dü cihân bize agyârdur
Dönmege geldük dönmege

156

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey cihâna dil viren ‘azmiñ kanı Rahmânıña
Pâdişâhıñdan habersiz gel beri dön Hânıña

2 Çünki ol yar-ıla evvel ‘ahd ü peymân eyledüñ
Ey kılan ‘ahdi fenâ kavliñ kanı peymânıña

3 Seni insân eyledüm diyü öger ol Pâdişâh
Andan artuga göñül virmek düşer mi şânıña

4 Ger sen anuñ ‘aşkı derdin bâşıña tâc itmedüñ
Ehl-i erkândan habersiz hayf ola erkânıña

5 Aç gözüñ kaldur hicâbı gayrıdan, gel gayrete
Yâd olasın biliş iken sen ebed mihmânıña

6 Dü cihânı terk idenler ‘aşka mihmân oldılar
Gel şikâr eyle sen anuñ derdine dermânıña

7 Gel fenâdan öñ fenâ ol kim ziyân itmeyesin
Rü’yet-i hak görine şâyed senüñ seyrânıña

8 Mâ-sivâdan rûhını pâk eyleyen sâdıklarıñ
Himmeti bahrına tal kim iresin ‘ummânıña

---

6 Kim irdi: Uġrayan Ü, HP, B / baḳmaz: ḳalmaz Ü, HP, B.
156 B 110a, E 141, HP 41b, Ü 106b.
4 Ü ve HP’de 6. beyitten sonradır.

9 Ey Sinân Ümmî kamer devrinde devrân eyledik
İrmeye zulmet hicâbından kalan devrânıña

157

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Devlet anuñdur ki **âmennâ** diye irşâdıma
Hışm ider hûr u melâ’ik münkir u murtâdıma

2 Lutfını kahrında pinhân eyledi ol pâdişâh
Derdini dermân virüpdür âhıma feryâdıma

3 Küfr ü zulmet kapladukça bu vücûdum mülkini
Tevhîd-i zâtıñ nûrı irgürdi ‘adl u dâdıma

4 ‘Aşka fermân olmasun gör ey şikârın yañılan
Görmedi ‘aşkıñ belâsın hayf ola şol âdeme

5 Kim bilür virse haber kim yandıran kimdür beni
Bilmezem ben kendi elimden mi yandum odıma

6 Mürşide dil virmeyince bulmadı kalb-i selîm
‘Aşk-ıla yur kalbini zâkir kılan evrâdıma

7 Dôst cemâli şem‘iniñ pervânesiyem her nefes
Lâ dimezseñ gel berü zâhid benüm mu‘tâdıma

8 ‘Aşkı gör sırran vücûdum bir ‘imâret eyledi
Bî-nişân u lâ-mekân şevkı gelür bünyâdıma

9 Sırr-ı Ahmed haccınıñ beytin ziyâret kıldı cân
Gördügüm eydür mübârek haccıñuz me‘âdıma

10 Kâ’inâtı ‘ârifâne seyr idenlerden recâm
Añlayan bu remzi rahmet okusun üstâdıma

---

9 ḫicâbından: ḫicâbında E.
157 B 110b, E 142, HP 41b, Ü 107a.
5 odıma: odına Ü, HP.
6 yur: sırr-ı Ü, HP, E.
9 Sırr-ı: Sırran B.

11 İsm-i a‘zam bî-nişân u lâ-mekân şehrindedür
Şehr-i Elmalı Sinân Ümmî okurlar adıma

158

1 Bülbülüñ mekânı güller içinde
Kargalar ötmez bülbüller içinde

2 Berü gel nefsiñi bilmek dilerseñ
Nedür göstereyin hâller içinde

3 Vücûduñ mülkine cevlân iderseñ
Yolın ögredeyin yollar içinde

4 Erenler her kime kılsa bir nazar
Söylenür ‘irfânı diller içinde

5 Gelüp bu tevhîdime dil virenler
Misl-i dânâ olur kullar içinde

6 Tarîkat pûtesinde kâl olmayan
Yek pûla degmez ehiller içinde

7 ‘Âşık olan kişi ‘aşkıñ dadını
Bulımaz sükker ü ballar içinde

8 Hakîkat bâgınıñ bülbüllerin gör
Seyr ider envârı güller içinde

9 Velâyet tahtına sultân olanlar
Yürürler hırka vü şâllar içinde

10 Bu sırra irdügüm hâlim sorarsañ
Baş kodum bir zamân yollar içinde

11 Ümmî Sinân eydür Eroglı dirler
İsmine şeyhimiñ iller içinde

159

---

158 B 111a, E 142, HP 42a, Ü 108a.
1 Bülbülüñ: Münkiriñ Ü, HP, B.
11 iller: diller B.

1 İlâhî dilerem senden
Bize lutf u ihsân eyle
İçür ‘aşkıñ şarâbını
Bizi mest ü hayrân eyle

2 Al gitsün gafleti benden
Ref‘-i hicâb eyle cândan
İki cihân sevgüsinden
Soyup bizi ‘uryân eyle

3 Yoldaş itme nâşî ile
Saña münkir kişi ile
Yakup ‘aşk âteşi ile
Bagrımızı biryân eyle

4 Yoluma yoldaşlar eyle
Hâlime hâldaşlar eyle
İlâhî dervîşler eyle
Dizârıñı seyrân eyle

5 Ben sakınmazam bu cânı
Tek bulsunlar bunlar seni
Var imdi Ümmî Sinânı
Yollarına kurbân eyle

160

1 Ey dil nazar eyle gel bu cihâna
Niçe bir zâr idersin yana yana

2 Melâmet kisvetin geydüñ başıña
Dem-be-dem ‘aşk-ıla olduñ revâne

---

159 B 111b, E 143, HP 42a, Ü 108a.
5 bunlar: anlar Ü, HP / Var: Gel Ü, HP.
160 B 112a, E 155, HP 42b, Ü 108b.
2 kisvetin: kisvesin E.

3 Yakduñ vücûdumı külhân eyledüñ
Fenâ virmek dilersin cism ü câna

4 ‘Âciz kaldum âvâreyem İlâhî
Ne kılam ki bu dil ‘aşkdan usana

5 Göñül bir kim fenâ kim bekâ ister
‘Âşıklar yanmaga geldi cihâna

6 Nemdür benüm cism ü ten neme gerek
Himmet eyleñ irişem bi-nişâne

7 Mâlım bâşım cânım kurbân yolına
Kim ki beni irgüre lâ-mekâna

8 Kim bilür kim nedür sevdigüm benüm
Başına gelmiş gerekdür inana

9 Derde ugramayan neyler tabibi
Kulmaşdur diyüben söyler yabana

10 Halk-ı ‘âlem hâlin bizden sorarsañ
Düşdiler ‘âşıka zann u gümâna

11 Ger nebîdür ger velîdür ger gedâ
Her birine bulurlar bir bahâne

12 Makbûl-ı hakk olan merdûd-ı halkdur
İstemezler anı şimdi zamâne

13 Mürşidinden gayrı yire bir nazar
Kılmaz ‘âşık olan olur dîvâne

14 ‘Aşk-ıla mürşide virdi varını
zâhir bâtın kim ki irdi cânâne

15 Cümle murâdını sen vir İlâhî
Kim ki du‘â kıla Ümmî Sinâna

---

4 ki: kim B.
8 sevdigüm benüm: benüm sevdigüm Ü, HP, B.

161

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey cevâhir isteyen gel kâna irdi cân yine
Cân içinde gör niçe cânâna irdi cân yine

2 Ol **ene'l-hak** dârını seyr eyleyüp Mansûrlayın
Kalmadı sabrı gidüp kurbâna irdi cân yine

3 Yûsufuñ hüsn-i hayâlinde iken Ya'kûblayın
Mısr iline şâh olan sultâna irdi cân yine

4 Mevci turmaz sad hezârân dürleri taşra atar
Kalmadı benden eser 'ummâna irdi cân yine

5 Hamdü li'llâh çok şükür maksûduma irdüm bugün
Bî-nişân u lâ-mekân pinhâna irdi cân yine

6 Ey kelâmu'llâhı münkir **lâ** diyüp olma şakî
Küntü kenziñ sırrına mihmâna irdi cân yine

7 Kendi rûhumdan size nefh eyledüm diyen 'ayân
Kalmadı şekkim [ki] Hû ol hâna irdi cân yine

8 'Aşk içinde kalmadı sabra vücûduñ tâkatı
Tevhîdiñ esrârına hayrâna irdi cân yine

9 Bu Sinân Ümmî za'îfi terk idüp oldı revân
'Azm idüp sır iline Rahmâna irdi cân yine

162

1 Sır hümâsı pervâz idüp sırru'llâha irdi yine
Mahabbeti niyâz idüp 'aşku'llâha irdi yine

2 Hakîkatıñ nihâyeti neydügini bilmek içün
Kodı cânı 'aklı gõñli 'ilmu'llâha irdi yine

---

161 B 112b, E 162, HP 42b, Ü 109a.
6 kelâmu'llâhı: kelâmu'llâha Ü, HP.
162 B 113a, E 58, HP 43a, Ü 109b.

3 Ma‘rifetiñ lübbidür bu kâmil insân gıdâsıdur
Añlar-ısañ mu‘ammâyı sarfu’llâha irdi yine

4 Her kemâliñ lezzetiniñ hakîkatın anda bulup
Terk idüp gayrı varlıgı keşfu’llâha irdi yine

5 Nûr-ı siyâhıñ neydügin añlayanadur sözümüz
‘İzzim celâlim didügi zıllu’llâha irdi yine

6 Dilimdeki ism-i zâtıñ müsemmâsıdur gördügüm
Be va’llâhi inânursañ hüva’llâha irdi yine

7 Ben bu sırrı söylemekden söylemesem hôş yeg-idi
İhtiyârım elde degül mahvu’llâha irdi yine

8 Ser göziyle görenlere çok degüldür sözüm benüm
Aydan günden ‘ayân oldı sırru’llâha irdi yine

9 Zât-ı hakâyık didügüm hakîkatıñ esfelidür
Sırdan öte sır denilen kenzu’llâha irdi yine

10 Nûr-ı ‘amâ menziline konup göçen ‘ayân bilür
Görmeyene gümân gelür nûru’llâha irdi yine

11 Ümmî Sinân eydür bu sır vuslatınıñ pertevidür
Söyledügüm ‘aceblemeñ vaslu’llâha irdi yine

163

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Zâhidâ var atma taşı ol ki Beytullâh ola
Yıkma anuñ kapusın ol evde kim Allâh ola

2 Gerçi zâhir göz-ile gördüñ fenâ-ender-fenâ
Gâfil olma bâtını gör **küntü kenzu’llâh** ola

---

4 kemâliñ: kelâmıñ B.
7 Ben: Men B / bu sırrı: sözümi Ü, HP, bu sözi B / ĥôş: hem B.
8 göziyle: gözinden E.
163 E 49, HP 43a, Ü 110a.
1 ol: şol Ü, HP.
2 gör: ol Ü, HP.

3 Ehl-i ‘aşkıñ diñleriseñ vasfını bir zerre gel
Söylemezdüm işbu râzı **illâ** iznu’llâh ola

4 Şöyle bil irmeyiserdür ayagı tozına el
Ehl-i derdiñ ‘aşk elinden çünki fazlu’llâh ola

5 Münkir olma sırr-ı veche aç gözüñ bak sen de gör
‘Âşıkı hayrân iden tevhîd-i zâtu’llâh ola

6 Ehl-i ‘irfânıñ cevâbın sanmañuz efsânedür
Cân gözinden görilen hatm-i kelâmu’llâh ola

7 Vâridât-ı zikr-i kalbîdür aña ilhâm olan
Cân dilinden söyleyen bize hıtâbu’llâh ola

8 Hâs-ıla hâs olmaga hâlis ere irmek gerek
Girüben seyrân idesin kalbi ‘arşu’llâh ola

9 Zâhidiñ güftârını fehm eyledüm küllî recâ
‘Âşıkıñ her kavli fi’li hasbeten li’llâh ola

10 Cân ilinden câmını sundı bize cân-ı safâ
Cür‘a’î nûş idevüz cân habibullâh ola

11 Kim ne bilsün zâhirinde çün görinen hırka şâl
Ehl-i derdiñ belki sırrı ceng-i fazlu’llâh ola

12 ‘İlm-i hikmet ehline söyle ledünnî terkîbin
Cân ilinden görilen fehm eyle sırru’llâh ola

13 Ey Sinân Ümmî ne bilsün sırr-ı remzi ehl-i zevk
Dersi **illâ**dan okurlar ‘ârif-i bi’llâh ola

164

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

---

3 **illâ** iźnu’llâh: **lâ** degül **illâ** B, E.
7 söyleyen: söylenen Ü, HP / bize: ‘ayn-ı Ü, HP.
10 Cür’a’i: Cür’ayı Ü, HP / idevüz cân: itdüren câna Ü, HP.
11 çün görinen: kim dinen Ü, HP / ceng-i fażlu’llâh: seyr-i ma’a’llâh B,HP,Ü.
13 sırr-ı remzi ehl-i źevķ: remziñi ehl-i źevķ Ü, HP / oķurlar: oķur bir Ü, HP.
164 B 114a, E 50, HP 43b, Ü 111a.

1 ‘Âlimiñ ‘ilmi gerekdür ‘ilm ü ‘irfân üstine
‘Ârifiñ sırrı gerekdür ‘arş-ı Rahmân üstine

2 ‘Âşıka hakka’l-yakîndan görinür tevhîd-i zât
Sâlike seyrân gerekdür hûr u gılmân üstine

3 Dü cihân deyyârınıñ ahvâlıdur şerh itdügüm
Tâlibe Rahmân gerekdür câna cânân üstine

4 Kâmil insânıñ kemâlın söylerin añlayana
Himmet ü burhân gerekdür kâmil insân üstine

5 Fahrıdur ‘âşıklarıñ ma‘şûk elinden yarası
Derdine dermân gerekdür hükm-i Lokmân üstine

6 Hakka bâtıl hânesinden geçmeyen âdem nedür
‘Âşıka evtân gerekdür ‘ayn-ı imân üstine

7 Ey Sinân Ümmî senüñ sırrıñ şâha mahrem-durur
İrmege merdân gerekdür açma nâdân üstine

---

1 ‘ilm: fehm Ü, HP, B.

2 ġaḳḳa’l-yaḳîndan: ayne’l-yaḳîndan Ü, HP, B.

4 söylerin: söylerem Ü, HP, B.

165

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Gel beri sırr-ı kerâmet isteyen hâl üstine
Bize hakdan gör ne 'izzet açılur fâl üstine

2 Gelmişüz **kâlû belâ**dan zâtını zikr itmege
Meylimiz yokdur bizüm hiç gayrı a'mâl üstine

3 Biz şerî'atla hakîkat bahrınıñ gavvâsıyuz
Gitmedük hakdur yolumuz gayrı akvâl üstine

4 Añladuk mansûb-ı dünyâ bâg-ı âteşdür şedîd
Hamdü li'llâh konmaduk ol bend-i aglâl üstine

5 'Aşka virdük biz cihânıñ şöhretin hem 'izzetin
Şöhretimiz yok bizüm bu dünyede mâl üstine

6 Kim ki bâtın 'âleminde geydi 'aşkıñ hil'atın
İstemez gayrı libâs 'âlemde bir şâl üstine

7 Zâhirimiz pür-fenâdur bâtınımız pür-bekâ
Biz degülüz hak yolında gayrı ahvâl üstine

8 Kisvemiz hurûf-ı âdemdür kerâmet mazharı
Nakş ider üstâdlarımız mîm elif dâl üstine

9 Ey Hudâ lutf eyle sen Ümmî Sinânıñ yolını
Bagla 'aşkıñ zenciriyle gitmesün ¥âl üstine

166

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Zâhidâ gel 'aşka yâr ol maksûduñ mesrûr ise
'Aşk elinden tevbekâr ol menziliñ maksûr ise

---

165 B 114b, E 58, HP 43b, Ü 111b.

2 Beytin 2. mısraı E'de şöyledir: Biz degülüz ġaķ yolında ġayr-ı a'mâl üstine.

4 B'de 5. beyitle yer değiştirmiş.

5 hem: ve E / bizüm: ŝ B.

8 ŝ B.

166 B 51b, E 87, HP 44a, Ü 45b.

1 maķŝadıñ: metinde maķŝûduñ, vezin gereᵃi böyle okundu.

2 ‘Aşka hem-râh olmayanlar bulmayısardur halâs
Len terânî perdesinden Mûsî’i gör tûr ise

3 Zâhidâ ‘aklıñ senüñ bu sırrı âgâh eylemez
Kâfire ta‘n eyleme ger ‘aşk-ıla ma‘mûr ise

4 Zîrâ ‘aşka küfr ü îmân hâ’il olmaz şöyle bil
Cümle ‘âlem ger hicâb-ı nûrı ger tennûr ise

5 Gûş iderseñ vasfını diñle deñizden katrece
Müstemi‘ ol bir nefes gel söyleyem ma‘zûr ise

6 Gerçi ‘aşkı vasf iderse niçe biñ yıllar tamâm
Şerh olunmaz, cümle ‘âlem kâtibi mestûr ise

7 ‘Aşk degül mi nûr-ı câmi‘ var iden bil ibtidâ
Gerçi hakkıñ künh-i zâtı lâ-te‘ayyün nûr ise

8 ‘Aşk degül mi nûr-ı câmi‘den kılan ‘arşı binâ
Gerçi Hâlik kudretinden sâni‘ mestûr ise

9 ‘Aşk degül mi nûr-ı ‘arşı eyleyen kürsî semâ’
Gerçi kim şems ü kamer cümle nücûm pür-nûr ise

10 ‘Aşk degül mi berr ü bahri zâhir iden ne ki var
Ba‘zı makbûl ba‘zı gerçi yâbis ü mahcûr ise

11 ‘Aşk degül mi on sekiz biñ ‘âlemiñ sermâyesi
Gerçi yerler gökler ehli hikmete manzûr ise

12 ‘Aşk degül mi kim sekiz cennâtı zeyn iden tamâm
Gerçi hakkıñ kullarına rahmeti meksûr ise

13 ‘Aşk degül mi yedi tamu nârın iden pür-‘azâb
Yakısar hakka Nebîye ‘aşka kim menkûr ise

---

3 ‘aķlıñ senüñ bu sırrı: bu sırra senüñ aķlıñ E.

4 küfr ü ¬mân: küfri ¬mân E / ģicâb-ı nûrı ger tennûr ise: ģicâb ger nur tennûr ise de B.

5 ķašrece: ķatre-veş E.

8 ķudretinden: ķudretinde Ü.

9 şems ü ķamer: şemsi ķamer E.

10 berr ü bahri: berri baģri E / yâbis ü maģcûr: yâbisi maģcûr E.

12 cennâtı: cenneti E / mekśûr: meşkûr Ü, B.

14 ‘Aşk degül mi kenz-i mahfî’i ‘ayân iden ezel
Ger Muhammed mazhar-ı zâtı musavver nûr ise

15 ‘Aşk degül mi hurmetine zâhir iden Ahmediñ
Enbiyâ’ ü mürselîniñ cümlesi pür-nûr ise

16 ‘Aşk degül mi enbiyâ’ ü mürselîniñ hurmeti
Ger nebîdür ger velîdür her ne kim meşhûr ise

17 ‘Aşk degül mi asl-ı ebrâr u mukarreb gayrı nâs
Külli şey’ hep tâkatınca Hâlika meşkûr ise

18 ‘Aşk degül mi Âdemi bir niçe yüz yıl agladan
Mustafânıñ hurmetine ger suçı magfûr ise

19 ‘Aşk degül mi Şîte bunca dürlü san‘at ögreden
Gerçi Cebrâ’îl vesîle izn-i hak destûr ise

20 ‘Aşk degül mi Eyyûbı derde giriftâr eyleyen
Gerçi zikri dem-be-dem hem **messeniye’z-zurr** ise

21 ‘Aşk degül mi Ya‘kûbuñ gözlerini kan eyleyen
Gerçi Yûsuf hasretinden cigeri tennûr ise

22 ‘Aşk degül mi Yûsufı Ken‘âna sultân eyleyen
Gerçi takdîr-i Hudâ-yı Kâdir u Gayûr ise

23 ‘Aşk degül mi kim kılan anuñ ‘asâsın ejdehâ
Gerçi kim Mûsâ bin ‘İmrân-ı Kelîm-i tûr ise

24 ‘Aşk degül mi meyyiti ‘¡sâ deminden hay kılan
Gerçi kim mazhar-ı kudret ma‘den-i meşhûr ise

---

13 yaķısar: yaķar ise B.
17 küllü şey’: ŝB.
18 ger suçı: gerçi kim Ü.
20 dem-be-dem: ŝB.
21 eyleyen: aġladan Ü, HP, B.
22 Yûsufı Ken’âna: Yûsuf-ı Ken’ânı Ü, HP / taķdir-i : emr iden E.
23 kim: ŝB; Mûsâ: ŝB / ejdehâ: ejderhâ B / Mûsâ bin ‘İmrân-ı: İbn ‘İmrân B, ‘İmrân-ı Mûsâ’ı E.
24 ‘¡sâ deminden: ‘¡sâ İbn Meryem E.

25 ‘Aşk degül mi evvel âhır Mustafânıñ devleti
Gerçi anuñ hurmetine külli şey mefhûr ise

26 ‘Aşk degül mi hak kılan şer‘i sırât-ı müstekîm
Gerçi [kim] vech-i Muhammedden beri mazhûr ise

27 ‘Aşk degül mi Mustafâyı yâre vuslat bulduran
Gerçi peyk-ile Hudâsı vahdete okur ise

28 ‘Aşk degül mi Mustafâyı **kâbe kavseyn** eyleyen
Gerçi **ev ednâ** şarâbından sırı mahmûr ise

29 ‘Aşk degül mi Murtazâyı şîr-i Yezdân eyleyen
Gerçi kim evvel Resûle **vâhidün min nûr** ise

30 ‘Aşk degül mi yir yüzine nâzil iden dört kitâb
Biri Tevrât İncîl ü Furkân ü ger Zebûr ise

31 ‘Aşk degül mi her Nebîden gösteren bir mu‘cizât
Gerçi Hâlik hılkatında kâbiliyyet kor ise

32 ‘Aşk degül mi tâlibi bir mürşide kul eyleyen
Bâb-ı hakdan gerçi hâk-i pâyine yüz sürise

33 ‘Aşk degül mi Leylîye Mecnûnı mecnûn eyleyen
Gerçi kim anuñ hayâlinden yol üzre tur ise

34 ‘Aşk degül mi cân-verler görüben ‘Abdürezzâk
Gerçi yâriñ yarasınden zâr-ı bî-huzûr ise

35 ‘Aşk degül mi Ferhâdıñ zâr-ıla taglar deldügi
Ger Şirîniñ hasretinden âh idüp darb urısa

36 ‘Aşk degül mi kim Züleyhânıñ özin nâr eyleyen
Gerçi Ya‘kûb oglı Yûsuf arada mezbûr ise

---

26 ŝ B / ġaķ: ġay E / ŝırâš-ı müsteķim: ŝırâšu’l-müsteķim E.
28 Beytin 2. mısraı B’de sağ tarafa çıkma yapılarak yazılmış.
30 Biri Tevrât İncîl ü Furķân ü ger: Biri Tevrât biri İncîl biri Furķân ger B.
32 Bâb-ı ġaķdan: Bâb-ı Haķdur B, HP, Ü.
34 görüben: gördiren E.
36 mezbûr: meźkûr B.

37 ‘Aşk degül mi ‘âşıkı şevk-ıla ber-dâr eyleyen
Gerçi Bagdâdî **ene’l-hak** söyleyen Mansûr ise

38 ‘Aşk degül mi ancalaruñ zâhirin vîrân iden
Gerçi kim bâtın binâsı ‘aşk-ıla ma‘mûr ise

39 ‘Aşk degül mi ‘âşıkı hem sırr-ıla sultân iden
Gerçi halk-ı ‘âlem içre ‘âciz ü makhûr ise

40 ‘Aşk degül mi bu Sinân Ümmîyi bülbül eyleyen
Gerçi zikr-i hâs-ıla ol Hâlika mezkûr ise

41 ‘Aşka her kim ta‘n iderse evvel âhır hurmeti
Yokdur anuñ gerçi ‘ilmi nâm-ıla magrûr ise

167

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey felek n’itdüm saña hôş bagladuñ bâg üstine
Urduñ işbu yüregime dagları dag üstine

2 Hôş kaçardum mekr ü sihriñden senüñ kurtulmayup
Neyleyeyüm hôş getürdüñ sen meni ag üstine

3 Ne ‘aceb nerd oynaduñ oynuñı ey çarh-ı felek
Her neden men kaçdum ise ugraduñ çag üstine

4 Gel yüzüme gülme hergiz agladursın ‘âkıbet
İçürürsin zehriñi bir gün bal u yag üstine

5 Âferîn olsun senüñ bu sihriñün üstâdına
İndürürsin kim ki yüksek uçsa duzag üstine

6 Niçe bir agyâra uyarsın göñül sen âh u vâh
Kaçdıgumca ugradursın sen beni dag üstine

---

37 ‘âşıḳı şevḳ-ıla: Manŝûr-ı ‘âşıḳı E.
39 ĥalḳ-ı ‘âlem içre: ĥalḳ-ı ‘âm içindeE.
40 Ĥâliḳa: Ĥâliḳı B.
167 B 115a, E 143, HP 44b, Ü 112a.
2 meni: beni B.
3 Ne: İy B.
5 siġriñiñ: zehriñiñ E.
6 beni: meni E.

7 Günde bir iş gösterür her bir işi ‘aksinedür
Ey göñül düşme sakın sen bâgçe vü bâg üstine

8 ‘Aşk-ıla kim dü cihânıñ varlıgın terk eyledi
Şöyle bil Lokmân ‘ilâcın istemez sag üstine

9 Yalıñuz işbu fenâdan bulmadı kimse halâs
Ey Sinân Ümmî düşegör bir yüzi ag üstine

168

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey göñül ‘ahde vefâ kıl gel beri gel gir yola
Hak Ta‘âlâ zikrini üns eyle bu cism ü dile

2 Gel berü gel ‘âkıl-iseñ añla kim bu ma‘ni’i
‘Âşıka bil gam degüldür dôst içün derd ü belâ

3 Evliyâ vü enbiyâ çekdi cefâlar dünyâda
N’eyledi gör ol şehîd-i şâh Hüseyn-i Kerbelâ

4 Hak içün anlar bu yolda cân u baş terk eyledi
Sen nice fedâ kılasın dîniñi cem‘-i mâla

5 Bu fenâdur kimseye kılmaz vefâ yâ ehl-i râh
Gidisersin gör yaragıñ andadur asl-ı sılâ

6 Yâ İlâhî sen meded eyle ki bu Ümmî Sinân
Aldanup düşmeye tâ kim bunda mekr-ile âla

7 Pîr ‘azîzümdür Eroglı hurmetine kıl nazar
Tâ varup dergâhıña ol zâtıñı âsân bula

---

168 B 115b, E 159, HP 45a, Ü 112b.
1 cism ü dile: cismi dile E.
3 Evliyâ vü enbiyâ: Enbiyâ u evliyâ B.
4 nice: niçün E, B.
5 yâ: iy B.
7 Pîr ‘azîzümdür: Pîr-i ‘azîzdür E, Ü / źâtıñı: vaŝlıñı E.

YÂ’

169

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Derdiñden âhir dünyede safâ degüldür yâ Ganî
Yoluña cân olsun fedâ cefâ degüldür yâ Ganî

2 Maksûdumuz öñden soña budur ki derdiñ vir baña
Derdiñ kime virseñ saña cüdâ degüldür yâ Ganî

3 İster za‘îf pervâneler şem‘iñe karşu yanalar
Yanmakdan özge derdiñe devâ degüldür yâ Ganî

4 Dirseñ baña yüzüñ kara niyâza geldüm agara
Hak sâ’ilin boş göndere revâ degüldür yâ Ganî

5 Biñ kerre yüz biñ kişiniñ cem‘ itseler eksikligin
Bir katre fazlıñ mahv ider hatâ degüldür yâ Ganî

6 Cânda çerâgı ‘âşıkıñ ‘aşk-ı kadîmiñden yanar
Vaslıñ bâgına bag olan hevâ degüldür yâ Ganî

7 Her kişi bir sancag-ıla varmak diler dergâhıña
‘Aşkıñdan ayrusı bize livâ degüldür yâ Ganî

8 Düşüp hayâliñ cengine senden seni isteyene
Firdevs-i a‘lâ bâgları ‘atâ degüldür yâ Ganî

9 Vaslıñ şarâbından senüñ bir katre mey içen kişi
Biñ cân virürse yoluña bahâ degüldür yâ Ganî

10 Derd ü belâñ meydânına başını top idenlere
Biñ hûrî biñ taht u sarây bekâ degüldür yâ Ganî

11 Sırrıña sergerdân olan cân u cihândan el çeker
İki cihân zevkı aña şifâ degüldür yâ Ganî

---

169 B 62b, E 121, HP 45a, Ü 55a.
1 olsun: olsa E.
2 cüdâ: ŝÜ, HP.
5 maġv: ‘afv B.
7 ayrusı: ġayrısı B.
10 meydânına: meydânında Ü, HP.

12 Evvel dîvânıñdan uçan ister nişân-ı bî-nişân
Yedi tamu sekiz cinân yuva degüldür yâ Ganî

13 Kevn ü mekânıñ devletin saymaz pula Ümmî Sinân
Genc-i nihân olmayıcak gınâ degüldür yâ Ganî

170

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

1 Ey göñül levhın bilen gel gör anuñ envârını
Niçe hatlar nakş ider okı yâriñ dîvânını
Gör ne zülfe takılupdur ʻâşıkıñ gerdânını
Yâ nice bende giriftâr eyleyüpdür cânını
İsterem hak hazretinden lutf-ıla ihsânını
Umaram derdin virenden derdiniñ dermânını

2 Virmesem bu yolda ben var varımı n'etsem gerek
ʻAşkı bâzârında yâriñ cânımı satsam gerek
Derdi meydânında başım top idüp atsam gerek
ʻÂkıbet bu yolda ben beni helâk itsem gerek
İsterem hak hazretinden lutf-ıla ihsânını
Umaram derdin virenden derdiniñ dermânını

3 Sabr ideydüm söylemekde hîç karârım kalmadı
ʻÂşık oldum vaslına çün ihtiyârım kalmadı
Şapusında aglayup turmakda ʻârım kalmadı
Zâtınıñ kurbında âhır intizârım kalmadı
İsterem hak hazretinden lutf-ıla ihsânını
Umaram derdin virenden derdiniñ dermânını

4 Ehl-i sünnet ve'l-cemâʻat iktidâsından kavî
Geldi bu göñül sarâyın kıldı peydâ bir sevi
Oldı bu dilde revâne ʻilm-i hikmet maʻnevî
Toldı ʻaşkıñ ʻaskeri-y-le nefs ile cânıñ evi
İsterem hak hazretinden lutf-ıla ihsânını
Umaram derdin virenden derdiniñ dermânını

---

12 evvel: ulu B.
13 Kevn ü mekânıñ devletin ŝaymaz pula Ümmî Sinân: Ümmî Sinân kevn ü mekânıñ devletin ŝaymaz pula HP.
170 B 116a, E 72, HP 46a, Ü 113a.
1 oķı yâriñ: oķuya gör E / eyleyüpdür: eylemişdür E.
2 var: ŝ Ü.

5 Hasretiñ ahşamınıñdur pâdişâhım bu figân
Hazretiñden ayru düşdüm hecr elinden el-emân
Vahdetiñ gülzârınıñ bülbüliyem âhir zamân
Dir Sinân Ümmî gözinden acı yaş olup revân
İsterem hak hazretinden lutf-ıla ihsânını
Umaram derdin virenden derdiniñ dermânını

---

4 ‘askeri-y-le: ‘askerinden E.

171

1 ‘Aceb bu derdime dermân bulam mı
Yâ bu hasret-ile şöyle kalam mı

2 Gözüm yaşı akar çaglar yeñilmez
‘Aceb bir çâre bulunup silem mi

3 Gülşâhın yitirmiş Varkaya döndüm
Görüben bir nefes hayrân olam mı

4 Hayâl-i hasret-i derd-i Şîrinden
Varup Ferhâdlayın taglar delem mi

5 Cihân şâhı gibi geçmişem cihândan
‘Aceb gevher kal‘asını bulam mı

6 Yûsufın yavı kılmış Ya‘kûblayın
Aglayu aglayu görmez olam mı

7 Yâhûd bülbül gibi gülzâra karşu
Yana yana bu derd-ile ölem mi

8 ‘Aceb Mecnûnlayın yolda otursam
O şâh-ı Leylîmi bir dem bulam mı

9 Ümmî Sinân eydür bir derde düşdüm
Kurtulup bir dahı necât bulam mı

---

171 B 117a, E 152, HP 46a, Ü 114a.
6 yavı: yavu Ü, HP.

172

1 ‘Aceb bu fânî dünyâda
Dôstdan vefâ bulmayam mı
Dünüm günüm âh-ıla zâr
‘Ömrüm geçe gülmeyem mi

2 N’eylerem ben ad u sanı
Koñ yanayın düni güni
Behey derdlü yürek seni
Dilim dilim dilmeyem mi

3 N’iderem ben mâlı mülki
Añlamañ aldanam belki
Meni her dem yakar şol ki
‘Aceb anı bulmayam mı

4 Akar gözlerimiñ yaşı
Oñulmaz bagrımıñ başı
Menüm derdime bir kişi
Düşüp hâlim bilmeyem mi

5 Geçüp bâzâr-ı kesretden
İçüp ol yâr-ı vahdetden
‘Aceb bu derd-i hayretden
Hergiz ‘akla gelmeyem mi

6 Kim ki bula ‘aşkıñ
Yolın kimse bilmez olur hâlin
A Sultânım vaslıñ gülin
Cân bülbüli bulmayam mı

7 Ümmî Sinânıñ gör işin
Dôst yolına komış başın
Eydür pirüm gözüm yaşın
‘Aceb gelüp silmeyem mi

173

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

---

172 B 117b, E 144, HP 46b, Ü 114a.
2 ad u ŝanı: adı ŝanı E / yanayın: yanayım Ü, HP/ derdlü:nüshalarda dertlü
6 olur: anuñ Ü, HP.
173 B 118a, E 49, HP 46b, Ü 114b.

1 Görse her kim ol cemâli secdeye kor başını
Kıldı kıble cân ile gören gözini kaşını

2 Leblerinden âb-ı hayvân içmeyen hayvânı gör
Nider ‘aklım var diyü ol götürüben başını

3 Sad hezârân âferin olsun saña biñ cân-ıla
Medha gelmez söyledügüm mâhımıñ nakkâşını

4 Zâhidiñ efsânesinden kurtaran baş âferîn
‘Aşk-ıla pür-nûr idiser içini ve taşını

5 Zühd ü takvânıñ kemâlin ‘arz ider zâhid baña
Zâtına hayrân olan n’eyler anuñ nakkâşını

6 Derdi meydânında her dem **ke’l-ferâş** olan bu cân
Umaram sâhib-‘atâ terk itmeye ferrâşını

7 Ol visâli cür‘asından nûş idelden cânımız
Hasret ü hayret fırâkı-y-la döküpdür yaşını

8 ‘Aşk elinden şöyle bil her kim na‘îme ugradı
Kıldı sükker ü ‘aselden zehr-i kâtil aşını

9 Kim ki ol yâriñ dehânından kıgılcım yandurur
Kevn ü ‘âlem men‘ ider mi ol yâriñ ataşını

10 Kim ki ‘aşkıñ bahrına bandırmadı parmagını
Şo anı kim şol tahâretsüz iliñ kulmaşını

11 Ey dirîgâ ol visâle irmeyeniñ hâline
Bu Sinân Ümmî anuñ-çün gâhi döker yaşını

174

---

1 cân ile: câna Ü, HP, cân B / gözini ḳaşını: gözini hem ḳaşını Ü, HP, B.
2 götürüben: kevṥeriniñ B.
3 saña: diyü Ü, HP, B / söyledigüm: söyleyeydüm Ü, HP, B.
4 ve: hem Ü, HP, B.
5 baña: bize B.
6 her dem: dâ’im Ü, HP, B / olan: oldı Ü, HP, B.
7 ol: Uş Ü, HP / döküpdür: ḳurutdı Ü, HP, B.
10 parmaġını: parmaġın B / Şo: Şoñ Ü, B.
174 B 119a, E 144, HP 49a, Ü 115b.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Devletiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını
'Uzletiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

2 Zâhiriñ gurbetde ise bâtınıñ kurbetdedür
Şurbetiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

3 Aç gözüñ fi'l-i Hudâdur saña ta'lîm itdügüm
San'atıñdan fârig olma bekle hakkıñ bâbını

4 **Fezkürûnî ezkürküm** gör ne dir Rabbiñ saña
Sohbetiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

5 Kimseden havf eyleyüp hiç kimseden umma vefâ
Gayretiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

6 Zâhir ü bâtın münevver kıl seni tevhîd-ile
Zinetiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

7 Ba'zı münkirler tarîkat keşfine olur sebeb
'İşretiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

8 Tâli'iñ Mürsel Nebî vü evliyâ bahtındadur
Ni'metiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

9 Açma râzıñ degme bir kimseye mahrem olmasun
Sîretiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

10 Uluya ta'zîm idüp küçüye eyle merhamet
Hurmetiñden fârig olma bekle hakkıñ bâbını

11 Dir Sinân Ümmî gözüñ aç âhır olmuşdur zamân
Vuslatıñdan fârig olma bekle hakkıñ bâbını

---

1 bekle: diñle Ü, HP.

9 kimseye: kişiye Ü, HP.

10 küçüye: küçüge Ü, HP.

175

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Ey göñül bak kâ'inâta gör cihânıñ hâlini
Âhır olmışdur zamânıñ va'desi gözle bunı

2 Zira çok dürlü 'alâmetler belürdi yir yirin
Meşrik u magrib arası geydi cehliñ zulmuni

3 Fakîriñ hâlin sorarsañ pür-şikâyet Tañrıdan
Hırs-ı nefsiñ igvâsı-y-la şeytân almış sabrını

4 Hubb-i dünyâ balçıgı-y-la yapdı hayrıñ kapusın
Şaplamışdur hırs u gaflet agniyânıñ göñlini

5 'Âlemiñ 'ilmin sorarsañ şöyledür bahsi müdâm
Ebced ögrense bir oglan satmak ister 'ilmini

6 Hırs-ı dünyânıñ elinden bak mürîdiñ cengine
Açmak isterler meşâyih perdesinden sırrını

7 Pîrleriñ göñlinde yokdur hergiz ölüm korkusı
Sanki şol hûb zamândur gözler-iseñ kavlini

8 Ne hatunlarda hayâ var ne kız oglanda edeb
Ne yigitlerde kemâlât var göreler fi'lini

9 Mescidiñ kapularına yapdı evler 'ankebût
Çün cemâ'at yok imâmıñ te'sir itmezdür üni

10 Pâdişâhlar dürdi 'adliñ defterin yakdı oda
Saçdılar begler hâkimler halka zulmüñ odını

11 Zulm ü gafletden cihân uş tutuşup par par yanar
Gussasından kimse bimez kimsenüñ ahvâlini

12 'Ârif olan bildi İblîs çerisiniñ cengini
Her kişiniñ üstine kıldı havâle cehlini

---

175 B 119b, E 68, HP 49a, Ü 116a.
2 'alâmetler belürdi: 'alâmet žâhir oldı Ü, HP, B / žulmüni: śevbini B.
7 ķorķusı: ķorĥusı E.
9 etmezdür: eylemez Ü, HP, B.

13 Fâʻil-i mutlakdur ol hak **kün fe-kân** emrindedür
Her ne isterse kılur ol kimse yıgmaz hükmüni

14 Lutf anuñdur kahr anuñdur derd anuñ dermân anuñ
Lutf içün kıldı havâle kullarına kahrını

15 Ey Sinân Ümmî nazar kıl olma tevhîdden cüdâ
Pâdişâhlar pâdişâhı yeg bilür efʻâlini

176

Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilâtün Fâʻilün

1 Hû diyüp dôst zâtınıñ ismin soran gelsün beri
Zât-ı hakka irmege hasmın kıran gelsün beri

2 Şurdugum erkân-ı hakdur ʻârife günden ʻayân
Bekleyüp dôst eşiginde yüz süren gelsün beri

3 Varlıgından geçmeyen görmez selâmet devletin
Baş koyup meydân-ı ʻaşka cân viren gelsün beri

4 Hamdü li'llâh ol hakikat bâgınıñ bâgbânıyam
Vahdetiñ envârı gülinden diren gelsün beri

5 Göñlüme her dem yagan bu tevhîdiñ ʻirfânıdur
Maʻrifet kand-ı nebâtından soran gelsün beri

6 Degme evde pâdişâhıñ şemʻi yanmaz şöyle bil
Cân u dilde ʻaşk-ı yârı arturan gelsün beri

7 Menzilüm ʻayn-ı likâdur yolumuz ʻarşdan geçer
Cân u baş sıgmaz o yolda ser viren gelsün beri

8 Sırrını seyr-i maʻa'llâh sırrına irgürmege
Mâsivânıñ perdesinden kurtaran gelsün beri

9 Bu Sinân Ümmî bugün ʻaşk bahrınıñ sakkâsıdur
Feyz-i hakdan kalb şehrin suvaran gelsün beri

---

176 B 120b, HP 49b, Ü 117a.
4 bâġbânıyam: bâġvânıyam B / envârı: envârını HP.
8 ḳurtaran: ḳurtılan B.

177

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1 Sen cânı koyup 'âşık-ı envâr olursañ gel beri
'Âr-ıla görmezsin hakı bî-'âr olursañ gel beri

2 Her kim ki ister yârını bıraksın elden varını
Dikdüm erenler dârını ber-dâr olursañ gel beri

3 Zerk u riyâ zühd ü hevâ kılmaz seni yâre revâ
Yekdür dü çeşmi yaş olup dildâr olursañ gel beri

4 Hak kendini sevenleriñ gayrıyı sevmez sevdigin
Cânı cihânı terk idüp deyyâr olursañ gel beri

5 Her kim **belî** dirse bize belkim anuñ dellâlıyam
'Aşk ehline hem-râz olup bâzâr olursañ gel beri

6 'İlm-i hikmetiñ zerresi vârisligi geldi bize
Derd ehliniñ Lokmânıyam tîmâr olursañ gel beri

7 Meydân-ı 'aşkıñ meyiniñ kâr-hânesidür kurdugum
'Aşkıñ şarâbından içüp hammâr olursañ gel beri

8 Dôst bâgınıñ mi'mârıyam vîrâne dildür yapdıgum
Geçüp hâristân mülkini gülzâr olursañ gel beri

9 Cân mülkini yakmayanıñ mertebesidür mâ sivâ
Yakıp bu 'şk odı ile pür-nâr olursañ gel beri

10 Cânın seven irmeyiser ol cânânıñ vuslatına
Sen dahı tatlu cânıña agyâr olursañ gel beri

11 Nakş-ı hayâliñ bâgına bend olma ki merdân iseñ
Terk-i cihân u cübbe vü destâr olursañ gel beri

---

177 B 100b, E 94, HP 38b, Ü 98b.

1 görmezsin: göremez E.

3 ķılmaz seni yâre: seni yâre ķılmaz E.

4 ġayrıyı: ġayrısını B / Cânı cihânı terk idüp: Cân u cihândan el çeküp Ü, HP, B / deyyâr: dildâr E.

5 belkim: belki E / bize: ŝÜ, HP / hem-râz: hem-râh E.

9 Yaķıp bu 'aşķ odı ile : šamu miślü 'aşķ odu-y-la E, Yanup 'aşķıñ odı-y-ıla B.

12 Sanma ki dôst bayrâmına kurbân iderler her cânı
Dôsta yarar cânıñ olup serdâr olursañ gel beri

13 Ümmî Sinân virdi cânı kabûl itmediler anı
Dirler ki yan düni güni sen yâr olursañ gel beri

178

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Yine deryâ-yı 'ummân cûşa geldi
Açup germiyyetin hurûşa geldi

2 salındı her taraf mevci kenâra
Atup gevherlerin cünbûşa geldi

3 Eser kıldı bugün 'aşk-ı İlâhî
Aşup deryâ-yı vahdet başa geldi

4 Açıldı hazne-i dürr-i hakâyık
Benüm 'aklum bilüm hep şaşa geldi

5 Ki gayret eyleyüp vardum ilerü
Benüm varmam aña temâşâ geldi

6 Ki bir câm sundı baña sırr-ı vahdet
Ne söyler bu dilim ser-hôşa geldi

7 Ki yokdur söylemekde hîç mecâlım
Yanup hep varlıgım ataşa geldi

8 Ki gördüm tâkatım yokdur mecâlım
Oturdum gözlerim çün yaşa geldi

9 Sinân Ümmî görüp hayret makâmın
Özi göynüdi içi taşa geldi

---

11 olma ki: olmaġa B.

13 Dirler ki: Dir ki kim E (Beyit E'de 2 defa yazılmış).

178 B 121a, E 144, HP 49b, Ü 117b.

2 cünbüş kelimesi bütün nüshalarda ÃÊ»Ë‘ şeklinde imlâ edilmiştir.

3 Aşup: Açup B.

7 hep: her Ü, HP / ataşa: âteşe Ü, HP.

179

1 Görüñ ‘aşkı nice hayrân eyledi
Görüñ ‘aşkı nice ‘uryân eyledi

2 Mahabbet âteşi yanar yürekde
Görüñ ‘aşkı nice biryân eyledi

3 Atar münkir olan taşı cânıma
Görüñ ‘aşkı nice nişân eyledi

4 Zâhide virmedi zâkiriñ zevkın
Görüñ ‘aşkı nice devrân eyledi

5 Bulınca göñülde genc-i nihânı
Görüñ ‘aşkı nice vîrân eyledi

6 Bir zerrede on sekiz biñ ‘âlemi
Görüñ ‘aşkı nice seyrân eyledi

7 Cân gezer katrede yedi deryâyı
Görüñ ‘aşkı nice ‘ummân eyledi

8 Hakkıñ tevhîdiniñ zâtın sıfâtın
Görüñ ‘aşkı nice ‘ayân eyledi

9 ‘Ârifiñ nutkını hakka’l-yakîndan
Görüñ ‘aşkı nice ‘irfân eyledi

10 Zâhidiñ korkusı tamu yirini
Görüñ ‘aşkı nice bûstân eyledi

11 Cemâli bâgından âb-ı revânı
Görüñ ‘aşkı nice reyhân eyledi

12 İçelden cür‘asın bezm-i elestiñ
Görüñ ‘aşkı nice mestân eyledi

---

179 B 121b, E 153, HP 47a, Ü 117b.
4 źâkiriñ: źikriñ B.
9 nuşķını: nuşķıdur B.
10 yirini: yiridür B.
11 bâġından: bâġınıñ Ü, HP.

13 Olupdur vücûdum meye kâr-hâne
Görüñ ‘aşkı nice dükkân eyledi

14 Yedi iklîm dört köşeniñ hânıyam
Görüñ ‘aşkı nice sultân eyledi

15 Bu nefsiñ yedügi inkâr aşını
Görüñ ‘aşkı nice îmân eyledi

16 Bu ‘aklı bu nefsi cânı emrine
Görüñ ‘aşkı nice fermân eyledi

17 Unutdı igvâsın hannâs u şeytân
Görüñ ‘aşkı nice insân eyledi

18 Bu derdiñ çâresi bulunmaz dirler
Görüñ ‘aşkı nice dermân eyledi

19 Ledünnî ‘ilmini bildürmek içün
Görüñ ‘aşkı nice erkân eyledi

20 Bilmez Ümmî Sinân agı karayı
Görüñ ‘aşkı nice fettân eyledi

180

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Uyaldan ‘aşkına anuñ gerekmez gayrı burhânı
İrelden derdine anuñ gerekmez gayrı dermânı

2 Bugün meydân-ı ‘aşk içre meni seyrân ider ol dôst
Çün olmışam aña seyrân gerekmez gayrı seyrânı

3 Murâdın añladum anuñ meni derdi-y-le yandurmak
Anuñ-çün geçmişem benden gerekmez baña biñ cânı

4 Şıyıncak câna İsmâ‘îl aña gönderdi koç Allâh
Men itdüm cânımı kurbân gerekmez gayrı kurbânı

---

13 kâr-ĥâne: ker-ĥâne B.
180 B 122a, E 145, HP 47b, Ü 118b.
3 meni: beni B.

5 Tecellîden tesellîden geçen bilür bu esrârı
Hayâl-i ‘aşka mihmânam gerekmez gayrı mihmânı

6 Ezel kısmet güni ol Şâh **ene’l-hak** câmını sundı
Tâ ebed olmışam hayrân gerekmez gayrı hayrânı

7 Adı ‘aşkdur yanar cânda bulunmaz degme insânda
Olupdur cân aña fermân gerekmez gayrı fermânı

8 Kime bir zerresi irse mekânın lâ-mekân eyler
Figân u zâr ider her dem gerekmez gayrı evtânı

9 Murâd insân-ı kâmilden bu ‘aşka haznedâr olmak
Göñül tahtı aña dükkân gerekmez gayrı dükkânı

10 Zehî mürşid-i merdâne bu yolda irdi ol hâna
Bu sırra kim ki **lâ** dirse gerekmez gayrı merdânı

11 Sinân Ümmî **ene’l-hakk**ı görüñ ‘aşkdan ‘ayân eyler
‘Ayâna irişen gelsün gerekmez gayrı a‘yânı

181

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Varlıgım ben ‘aşka virdüm dôstlar hîç kalmadı
Her ne kılsam hükm anuñdur düşmana suç kalmadı

2 Ahmediñ mi‘râcına gör çünki ‘aşk oldı burak
Sırr-ı hakka vâsıl oldı menzile geç kalmadı

3 Sûfiyem hem sâfiyem ‘aşk eyledi tâhir beni
Mü’minem zâhir ü bâtın taş olup iç kalmadı

4 Sürdi hükmin ‘akla câna nefse tene ‘aşk-ı derd
‘Adl u dâd oldı vücûdum kimseye güç kalmadı

5 İrmedi ‘aklum cihânda zâhidiñ kavgâsına
Bâb-ı ‘aşkı bekleyenler görmişem aç kalmadı

---

181 B 123a, E 149, HP 47b, Ü 119a.
1 ben: ŝE.

6 togrıdur özüm hakâyık ehliniñ güftârına
hak didüm nâ-hak dimen göñlümde bir pîç kalmadı

7 Ehl-i ‘aşkıñ tevhîde inkârı yokdur her nefes
Lâ diyüp ol münkiriñ kalbi gibi tuç kalmadı

8 Yâr olaldan ‘aşka ben yâr oldı baña çâr yâr
Od u su toprag u yeldür dört olup üç kalmadı

9 Añladum Ümmî Sinânıñ ‘aşk-ıla yâr oldugın
Anuñ-içün bir göñülde ârzû bir kaç kalmadı

182

1 Gel ey göñül bu varlıkdan geç imdi
Bu sözden gussayı özden seç imdi

2 Gel ey devlet bekâ bulsam diyenler
Cihândan cîfeler gibi kaç imdi

3 Mahabbet şem‘ini uyar bu dilde
Gider gafleti cân gözin aç imdi

4 Takup gerdânıña bu ‘aşk ipini
Melâmet tonın e∏niñe biç imdi

5 Dögüben gögsüñi yırtup yakañı
Gözüñden kan-ıla yaşlar saç imdi

6 Gel ey tâlib erenler sohbetinde
Hû diyüp ‘aşk-ıla serden geç imdi

7 Eger bu derd-ile bil kim ölürseñ
Ulu devlet başa kondı göç imdi

---

6 ġaķâyıķ: deķâyıķ E.

182 B 123b, E 54 ve 74, HP 47b, Ü 119b.

1 ġuŝŝañı: ġuŝŝayı Ü, HP, B.

2 diyenler: diyen cân Ü, HP, B / cifeler: çifeler E, B.

3 dilde: dilden E / gözin: gözüñ Ü, HP.

4 e∏niñe : eyniñe E.

8 Nice bülbül gibi feryâd idersin
Hüviyyet mülkine karşu uç imdi

9 Var ol vahdet bâgına dôst iline
Şarâb-ı selsebîl anda iç imdi

10 Kıyamazsañ eger ‘aşka ulaşma
‘Âşıklarıñ cânı kurbân koç imdi

11 Sinân Ümmî cânı başı terk eyle
‘Aşk-ıla ol yâre togrı kaç imdi

---

8 mülkine: güline Ü, HP, B.
9 bâğına: bağında Ü, HP, B / iline: ilinden Ü, HP, B / anda: andan B.
10 eger: câna Ü, HP, B.
11 kaç: uç B.

183

1 Allâh bizi dûr eyleme
Ki ʻizziñ celâliñ hakkı
Yerimizi nâr eyleme
Ol nûr-ı cemâliñ hakkı

2 Eksüklüyem öñden soña
Yüz sürüyü geldüm saña
Lutf eyle rahmet kıl baña
Kendi zü'l-me'âliñ hakkı

3 Ayırma togrı yoluñdan
Giderme zikriñ dilimden
Virdigiñ kudret eliñden
Mahlûka nevâliñ hakkı

4 ʻÂşıkları hayrân iden
Bagrın yakup biryân iden
Cân gözi-y-le seyrân
İden ʻaşkıñda hayâliñ hakkı

5 ʻAşkıñla bizi yâr eyle
Kalbimizi pür-nûr eyle
Zâtıñda bizi var eyle
Birsin bî-zevâliñ hakkı

6 ʻÂkıllar âgâh itmeyen
ʻÂlimler irüp yitmeyen
ʻÂrifleriñ el katmayan
hikmet-i kemâlıñ hakkı

7 Ne eksile rahmetiñde
Yüzem deryâ-yı zâtıñda
habîbiñ kurb-ı zâtıñda
Vuslat-ı visâliñ hakkı

8 Sen Çalabıñ göndürdigi
Dillerde söylendürdigi
Cebrâ'iliñ indürdigi

---

183 B 124a, E 102, HP 48a, Ü 120a.
2 saña: ŝÜ, HP.

Göklerden inzâliñ hakkı

9 Derdiñe düşen cânlarıñ
Yoluña baş virenler
‘Âleme şâh olanlarıñ
Geydükleri şâlıñ hakkı

10 Azmışlara bencileyin
Gösterivir yol kolayın
Ki bir dahı sencileyin
Yok olan emsâliñ hakkı

11 Ümmî Sinân dir yâ Vedûd
Sundum saña elimi tut
İrişen olur bî-vücûd
Sırrıñda ahvâliñ hakkı

184

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Bize Firdevs-i a‘lâdan dîzârıñ zevkı hôş geldi
Gören ‘âşıklara âh-ıla zâruñ zevkı hôş geldi

2 Alursañ yoluña cânım fedâ olsun senüñ yâ Rab
Hıyâliñ câna bey‘ eyler bâzârıñ zevkı hôş geldi

3 Görüben verd ü reyhânı öter cân bülbüli her dem
Gerekmez bâg u bûstânı gülzârıñ zevkı hôş geldi

4 Bugün Mansûr-ı Bagdâdıñ kemâlin ‘azm ider cânım
Yoluñda cân u ser virüp tozarıñ zevkı hôş geldi

5 Hezârân kâmil ü dânâ senüñ vasfıñ okur yazar
Bize ‘aşkıñ kitâbını yazarıñ zevkı hôş geldi

---

10 : ŝB.
184 B 125a, E 76, HP 48b, Ü 120b.
2 cânım: vârım E.
3 : ŝB / verd ü reyġânı: verdi reyġânı E.
4 4. Manŝûr-ı Baġdâdıñ: Baġdâdı Manŝûruñ E / cân u ser: canı ser E.
5 yazar E, B: yâ Rab Ü, HP.

6 Kimi ‘âbid kimi zâhid sızup yoluñda kâl olmış
Bize külhân-ı zikriñde zarâruñ zevkı hôş geldi

7 Nazar kıl bu Sinân Ümmî yoluñda komasın varlık
Ki zirâ iki ‘âlemden güzârıñ zevkı hôş geldi

185

1 Var varından geçmeden ol hân ele girsin mi
Derd ü belâ çekmeden âsân ele girsin mi

2 Şulluga bel baglayup sular gibi çaglayup
Gice gündüz akmadan ‘ummân ele girsin mi

3 Ciger biryân olmadan gözüñ giryân olmadan
Vaslı bâgında anuñ seyrân ele girsin mi

4 Bülbülleyin dem-be-dem âh u feryâd itmeden
Dôst cemâli dâlında reyhân ele girsin mi

5 Ya‘kûblayın bir zamân kılmadan âh u figân
Mısr iline şâh olan sultân ele girsin mi

6 Eyyûb gibi dem-be-dem sabr itmeden kişiniñ
Dôst ilinden derdine dermân ele girsin mi

7 Ümmî Sinân var yüri dergâhına yüz süri
‘Aşk-ıla kul olmadan Sübhân ele girsin mi

186

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

1 Şarâb-ı ‘aşk-ıla sen gel bizi mest eyle ey sâkî
Göñül pervânesi şem‘a göyünsün görsün işrâkı

---

185 B 125a, E 154, HP 48b, Ü 121a.
4 bülbülleyin: bülbül gibi B / feryâd: fiġân Ü, HP.
5 : ŝ B.
6 Eyyûb gibi: Eyyûblayın Ü, HP, B.
186 B 125b, E 50 ve 76, HP 48b, Ü 121b.
1 göyünsün: göyünsin E.
2 ķalup ‘âciz : metinde ‘âciz ķalup

2 İlâhî kudretiñle kıl münevver kalb-i insânı
Beşer fehmi kalup ‘âciz unutsun mekr-i âfâkı

3 Mahabbet nûrı-y-la pür kıl müzeyyen cism gülzârın
Görüp cân bülbüli ötsün okısun hüsn-i esbâkı

4 Revâ kıl rûh-ı sultânı musallat yedi iklîme
‘Acem Rûm u Yemen şâhı bize eylemesün dakı

5 Yedi ismiñ tokuz burca kılursa hükmini cârî
Semâvât üzre a‘lâdan kurulsun nûr-ı etbâkı

6 Yedi deryâ yedi dayre yedi kat gök tokuz eflâk
İçinde tevhîd-i zâtıñ bulunsun cümle revnâkı

7 Sinân Ümmî bugün kalbe umar senden nazar yâ Hû
Selâmet eyle yâ Rabbi çü sensin Kâdir ü Bâkî

187

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Ey göñül geç bu fenâdan şöyle bî-‘âr ol yüri
Bülbül iseñ ol gül içün dün ü gün zâr ol yüri

2 Var hâliñe meskenet bagla öziñe kıl sükût
Kimsenüñ ‘aybın yüzine urma settâr ol yüri

3 Bil saña lâyık olan ol Hâlika hamd ü senâ
Cümleyi andan bilüben sıdk u ikrâr ol yüri

4 **Fezkürûnî** ol dün ü gün dürişügör derd-ile
Hâl içinde hem-dem-i Seyyid-i Muhtâr ol yüri

---

3 nûrıyla: nûrına E // gülzârın: gülzârı HP, B, E // ötsün E: olsun Ü, B, HP.
5 ġükmini: ismini HP.
6 gök: yir E [s. 51] (1. mısraın vezni bozuktur).
7 Kâdir: Dâ’im Ü, HP, B.
187 B 126a, E 160, HP 48b, Ü 122a.
3 ol: çün E.
4 : ŝB / dürüşügör : dürüşigör Ü.

5 Ol cemâliñ vahdetine irmek isterse cânıñ
Terkini ur dü cihânıñ ‘aşk-ıla yâr ol yüri

6 ‘Asker-i nefsi tâlân eyle gider bîgâneyi
Bu vücûduñ hânesine misl-i haydâr ol yüri

7 Eyle şâzî kıl cemâ‘at zümre-i rûhânîyi
İrişüp vasl-ı sürûra ehl-i dildâr ol yüri

8 Gör **ene'l-hak** menzilini Mansûr-ı Bagdâd gibi
Merd iseñ bu hâl içinde sırr-ı ber-dâr ol yüri

9 Ey Sinân Ümmî nisâna irdi çün kim bu sadef
Kadrini bil bahr içinde dürr-i şehvâr ol yüri

188

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Gel berü diñle hakâyık iliniñ vassâfını
Nice seyrân eylemiş gör ‘âlemiñ etrâfını

2 Kanı bir sarrâf-ı gevher diñleye ahbârımı
Terk ide dilden vefâsız ehl-i kâliñ lâfını

3 Her ne yaña baksam anda hep görinen cümle dôst
Kimse bilmez işbu ‘âlemde anuñ ‘arrâfını

4 Gel berü vasl-ı hakîkat bulmak isterseñ ey yâr
Gayret eyle ır gözüñden sen bu nûnun kâfını

5 Ol hakîkat iklîminiñ pâdişâhın görse kim
Terk ider mülk-i Süleymân olsa kûh-ı Kâfını

6 Nice biñ Yûsuf Züleyhâ kapusında muntazır
Görmek içün bir dem anuñ vechiniñ züllâfını

7 Nice biñ Mûsâ tecellîsinden itmişler sücûd
Keşf idüp bildürmek içün vaslınıñ şerrâfını

---

5 ur: vir Ü, HP.
8 Manṣûr-ı Baġdâd: Baġdâd-ı Manṣûr E.
188 B 126b, E 122, HP 50a, Ü 122b.
3 hep görinen: görinen hep B.

8 Nice biñ hızr-ıla İlyâs âb-ı hayvân içmege
Leblerinden hep yolında sarf ider masrâfını

9 Nice yüz biñ evliyâ vü enbiyâlar bendesi
Nice diyem ben bu ‘âlem şâhınıñ evsâfını

10 Evliyâ vü enbiyânıñ ‘ilmi yokdur anda hîç
Mahv ider ol nice yüz biñ kâşifiñ keşşâfını

11 Hub cemâlından münevver vechini her kim göre
Terk ider mülk-i Süleymân olsa kûh-ı Kâfını

12 Ol visâli Ka‘besin bir dem ziyâret itmege
Vire bir kimse niçe biñ haccınıñ tavvâfını

13 Ey Sinân Ümmî bu sırrı sen niçün fâş eyledüñ
Kim ne bilsün ol hakîkat dürriniñ sarrâfını

189

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Gel berü sarrâf-ısañ gör gevheriñ ra‘nâsını
Ehl-i ‘irfân olmayan bilmez bunuñ ma‘nâsını

2 Kimse bunda bir kemâle irişüp kılmaz hüner
tuta gelmeyince evvelden anuñ sevdâsını

3 Seyr-i cânân eyleyendür ‘ârif-i bi’llâh olan
Nefsi terk idüp bulandur rûhuñ âşinâsını

4 Kimsenüñ göñli sarâyında bulunmaz pâdişâh
Yapmayınca fazl-ı hakk evvel anuñ binâsını

5 Her kimüñ başında evvel tâc-ı devlet kondısa
‘Aşk içinde bunda anuñ gel gör istignâsını

---

8 İlyâs: ‘¡sâ Ü, HP, B.
10 ŝ B.
11 5. beytin 2. mısraı beytin 2. mısraında tekrar edilmiş.
12 biñ: ŝ B.
189 B 127b, E 146, HP 50a, Ü 123b.

6 Niçe biñ âdem içinde kâmil insân kanda var
Añladuñsa işbu sırdan geç bunuñ gavgâsını

7 Kimseler aldanmasun **kâlû belâ** şehrinde kim
Sen umar mısın o yolda azanıñ oñmasını

8 Şöyle bil kim Hak Ta'âlânıñ işi yañlış degül
Her ne kılsa ibtidâ 'âlimdür intihâsını

9 Vâhid ü Kahhâr oldur derd anuñ dermân anuñ
Kim tuyarsa işbu remzi terk ider da'vâsını

10 Dahı bundan içerüden söylerisem bir haber
Mahv ider hayret cihânıñ nûrınıñ zıyâsını

11 Nâs-ı nâdân arasında gevheriñ hôr olmasun
Ey Sinân Ümmî sakın açma göñül haznasını

190

1 Yagmaladı göñlümi benüm biñ biñ bendeli
Düşdüm 'aceb sevdâya görüñ yine ben deli

2 Kodum nâmûsı 'ârı kılam âh-ıla zârı
Dagıdam berg ü bârı çün dinüldüm ben deli

3 Ol hakîkat bahrınıñ dürrin dökem bâzâra
'Ârif olan söylesün nedür anuñ sandalı

4 Sındı göñül şîşesi dökdi gülâbın yire
Reyhân idüp almaga vây bir eli fendeli

5 Münkirlere karşu gel yârı 'uryân eyleme
'Aklıñ evinde otur gel yeter uslan deli

6 Kâl ü kîliñ bâgına baglıdur başdan başa
Niçe pervâz eylesün şol ayagı kündeli

---

6 ķanda var: ķandadur B / geç: hiç B.
11 ĥaznasını: ĥazînesini Ü, HP, B.
190 B 128b, E 146, HP 50b, Ü 124a.
3 bâzâra: bâzârda Ü, HP.

7 Her nefes ‘âşıklarıñ nutkundan yâ Hû gelür
Agır basdı ‘âr olur duyduñ sen ben deli

8 Hayrân olan ezelden ayık olmaz tâ ebed
Yahşılarıñ yahşısı halka ne yaman deli

9 Ümmî Sinân sen bugün açarsın gizli dügün
Söylenecek söz midür meger olduñ sen deli

191

1 Leylek binâ yapmaga cem‘ eylemiş çamırı
Kurna düzer kabakdan hammâmcılık zamîri

2 Kartal kâdîlık almış saksagan muhzır olmış
Kurbagı yeşil giymiş eydür benem emîri

3 Şuzgun karpuz eylemiş bir ardıcıñ başına
Çıkmış bir su bagası ugurlayup kemiri

4 Dirdük kavak yapragın kaftân idüp geymege
Sırtıñda kara kiçe kürk geyersin sâmırı

5 Un yogurduñ samradan etmek idüp satmaga
Key sakın ekşidürsin gâfil olma hamîri

6 Kuyumcısın kalpazan usta görsin iş bozan
Altun gümüş satarsın bakır-ıla demiri

7 Ümmî Sinân bu sözüñ ma‘nîsini añlayan
İbrâhimiñ putunı bulsa yıkar yemiri

192

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

---

7 ‘âşıķlarıñ: ‘âşıķlara B.
9 gizli: gizlü B.
191 B 129a, E 148, HP 50b, Ü 124b.
1 çamırı: çamurı Ü, HP.
2 benem: menem Ü, HP, B.
192 B 129b, E 147, HP 51a, Ü 125a.

1 Mü’mine rahm itmeyen şeytân müselmân olmadı
Nefsini fehm itmeyen insân müselmân olmadı

2 Sünneti zâhirde kalan kişiniñ yok sünneti
Rûh-ı insânî dinen oglan müselmân olmadı

3 Ey mukallid nefsiñi kibre ‘imâret eyledüñ
Gel bu ‘aşkıñ nârına sen yan müselmân olmadı

4 Hak Muhammed yolına girdüm diyen kimse bugün
Görmediyse söylese yalan müselmân olmadı

5 Kılmadı Hakka tevekkül câhiliñ gör nefsini
Haml ider kim içmege ol kan, müselmân olmadı

6 Ehl-i inkârıñ gözine gör ki zulmet perdesi
Şaplamışdur küfr-ile tugyân müselmân olmadı

7 Nefsine fermân olup cân iklîmin eyler harâb
Lâ diyüp **illâ** dimez ol hân müselmân olmadı

8 Ey Sinân Ümmî ¥alâlet zümresinde kalma sen
Tevhîdi inkâr iden inân müselmân olmadı

193

1 Yâ Rabbenâ ferd ü ahad nice yuna yüz karası
Lutf idüben eyle meded senüñ eliñde çâresi

2 Nefsim baña olmadı yâr çün eydürem âh ile zâr
Hîç ögüdüm kılmadı kâr Allâh işin oñarası

3 Bagladı hırsa özümi kapladı gaflet gözümi
Udlı düşürdi yüzümi oldum anuñ âvâresi

4 İblîs gelüp tedbir ide hannâs ile el bir ide
Ya‘nî ki hakdan dûr ide ister beni aparası

---

3 Beytin 2. mısraı B'de şöyledir: ‘Aşķıñ nârına yanmayan insân müselmân olmadı (mısraın vezni bozuk).

8 zümresinde: perdesinde Ü, HP.

193 E 62, HP 51a, Ü 125b.

1 yuna: yunur Ü, HP.

2 çün eydürem: çoķ eyledüm Ü, HP.

5 Nefs yoluma tuzak kurar ol beni yolumdan ırar
Yâ Rab elinden sen kurtar oldum anuñ mekkâresi

6 ‘Akl-ı ma‘âş dir işlesem nefs-i ma‘âş dir ki yesem
Hırs eydür ki şöyle kosam özge cidâldur arası

7 ‘Akl-ı ma‘âd eydür benüm tâ‘at-ıla geçse günüm
Nefs-i ma‘âd eydür aña ben râzıyam ne çâresi

8 ‘Akl u rûhânî dir cihân nemdür benüm kevn ü mekân
Gel baña dôstdan vir nişân oldum anuñ sükâresi

9 ‘Akl u sırdan gelür haber kılsam derûnîden sefer
Mahv u garka bulsam zafer kalmasa agı karası

10 Bunca sürdi hüküm beni ne düni bildüm ne güni
Kankısına fermân olam yokdur mecâlüm varası

11 Ben bu işe hayrân iken bunca nâra giryân iken
Âvâre sergerdân iken irişdi ‘aşk cân pâresi

12 Gördi vücûdum pür-cidâl el virmedi sabra mecâl
Kurdı hümâyûn köşk ü taht çalındı kös nakkâresi

13 Sürdi hüküm her kûşeye ya‘nî çürük endîşeye
Bir kisveden baş çıkartdı bir oldı yüz biñ pâresi

14 Kalmadı gayrı iktizâ cümlesi itdi el-vedâ‘
Kamu varın yakdı oda oñdı yürekde yâresi

---

4 beni: meni Ü, HP / ister: ŝ Ü, HP.
5 yoluma: öñüme Ü, HP / ol beni: az ķaldı Ü, HP / (beyit E’de sağda satır dışında).
6 dir ki: eydür Ü, HP.
7 geçse: olsa Ü, HP.
8 dôstdan vir: vir dôstdan HP.
9 maǵv u ġarķa: maǵv-ı ‘ırķa (!) Ü, HP.
10 sürdi ǵüküm: ǵüküm sürer Ü, HP.
11 Âvâre: Bi-çâre Ü, HP.
12 el: ŝ Ü, HP / ŝabra: ŝabr-ıla Ü, HP.
14 itdi: eydür Ü, HP.

15 Sultân eyleye bu cânı ya‘nî ki rûh-ı insânı
Hükm eyleyüp devr-i zamân açıldı hoş settâresi

16 Ümmî Sinânı gör yine kalmadı baş-ıla câna
‘Aşk-ıla taldı ‘ummâna gözleñ neler çıkarası

194

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1 Diñle gör ahvâli nedür ‘âşıkıñ merdânını
Top idüp meydâna geldi başını hem cânını

2 Dü cihânıñ cevrini kendülere yâr itdiler
Meskeni oldı bularuñ gör belâ meydânını

3 Derdiñe dermân gerekse derde müştâk ol yüri
Derde mihmân olmayanlar bulmadı dermânını

4 Şâh-ı Mısrıñ zülfine müştâk ola Ya‘kûblayın
Terk idiser mülkini câh-ı cinân Ken‘ânını

5 Baht-ı devlet sâhibi her kim ki İsmâ‘îl-durur
Cehd idüben yâre kurbân eyledi gör cânını

6 Kim şehîd olmak diler hakka’l-yakîn ‘âr eylemez
Arayup bulur cihânda Kerbelâ meydânını

7 Mürşidiñ meydânı-durur sad hezârân Kerbelâ
Anca ‘âşık yâre karşu akıdurlar kanını

8 Gam yimez hergiz belâ bendi ile bend eyleyen
Ol Muhammed Mustafâ katârına kârbânını

9 Ey Sinân Ümmî sakın kim ehl-i zerka kılma fâş
Sen nihân it kılma izhâr ‘âşıkıñ erkânını

---

15 eyleye: eyledi Ü, HP.
16 yine: gine Ü, HP.
194 E 52, HP 51b, Ü 126b.
6 Arayup: İsteyüp Ü, HP.
7 meydânı-durur ŝâd: meydânıdur çün kim Ü, HP.
8 hergiz: her kim Ü, HP.
9 kim ehl-i zerḳa : ehl-i varaḳdan HP 51b,Ü 126b.

195

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

1 Muhammed mazhar-ı zâtıñ degül mi
Dahı kevneyne rahmetiñ degül mi

2 Bi-hamdi'llâh adımız oldı insân
Senüñ cân bize mürvetiñ degül mi

3 Okudum sûre-i **Seb'u'l-mesânî**
Delilim çünki âyâtıñ degül mi

4 Kelâm-ı hak-durur añladum İhlâs
Beyânı zât u sıfâtıñ degül mi

5 'Âşıkıñ kalbini envâr iden çün
Dilindeki ism-i zâtıñ degül mi

6 Gören sen gösteren sensin İlâhî
Mü'miniñ kalbi mir'âtıñ degül mi

7 Kime kim irmedi 'aşkıñ zülâlı
Hemân 'ayn-ı mazarrâtıñ degül mi

8 Şu kim ta'n eyleyen ehl-i sürûra
Cehennem ol şekâvâtıñ degül mi

9 Okuyan ismiñi her dem dilinde
Çün ol tevhîd ü vahdetiñ degül mi

10 Ledünnî 'ilminiñ dilde zuhûrı
Gelen ilhâm vâridâtıñ degül mi

11 Baña üstâdımıñ kıldugı irşâd
Hâs-ı 'ilmi mühimmâtıñ degül mi

---

195 E 147, HP 51b, Ü 127a.
4 Ü ve HP'de 9. beyitten sonradır.
6 sen: ŝ E.

12 Bize mürşid olan ‘ayne’l-yakîne
Senüñ fazl u ‘inâyâtıñ degül mi

13 Fenâ-ender-fenâ olan ne hôşdur
Gümân ehline isbâtıñ degül mi

14 **Len tenâlü’l-birra hattâ tünfikû**
Okundı çünki âyetiñ degül mi

15 Cemâliñ derdini kimden alursañ
‘Azâbı nâr-ı hasretiñ degül mi

16 Sinân Ümmî çün oldı ‘aşka mihmân
Bilindi câna vuslatın degül mi

196

1 Sen sende seyrân iderseñ
Ahz idegör yedu’llâhı
Cân dôsta mihmân iderseñ
Okı gör tevhîdu’llâhı

2 Olursañ zâtına tâlib
Gelesin cümleye gâlib
Nebilere hem-dem olup
Nûş idegör zâtu’llâhı

3 Ey zâhid-i ehl-i varak
Var zühdüñi elden bırak
Sular gibi çaglayup ak
Bul sen de vâhidu’llâhı

4 Virdüm haber saña şâfî
Urma yüri kurı lâfı
Görürseñ zâtını sâfî
Olasın şâhidu’llâhı

---

14 âyetiñ: âyâtıñ Ü, HP.
15 cemâliñ: cemâlin HP.
196 B 130a, E 148, HP 52a, Ü 127b.
1 yedu’llâhı: beytu’llâhı HP / dôsta: dôstına B / iderseñ: ider HP.
2 gelesin: olasın B.
3 var zühdüñi: zühdüñi var Ü, HP, B / aķ: aġ HP.
4 ĥaber saña: saña ĥaber B, HP / urma: virme Ü, HP.

5 Çokdur me‘ânî insânda
Aç gözüñ kalma yabanda
Dilerseñ bulasın sen de
Nişân-ı maksadu’llâhı

6 Kılupdur fakr-ıla fahrı
İki ‘âlemleriñ fahrı
Nûş ider dôst içün zehri
Göregör ahmedu’llâhı

7 Her kim bunda gelüp-durur
Hasret bagrın delüp-durur
Ümmî Sinân bulup-durur
Anuñ-içün mürşidu’llâhı

197

Mazhar-i Sultâñ vefat itdükde Ümmî Sinân Hazretleri buyurmuştur:*

Arzûlayup geldüm yine kapuña
Efendim Mazharî Sultân kandasın
Yüz sürmek isterüz senüñ tapuña
Efendim Mazharî Sultân kandasın

Gerçi vâsıl olduñ sırr-ıla Hakka
Size menzil oldı bu dâr-ı bekâ
Niçe katlansun yürek bu firâka
Efendim Mazharî Sultân kandasın

* E 55 ve 76 (derkenarda).

Hakkıñ fazlı ile halkı toylayan
Hem ma'rifet güllerini yıylayan
Evvel-i recebde sefer eyleyen
Efendim Mazharî Sultân kandasın

Dervîş olan teslîm gerek pîrine
'Âşıklar yanmasun firkat nârına
Oglını halîfe koyan yirine
Efendim Mazharî Sultân kandasın

Kâmil olmaz eriñ biñde birisi
'İlm-i ledünnîden virmege dersi
Kutbü'l-irşâd evliyânıñ vârisi
Efendim Mazharî Sultân kandasın

'Âşıklarıñ sizden gitmez elemi
Evvel Allâh böyle çalmış kalemi
Hayâliñ cânıma mihmân ola mı
Efendim Mazharî Sultân kandasın

Ümmî Sinân eydür ihsân eylegil
Derde düşdüm baña dermân eylegil
Bu cânım yoluñda kurbân eylegil
Efendim Mazharî Sultân kandasın

198

Kıt'a

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün
Bir kişiden şey' recâ itseñ velâkin olmaya
Olımaz şey' isteyen kes küsmeden korkulmaya
Maslahat iş bitüren göñül yapanlar 'arş yapar
İş bu remziñ ma'nisini degme nâdân bilmeye ne

199

Müfred

Mefâîlün Mefâîlün Feûlün
Kerem ehli kerem kılmak keremdür
Keremsizden kerem ummak kir emdür

200

198 E 59 (derkenarda).
199 E 112 (derkenarda).
200 E 145 (derkenarda).

Müfred

Fâilâtün Fâilâtün Fâilâtün Fâilün

Her bir iş bitmez cihânda yetmeyince sâ‘ati
Tâ ezelden böyledür çün **küntü kenz**iñ hikmeti